

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD
ČESKÉ REPUBLIKY

6/2016

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.

Místopředseda: JUDr. Roman Fiala

Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář

Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXVIII, Index 47 301

Číslo 6/2016 vychází 24. 8. 2016

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Adhezní řízení	č. 29
Důvody dovolání	č. 31
Místní příslušnost	č. 30
Ochranná výchova	č. 30
Ochranné léčení	č. 31
Podílnictví	č. 29
Rozhodnutí soudu	č. 30
Řízení proti dětem mladším patnácti let	č. 30
Soud pro mládež	č. 30
Soud ve věcech péče o nezletilé	č. 30
Ústavní výchova	č. 30

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Daň z přidané hodnoty	č. 71
Doručování	č. 63
Exekuce	č. 71
Insolvence	č. 70
Konkurs	č. 71
Nájem	č. 70
Nájem nebytových prostor	č. 66
Neplatnost právního úkonu	č. 68
Odbory	č. 72
Odměna advokáta	č. 64
Odpovědnost státu za škodu	č. 67
Odpovědnost za vady	č. 69
Právo Evropské unie	č. 62
Prodej podniku	č. 65
Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů	č. 72
Příslušnost soudu	č. 62
Rozsudek pro uznání	č. 70
Uznání cizích rozhodnutí	č. 64
Výkon rozhodnutí	č. 65

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 29

č. 29

Adhezní řízení, Podílnictví

§ 228 odst. 1 tr. ř., § 214 tr. zákoníku, § 2915 o. z., § 2991 o. z., § 2999 o. z.

I. Pro účely rozhodování o vydání bezdůvodného obohacení podle § 228 odst. 1 tr. ř. se při určení výše bezdůvodného obohacení, jež má pachatel trestného činu podílnictví vydat poškozenému, neodečítají prostředky jím vynaložené na opatření věci, tedy např. finanční částky zaplacené podílníkem hlavnímu pachateli za věc získanou trestným činem, a to na rozdíl od stanovení výše majetkového prospěchu podílníka u kvalifikovaných skutkových podstat tohoto trestného činu podle § 214 odst. 2 písm. b), odst. 3 písm. d) a odst. 4 písm. b) tr. zákoníku (srov. č. 41/2011 Sb. rozh. tr.).

Bezdůvodné obohacení ve smyslu občanskoprávním se vztahuje k poškozenému, jemuž má být vydáno. Jde o to postihnout vše, co pachatel (podílník) získal neoprávněně, tedy bezdůvodně (§ 2991 o. z.).

II. Pokud soud rozhodne podle § 228 odst. 1 tr. ř. o povinnosti jednoho z obžalovaných plnit poškozenému z titulu bezdůvodného obohacení a o povinnosti druhého z nich plnit tomuto poškozenému stejný dluh z titulu náhrady škody, jde o samostatné nároky, a proto nelze v adhezním řízení rozhodnout o jejich povinnosti zaplatit dluh společně a nerozdílně (§ 2915 o. z.).

Pro případ, že jednomu věřiteli (poškozenému) plní dva dlužníci stejný dluh z odlišného právního důvodu, platí, že v rozsahu, v jakém splnil věřiteli jeden z nich, zaniká dluh, a tím i povinnost druhého. Jedná se o tzv. falešnou solidaritu dlužníků, tedy případ, kdy dva subjekty jsou povinny ke stejnému plnění, přičemž nejde o solidaritu.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 9. 2013, sp. zn. 4 To 42/2013, ECLI:CZ:VSPH:2013:4.TO.42.2013.1)

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 5. 9. 2013, sp. zn. 4 To 42/2013, k odvolání obžalovaných a poškozeného v celém rozsahu zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. 3. 2013, sp. zn. 4 T 11/2012, a za splnění podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci sám nově rozhodl.

I. Dosavadní průběh řízení

č. 29

1. Odvoláním napadeným rozsudkem byla obžalovaná Bc. D. B. uznána vinou (zvláště závažným) zločinem zpronevěry podle § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, jehož se měla podle výroku napadeného rozsudku dopustit tím, že nejméně v době od 23. 11. 2009 do 18. 4. 2012 v P. 3 jako zaměstnankyně Č. p., s. p., zařazená v D. D. I. a I., L. Ú. I., M. m. p. p., K. s. m. s. v úmyslu obohatit se z neoprávněného prodeje poštovních známek záměrně postupně objednala prostřednictvím interního systému u sekce D. Č. p., s. p., poštovní známky různých nominálních hodnot v celkové hodnotě 32 974 140 Kč s tím, že část takto získaných známek v celkové hodnotě 1 109 030 Kč skutečně použila v rámci své pracovní činnosti, která spočívala ve sledování kvality a rychlosti přepravy zásilek ve spolupráci se smluvně zajištěnými respondenty Č. p., s. p., a tyto odeslala příslušným respondentům, avšak známky v hodnotě 31 865 110 Kč si ponechala pro svoji potřebu a na základě předchozí dohody a dle pokynů obžalované G. je dále zpeněžila, a to prostřednictvím obžalované G., které v době ode dne 23. 11. 2009 do dne 18. 4. 2012 předala za předem dohodnutou úplatu postupně nejméně 486 700 ks poštovních známek v nominálních hodnotách 3, 10, 17 a 20 Kč, jejichž celková hodnota byla 6 309 100 Kč, za které jí obžalovaná G. zaplatila celkem 879 200 Kč, a dále pak prostřednictvím obžalovaného T. Č., kterému předala v době nejméně ode dne 4. 10. 2010 do dne 18. 4. 2012 postupně nejméně 1 868 300 ks poštovních známek v nominálních hodnotách 10, 20 a 21 Kč, jejichž prodejní cena činila celkem 22 343 000 Kč, za které jí obžalovaný Č. zaplatil částku 9 099 525 Kč, a dále pak přesně nezjištěné množství známek v celkové hodnotě 3 213 010 Kč předala dosud nezjištěné osobě, čímž způsobila škodu Č. p., s. p., P. 1, v celkové výši 31 865 110 Kč.

2. Obžalovaná Mgr. J. G. byla uznána vinnou organizátorstvím (zvláště závažného) zločinu zpronevěry podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku k § 206 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, jehož se měla podle výroku napadeného rozsudku dopustit tím, že v přesně nezjištěné době v listopadu 2009 v úmyslu obohatit se z neoprávněného prodeje poštovních známek využila svých znalostí získaných v rámci svého předchozího zaměstnání u Č. p., s. p., a přesvědčila svou bývalou kolegyni obžalovanou Bc. D. B., aby jako zaměstnanec Č. p., s. p., zařazený v D. D. I. a I., L. Ú. I., M. m. p. p., K. s. m. s., P. 3, využila svých oprávnění v rámci pracovního zařazení a záměrně objednávala prostřednictvím interního systému sekce D. Č. p., s. p., poštovní známky různých nominálních hodnot nad rámec potřeb zaměstnavatele s tím, že se s obžalovanou B. dále dohodla, že část objednaných známek obžalovaná B. použije v rámci své pracovní činnosti spočívající ve sledování kvality a rychlosti přepravy zásilek ve spolupráci se smluvně zajištěnými respondenty a část takto získaných známek předá za úplatu jí, přičemž ona pak

zajistí jejich další prodej, což obžalovaná B. skutečně učinila a v době od 23. 11. 2009 do 18. 4. 2012 převzala obžalovaná G. za předem dohodnutou úplatu postupně nejméně 486 700 ks poštovních známek v nominálních hodnotách 3, 10, 17 a 20 Kč, jejichž celková hodnota byla 6 309 100 Kč, s nimiž naložila dosud nezjištěným způsobem, kdy obžalované B. za známky, jež tato zpronevěřila v rámci své pracovní činnosti v Č. p., s. p., zaplatila celkem 879 200 Kč, přičemž obžalovaná B. takto jednala na základě dohody s obžalovanou G. a dle jejích pokynů a požadavků na potřebné množství a nominální hodnotu dodaných známek, a obžalovaná G. věděla o tom, že jde o ceny získané trestnou činností obžalované B., ke které obžalovaná B. přiměla a jejíž trestnou činnost následně řídila, a tímto jednáním získala majetkový prospěch v celkové výši nejméně 5 429 900 Kč, přičemž k předání známek mezi obžalovanou B. a obžalovanou G. mělo dojít v případech uvedených v tabulce, která je součástí výroku napadeného rozsudku.

3. Obžalovaný T. Č. byl uznán vinným zločinem podílnictví dle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, jehož se měl podle výroku napadeného rozsudku dopustit tím, že v době nejméně od 4. 10. 2010 do 18. 4. 2012 v P. 1, ve stánku s rychlým občerstvením v úmyslu získat majetkový prospěch z neoprávněného prodeje poštovních známek úmyslně získal do své dispozice, za předem dohodnutou úplatu, od obžalované Bc. D. B. postupně nejméně 1 868 300 ks poštovních známek v nominálních hodnotách 10, 20 a 21 Kč, jejichž prodejní cena činila celkem 22 343 000 Kč, které obžalovaná B. předtím zpronevěřila v rámci své pracovní činnosti v Č. p., s. p., a to od roku 2009 do 18. 4. 2012, přičemž s ohledem na své podnikatelské aktivity, mj. v oblasti prodeje cenin a vzhledem k počtu takto získaných známek i ceně, kterou za ně obžalované B. platil, věděl a byl srozuměn s tím, že se jedná o ceny získané trestnou činností, načež známky dále distribuoval přesně nezjištěným způsobem a tímto jednáním získal prospěch ve výši nejméně 13 152 125 Kč, neboť obžalované B. za dodané známky v uvedeném období vyplatil částku 9 099 525 Kč, a k předání známek mezi obžalovanou B. a obžalovaným Č. mělo dojít v případech uvedených v další tabulce, která je součástí výroku napadeného rozsudku.

4. Za tyto zločiny byly obžalovaným uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody, a to každému v trvání pěti let se zařazením podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku do věznice s dozorem.

5. Dále bylo napadeným rozsudkem rozhodnuto o povinnosti obžalovaných k náhradě škody a vydání bezdůvodného obohacení takto:

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. je obžalovaná Bc. D. B. povinna nahradit poškozené Č. p., s. p., P. 1, škodu ve výši 1 872 660 Kč s úrokem 7,05 % z prodlení ročně z této částky ode dne právní moci rozsudku.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jsou obžalované Bc. D. B. a Bc. J. G. povinny nahradit společně poškozené Č. p., s. p., P. 1 škodu ve výši 6 309 100 Kč s úrokem 7,05 % z prodlení ročně z této částky ode dne právní moci rozsudku.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. jsou společně povinni obžalovaná Bc. D. B. nahradit škodu a obžalovaný T. Č. vydat bezdůvodné obohacení v celkové výši 22 343 000 Kč s úrokem 7,05 % z prodlení ročně z této částky ode dne právní moci rozsudku.

II. Odvolání a vyjádření k nim

č. 29

6. Proti rozsudku podali v zákonné lhůtě odvolání – odůvodněná prostřednictvím obhájců – všichni tři obžalovaní. Dále odvolání podal v zákonné lhůtě poškozený – Č. p., s. p.

7. Obžalovaná Bc. D. B. odvolání zaměřila do výroku o trestu a náhradě škody. Mimo jiné tato odvolatelka prostřednictvím obhájce zpochybnila řádné zjištění a doložení škody a vůbec postup při stanovení výše škody s tím, že je sporné, zda škoda vznikla ve výši nominální hodnoty známek, anebo pouze ve výši výrobních nákladů za známky, které Č. p. zaplatila.

8. Obžalovaná Mgr. J. G. zaměřila své odvolání proti všem jí se týkajícím výrokům, tedy proti výrokům o vině, trestu i náhradě škody. Mimo jiné brojila proti právní kvalifikaci jednání, zejména s ohledem na výši škody. Č. p. totiž neplatí tiskárně nominální hodnotu poštovních známek, nýbrž pouze výrobní cenu. Škoda může Č. p. vzniknout teprve v okamžiku, kdy jsou neoprávněně získané známky použity k uhrazení přeprav zásilek. Známky nejsou obecným platidlem, ale pouze označovacím prostředkem toho, že přeprava byla poště uhrazena. Dokud se známky nedostaly do oběhu (byť se jich obžalovaná B. neoprávněně zmocnila), mohlo se jednat o způsobení škody pouze v hodnotě, za jakou Č. p. známky nakoupila. Podle odvolatelky nebylo prokázáno organizátorství, tedy jak měla konkrétně trestnou činnost zosnovat nebo řídit. Vše dělala ve skutečnosti obžalovaná B. sama a z vlastní vůle. Ale ani případná domluva mezi oběma nemohla mít takovou kvalitu a intenzitu, aby šlo o organizátorství. Maximálně by se v takovém případě mohlo jednat o podílnictví.

9. Rovněž odvolání obžalovaného T. Č. směřuje proti všem jeho se týkajícím výrokům napadeného rozsudku, tedy proti výrokům o vině, trestu i náhradě škody. Odvolatel považuje napadený rozsudek za nepřezkoumatelný a nelogický a namítá, že soud prvního stupně dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním i chybné právní kvalifikaci. Dostatečně prokázána nebyla dle tohoto odvolatele ani výše škody. Mimo jiné odvolatel namítl, že bezdůvodné obohacení nelze subsumovat pod institut náhrady škody, přičemž u něho není dána pasivní legitimace k uplatnění ani jednoho z těchto institutů. Nebyl ani prokázán konkrétní prospěch odvolatele. Ten uzavřel, že nebyla prokázána jeho vina bez důvodných pochybností.

10. Č. p., s. p., jakožto poškozený podala odvolání proti výroku o náhradě škody, jemuž vytkla nepřesnosti a formální pochybení, nesprávné určení výše ročního úroku z prodlení a nesprávné určení počátku doby prodlení. Ve výro-

ku týkajícím se společné povinnosti obžalovaných B. a Č. k zaplacení částky 22 343 000 Kč není uvedeno, komu mají obžalovaní tuto škodu nahradit, respektive vydat bezdůvodné obohacení. Ve výrocích týkajících se společné povinnosti k náhradě škody, respektive k vydání bezdůvodného obohacení, by mělo být podle odvolatele v každém z těchto výroků uvedeno, že plněním jednoho ze zavázaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhého. Výraz „společně“ necharakterizuje dostatečně povinnost obžalovaných. Poškozený jako odvolatel navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil ve výrocích o náhradě škody a bezdůvodném obohacení a sám aby nově rozhodl o povinnosti obžalované B. k náhradě škody Č. p., s. p., ve výši 1 872 660 Kč se 7,5% úrokem z prodlení ročně od 30. 10. 2012 do zaplacení, o povinnosti obžalovaných B. a G. k náhradě škody ve výši 6 309 100 Kč, u obžalované B. se 7,5% úrokem z prodlení ročně od 30. 10. 2012 do zaplacení a u obžalované G. se 7,05% úrokem z prodlení ročně od 13. 2. 2013 do zaplacení s tím, že plněním jedné z těchto obžalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhé z těchto obžalovaných. Konečně aby rozhodl o povinnosti obžalované B. nahradit škodu a obžalovaného Č. vydat bezdůvodné obohacení ve výši 22 343 000 Kč, a to obžalované B. se 7,5% úrokem z prodlení ročně od 30. 10. 2012 do zaplacení a obžalovaného Č. se 7,05% úrokem z prodlení ročně od 13. 2. 2013 do zaplacení s tím, že plněním jednoho z těchto obžalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhého z těchto obžalovaných.

11. Intervenující státní zástupce navrhl odvolání obžalovaných zamítnout jako nedůvodná s poukazem na správnost napadeného rozsudku i postup soudu, který se vypořádal se všemi důkazy významnými pro rozhodnutí, důkazy řádně zhodnotil, nepřijal obhajobu obžalovaných a učinil odůvodněná skutková zjištění a použil i právní kvalifikaci, která je v souladu se zákonem. Přisvědčil pouze námítce v odvolání poškozeného, že ve výroku týkajícím se společné povinnosti obžalované B. a obžalovaného Č. k zaplacení částky 22 343 000 Kč není uvedeno, komu mají obžalovaní nahradit škodu, resp. vydat bezdůvodné obohacení. Napadený výrok je tedy vadný v tom, že je neúplný, a lze ho podle § 259 odst. 2 tr. ř. napravit tak, že odvolací soud, aniž by napadený rozsudek zrušil, může v tomto směru věc vrátit nalézacímu soudu, aby neúplný výrok doplnil.

III.

Důvodnost odvolání

12. Vrchní soud v Praze zjistil, že proti napadenému rozsudku je odvolání přípustné (§ 245 odst. 1 tr. ř.), odvolání byla podána osobami oprávněnými (§ 246 tr. ř.), ve všech případech v zákonné lhůtě (§ 248 tr. ř.) a splňují náležitosti odvolání (§ 249 tr. ř.). Vrchní soud neshledal důvody k zamítnutí nebo odmítnutí odvolání podle § 253 tr. ř. Z podnětu podaných odvolání proto podle § 254 odst. 1, 2 tr. ř.

přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i správnost postupu řízení, které vydání rozsudku předcházelo, a to zejména z hlediska vytýkaných vad. Při stanovení rozsahu své přezkumné povinnosti odvolací soud přihlédl k modifikaci odvolání obžalované B. v odvolacím veřejném zasedání, kdy byla odvolatelnou zpochybněna i samotná výše způsobené škody, a tedy v tomto směru i výrok o její vině, ač nebyl výslovně napaden. Kromě toho byl výrok o vině i této obžalované přezkoumán také na základě § 254 odst. 2 tr. ř., neboť vady vytýkané výroku o náhradě škody měly zčásti svůj původ ve výroku o vině, na nějž výrok o náhradě škody navazuje.

13. V řízení předcházejícím napadenému rozsudku nezjistil vrchní soud procesní vady, které by mohly mít vliv na správnost a zákonnost rozhodnutí a které by vedly ke zrušení napadeného rozsudku. Byla dodržena zákonná ustanovení, která zajišťují právo na obhajobu a zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

14. Provedené důkazy městský soud v zásadě logickým způsobem zhodnotil v souladu s § 2 odst. 6 tr. ř. a z nich vyvodil skutková zjištění, která vyjádřil ve výroku napadeného rozsudku. Tato skutková zjištění jsou správná ve své podstatě, avšak nepřesná, což bylo také důvodem zrušení výroku o vině.

15. I když skutková zjištění nalézacího soudu jsou správná ve své podstatě, obsahuje výrok o vině zásadní vady a zejména nesprávné údaje o konkrétní výši škody, na které se podíleli jednotliví obžalovaní. Vady rozsudku vyplývají již ze samotného výroku o vině (jeho textové části). Tak ohledně obžalovaného T. Č. je vyloučeno, aby po odečtení celkové sumy jím vyplacených částek obžalované B. ve výši 9 099 525 Kč od celkové (nominální) hodnoty jemu předaných známek 22 343 000 Kč činil jeho prospěch (odpovídající vzniklému rozdílu) částku 13 152 125 Kč. Logický nesmysl obsahuje dále výrok o vině obžalované D. B., pokud uvádí, že ze zpronevěřených známek v celkové hodnotě 31 865 110 Kč předala obžalovanému Č. známky v hodnotě 22 343 000 Kč a obžalované G. známky v hodnotě 6 309 100 Kč a dále známky v celkové hodnotě 3 213 010 Kč (což je zbytek do částky 31 865 110 Kč) předala dosud nezjištěné osobě, když přitom je prokázáno, že část zpronevěřených známek v hodnotě 1 340 350 Kč měla obžalovaná B. u sebe a později je vrátila Č. p.

16. Výrok o vině dále obsahuje – vcelku nadbytečně – tabulky převzaté (nepřesně) z odborného vyjádření z oboru kybernetiky, které mají dokladovat rozsah trestné činnosti, data a rozsah předávání známek a cenu, která byla spoluobžalovanými zaplacená za známky obžalované B. Vrchní soud souhlasí s odvolacími námitkami, které napadenému rozsudku vytýkají nejasnost a nepřezkoumatelnost těchto tabulek, jakožto součástí výroku odsuzujícího rozsudku. Nesprávnost tohoto „tabulkového výroku“ skutečně dále spočívá i v nesprávných součtech čísel ve sloupcích tabulky. Kromě jiných nesprávností je třeba zdůraznit, že součty ve sloupcích ve výrokových tabulkách, které nebyly součástí tabulek zhotovených

obžalovanou B. tak, jak jsou obsaženy v odborném vyjádření z oboru kybernetiky, neodpovídají údajům v jednotlivých sloupcích tabulek. I přes veškerou nepřesnost některých údajů v tabulkách obsažených v rozsudku však dospěl odvolací soud po přezkoumání obsahu odborného vyjádření z oboru kybernetiky k závěru, že lze vycházet z údajů o počtech předaných kusů známek a jejich nominálních hodnotách, v nichž spočívá „gró“ tabulek, ale i z dohodnutých cen k vyplacení spoluobžalovanými. Lze konstatovat, že tabulka týkající se obžalované G. je neúplná v rubrice „Datum předávky známek“, zmatečná ve sloupcích týkajících se zaplacených a dlužných částek, jakož i v samotném nadpisu sloupce „Částka vyplacená obviněné G.“. Tabulka vztahující se k obžalovanému Č. je přehlednější, v obou tabulkách jsou však zásadním nedostatkem chybné součty na koncích jednotlivých sloupců, vzniklé patrně chybným výpočtem policejního orgánu a poté převzatých státním zástupcem do obžaloby a nalézacím soudem do výroku rozsudku. Protože však jde pouze o zjevné nepřesnosti výroků, mohl je odvolací soud napravit, aniž by k těmto otázkám prováděl další dokazování. Ve skutečnosti tedy obžalovaná G. převzala od obžalované B. 540 300 ks známek v celkové hodnotě 7 149 900 Kč, za což zaplatila či měla obžalované B. zaplatit celkem 1 006 260 Kč. Při absenci odvolání státního zástupce však odvolací soud nemohl v tomto směru z důvodu zákazu reformace *in peius* (§ 259 odst. 4 tr. ř.) upravit výrok o vině obžalované G., ale ani výrok o vině obžalované B., u níž by to znamenalo zvýšení jejího finančního prospěchu získaného trestnou činností. Naproti tomu mohl být upřesněn výrok o vině obžalovaného Č., kde došlo v napadeném rozsudku k nesprávnosti v jeho neprospěch. Tento obžalovaný ve skutečnosti převzal 1 851 800 ks známek v celkové (nominální) hodnotě 22 014 500 Kč, za které zaplatil 9 099 525 Kč (tato hodnota je ve výroku napadeného rozsudku uvedena správně), takže jeho prospěch činil 12 914 975 Kč.

17. Z těchto důvodů musel být výrok o vině všech obžalovaných – a tudíž celý napadený rozsudek – podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušen a odvolacím soudem bylo o vině obžalovaných nově rozhodnuto ve smyslu výše uvedeného, aniž by bylo nutno do výroku rozsudku pojímat zmíněné tabulky, neboť výrok rozsudku (jeho tzv. skutková věta) musí respektovat požadavek stručnosti a jasnosti, samozřejmě při vyjádření všech skutečností relevantních pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu. Proto také nebylo nutno uvádět ve výroku o vině obžalované Mgr. J. G. výši jí získaného prospěchu, která není znakem skutkové podstaty trestného činu zpronevěry. Napadený rozsudek byl zrušen rovněž z důvodu uvedeného v § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř., protože trest uložený napadeným rozsudkem obžalovanému T. Č. byl shledán nepřiměřeně přísným, a vzhledem k vadám výroku o náhradě škody (viz níže) také z důvodu § 258 odst. 1 písm. f) tr. ř.

18. V důsledku zrušení výroku o vině, ale i z důvodu vadnosti musel být zrušen i výrok o náhradě škody a vydání bezdůvodného obohacení a odvolací soud také

v tomto směru rozhodl nově. Odvolací námitky poškozeného jsou vesměs důvodné, ale zjištěny byly i další vady výroku o náhradě škody.

19. Pokud jde o výrok o náhradě škody a vydání bezdůvodného obohacení, je třeba z procesního hlediska vycházet z § 228 odst. 1 tr. ř., podle něhož odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil, uloží mu v rozsudku, aby poškozenému nahradil majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, jestliže byl nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 3 tr. ř.), nestanoví-li trestní řád jinak; nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno. V daném případě byly splněny zákonné podmínky pro uložení povinnosti obžalovaným D. B. a J. G. k náhradě škody, která vznikla v příčinné souvislosti s jejich trestným jednáním uvedeným ve výroku odsuzujícího rozsudku. Stejně tak byly splněny zákonné podmínky pro uložení povinnosti obžalovanému T. Č. k vydání bezdůvodného obohacení. V trestním řízení byla dostatečně prokázána výše nároků na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení i plná odpovědnost obžalovaných.

20. Poškozený – Č. p., s. p. – se k trestnímu řízení připojil (podal návrh podle § 43 odst. 3 tr. ř.) se svými nároky na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení vůči obžalovaným řádně a včas (č. l. 381, 886).

21. Uplatněný nárok poškozeného na náhradu škody má podklad v příslušných hmotněprávních předpisech upravujících náhradu škody, konkrétně v § 420 odst. 1 občanského zákoníku, podle něhož každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení se opírá o § 451 občanského zákoníku.

22. Obžalované Bc. D. B. a Mgr. J. G. v té části, v jaké škodu způsobilily společně – obžalovaná B. jako pachatelka trestného činu a obžalovaná G. jako účastnice – odpovídají za škodu solidárně, tj. společně a nerozdílně. Uplatněný nárok poškozeného na náhradu škody vůči nim má podklad v § 420 odst. 1 občanského zákoníku, podle něhož každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Tento závěr (včetně aplikace občanského zákoníku) se vztahuje k oběma obžalovaným, a proto jim byla uložena povinnost k náhradě škody společně a nerozdílně ve smyslu § 438 odst. 1 občanského zákoníku (tzv. solidární odpovědnost škůdců). Odvolací soud zvažoval, zda není u obžalované Bc. D. B. dána odpovědnost za škodu podle zákoníku práce (§ 250 odst. 1 zák. práce), což by vylučovalo rozhodnutí o solidární odpovědnosti, neboť zákoník práce (§ 257) nezná solidární odpovědnost více škůdců (srov. rozhodnutí pod č. 56/1986 Sb.

rozh. tr. a č. 11/1982 Sb. rozh. obč.). Odpovědnost za škodu má však povahu pracovněprávního nároku jen tehdy, jestliže ji zaměstnanec způsobil při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Pro závěr, zda odpovědnost za škodu má povahu pracovněprávního nároku, je rozhodující to, zda činnost, kterou byla zaměstnancem způsobena škoda jeho zaměstnavateli, postrádá, či nepostrádá místní, časový a zejména věcný (vnitřní účelový) vztah k plnění pracovních úkolů škůdce, přičemž rozhodující je právě tento vnitřní účelový vztah činnosti, již byla způsobena škoda, k pracovním úkolům. Ve své podstatě jde o posouzení, zda při činnosti, již byla způsobena škoda, zaměstnanec sledoval z objektivního i subjektivního hlediska plnění pracovních úkolů (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2612/2010). Tato kritéria zpravidla nespĺňuje majetková trestná činnost páchaná v přímém úmyslu na úkor zaměstnavatele, byť v úzké místní, časové a věcné souvislosti s plněním pracovních úkolů, jak tomu bylo i v posuzovaném případě. Odvolací soud proto uzavřel, že obě obžalované odpovídají za škodu podle občanského zákoníku, a lze jim tudíž uložit povinnost k náhradě škody společně a nerozdílně.

23. Výrok napadeného rozsudku, jímž bylo rozhodnuto tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. jsou obžalované Bc. D. B. a Bc. J. G. povinny nahradit společně poškozené Č. p., s. p., škodu ve výši 6 309 100 Kč s úrokem 7,05 % z prodlení ročně z této částky ode dne právní moci rozsudku, trpí tedy především tou vadou, že zde není přesně vyjádřena solidární odpovědnost obou obžalovaných, tj. že jsou povinny k náhradě škody společně a nerozdílně (pouhý výraz „společně“ nedovoluje právě ono podstatné rozlišení mezi solidární a dělenou odpovědností). V rozsudečném výroku o solidární odpovědnosti pak není třeba výslovně uvádět (jak požaduje poškozený), že plněním jedné z těchto obžalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhé, neboť to přímo vyplývá již z výroku o povinnosti plnit společně a nerozdílně. Výše solidární odpovědnosti byla vrchním soudem stanovena stejně jako v napadeném rozsudku, neboť poškozený na obžalované J. G. nepožaduje náhradu škody ve větší výši, i když – jak už bylo uvedeno – se tato obžalovaná podílela na způsobení škody ve výši 7 149 900 Kč (což ovšem nemohl odvolací soud z důvodu zákazu *reformationis in peius* pojmout ani do výroku o vině).

24. Zatímco přiznání úroku z prodlení obecně (pokud jej poškozený požaduje) má podklad v § 517 odst. 2 občanského zákoníku, nesprávně byl stanoven počátek prodlení. Ten je upraven v § 563 občanského zákoníku tak, že není-li doba plnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. V trestním řízení se tímto „požádáním“ může rozumět okamžik, kdy se obžalovaný seznámí s návrhem poškozeného podle § 43 odst. 3 tr. ř. obsaženým ve spise, například v rámci seznámení se spisem při skončení přípravného řízení. Obžalovaná D. B. byla při ukončení vyšetřování seznámena s obsahem spisu dne 16. 10. 2012,

a v prodlení je tudíž od 18. 10. 2012. Poškozený však požaduje úrok z prodlení až od 30. 10. 2012, z čehož je nutno vycházet. Chybné tedy bylo stanovení počátku prodlení až okamžikem právní moci rozsudku, jak to učinil soud prvního stupně. U obžalované J. G. bylo nutno počátek prodlení stanovit dnem 13. 2. 2013, jak to požaduje a dokládá poškozený (viz shora – odvolání poškozeného).

č. 29

25. Pokud jde o výši úroku z prodlení, ta je závislá na počátku prodlení. Je upravena nařízením vlády č. 142/1994 Sb. v platném znění tak, že odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro poslední den kalendářního pololetí, které předchází kalendářnímu pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o osm procentních bodů. To je však úprava účinná od 1. 7. 2013; do té doby (počínaje 1. 7. 2010) bylo stanoveno zvýšení o sedm procentních bodů. Rozhodná je úprava ke dni počátku prodlení. Platí, že výše úroku z prodlení se stanoví s ohledem na počátek prodlení a poté už je neměnná. Repo sazba byla ČNB stanovena ke dni 30. 6. 2012 ve výši 0,5 %, k 31. 12. 2012 ve výši 0,05 %. Z těchto důvodů je výše úroku z prodlení pro obžalovanou D. B. 7,5 %, zatímco pro obžalovanou J. G. (stejně jako pro obžalovaného T. Č.) 7,05 %.

26. Výrok napadeného rozsudku, jímž bylo rozhodnuto, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. jsou společně povinni obžalovaná Bc. D. B. nahradit škodu a obžalovaný T. Č. vydat bezdůvodné obohacení v celkové výši 22 343 000 Kč s úrokem 7,05 % z prodlení ročně z této částky ode dne právní moci rozsudku, vykazuje následující vady: Především není uvedeno, komu má být plněno (takový výrok by nebyl vykonatelný, jak na to správně poukazuje poškozený). Nesprávně je stanovena výše povinnosti k náhradě škody a k vydání bezdůvodného obohacení, neboť tato společná odpovědnost je dána ve výši 22 014 500 Kč, což je hodnota známek převzatých obžalovaným Č. (tato celková hodnota byla v napadeném rozsudku chybně vypočtena a stanovena v neprospěch obžalovaného).

27. Výše bezdůvodného obohacení tohoto obžalovaného odpovídá právě této celkové hodnotě věcí (poštovních známek), které převzal s vědomím, že byly získány trestným činem, a jejichž další osud není znám. Na rozdíl od stanovení výše majetkového prospěchu obžalovaného T. Č. jakožto podílníka ve smyslu § 214 tr. zákoníku zde nelze odečítat prostředky vynaložené na opatření věci, tedy finanční částky zaplacené za známky obžalovaným Č. obžalované B. Bezdůvodné obohacení ve smyslu občanskoprávním je nutno vztahovat k poškozenému, jemuž má být vydáno, a nelze proto od jeho výše odečítat platby uskutečněné mezi jednotlivými pachateli v rámci řetězce trestné činnosti. Jde o to postihnout vše, co pachatel neoprávněně (bezdůvodně) získal. Následně se mohou jednotliví pachatelé mezi sebou finančně vypořádat podle míry, v jaké plnili poškozenému.

28. Dále byl i v tomto výroku napadeného rozsudku poněkud zavádějícím způsobem použit výraz „společně“. V tomto případě nejde o odpovědnost společnou a nerozdílnou ve smyslu § 438 odst. 1 občanského zákoníku, neboť ta se vztahuje pouze k náhradě škody. Bezdůvodné obohacení (a povinnost k jeho vydání)

je odlišným právním institutem, upraveným v § 451 občanského zákoníku, tedy i systematicky mimo úpravu náhrady škody. Jde tu proto o tzv. falešnou solidaritu dlužníků, tedy případ, kdy dva subjekty jsou povinny ke stejnému plnění, přičemž nejde o solidaritu, například když jeden subjekt má plnit z titulu bezdůvodného obohacení a druhý z titulu náhrady škody. V situaci, kdy jednomu věřiteli plní dva dlužníci stejný dluh z odlišného právního důvodu, platí, že v rozsahu, v jakém splnil věřiteli jeden z nich, zaniká dluh, a tím i povinnost druhého (viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2013, sp. zn. 25 Cdo 1702/2011). Proto i v souzeném případě bylo třeba rozhodnout, že v rozsahu plnění jedním z těchto obžalovaných zaniká povinnost druhého z těchto obžalovaných k tomuto plnění. Smyslem tohoto výroku je vyloučit možnost zaplacení téhož poškozenému dvakrát (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu SR ze dne 31. 10. 1979, sp. zn. 1 Cz 82/79).

29. Konečně výrok napadeného rozsudku, podle něhož je obžalovaná Bc. D. B. povinna nahradit poškozené Č. p., s. p., škodu ve výši 1 872 660 Kč „s úrokem 7,05 % z prodlení ročně z této částky ode dne právní moci rozsudku“, je chybný především v uvedené částce. Poškozený požaduje uhradit celkovou škodu ve výši 30 524 760 Kč, což je částka stanovená po odečtení hodnoty vrácených známek 1 340 350 Kč od celkové výše způsobené škody 31 865 110 Kč. Jestliže z částky 30 524 760 Kč byla obžalovaná B. zavázána uhradit společně a nerozdílně s obžalovanou G. 6 309 100 Kč a podle společného výroku s obžalovaným Č. má obžalovaná B. dále nahradit škodu 22 014 500 Kč, pak jí samotné zbývá k náhradě škoda ve výši 2 201 160 Kč. Rozdíl mezi částkou 1 872 660 Kč a částkou 2 201 160 Kč činí 328 500 Kč a představuje rozdíl mezi napadeným rozsudkem chybně stanovenou výší odpovědnosti obžalovaného Č. a výší jeho skutečného bezdůvodného obohacení, které bylo pojato do výroku rozsudku odvolacího soudu. Z hlediska obžalované B. jde tedy o pouhé upřesnění (rozložení) výroku o náhradě škody na základě odvolání poškozeného.

30. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl tak, že z podnětu všech podaných odvolání napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), e), f) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. ve věci sám nově rozhodl tak, jak je uvedeno shora.

Č. 30

č. 30

Ochranná výchova, Ústavní výchova, Řízení proti dětem mladším patnácti let § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m.

I. Povaha řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů, která nemá speciální ustanovení o přeměně ochranné výchovy na ústavní výchovu, přičemž nejde o trestní řízení, vylučuje, aby ve věci dítěte mladšího patnácti let, jemuž byla uložena za čin jinak trestný ochranná výchova podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m., bylo analogicky použito ustanovení § 23 odst. 1 z. s. m. Z tohoto důvodu nelze ochrannou výchovu uloženou podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. přeměnit na ústavní výchovu.

Ochranná výchova, Ústavní výchova, Řízení proti dětem mladším patnácti let, Soud pro mládež, Soud ve věcech péče o nezletilé, Místní příslušnost, Rozhodnutí soudu

§ 93 odst. 1 písm. f) z. s. m., § 971 odst. 1 o. z., § 466 písm. o) z. ř. s., § 467 z. ř. s., § 93 odst. 11 z. s. m., § 471 odst. 1 z. ř. s.

II. V případě, že uložena ochranná výchova podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. již splnila svůj účel, soud pro mládež ochrannou výchovu zruší [§ 93 odst. 11 věta druhá z. s. m. a § 24 odst. 1 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „zákon č. 109/2002 Sb.“].

Řízení, v němž se rozhoduje o zrušení ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m., se vede ve smyslu § 96 z. s. m. podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů [dále jen „z. ř. s.“; viz § 466 písm. o) z. ř. s.], před soudem pro mládež, který v řízení, v němž se postupuje podle zákona o zvláštních řízeních soudních, je současně i soudem ve věcech péče o nezletilé podle § 2 písm. t) z. ř. s. Jeho místní příslušnost se řídí § 467 z. ř. s.

Jsou-li v souvislosti s rozhodováním o zrušení ochranné výchovy splněny s ohledem na poměry dítěte mladšího patnácti let podmínky pro uložení ústavní výchovy podle § 971 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, může být toto rozhodnutí o zrušení ochranné výchovy spojeno

s rozhodnutím o uložení ústavní výchovy [§ 466 písm. n) z. ř. s.], o kterém rozhodne příslušný soud pro mládež na návrh např. ředitele výchovného ústavu [§ 24 odst. 1 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb.] nebo státního zástupce [§ 8 odst. 1 písm. b), odst. 2 z. ř. s.], anebo i bez návrhu ve smyslu § 13 odst. 1 z. ř. s. (srov. § 468 odst. 1, 2 z. ř. s. a contrario).

č. 30

Soud pro mládež rozhoduje o zrušení ochranné výchovy usnesením podle § 93 odst. 11 věty druhé z. s. m.; je-li však toto rozhodnutí spojeno s uložení ústavní výchovy, rozhoduje podle § 471 odst. 1 z. ř. s. rozsudkem.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. Tpjn 305/2014, ECLI:CZ:NS:2016:TPJN.305.2014.1)

1. Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 6/2002 Sb.“), a čl. 14 odst. 1 písm. f) jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k otázce přeměny ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže – dále jen „z. s. m.“ nebo „zákon č. 218/2003 Sb.“), v ústavní výchovu. Tento návrh učinil na základě podnětu nejvyššího státního zástupce ze dne 18. 7. 2014.

2. Z předloženého podnětu vyplývá, že Nejvyšší státní zastupitelství obdrželo ze soustavy státního zastupitelství informace o rozdílné praxi soudů pro mládež při rozhodování o přeměně ochranné výchovy, uložené podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný, v ústavní výchovu za použití § 23 odst. 1 z. s. m., tedy podle hlavy druhé tohoto zákona. Použití posledně citovaného ustanovení je podle nejvyššího státního zástupce diskutováno v souvislosti s řízením podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. v podstatě již od nabytí jeho účinnosti a jsou zastoupeny názory jak pro možnost přeměny ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. v ústavní výchovu, tak i proti takové možnosti.

3. Podle nejvyššího státního zástupce možnost analogického užití § 23 odst. 1 z. s. m. i na řízení ve věcech dětí mladších patnácti let souvisí s otázkou vzájemného poměru hlavy druhé a hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., k níž se Nejvyšší soud vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. 8 Tz 85/2012 (publikovaném pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr.), v němž se zabýval též problematikou ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. (konkrétně možností jejího prodloužení postupem podle § 86 odst. 1 z. s. m.). Nejvyšší soud zde zcela jednoznačně konstatoval, že hlava druhá

a hlava třetí zákona č. 218/2003 Sb. tvoří zcela samostatné, oddělené a vzájemně nikterak propojené části a že je vyloučeno, aby ve věci dítěte mladšího patnácti let, jemuž bylo uloženo opatření v řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., bylo užito ustanovení hlavy druhé téhož zákona. Tato zásada platí pro celé řízení, tedy nejen pro ukládání opatření podle § 93 z. s. m., ale i pro řízení vykonávací, neboť i pro výkon opatření platí zásada vyplývající z § 96 z. s. m., že nestanoví-li zákon č. 218/2003 Sb. jinak, postupuje soud pro mládež v řízení podle jeho hlavy třetí podle předpisů upravujících občanské soudní řízení.

4. Poznatky získané Nejvyšším státním zastupitelstvím z rozhodovací činnosti soudů pro mládež se vztahují k rozhodování o přeměně ochranné výchovy uložené podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. v ústavní výchovu a svědčí o tom, že se postupuje z hlediska hmotněprávního podle § 23 odst. 1 z. s. m., tedy za použití ustanovení hlavy druhé zákona č. 218/2003 Sb. (viz např. usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 1 Rod 17/2009, usnesení Okresního soudu v Karviné – pobočky v Havířově ze dne 30. 9. 2011, sp. zn. 104 Ntm 3/2011, usnesení Okresního soudu v Domažlicích ze dne 17. 9. 2012, sp. zn. 0 Ntm 851/2012, či další usnesení tohoto soudu ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 0 Ntm 851/2013). Z hlediska procesního soudy pro mládež při rozhodování o změně ochranné výchovy postupují buď podle § 87 z. s. m., opět tedy za použití ustanovení hlavy druhé zákona č. 218/2003 Sb., zejména je-li již dítě v době rozhodování o změně ochranné výchovy starší patnácti let (viz např. usnesení Okresního soudu v Karviné – pobočky v Havířově ze dne 13. 2. 2006, sp. zn. 104 Ntm 1/2006, usnesení téhož soudu ze dne 30. 9. 2011, sp. zn. 104 Ntm 3/2011, usnesení Okresního soudu v Domažlicích ze dne 17. 9. 2012, sp. zn. 0 Ntm 851/2012, usnesení téhož soudu ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 0 Ntm 851/2013), nebo postupují podle občanského soudního řádu (viz např. usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 1 Rod 171/2009).

5. Podle názoru nejvyššího státního zástupce postup soudů pro mládež při rozhodování o přeměně ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 z. s. m. (tj. hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb.) na podkladě § 23 odst. 1 z. s. m. za použití § 87 z. s. m. (tj. hlavy druhé zákona č. 218/2003 Sb.) je nesprávný, neboť jde o odlišné typy řízení, které nelze vzájemně kombinovat. Pro závěr o nemožnosti přeměny ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný v ústavní výchovu nejvyšší státní zástupce dále uvedl, že v žádném jiném ustanovení hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. se nenachází zákonný podklad pro tuto přeměnu. Pochybnost vzbuzuje i to, že by se o změně ochranné výchovy mělo rozhodovat v řízení trestním, když ochranná výchova byla uložena v řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, kde se předpokládá pouze postup podle předpisů upravujících občanské soudní řízení (§ 96 z. s. m.).

6. Nejvyšší státní zástupce uzavřel svůj podnět tím, že zejména s odkazem na zmíněnou aktuální judikaturu Nejvyššího soudu, konkrétně rozhodnutí pub-

likované pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr., ale i ze všech dalších uvedených důvodů považuje za nesprávné přeměňovat ochrannou výchovu v ústavní s odkazem na § 23 a § 87 z. s. m., a proto vyzval Nejvyšší soud, aby se touto problematikou zabýval s tím, že je třeba popsanou převažující soudní rozhodovací praxi soudů pro mládež označit za nezákonnou.

7. Trestní kolegium Nejvyššího soudu nejdříve zpracovalo návrh stanoviska ve dvou alternativách, v nichž za variantu A označilo názor navazující na rozhodnutí publikované pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr. Ten v zásadě spočívá v tom, že „povaha řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. vylučuje, aby ve věci dítěte mladšího patnácti let, jemuž bylo uloženo za čin jinak trestný opatření podle této hlavy, byla aplikována ustanovení hlavy druhé tohoto zákona. Jelikož tato zásada platí nejen pro ukládání opatření podle § 93 z. s. m., ale i pro řízení vykonávací, v němž se postupuje podle občanského soudního řádu, je nepřipustné, aby k přeměně ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. dítěti mladšímu patnácti let v ústavní výchovu došlo podle § 23 odst. 1 a § 87 odst. 1 z. s. m., tedy podle hlavy druhé tohoto zákona“. Varianta B návrhu stanoviska vycházela z názoru, podle něhož „přeměna ochranné výchovy, uložené podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný, v ústavní výchovu v rámci řízení podle analogie § 23 odst. 1 a § 87 odst. 1 z. s. m. je přípustná“. K takto připraveným návrhům si trestní kolegium Nejvyššího soudu před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb. vyjádření od příslušných soudů a jiných orgánů a institucí.

8. Z oslovených připomínkových míst, jimž byly zaslány obě alternativy návrhu k vyjádření, veřejný ochránce práv bez bližšího vysvětlení upřednostnil variantu B návrhu stanoviska. Institut pro kriminologii a sociální prevenci souhlasil s variantou A, kterou považuje za souladnou s dříve publikovaným rozhodnutím č. 65/2013 Sb. rozh. tr. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze s ohledem na § 96 z. s. m. souhlasila s tím, že hlava třetí zákona č. 218/2003 Sb. je samostatnou a oddělenou částí zákona o soudnictví ve věcech mládeže, která není propojena s hlavou druhou tohoto zákona vztahující se na mladistvé, u níž se podpůrně uplatňují ustanovení trestního zákoníku. Vzhledem k tomu, že v hlavě třetí zákona č. 218/2003 Sb. není obsaženo žádné ustanovení, které by počítalo s možností přeměny ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let v ústavní výchovu, je nutné postupovat podle procesních ustanovení občanského soudního řádu. Z tohoto důvodu je nezbytné (v souladu s variantou B návrhu stanoviska) připustit analogické uplatnění § 23 odst. 1 z. s. m. týkající se mladistvých, které podrobně upravuje hmotněprávní podmínky pro rozhodnutí soudu o přeměně ochranné výchovy v ústavní výchovu. Pociťovaný nedostatek výslovné právní úpravy přeměny ochranné výchovy uložené dítěti mladšími patnácti let lze tímto způsobem nahradit, neboť jde o analogii ve prospěch dítěte mladšího patnácti let. Právnická fakulta Univerzity Karlovy tudíž podpořila variantu B návrhu stanoviska.

9. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně preferovala variantu A návrhu stanoviska s poukazem na to, že se jedná o dva naprosto rozdílné systémy, které mají odlišný jak hmotněprávní, tak zejména procesní charakter, a na nutnost respektovat i mezinárodní úmluvy, které jednoznačně uvádějí, že na trestně neodpovědné děti nelze užít předpisů trestněprávních. Jak dále tato právnická fakulta konstatovala, přeměna ochranné výchovy by však měla být možná i bez použití ustanovení hlavy druhé zákona č. 218/2003 Sb., a to podle civilních předpisů. V § 93 odst. 8 z. s. m. se totiž uvádí, že opatření se ukládají dítěti mladšímu patnácti let maximálně do dovršení jeho 18. roku věku, takže je zřejmé, že trvají po dobu nezbytně nutnou, ideálně do naplnění svého účelu, tj. nápravy a ochrany dítěte a ustálení jeho výchovného prostředí. Pokud bude zjevná náprava dítěte, není důvod, proč podle civilních předpisů nezahájit řízení a nepřevést dítě z ochranné výchovy do ústavní (bude to navíc řešit tentýž soud), nebo dokonce zpět do rodinného prostředí, jestliže se toto již rovněž ustálilo.

10. Ministerstvo vnitra doporučilo, aby byl ve stanovisku upřesněn vztah řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. a procesní úpravy obsažené v zákoně o zvláštních řízeních soudních, a upřednostnilo variantu B návrhu stanoviska, protože nejde o analogii v neprospěch dítěte, ale je vnímána jako zlepšení podmínek dítěte. Opačný výklad, který by neumožňoval přeměnu ochranné výchovy uložené podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., by zvýhodňoval trestně odpovědné mladistvé před trestně neodpovědnými dětmi.

11. Ministerstvo spravedlnosti se přiklonilo k variantě B návrhu stanoviska s názorem, že tato varianta umožní analogické použití ustanovení hlavy druhé zákona č. 218/2003 Sb. Pokud jde o procesní postup, uplatnilo připomínku k možnosti použití analogie procesních předpisů podle hlavy druhé tohoto zákona. Vyslovilo současně domněnku, že řízení by se v případě přeměny ochranné výchovy dítěte, které se dopustilo činu jinak trestného, mělo řídit civilními předpisy, tj. zákonem o zvláštních řízeních soudních, což však odpovídá spíše variantě A.

12. Nejvyšší státní zastupitelství považovalo za správnou variantu A návrhu stanoviska, která odpovídá rozhodnutí publikovanému pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr., s tím, že návrh stanoviska zabývající se obdobnou problematikou by měl plně dopadat i na řešení otázky přeměny ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný. Zdůraznilo též samostatnost části druhé a třetí zákona č. 218/2003 Sb., z níž je nutné vycházet a nelze ji považovat za formalismus. Nejvyšší státní zastupitelství poukázalo na § 163 odst. 2 o. s. ř. o změně rozsudku o výchově a výživě nezletilých dětí, které bylo zrušeno bodem 125 zákona č. 293/2013 Sb., jímž se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Změnu poměrů nyní upravuje § 475 z. ř. s. Nejvyšší státní zastupitelství proto požadovalo, aby se ve stanovisku odkazovalo na ustanovení zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, podle kterých lze postupovat při rozhodování o výkonu ochranné výchovy.

13. K variantě A návrhu stanoviska se přiklonily i Krajský soud v Hradci Králové a Krajský soud v Plzni. Krajský soud v Ostravě uvedl, že soudci v jeho obvodu používají obě zmíněné varianty. Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci a Městský soud v Praze se ve svých vyjádřeních přiklonily k variantě B návrhu stanoviska.

14. Trestní kolegium Nejvyššího soudu shledalo, že takto získané poznatky i na podkladě vyjádření připomínkových míst svědčí o názorové nejednotnosti a dokreslují rozkolísanost rozhodovací praxe soudů pro mládež v otázce možnosti přeměny ochranné výchovy uložené podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. v ústavní výchovu.

15. Stejně nejednotně se k této problematice staví i odborná literatura, která však, nutno podotknout, byla publikovaná ještě v době před 1. 1. 2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Komentář k zákonu o soudnictví ve věcech mládeže (ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 761–765) se danou otázkou nezabývá, resp. výslovně neřeší možnost přeměny ochranné výchovy uložené podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. v ústavní výchovu, neboť v souladu s dikcí § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. se věnuje jen možnosti uložení ochranné výchovy. Je však třeba poukázat na tu část citovaného komentáře, v níž se na s. 765 ve vztahu k výkladu fakultativní možnosti uložení ochranné výchovy uvádí: „Při volbě mezi ochrannou a ústavní výchovou si musí být soud pro mládež vědom toho, že sám nemůže nařídít ústavní výchovu podle § 46 zákona o rodině – může totiž rozhodovat pouze o těch opatřeních, která upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže – a proto v takovém případě, kdy postačí ústavní výchova, upustí od uložení opatření ve smyslu § 93 odst. 10 z. s. m. a po právní moci tohoto rozhodnutí dá podnět k zahájení řízení obecnému soudu péče o nezletilé [srov. § 2 odst. 2 písm. e) z. s. m.], který – shledá-li podmínky pro nařízení ústavní výchovy podle § 46 odst. 1 zákona o rodině – zahájí řízení usnesením podle § 81 odst. 1, 3 o. s. ř.“. Tuto argumentaci je možné považovat za užitou v souladu s rozhodnutím publikovaným pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr.

16. Autoři Helena Válková a Alexander Sotolář v učebnici trestního práva procesního (ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 700) k výkonu ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let uvádějí: „... jestliže výchova dítěte pokročí do té míry, že lze důvodně předpokládat, že i bez omezení, kterým je podrobena ve výchovném zařízení, se bude řádně chovat, avšak nepominuly všechny okolnosti, pro něž byla ochranná výchova uložena, může soud pro mládež buď s odkazem na § 23 odst. 1 z. s. m. *per analogiam* a § 23 odst. 1 písm. i) zákona č. 109/2002 Sb. postupem podle § 163 odst. 2 o. s. ř. přeměnit ochrannou výchovu v ústavní výchovu, nebo s odkazem na § 23 odst. 1 písm. b), c) zákona č. 109/2002 Sb. ...

umístit dítě mimo výchovné zařízení“. Tento názor připouštějící přeměnu ochranné výchovy v ústavní výchovu vycházel z možnosti dané § 163 odst. 2 o. s. ř. v návaznosti na § 96 z. s. m., a pokud uvádí odkaz na § 23 odst. 1 z. s. m. *per analogiam*, je to zcela zjevně z hlediska příslušného hmotněprávního ustanovení. Z toho vyplývá, že zmíněný komentář odkazuje především na § 163 odst. 2 o. s. ř., podle něhož „rozsudky o výchově a výživě nezletilých dětí a o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo o pozastavení jejího výkonu lze změnit i bez návrhu, změni-li se poměry“, což bylo v souladu s § 96 o. s. ř. Ustanovení § 163 odst. 2 o. s. ř. však bylo zrušeno zákonem č. 293/2013 Sb., jímž se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a nyní platí nová úprava podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

17. Jiný názor zaujali autoři učebnice trestního práva KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, kteří na s. 808 uvedli: „... Základní právní rámec pro uložení ochranné výchovy trestně neodpovědným dětem a mladistvým tvoří v hmotněprávní rovině ... § 93 odst. 1, 2, 3 z. s. m. Žádná specifická procesní ustanovení k dispozici nejsou, takže se při jejím ukládání použije obecná civilní procesněprávní úprava. Na tuto právní úpravu navazuje zákon č. 109/2002 Sb. ... V souvislosti s jeho aplikací pak lze při nedostatku jiné speciální právní úpravy analogicky použít příslušná hmotněprávní ustanovení týkající se ochranné výchovy obsažená v hlavě druhé z. s. m., konkrétně § 22 odst. 2, 3 a § 23 odst. 1, 2 z. s. m. Je totiž zřejmé, že ochranná výchova uplatnitelná vůči těmto dětem a trestně neodpovědným mladistvým je stejným institutem jako ochranná výchova uplatnitelná vůči trestně odpovědným mladistvým.“

18. Po pečlivém zvážení všech argumentů trestní kolegium Nejvyššího soudu na základě podnětu nejvyššího státního zástupce, názorů připomínkových míst i zdůvodnění obsažených v dosavadní odborné literatuře vztahující se k řešené problematice schválilo upravený návrh stanoviska korespondující s právním názorem vysloveným ve shora zmíněné variantě A původního návrhu, a to z následujících důvodů.

I.

19. Trestní kolegium Nejvyššího soudu shledalo jako správnou a v souladu se zákonem tu část dosavadní rozhodovací praxe, v níž soudy pro mládež postupovaly výhradně podle občanskoprávních předpisů. Rozhodnutí, v kterých soudy rozhodovaly podle § 23 a § 87 z. s. m., byť analogicky, nekorrespondují s povahou a zásadami, na nichž je založena koncepce zákona č. 218/2003 Sb., který je členěn v první části (druhá část se týká změn jiných zákonů) do tří hlav, z nichž první je obecná, vymezující zejména účel a pojmy zákona o soudnictví

ve věcech mládeže, druhá upravuje výhradně trestní odpovědnost a řízení ve věcech mladistvých a třetí se vztahuje jen na děti mladší patnácti let, kde řízení má povahu občanskoprávního řízení. Společná je pro obě kategorie osob jen první hlava, kdežto hlavy druhá a třetí obsahují v zásadě samostatné souhrny právních norem. Hlavu druhou zákona č. 218/2003 Sb. tvoří normy trestního práva pro mladistvé jako osoby trestně odpovědné, přičemž v hmotněprávní části tato hlava navazuje na trestní zákoník a v procesní části na trestní řád. Hlava třetí zákona č. 218/2003 Sb. je svou povahou občanskoprávní, z čehož vyplývá, že trestněprávní předpisy v zásadě nelze použít pro toto řízení, protože se od hlavy druhé liší zejména tím, že dopadá na osoby, které nejsou trestně odpovědné (viz § 89 odst. 1 z. s. m.), a tudíž upravuje jiné řízení než trestní, a to řízení svou povahou opatrovnícké. Právě z tohoto důvodu na řízení o činu, jehož se dopustilo dítě mladší patnácti let, nelze vůbec použít prostředky trestního práva hmotného ani procesního a je možné uplatňovat jen mimotrestní právní normy. Tato zásada není samoučelná, ale vychází z čl. 40 Úmluvy o právech dítěte (viz sdělení pod č. 104/1991 Sb.), podle něhož se státy, které jsou smluvními stranami, zavazují respektovat práva dětí, jež jsou trestně odpovědné a mají postavení obviněného, obžalovaného nebo uznaného vinným z porušení trestního práva, ale i těch dětí, na které nedopadá trestní odpovědnost, avšak i u nich je nutné plně respektovat práva na jejich ochranu tak, jak je v tomto ustanovení konkrétně vymezeno. S ohledem na ochranu práv dětí mladších patnácti let, které spáchaly čin jinak trestný, má řízení o projednání takového činu před soudem jinou (tedy nikoliv trestní) podobu a řídí se pravidly, jež jsou zaručena těmto dětem civilními právními normami a mezinárodními úmluvami a dokumenty, které stanoví, že je třeba zabezpečit těmto dětem zvláštní péči. Taková potřeba zakotvená v Úmluvě o právech dítěte vychází též ze Ženevské deklarace práv dítěte z roku 1924 a z Deklarace práv dítěte přijaté Organizací spojených národů v roce 1959, ale je obsažena rovněž ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech.

20. Na základě těchto základních principů a kritérií stanovených kromě zmíněné Úmluvy o právech dítěte i dalšími mezinárodními úmluvami a dokumenty (např. Ženevskou deklarací práv dítěte z roku 1924 a Deklarací práv dítěte přijatou Organizací spojených národů v roce 1959, Evropskou úmluvou o výkonu práv dětí, publikovanou pod č. 54/2001 Sb. m. s., Úmluvou o styku s dětmi, publikovanou pod č. 91/2005 Sb. m. s., a jinými dokumenty dotýkajícími se práv dětí, např. pokynem Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem, přijatým dne 17. 11. 2010) pro zacházení s dětmi mladšími patnácti let, které se dopustily činu jinak trestného, zákon č. 218/2003 Sb. vymezil v hlavě třetí v § 89 až 96 samostatný typ řízení, které je svou povahou občanskoprávní, a pokud výjimečně považuje za nutné použít ustanovení hlavy druhé téhož zákona, výslovně to upravuje pomocí odkazovacího ustanovení. Takovou výjimku zde představuje v zása-

dě pouze § 92 odst. 3 z. s. m., jež pro ochranu soukromí a veřejnost řízení u soudního jednání odkazuje na obdobné použití § 52 až § 54 z. s. m. (tedy výslovně na ustanovení upravená v hlavě druhé), a jednak § 93 odst. 6, 7 z. s. m., která uvádějí u dohledu probačního úředníka odkaz na přiměřené užití § 16 odst. 1, 2, 3 a § 80 odst. 1, 3, 4, 5 z. s. m. a při ukládání výchovných opatření na přiměřené použití § 18, § 19 a § 20 z. s. m. Kromě těchto výslovně uvedených odkazovacích ustanovení však v hlavě třetí zákona č. 218/2003 Sb. nejsou zakotvena žádná další odkazovací ustanovení.

21. Je tedy zřejmé, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže, pokud v řízení podle hlavy třetí připustil možnost použití ustanovení upravených v hlavě druhé, výslovně na ně odkázal. Z opaku lze proto logicky dovodit, že tam, kde zákon č. 218/2003 Sb. neuvedl výslovný odkaz na některé z ustanovení hlavy druhé (na rozdíl od odkazů v § 92 odst. 3 a § 93 odst. 6, 7 z. s. m.), nepředpokládá použití hlavy druhé a ponechává postup soudů na speciální úpravě podle § 89 až § 96 z. s. m. Tento závěr vyplývá i z § 96 z. s. m., podle kterého platí, že nestanoví-li zákon č. 218/2003 Sb. jinak, postupuje soud pro mládež v řízení podle hlavy třetí téhož zákona podle předpisů upravujících občanské soudní řízení. Z dikce posledně citovaného ustanovení je zřejmé, že když zákon č. 218/2003 Sb. neobsahuje speciální ustanovení ani normy odkazovací, dopadají na řízení týkající se dětí mladších patnácti let všechny právní předpisy upravující občanské soudní řízení, jimiž jsou v současné době jednak zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též ve zkratce „o. s. ř.“), a jednak zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014.

22. Nejvyšší soud se uvedenou otázkou vzájemného propojení hlavy druhé a hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. již zabýval ve svém rozsudku ze dne 5. 12. 2012, sp. zn. 8 Tz 85/2012 (publikovaném pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr.), který reagoval na otázky spojené s délkou trvání ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. dítěti mladšímu patnácti let. Podle tohoto rozhodnutí z dikce § 93 odst. 8 z. s. m. přímo vyplývá, že ochranná výchova jako jedno z opatření podle § 93 odst. 1 z. s. m. může být uložena dítěti mladšímu patnácti let, které spáchalo čin jinak trestný, jen za podmínky, že bude trvat maximálně do osmnácti let jeho věku. Po dovršení této věkové hranice nelze ochrannou výchovu prodloužit. Jak bylo již ve shora zmíněném rozhodnutí zdůrazněno, povaha řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. vylučuje, aby ve věci dítěte mladšího patnácti let, jemuž bylo uloženo opatření podle této hlavy, bylo použito ustanovení hlavy druhé citovaného zákona. Uvedená zásada platí nejen pro ukládání opatření podle § 93 z. s. m., ale i pro řízení vykonávací, v němž se postupuje podle občanského soudního řádu (nyní také podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních), neboť i pro výkon opatření ukládaných dětem mladším patnácti let platí pravidlo uvedené v § 96 z. s. m., že nestanoví-li zákon č. 218/2003 Sb. jinak, postupuje soud pro mládež v řízení podle hlavy třetí téhož zákona podle předpisů upravujících

občanské soudní řízení. Je proto zřejmé, že Nejvyšší soud se problematikou použití procesních postupů v souvislosti s ochrannou výchovou uloženou podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. zabýval a zkoumal vzájemný vztah hlavy druhé a hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. pro účely rozhodování o ochranné výchově, byť nikoliv výslovně s ohledem na nyní řešenou problematiku možnosti přeměny této ochranné výchovy v ústavní výchovu, ale právě z toho hlediska, zda lze využívat postupů upravených v hlavě druhé i bez výslovného odkazu v hlavě třetí zákona č. 218/2003 Sb. Přitom v obdobné souvislosti vyslovil názor, že mezi uvedenými hlavami není vzájemná propojenost, a vyloučil možnost, aby se na prodloužení ochranné výchovy u dítěte mladšího patnácti let použila úprava v hlavě druhé zákona č. 218/2003 Sb. V odůvodnění výše citovaného rozhodnutí pak Nejvyšší soud výslovně konstatoval, že je vyloučeno, aby ve věci dítěte mladšího patnácti let, jemuž bylo uloženo opatření v řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., bylo použito ustanovení hlavy druhé téhož zákona. Uvedená zásada, která vyplývá z rozhodnutí uveřejněného pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr., se týká postupu soudu pro mládež v situaci, kdy již bylo podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. rozhodnuto o uložení ochranné výchovy, je-li třeba v průběhu jejího výkonu rozhodnout o některé otázce ve vykonávacím řízení.

23. V návaznosti na tuto zásadu neprostupnosti úprav obou hlav zákona č. 218/2003 Sb. Nejvyšší soud ve zmíněném publikovaném rozhodnutí vyslovil názor, že ve vykonávacím řízení týkajícím se opatření uloženého podle § 93 odst. 1 z. s. m. dítěti mladšímu patnácti let je nutné postupovat podle procesních předpisů upravujících občanské soudní řízení a že ustanovení hlavy druhé zákona č. 218/2003 Sb. nejsou použitelná pro výkon těchto opatření.

24. Trestní kolegium Nejvyššího soudu v tomto stanovisku navazuje na uvedený právní názor a kromě důvodů, které jsou rozvedeny již v rozhodnutí uveřejněném pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr., vychází i ze struktury a legislativní koncepce, na nichž je postaven zákon č. 218/2003 Sb. v jeho hlavě třetí. Již výslovnou úpravou „řízení ve věcech dětí mladších patnácti let“ totiž vyjadřuje, že jde o řízení, v němž se ukládají opatření výhradně dětem mladším patnácti let, tj. osobám, které nejsou trestně odpovědné (viz § 89 odst. 1 z. s. m. a rovněž § 25 tr. zákoníku), a proto má řízení vedené ohledně nich občanskoprávní povahu. Tuto zásadu je třeba uplatnit nejen při ukládání příslušných opatření, ale i při výkonu již uložených opatření. V této souvislosti je vhodné zmínit, že jediným opatřením, u něhož sám zákon č. 218/2003 Sb. přímo upravuje výkon opatření, je ochranné léčení podle § 95a z. s. m. Z uvedeného vyplývá, že ani na výkon ochranného léčení uloženého dítěti mladšímu patnácti let, byť jeho povaha je obdobná ochrannému léčení uloženému mladistvému, se nemohou užít trestněprocesní ustanovení § 351 až § 356 tr. ř. o výkonu ochranného léčení. Totéž platí samozřejmě i pro hmotněprávní úpravu ukládání ochranného léčení, která je v případě dětí mladších patnácti let vtělena do § 93 odst. 4 z. s. m., takže užití § 99 tr. zákoníku je rovněž vyloučeno. Ostat-

ni opatření, jež je možné uložit dítěti mladšímu patnácti let podle § 93 odst. 1 z. s. m., nemají žádné takové výslovně zakotvené speciální ustanovení o jejich výkonu v hlavě třetí zákona č. 218/2003 Sb. V § 93 odst. 7 z. s. m. odkazujícím při ukládání výchovných povinností, výchovných omezení a napomenutí s výstrahou s přihlédnutím k věku dítěte na přiměřené použití § 18, 19 a 20 z. s. m. je z jeho dikce, jakož i z dikce ustanovení, na něž odkazuje, zřejmé, že jde o právní úpravu podmínek pro rozhodování o ukládání jednotlivých opatření, nikoliv však pro jejich výkon. Jistou odchylku v tomto smyslu tvoří pouze § 93 odst. 6 věty první z. s. m., podle něhož se na dohled probačního úředníka s přihlédnutím k věku dítěte použijí přiměřeně § 16 odst. 1, 2, 3 a § 80 odst. 1, 3, 4, 5 z. s. m., přičemž § 80 odst. 2 z. s. m. je nahrazeno speciální úpravou v § 93 odst. 6 větě druhé z. s. m., tedy že probační úředník při výkonu dohledu také pravidelně navštěvuje dítě mladší patnácti let, nad nímž vykonává dohled, v jeho bydlišti a ve škole. V uvedeném kontextu je třeba zmínit též § 93 odst. 11 z. s. m., které upravuje formu, v níž rozhoduje soud pro mládež, a to tak, že o uložení opatření rozhoduje soud pro mládež rozsudkem. O zamítnutí návrhu státního zástupce, o zastavení řízení, o opuštění od uložení opatření, o změně uloženého opatření a o zrušení uloženého opatření rozhoduje soud pro mládež usnesením.

25. Toto shrnutí má význam zejména pro pochopení záměrů zákonodárce, který do textu hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. kromě uvedených výjimek nevtělil ustanovení o způsobu výkonu ostatních opatření uložených dětem mladším patnácti let, ale rozhodování o tom, jak se bude postupovat při jejich výkonu, vymezil v souladu s občanskoprávní povahou tohoto řízení odkazovacím ustanovením § 96 z. s. m. tak, že soud pro mládež postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení. Na podporu toho, že bez konkrétního a výslovného odkazu přímo v ustanoveních hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. nelze používat ani analogicky ustanovení hlavy druhé téhož zákona, je vhodné připomenout i § 1 odst. 3 z. s. m., podle něhož platí, že pokud zákon č. 218/2003 Sb. nestanoví jinak, užije se na toho, kdo v době spáchání činu nepřekročil osmnáctý rok věku, obecných právních předpisů. Ani v tomto obecném ustanovení se tedy nepředpokládá možnost, že by při postupu podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. bylo možné použít právní úpravu obsaženou v hlavě druhé téhož zákona. Rovněž z tohoto důvodu je nutné v případě nedostatku konkrétní právní úpravy v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže použít obecný právní předpis, který přichází v úvahu, tj. ten, jímž je upraveno občanské soudní řízení.

26. K ochranné výchově je však třeba ve zcela obecné rovině uvést, že ji lze ukládat pouze podle zákona č. 218/2003 Sb., a to buď mladistvému podle hlavy druhé téhož zákona za podmínek uvedených v § 22 a násl. z. s. m., anebo dítěti mladšímu patnácti let podle hlavy třetí téhož zákona na základě § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m. Přitom ochrannou výchovu nelze uložit podle jiného zákona, protože žádný jiný právní předpis [zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

(dále ve zkratce „o. z.“), zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 109/2002 Sb.“), rovněž ani občanský soudní řád či zákon o zvláštních řízeních soudních, ale ani jiný zákon] neobsahuje právní úpravu, podle níž by bylo možné uložit ochrannou výchovu. Pouze zákon o zvláštních řízeních soudních uvádí možnost rozhodnutí o ochranných opatřeních (včetně ochranné výchovy) ve výčtu řízení ve věcech péče soudu o nezletilé [§ 466 písm. o) z. ř. s.].

27. Obecné podmínky pro ukládání ochranné výchovy jako opatření podle § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m. jsou v hlavě třetí zákona č. 218/2003 Sb. vymezeny shodně s tím, jak je tomu rovněž u ostatních opatření [§ 93 odst. 1 písm. a) až e), g) z. s. m.], tedy že je může uložit soud pro mládež, když se dítě mladší patnácti let dopustilo činu jinak trestného, a to zpravidla na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření. Pro ukládání ochranné výchovy (u jiných opatření tomu tak není) navíc podle § 93 odst. 2 z. s. m. platí, že ji soud pro mládež uloží obligatorně dítěti, které spáchalo čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku a bylo mladší patnácti let (viz k tomu rozhodnutí pod č. 10/2009-II. Sb. rozh. tr.). Ochranná výchova může být dále uložena fakultativně podle § 93 odst. 3 z. s. m. též dítěti, které v době spáchání činu bylo mladší patnácti let, odůvodňuje-li to povaha spáchaného činu jinak trestného a je-li to nezbytně nutné k zajištění jeho řádné výchovy.

28. Z tohoto hmotněprávního vymezení předpokladů pro ukládání ochranné výchovy u dětí mladších patnácti let je zřejmé, že jsou pro něj stanoveny zcela zvláštní podmínky, konkrétně dané jednak závažností činu jinak trestného, jehož se dítě mladší patnácti let dopustilo, a jednak věkem takového dítěte a nezbytností zajištění jeho řádné výchovy. Pro závěr o tom, proč není možné přeměnit ochrannou výchovu v ústavní výchovu postupem podle § 23 odst. 1 z. s. m. (resp. jeho analogie), je vhodné v širších souvislostech poukázat rovněž na zákonné vymezení podmínek pro ukládání ochranné výchovy nejen podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., ale i podle hlavy druhé téhož zákona. Porovnájí-li se hlediska stanovená pro uložení ochranné výchovy podle § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m. s těmi, jež jsou obsažena v § 22 odst. 1 z. s. m. u mladistvých, je zřejmé, že jsou odlišná. Soud pro mládež může uložit mladistvému podle § 22 odst. 1 z. s. m. ochrannou výchovu, pokud není o výchovu mladistvého náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, v níž žije, dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána nebo prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležitě výchovy a nepostačuje uložení výchovných opatření.

29. Je tedy zřejmé, že ochranná výchova má v řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. jinou povahu než v řízení proti mladistvým, což plyne zejména

z toho, že je tím nejpřísnějším sankčním opatřením, které zahrnuje mimo jiné i preventivní prvek, jímž je ochrana společnosti před trestně neodpovědnými dětmi, které mohou v případě pobytu na svobodě být i nadále nebezpečné pro ostatní lidi (viz v tomto směru zvláště obligatorní ukládání ochranné výchovy podle § 93 odst. 2 z. s. m.). Proto právě u tohoto opatření je více než u ostatních opatření uvedených v § 93 odst. 1 z. s. m. zdůrazněna nejen výchovná, ale i sankční a ochranná funkce. Z uvedených důvodů je nutné, aby bylo dosaženo účelu ochranné výchovy, pro který bylo uloženo toto nejpřísnější opatření dítěti mladšímu patnácti let.

30. Jsou-li hmotněprávní hlediska pro ukládání ochranné výchovy dítěti mladšímu patnácti let a mladistvému rozdílná, lze ze smyslu a koncepce těchto dvou samostatných hmotněprávních úprav dovodit, že zákonodárce je takto samostatně právně vymezil právě proto, aby zdůraznil jejich odlišnost hmotněprávní a v souvislosti s ní již i obecně zmíněnou odlišnost procesní. Z této hmotněprávní i procesní odlišnosti obou institutů vyplývá i jejich vzájemná neprostupnost, a to právě proto, že jde o zvláštní instituty. Ze stejné logiky je třeba vycházet i při určení, zda je možné při výkonu ochranné výchovy uložené podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., která nemá (na rozdíl od hlavy druhé téhož zákona) speciální úpravu, rozhodovat o přeměně ochranné výchovy na ústavní výchovu za případného analogického užití § 23 odst. 1 z. s. m.

31. Podle § 23 odst. 1 z. s. m., jestliže převýchova mladistvého pokročila do té míry, že lze očekávat, že i bez omezení, kterým je podroben během výkonu ochranné výchovy, se bude řádně chovat a pracovat, avšak dosud nepominuly všechny okolnosti, pro něž byla ochranná výchova uložena, může soud přeměnit ochrannou výchovu v ústavní výchovu nebo může rozhodnout o podmíněném umístění mladistvého mimo takové výchovné zařízení. Přitom může mladistvému uložit dohled probačního úředníka nebo jiné výchovné opatření. Podle § 23 odst. 2 z. s. m., nesplní-li mladistvý očekávání, že bez omezení, jímž byl podroben ve výchovném zařízení, kde vykonával ochrannou výchovu, se bude řádně chovat, soud pro mládež zruší podmíněné umístění mladistvého mimo výchovné zařízení a rozhodne, že se pokračuje ve výkonu ochranné výchovy. Obdobně postupuje soud pro mládež při přeměně ústavní výchovy na ochrannou výchovu. Z § 23 odst. 1 z. s. m. je třeba zdůraznit slova „Jestliže převýchova mladistvého pokročila do té míry ...“ a také to, že stejně je o „mladistvém“ výslovná zmínka i v § 23 odst. 2 z. s. m. Pokud by zákonodárce zamýšlel možnost přeměnit u dítěte mladšího patnácti let ochrannou výchovu v ústavní výchovu (ale i rozhodnout o podmíněném umístění mladistvého mimo výchovné zařízení), tedy použití § 23 z. s. m. i pro účely řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, jímž byla nařízena ochranná výchova podle § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m., jistě by uvedl takový odkaz v příslušných ustanoveních hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. (podobně, jak to učinil v § 93 odst. 6 a 7 z. s. m.). Jestliže tam však takový odkaz

není (ač v jiných ustanoveních zákona č. 218/2003 Sb., jak bylo výše uvedeno, tomu tak je), je nutné považovat za záměr zákonodárce, že u dětí mladších patnácti let vykonávajících ochrannou výchovu, jež jim byla uložena za podmínek § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m., se nemá postupovat podle § 23 z. s. m. o přeměně ochranné výchovy v ústavní výchovu. Z uvedeného lze dovodit opak, tedy že se má postupovat ve smyslu § 96 z. s. m. podle procesních předpisů občanskoprávních. Právě tato neprostopustnost odpovídá jak odlišnému charakteru ochranné výchovy ukládané dětem mladším patnácti let, zejména pokud jde o její obligatorní uložení podle § 93 odst. 2 z. s. m., tak i již zmíněné občanskoprávní povaze celého řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb.

32. Tento výklad logický i teleologický svědčí o záměru rozebírané zákonné úpravy odlišně stanovit podmínky pro ukládání ochranné výchovy u dětí mladších patnácti let a mladistvých, ale také jinak upravit i způsob jejího výkonu.

33. Zákon č. 109/2002 Sb. pak upravuje oprávnění ředitele příslušného zařízení v zájmu úspěšné výchovy dětí podat (mimo jiné) návrh na podmíněné umístění dítěte s uloženou ochrannou výchovou mimo zařízení pro výkon ochranné výchovy podle zvláštního právního předpisu, tj. zákona č. 218/2003 Sb. [§ 23 odst. 1 písm. b), c) zákona č. 109/2002 Sb.], a návrh na přeměnu ochranné výchovy v ústavní výchovu, je-li to vhodné s ohledem na další výchovu a vývoj dítěte [§ 23 odst. 1 písm. i) zákona č. 109/2002 Sb.]. Tato návrhová oprávnění však jednoznačně navazují na § 23 z. s. m. týkající se mladistvých, a nikoli dětí mladších patnácti let, neboť hlava třetí zákona č. 218/2003 Sb. u nich takové postupy neupravuje.

34. Závěr o tom, že bylo cílem zákonodárce zcela oddělit podmínky pro ukládání i výkon ochranné výchovy u mladistvých a dětí mladších patnácti let, lze dovodit i z toho, že není chybou legislativní úpravy, pokud zákon č. 218/2013 Sb. v hlavě třetí neupravuje blíže výkon ochranné výchovy, ač tak v hlavě druhé výslovně činí v § 82 až § 87 z. s. m., která obsahují podrobnosti o výkonu ochranné výchovy, upuštění od jejího výkonu, propuštění z výkonu ochranné výchovy, podmíněné umístění mimo výchovné zařízení, prodloužení ochranné výchovy a změnu ochranné výchovy, což je odůvodněno právě trestněprávní povahou ochranné výchovy u mladistvých. Podle § 87 odst. 1 z. s. m. o změně ochranné výchovy v ústavní výchovu rozhoduje ve veřejném zasedání okresní soud pro mládež, v jehož obvodu se ochranná výchova nebo ústavní výchova vykonává, a to na návrh státního zástupce, probačního úředníka, příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, výchovného zařízení nebo mladistvého, anebo i bez návrhu. Z dikce tohoto ustanovení stanovícího podmínky, za nichž lze rozhodovat o přeměně ochranné výchovy, pak vyplývá, že postup zde uvedený má povahu trestního řízení, protože předpokládá rozhodování pouze ve veřejném zasedání, které je upravené trestním řádem, ovšem takové jednání soudu nelze vůbec uplatnit u dítěte mladšího patnácti let jako osoby trestně neodpovědné. Veřejné zase-

dání, přítomnost osob při něm, jeho průběh a další postupy upravuje trestní řád v § 232 až 238 tr. ř. Občanský soudní řád jako netrestní procesní předpis, na nějž odkazuje § 96 zákona č. 218/2003 Sb., zná jen pojem „jednání“, jehož základní rámec upravuje § 115 o. s. ř. a podrobněji postupy soudů spojené s jeho nařízením a konáním vyplývají i z § 114 až § 119a o. s. ř. nebo § 19 z. ř. s. Navíc pro odlišnost těchto řízení a rozdíly mezi nimi by nebylo možné konat podle § 87 odst. 1 z. s. m. jiné než veřejné zasedání, což by však ve všech důsledcích znamenalo, že by pro řízení ve věci dítěte mladšího patnácti let bylo nutno použít ustanovení trestního řádu jako procesního předpisu, čímž by se zcela v rozporu s výše rozvedenými zásadami vztáhlo na dítě mladší patnácti let trestní řízení, byť nepřímo a odvozeně, ačkoli je ve vztahu k trestně neodpovědným dětem mladším patnácti let nepřípustné i vzhledem k již zmíněným mezinárodním smlouvám a dokumentům, které jsou závazné pro Českou republiku. Ze srovnání obou procesních předpisů je zřejmé, že je nelze směšovat a v občanském soudním řízení není možno používat postupy trestního řízení a naopak.

35. Varianta připouštějící možnost postupovat podle § 87 odst. 1 z. s. m. bez toho, aby se nařídilo a konalo veřejné zasedání soudu pro mládež, tedy uplatnit způsob rozhodování podle občanskoprávních předpisů, by byla zcela proti smyslu citovaného ustanovení a navíc by nevhodně a nelogicky spojovala oba typy řízení. Rovněž je nutné zmínit i okruh účastníků, který je u každého z těchto řízení jiný, což také svědčí o vzájemné neprostupnosti nejen těchto dvou institutů upravených rozdílnými procesními předpisy, ale i právních úprav obsažených v hlavě druhé a hlavě třetí zákona č. 218/2013 Sb. Proto je třeba respektovat vzájemný poměr obou zmíněných hlav citovaného zákona, který je založen na dvou odlišných typech řízení, a to trestním a občanskoprávním, jež zásadně nelze spolu kombinovat, ale je nutné zachovávat procesní podmínky příslušného typu řízení, o které jde, pokud konkrétní ustanovení v hlavě třetí zákona č. 218/2013 Sb. neuvádí výslovný odkaz na přiměřené použití ustanovení obsaženého v hlavě druhé téhož zákona.

36. Řízení podle hlavy druhé zákona č. 218/2013 Sb. je totiž řízením dopadajícím na trestně odpovědné osoby, tj. mladistvé, kdežto řízení podle hlavy třetí téhož zákona se týká výhradně řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, které nenesou trestní odpovědnost, a má povahu řízení ve věcech péče o nezletilé. Tento způsob právního vymezení obou typů řízení byl zcela zřejmým záměrem zákonodárce, který s ohledem na závazky vyplývající z Úmluvy o právech dítěte, ale i z dalších shora uvedených mezinárodních smluv a dokumentů vztahujících se na trestně neodpovědné děti, se snažil obě řízení upravená v zákoně č. 218/2003 Sb. oddělit a vymezit odlišně. Takový záměr pak nelze, až na výslovně stanovené výjimky, měnit v praxi soudů.

37. Trestní kolegium Nejvyššího soudu proto dospělo ke shodnému závěru s tím, který byl již dříve zaujat v rozhodnutí publikovaném pod č. 65/2013 Sb.

rozh. tr., tedy že hlavy druhou a třetí zákona č. 218/2013 Sb. je třeba posuzovat jako dva samostatné soubory právních norem, jež se řídí vlastními pravidly. Proto jestliže není v hlavě třetí tohoto zákona uveden výslovný odkaz na možnost přeměnit ochrannou výchovu uloženou dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. v ústavní výchovu podle § 23 odst. 1 a § 87 odst. 1 z. s. m., nelze rozhodnout o takové přeměně, a to ani s analogickým použitím posledně citovaných ustanovení hlavy druhé zákona č. 218/2013 Sb. Při výkonu ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let tedy nutno postupovat ve smyslu § 96 z. s. m. podle občanskoprávních předpisů, tj. podle občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních, jelikož vykonávací řízení týkající se tohoto opatření není výslovně upraveno v zákoně č. 218/2013 Sb.

II.

38. Protože – jak bylo právě konstatováno – v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže není zakotvena speciální úprava výkonu ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let, postupuje se při jejím výkonu jednak podle zákona č. 109/2002 Sb. a jednak se řízení o ní koná ve smyslu § 96 z. s. m. podle občanskoprávních předpisů. Podle obecného ustanovení § 93 odst. 11 z. s. m., jež ve druhé větě stanoví způsoby a formy rozhodnutí soudu pro mládež i ve vykonávacím řízení, platí, že soud pro mládež rozhoduje o „změně uloženého opatření“ a o „zrušení uloženého opatření“ usnesením. Změna opatření je však možná pouze v případě, že jde o změnu opatření uložených podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. (výslovně je uvedena změna „opatření“). Z povahy tohoto ustanovení proto nelze změnit ochrannou výchovu uloženou podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. na ústavní výchovu, která se ukládá podle občanského zákoníku, a není tedy „opatřením“, s nímž výhradně počítá § 93 odst. 11 z. s. m. Pouze pro úplnost je třeba uvést, že „změna uloženého opatření“ se týká jen ochranného léčení ve smyslu § 93 odst. 5 z. s. m., což vyplývá i z novelizace zákona o soudnictví ve věcech mládeže provedené zákonem č. 301/2011 Sb., kterou byla do § 93 z. s. m. doplněna možnost uložit dítěti mladšímu patnácti let opatření v podobě ochranného léčení, a v souvislosti s tím byla do § 93 odst. 11 věty druhé z. s. m. vložena slova „o změně uloženého opatření“ (viz novelizační bod č. 4 zákona č. 301/2011 Sb.).

39. Soud pro mládež je na základě § 93 odst. 11 z. s. m. oprávněn rozhodovat usnesením o „zrušení uložených opatření“, a tedy i o zrušení ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m. Postupuje přitom ve smyslu odkazu v § 96 z. s. m. s účinností od 1. 1. 2014 vedle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, rovněž podle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, který v § 1 uvádí, že soudy podle něj projednávají a rozhodují právní věci

vymezené v tomto zákoně. Nestanoví-li zákon č. 292/2013 Sb. jinak, použije se občanský soudní řád. Nevyplývá-li z povahy jednotlivých ustanovení něco jiného, použijí se ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních vedle občanského soudního řádu. Na řízení ve věcech dětí mladších patnácti let podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. dopadá zákon o zvláštních řízeních soudních s ohledem na § 2 z. ř. s., jež vyjmenovává řízení, která tento zákon upravuje, kde mezi jinými je pod písm. t) zařazeno i řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. To je pak následně upraveno ve druhém pododdílu pátého oddílu části čtvrté nazvaném „Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé“, a to konkrétně v § 466 až § 477 z. ř. s. v návaznosti na obecnou část obsaženou v § 1 až 30 z. ř. s.

40. Užití zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, na vykonávací řízení o opatřeních uložených podle zákona č. 218/2003 Sb. vyplývá z povahy zákona o zvláštních řízeních soudních, který výslovně upravuje řízení týkající se péče soudu o nezletilé. Pojem nezletilého jako osoby nespěprávné pro nedostatek věku je obecně vymezen v § 30 odst. 1 o. z., podle něhož „plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilostí se nabývá dovršením osmnáctého roku věku“. Svěprávnost je schopnost samostatně právně jednat, tj. vlastním jednáním nabývat subjektivní práva a povinnosti. Pojmem „nezletilý, který není plně svéprávný“ se označuje nezletilá osoba, která (dosud) nenabyla plnou svéprávnost, a to ani přiznáním svéprávnosti (§ 30 odst. 2 o. z. ve spojení s § 37 o. z.), ani uzavřením manželství (§ 30 odst. 2 o. z. ve spojení s § 672 odst. 2 o. z.).

41. Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé podle § 466 z. ř. s. jsou určena demonstrativním výčtem, v němž pod písm. o) je uvedeno i řízení o ochranných opatřeních, tedy též o výkonu ochranné výchovy, kterou lze ukládat, jak bylo výše uvedeno, jen podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Proto na řízení týkající se výkonu ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let je třeba použít ve smyslu § 96 z. s. m. tato speciální ustanovení o řízení nazvaném „Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé“, obsažená v § 466 až § 477 z. ř. s. (viz SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 921–961).

42. Věcně příslušným pro toto řízení je soud pro mládež [§ 2 odst. 2 písm. d) z. s. m.], jenž podle § 4 z. s. m. vykonává soudnictví ve věcech mladistvých a ve věcech posuzování činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími patnácti let. Tím je vymezena věcná příslušnost soudu pro mládež jako speciálního soudu, který je ve vztahu k „posuzování činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími patnácti let“ a vzhledem k vymezení pravidel pro rozhodování tohoto soudu podle § 93 odst. 11 z. s. m. též soudem, který rozhoduje o výkonu opatření uložených podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. v rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Proto není možné věcnou příslušnost tohoto soudu ve vztahu k dětem

mladším patnácti let při rozhodování zužovat jen na ukládání opatření ve smyslu § 93 odst. 1 z. s. m., neboť soud pro mládež je povolán k výkonu „soudnictví ve věcech mládeže“, tzn. v celé šíři výkonu soudnictví jako specifické činnosti soudů, jejímž obsahem je závazné řešení právních sporů mezi subjekty práva a výkon související činností a která je upravena platným právem a garantovaná donucovací mocí státu (viz § 4 z. s. m.). Výkon soudnictví u dětí mladších patnácti let je navázán na takovou rozhodovací činnost, která je spojená s „posuzováním činů jinak trestných“, čímž se mají na mysli všechny postupy, jež mohou soudy pro mládež provádět podle zákona, a to včetně vydávání rozhodnutí na podkladě hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. Jinými slovy jde o vedení řízení ohledně činu jinak trestného a o ukládání opatření za jeho spáchání, ale i ty postupy a rozhodnutí, které se dotýkají rovněž upuštění od takových uložených opatření, jejich změny či jejich zrušení, tedy postupy v rámci vykonávacího řízení. Přitom vykonávací řízení se zde zásadně (s výjimkami výslovně stanovenými) koná ve smyslu § 96 z. s. m. podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, a to zejména řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, což ohledně ochranných opatření jednoznačně vyplývá z § 466 písm. o) z. ř. s. V tomto směru je třeba poukázat i na dikci posledně citovaného ustanovení: „V řízení soud rozhoduje zejména ve věcech ... o) ochranných opatření...“ Jak tedy jednoznačně vyplývá z této formulace a ze skutečnosti, že ochrannou výchovu nelze uložit podle jiného zákona než zákona č. 218/2003 Sb., soud pro mládež je současně i obecným soudem péče soudu o nezletilé (tzv. opatrovnickým soudem) ve smyslu zákona o zvláštních řízeních soudních. O ochranných opatřeních u dětí mladších patnácti let je totiž oprávněn rozhodovat jen soud pro mládež [viz § 93 odst. 1 písm. f), g), odst. 2 až 5 a § 95a z. s. m.] a pouze tento soud může podle předpisů upravujících občanské soudní řízení rozhodovat i v rámci jejich výkonu v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé (viz § 466 a násl. z. ř. s.).

43. Soud pro mládež je ze všech uvedených důvodů věcně příslušným soudem i pro rozhodování o zrušení ochranné výchovy, popřípadě i o uložení ústavní výchovy, a to v tomto posledně uvedeném případě též jako obecný soud ve věcech péče soudu o nezletilé [§ 2 písm. t) z. ř. s.], jehož příslušnost se řídí § 467 z. ř. s. Soud pro mládež, přestože je speciálním soudem, jenž rozhoduje věci týkající se dětí mladších patnácti let, které se dopustily činu jinak trestného, je současně i obecným soudem pro řízení, která u takového dítěte (v obecném pojetí však stále nezletilého) jsou vedena ve smyslu § 96 z. s. m. podle předpisů upravujících občanské soudní řízení. Stává se tak soudem ve věcech péče o nezletilé podle § 2 písm. t) z. ř. s., přičemž soud pro mládež je v těchto případech obecným soudem podle § 1 odst. 1 z. ř. s. Jen tak může být zajištěno vzájemné propojení a návaznost všech řízení, která jsou vedena ohledně konkrétního nezletilého, a tedy i dítěte mladšího patnácti let. Uvedenou pravomoc rozhodovat o zrušení opatření či v rámci jiných soudních řízení, která navazují na péči o nezletilého jako dítěte

mladšího patnácti let, jež se dopustilo činu jinak trestného, nelze svěřit jinému soudu, než je soud pro mládež, neboť by došlo k porušení obecných principů vyplývajících z § 1 odst. 1 z. s. m., které stanoví postup soudu při rozhodování a výkonu soudnictví ve věcech mládeže [§ 2 odst. 1 písm. a) a § 4 z. s. m.].

č. 30

44. V tomto vykonávacím řízení je příslušným soudem zásadně soud pro mládež prvního stupně, jehož zvláštní senát nebo samosoudce [§ 2 odst. 2 písm. d) z. s. m.] rozhodoval o uložení opatření podle § 93 z. s. m., a to podle zásady, že při prvním řízení ve věci péče o nezletilého je založen spis, v němž se vedou i následující řízení týkající se téhož dítěte. Výhoda tohoto řešení spočívá mimo jiné v tom, že ve stejném spise provádí soud svoji dohledovou činnost a zjišťuje (je-li toho v daném případě třeba), zda jsou plněna opatření a z nich vyplývající povinnosti při péči o dítě mladší patnácti let, o nichž dříve rozhodl. Důvodem je, že péče soudu o dítě se považuje za jeden celek, v němž se pravidlo *perpetuatio fori* (§ 11 odst. 1 o. s. ř.) posuzuje k okamžiku zahájení prvního řízení (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2013, sp. zn. II. ÚS 3363/12). U následně zahájených řízení, která je zásadně možno zahájit na návrh nebo i bez návrhu, se tak již nezkoumá místní příslušnost soudu, neboť místně příslušným je ten soud, u něhož se vede spis. U tohoto soudu je také nutné podat nový návrh na zahájení řízení, byť dítě mladší patnácti let vykonávající ochrannou výchovu má v době jejího výkonu bydliště v obvodu jiného soudu. K řešení vzniklé situace slouží institut přenesení příslušnosti, který však lze využít i v mezidobí, kdy se ve spisu péče soudu o nezletilé nevede žádné řízení [viz § 5 z. ř. s.; srov. dále SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 10].

45. Pro odvolací řízení platí § 28 z. ř. s., neboť ohledně zkoumané otázky ochranné výchovy neplatí podmínky vyplývající ze speciálního ustanovení § 476 z. ř. s., podle něhož „schválil-li soud ve věcech péče o nezletilé rozsudkem dohodu rodičů, nejsou rodiče oprávněni podat odvolání proti výroku, jímž byla dohoda schválena“. Z uvedené dikce je zřejmé, že nejde o takovou situaci při rozhodování o výkonu ochranné výchovy. V tomto smyslu není vyloučena ani možnost podat žalobu podle § 29 z. ř. s. na obnovu řízení a pro zmatečnost.

46. Místní příslušnost soudu pro mládež jako obecného soudu se řídí § 467 z. ř. s., podle něhož je pro řízení příslušný obecný soud nezletilého dítěte (§ 467 odst. 1 z. ř. s.). Není-li příslušný soud znám nebo nemůže-li včas zakročit, zakročí soud, v jehož obvodu se nezletilý zdržuje. Jakmile však je to možné, postoupí věc soudu příslušnému (§ 467 odst. 2 z. ř. s.). Pro zkoumání místní příslušnosti se použijí pravidla uvedená v § 105 o. s. ř. Soud může zkoumat místní příslušnost jen předtím, než začne jednat o věci samé (§ 19 z. ř. s.). Účastníci tohoto řízení (§ 6 z. ř. s.) mohou uplatnit námitku místní nepřislušnosti nejpozději při prvním úkonu, který jim přísluší. V případě, že podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je není možné zjistit, musí být věc předložena Nejvyššímu soudu, jenž určí, který

soud věc projedná a rozhodne, a to podle § 11 odst. 3 o. s. ř. (viz SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 31–32; obdobně též DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 67–69).

47. Postup podle § 466 písm. o) z. ř. s. se užije z uvedených důvodů tehdy, pokud je třeba v průběhu vykonávané ochranné výchovy uložené dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. učinit rozhodnutí o jejím zrušení.

48. Ředitel zařízení, v němž dítě mladší patnácti let vykonává ochrannou výchovu, je podle § 24 odst. 1 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb. povinen podat příslušnému soudu návrh na zrušení ochranné výchovy, jestliže bylo dosaženo účelu ochranné výchovy (nebo pominuly-li před jejím započatím okolnosti, pro něž byla uložena). Z uvedeného je zřejmé, že zrušení ochranné výchovy, která již byla vykonávána, je vázáno výhradně na dosažení jejího účelu. To znamená, že bez toho, aby došlo k dosažení účelu ochranné výchovy, ji nelze zrušit, tj. ukončit (což plyne i z toho, že žádné takové speciální ustanovení neobsahuje ani hlava třetí zákona č. 218/2003 Sb.).

49. Pro zahájení řízení podle zákona o zvláštních řízeních soudních však není nutné vyčkávat na návrh od ředitele výchovného zařízení podle § 24 odst. 1 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb., v němž dítě vykonává ochrannou výchovu, nebo za uvedených podmínek na návrh státního zástupce podle § 8 odst. 1 písm. b), odst. 2 z. ř. s., ale soud může postupovat i bez takového návrhu, protože zde platí obecné ustanovení § 13 z. ř. s., že řízení se zahajuje i bez návrhu, není-li zákonem stanoveno jinak. Ustanovení § 468 z. ř. s., jež upravuje určitá řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, která lze zahájit jen na návrh, a jež je speciálním pro řízení ve věcech péče soudu o nezletilé podle druhého pododdílu, se zde neužije, neboť dopadá jen na druhy řízení konkrétně vymezené, mezi nimiž není uvedeno řízení o ochranném opatření podle § 466 písm. o) z. ř. s., a proto toto řízení o zrušení ochranné výchovy lze zahájit i bez návrhu za podmínek uvedených v § 13 odst. 2, 3 z. ř. s. Soud pro mládež, ať na podkladě návrhu, nebo i bez něj, postupuje při rozhodování v rámci výkonu rozhodnutí, a to včetně zrušení ochranné výchovy, podle obecného ustanovení § 19 z. ř. s. tak, že nařídí jednání, neboť zákon v pododdílu nazvaném „Řízení ve věcech péče o nezletilé“ nestanoví, že není třeba jednání.

50. Vykonávací řízení ohledně ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. se zásadně vede tehdy, pokud došlo v průběhu jejího výkonu ke zjištění, že byly splněny buď zcela, nebo částečně podmínky pro její další výkon.

51. Ochranná výchova je druhem ochranného opatření, při kterém je dítě mladší patnácti let umístěno ve výchovném ústavu, a proto pro případ, že dojde k jejímu zrušení, musí soud pro mládež vždy zkoumat, do jakého výchovného prostředí

se bude dítě propouštět. Jinými slovy je soud pro mládež v souvislosti s takovým rozhodnutím povinen posuzovat, zda dítě bude po propuštění u svých rodičů, nebo je třeba ho umístit do jiného výchovného prostředí. Z těchto důvodů musí soud pro mládež k tomu, aby mohl dítě mladší patnácti let propustit z ochranné výchovy v případě, že takové dítě nemá ve své rodině splněny vhodné podmínky pro jeho další výchovu nebo vývoj, anebo tu jsou vážné důvody, pro které rodiče dítěte nemohou zabezpečit jeho výchovu, zvažovat vhodné související výchovné opatření, neboť ústavní výchova podle § 971 a násl. o. z. je jen jednou z možností, kam lze dítě za splnění stanovených podmínek umístit (v úvahu dále přichází např. svěření do péče jiné osoby, pěstounství apod. – viz § 953 až § 970 o. z.). Jestliže soud pro mládež v řízení vedeném z podnětu např. ředitele výchovného ústavu [§ 24 odst. 1 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb.], na základě návrhu státního zástupce [§ 8 odst. 1 písm. b), odst. 2 z. ř. s.] nebo i bez návrhu (§ 13 odst. 1 z. ř. s.), a to ať již s ohledem na argumenty obsažené v podaném návrhu, nebo na základě svého vlastního zjištění učiněného v průběhu řízení, dospěje k závěru, že je vhodné uložit takovému dítěti mladšímu patnácti let ústavní výchovu, musí nejdříve rozhodnout tak, že se ochranná výchova zruší, a teprve při zjištění, že jsou splněny podmínky pro uložení ústavní výchovy, rozhodne o tom, že se tomuto dítěti ukládá ústavní výchova, a to podle § 971 odst. 1 o. z. [§ 466 odst. 1 písm. n) z. ř. s.]. Státní zástupce může podle § 8 odst. 1 písm. b), odst. 2 z. ř. s. podat návrh na zahájení řízení ve věcech péče soudu o nezletilé kromě jiného i o ústavní výchově. Takový návrh může učinit, dospěje-li k závěru, že jsou u dítěte mladšího patnácti let splněny podmínky pro uložení ústavní výchovy podle § 971 a násl. o. z. Za uvedené situace, je-li dítě mladší patnácti let ve výkonu ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m., může státní zástupce spojit s návrhem na ústavní výchovu zcela logicky návrh na zrušení ochranné výchovy, a to za stejných podmínek, za nichž tak činí podle § 24 odst. 1 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb. ředitel zařízení, v němž dítě mladší patnácti let vykonává ochrannou výchovu.

52. Nezbytnost výše popsaného postupu se odvíjí od skutečnosti, že podle občanského soudního řádu ani podle zákona o zvláštních řízeních soudních nelze rozhodnout o přeměně ochranné výchovy v ústavní. Proto je třeba v rámci vykonávacího řízení ve věcech péče soudu o nezletilé nejdříve vždy zrušit ochrannou výchovu a v případě, že jsou splněny podmínky pro uložení ústavní výchovy, rozhodnout o jejím nařízení. Ústavní výchovu nezletilého dítěte může soud nařídít jako nezbytné opatření podle § 971 odst. 1 o. z., jsou-li výchova dítěte nebo jeho tělesný, rozumový či duševní stav anebo jeho řádný vývoj vážně ohroženy nebo narušeny do té míry, že je to v rozporu se zájmem dítěte, anebo jsou-li tu vážné důvody, pro které rodiče dítěte nemohou zabezpečit jeho výchovu. Soud tak rozhodne zejména tehdy, když dříve učiněná opatření nevedla k nápravě, přičemž vždy zvažuje, zda není na místě dát přednost svěření dítěte do péče fyzické osoby.

Právě tato podmínka rovněž brání možnosti, byť za analogického použití § 23 z. s. m., přeměnit ochrannou výchovu v ústavní výchovu v rámci vykonávacího řízení týkajícího se ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f), odst. 2, 3 z. s. m. Před nařízením ústavní výchovy je totiž soud vždy povinen provést dokazování [viz HRUŠÁKOVÁ, M., KRALÍČKOVÁ, Z., WESTPHALOVÁ, L. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 až 975). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1301 a 1302], zatímco při uvedené přeměně žádná taková podmínka není stanovena.

53. Soud podle § 971 odst. 4 o. z. v rozhodnutí, kterým nařizuje ústavní výchovu, označí zařízení, do něhož má být dítě umístěno. Přitom přihledne k zájmům dítěte a k vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Soud dbá na umístění dítěte co nejlépe bydlišti rodičů nebo jiných osob dítěti blízkých. Je třeba připomenout, že je to soud, kdo v rozsudku o nařízení ústavní výchovy označuje zařízení, do něhož má být dítě umístěno. Při rozhodnutí o umístění dítěte do ústavní výchovy upraví soud také rozsah vyživovací povinnosti rodičů (§ 975 o. z.).

54. Forma rozhodnutí se bude odvíjet od toho, jaké rozhodnutí soud pro mládež učiní. Jestliže bude rozhodovat pouze o zrušení ochranné výchovy, učiní tak usnesením, neboť v tomto případě platí speciální ustanovení § 93 odst. 11 z. s. m., které výslovně stanoví tuto formu rozhodnutí. Soud pro mládež rozhodne rozsudkem v případě, když spojí rozhodnutí o zrušení ochranné výchovy s uložením ústavní výchovy, což je rozhodnutí, které nemá v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže žádné zákonné zakotvení. Postupuje se proto výhradně podle zákona o zvláštních řízeních soudních [viz § 466 písm. n) z. ř. s.], kde pro meritorní rozhodnutí vydané v tomto řízení platí § 471 z. ř. s., tj. soud rozhoduje rozsudkem.

55. Dovolání není přípustné proti rozhodnutí vydanému v tomto vykonávacím řízení ve smyslu § 30 z. ř. s., což vyplývá z dikce tohoto ustanovení, podle něhož dovolání nelze podat proti rozhodnutí podle hlavy páté části druhé zákona o zvláštních řízeních soudních. Citované ustanovení však nemá dopad na konání řízení o uložení opatření podle § 93 z. s. m., a proto, jestliže je uloženo opatření podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb., nejde o rozhodnutí podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Ohledně možnosti podat dovolání proti rozhodnutí o uložení nebo neuložení opatření dítěti mladšímu patnácti let podle § 93 z. s. m. tedy platí obecná úprava dovolání podle § 236 o. s. ř.

56. Trestní kolegium Nejvyššího soudu ze všech uvedených důvodů navázalo tímto stanoviskem v jím řešené problematice na závěry obsažené již v rozhodnutí pod č. 65/2013 Sb. rozh. tr., podle něhož řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. je v principu svébytným občanským soudním řízením. Jde o nesporné řízení vycházející z právní úpravy řízení ve věcech péče o nezletilé vymezené v občanském soudním řádu (od 1. 1. 2014 je již upraveno nikoliv v § 176 a násl. o. s. ř., ale v zákoně o zvláštních řízeních soudních) s modifikacemi upravenými v § 89 až 96 z. s. m. To představuje netrestní reakci na spáchání činu jinak

trestného za použití zvláštního okruhu opatření a řízení pak probíhá za účasti speciálně vymezeného okruhu účastníků (viz ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 816 a 817). Ze smyslu zákona č. 218/2003 Sb. jednoznačně vyplývá, že jeho hlava druhá a hlava třetí tvoří zcela samostatné, oddělené a vzájemně nikterak propojené části, a to nejen pro ukládání opatření podle § 93 z. s. m., ale i pro řízení vykonávací, neboť i při výkonu těchto opatření se uplatní zásada vyplývající z § 96 z. s. m.

57. Na základě zmíněného, již dříve vysloveného názoru a v souvislosti s ním zaujalo trestní kolegium Nejvyššího soudu stanovisko, jehož právní věta pod bodem I uvádí, že povaha řízení podle hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. vylučuje, aby ve věci dítěte mladšího patnácti let, jemuž bylo uloženo za čin jinak trestný opatření podle § 93 z. s. m., byla použita ustanovení hlavy druhé citovaného zákona. Jelikož tato zásada platí nejen pro ukládání opatření, ale i pro řízení vykonávací, v němž se postupuje podle občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních, nelze užít ustanovení o přeměně ochranné výchovy v ústavní výchovu podle § 23 odst. 1 a § 87 odst. 1 z. s. m., tedy ustanovení hlavy druhé zákona č. 218/2003 Sb., jde-li o ochrannou výchovu uloženou podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. trestně neodpovědnému dítěti mladšímu patnácti let za čin jinak trestný.

58. V důsledku uvedeného právního názoru dále v právní větě pod bodem II. tohoto stanoviska trestní kolegium Nejvyššího soudu stanovilo, že při rozhodování o zrušení ochranné výchovy uložené podle § 93 odst. 1 písm. f) z. s. m. se soud pro mládež řídí ustanoveními hlavy třetí zákona č. 218/2003 Sb. a v návaznosti na § 96 z. s. m. též občanskoprávními předpisy, které neznají možnost přeměny ochranné výchovy v ústavní výchovu (tzn. neexistuje žádné ustanovení, které by takovou formu rozhodnutí upravovalo). S ohledem na to je třeba v případě, že uložená ochranná výchova již splnila svůj účel, vždy nejdříve rozhodnout o jejím zrušení (§ 93 odst. 11 z. s. m.) a podle poměrů dítěte mladšího patnácti let v každé konkrétní věci zvolit další vhodný postup zajišťující jeho péči tak, aby nedocházelo k problematickým situacím s umístěním takového dítěte.

59. Pokud je se zřetelem na poměry tohoto dítěte vhodné či potřebné, aby bylo poté, co bude propuštěno z ochranné výchovy, umístěno podle § 971 odst. 1 o. z. do ústavní výchovy, a to zejména s ohledem na to, že tu jsou vážné důvody, pro které rodiče dítěte nemohou zabezpečit jeho výchovu, případně výchova dítěte nebo jeho tělesný, rozumový či duševní stav anebo jeho řádný vývoj jsou i nadále vážně ohroženy nebo narušeny, může být toto rozhodnutí o zrušení ochranné výchovy spojeno s rozhodnutím o současném nařízení ústavní výchovy [§ 466 písm. n) z. ř. s.]. Přitom je třeba vždy též zvažovat, zda není na místě dát přednost před nařízením ústavní výchovy svěřeni dítěte do péče fyzické osoby.

60. V této souvislosti považuje trestní kolegium Nejvyššího soudu za nutné zdůraznit, že jde o alternativní možnost, která nevyklučuje – s ohledem na konkrétní okolnosti případu – též oddělené rozhodnutí o zrušení ochranné výchovy podle § 93 odst. 11 věty druhé z. s. m. \ a následné umístění tohoto dítěte do ústavní výchovy v samostatném řízení. Takové řešení, ač v zásadě není vyloučeno, nemusí být vzhledem ke konkrétním okolnostem případu praktické, a to zejména pro časové prodlevy, které mohou nastat mezi těmito rozhodnutími. V uvedeném případě by totiž příslušný soud byl povinen řešit zvláště u dítěte bez jakéhokoliv zázemí či bydliště nebo u dítěte, u něhož jsou ve smyslu § 971 odst. 1 o. z. jiné vážné důvody, pro které rodiče dítěte nemohou zabezpečit jeho výchovu, dočasné umístění dítěte do náhradní péče na dobu mezi zrušením ochranné výchovy a nařízením ústavní výchovy v následném samostatném řízení, a to např. předběžným opatřením (§ 74 o. s. ř.). Takový postup bude vhodný v případě, pokud by bylo třeba provést šetření či obsáhlé dokazování k možnosti a vhodnosti uložení ústavní výchovy dítěti, zejména když v něm bude soud zvažovat, zda není na místě dát přednost před nařízením ústavní výchovy svěřeni dítěte do péče fyzické osoby. Soud v této souvislosti totiž musí vždy zvažovat, zda není možné zvolit jiný způsob řešení situace dítěte, který zásadně nesmí představovat nepřiměřený zásah do rodinného života zúčastněných. Přitom je vázán nejen § 971 a násl. o. z., ale také již shora zmíněnými mezinárodními závazky České republiky. V neposlední řadě je třeba přihlížet i k rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva (dále ve zkratce „ESLP“), jenž klade důraz na skutečnost, že rozdělení rodiny představuje velmi závažný zásah do rodinného života a taková praxe se musí opírat o dostatečně závažné a pádné argumenty (viz rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Scozzari a Giunta proti Itálii ze dne 13. 7. 2000, stížnost č. 39221/98 a č. 41063/98, § 148). ESLP označuje odebrání dětí do náhradní péče jako „zdaleka nejkrajnější opatření“ a zpravidla vyžaduje, aby vnitrostátní orgány přijaly jiná opatření, pokud mohou dosáhnout sledovaného účelu (viz rozsudek ve věci Kutzner proti Německu ze dne 26. 2. 2002, stížnost č. 46544/99, § 75). ESLP v této souvislosti sice často zdůrazňuje, že státy mají široký prostor pro uvážení, zda je nutné odebrat dítě do náhradní péče, ale v jeho praxi tento prostor poměrně značně zužuje na základě zásady proporcionality s tím, že hlavní roli v těchto situacích hraje „nejlepší zájem dítěte“ (viz rozsudek ve věci Haase proti Německu ze dne 8. 4. 2004, stížnost č. 11057/02, § 93), přitom zájem dítěte může převážit nad zájmem rodiče (viz rozsudek ve věci Johansen proti Norsku ze dne 7. 8. 1996, stížnost č. 17383/90, § 78). Nicméně důvodem pro odebrání dítěte z péče rodičů nemůže být pouze možnost umístit dítě do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu (viz rozsudek velkého senátu ESLP ve věci K. a T. proti Finsku ze dne 12. 7. 2001, stížnost č. 25702/94, § 173). Vnitrostátní orgány musí pečlivě vážit na jedné straně důležitost ochrany dítěte v situaci, kdy se zdá, že je vážně ohroženo jeho zdraví a vývoj, a na druhé straně zájem,

aby rodina byla pohromadě, případně její sjednocení, co nejdříve to je možné. Proto odebrání dítěte do náhradní péče by v zásadě mělo být dočasným řešením a ukončeno ihned, jak to okolnosti dovolí (viz rozsudek ESLP ve věci Kutzner proti Německu ze dne 26. 2. 2002, stížnost č. 46544/99, § 76). Avšak pokud se dítě již nachází v náhradní péči delší dobu, je při sjednocování s jeho rodinou nutno vzít v potaz zájem dítěte na tom, aby se faktická situace opět neměnila, a proto potřeba stability pro dítě může za daných okolností převážit nad zájmem na znovusjednocení rodiny (viz rozsudek velkého senátu ESLP ve věci K. a T. proti Finsku ze dne 12. 7. 2001, stížnost č. 25702/94, § 155). Tato praxe ESLP se projevila např. v rozsudku ve věci Havelka a ostatní proti České republice ze dne 21. 6. 2007, stížnost č. 23499/06, nebo v rozsudku ve věci Wallová a Walla proti České republice ze dne 26. 10. 2006, stížnost č. 23848/04. V uvedených rozsudcích ESLP hodnotil zásah – v podobě nařízení ústavní výchovy – do práva rodičů i dětí na společný rodinný život a s odvoláním na svou ustálenou judikaturu mimo jiné připomněl, že možnost umístit dítě do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu nemůže sama o sobě odůvodňovat jeho násilné odnětí biologickým rodičům. Soud totiž není ani v této situaci zbaven povinnosti vždy zkoumat, zda objektivně neexistuje jiná možnost umístit dítě do vhodného, nikoli ústavního prostředí (viz KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 948 až 953).

61. Trestní kolegium Nejvyššího soudu na podkladě všech zmíněných skutečností a argumentů zaujalo v zájmu jednotného rozhodování soudů toto stanovisko vyjádřené v jeho právních větách.

Č. 31

Č. 31

Ochranné léčení, Důvody dovolání

§ 99 odst. 2 písm. a), b) tr. zákoníku, § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř.

Zákonné podmínky pro uložení ochranného léčení, které jsou uvedeny v § 99 odst. 2 písm. a) a b) tr. zákoníku, nelze navzájem nahrazovat. Negativní podmínka obsažená v § 99 odst. 2 písm. b) větě za středníkem tr. zákoníku, podle které soud ochranné léčení neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout, je naplněna zejména tehdy, když s ohledem na výsledky provedeného dokazování u pachatele nejsou objektivní ani subjektivní předpoklady pro výkon tohoto léčení. Závěr o tom, zda lze dosáhnout účelu ochranného léčení podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, je nutné založit na přísné individualizaci tohoto druhu ochranného opatření ve vztahu ke konkrétní osobě pachatele.

Nesprávné posouzení zmíněné negativní podmínky zakládá existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 7 Tdo 387/2015, ECLI:CZ:NS:2015:7.TDO.387.2015.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného J. P. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. 3 To 403/2014, pokud jím byl v rozsudku Okresního soudu ve Vyškově ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 1 T 24/2013, ponechán nedotčen výrok o uložení ochranného léčení, rozsudek Okresního soudu ve Vyškově ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 1 T 24/2013, ve výroku o uložení ochranného léčení, jakož i další rozhodnutí na zrušené části rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu ve Vyškově přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu ve Vyškově ze dne 19. 6. 2014, sp. zn. 1 T 24/2013, byl obviněný J. P. uznán vinným zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 odst. 1, odst. 2 písm. d) tr. zákoníku a odsouzen podle

§ 199 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody na 24 měsíců s tím, že výkon trestu odnětí svobody byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen a zkušební doba byla podle § 82 odst. 1 tr. zákoníku stanovena na 30 měsíců. Kromě toho bylo obviněnému podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 3, odst. 4 tr. zákoníku uloženo protialkoholní ústavní ochranné léčení.

2. Podle výroku o vině spáchal obviněný uvedený trestný čin v podstatě tím, že od počátku roku 2000 do 5. 12. 2012, vyjma období od 17. 9. 2012 do 30. 10. 2012, kdy byl vykázán ze společného obydlí, v rodinném domě v K., okr. V., zle a bezcitně nakládal se svou spolužijící matkou J. P., které téměř denně hanlivě a vulgárně nadával, ponižoval a urážel ji, plival na ni, v návalech zuřivosti ničil bytové zařízení a věci ve společné domácnosti, prováděl jí schválnosti, vyhrožoval jí újmou na zdraví s kosou, vidlemi, nožem, kovovou tyčí, sekerou nebo vzduchovou pistolí v ruce, fyzicky ji napadal strkáním do těla, kopáním do nohou, hýždí a zad, v několika případech ji udeřil rukou do hlavy a tváře, v jednom případě ji uhodil do hlavy tyčí, čímž jí způsoboval hematomy, pohmožděnin a oděrky lehčího charakteru, a svým agresivním jednáním vyvolával u matky přetrvávající pocity strachu a stavy úzkosti, což u ní vedlo k rozvoji syndromu týrané osoby a oběti domácího násilí.

3. Odvolání obviněného, podané proti všem výrokům, bylo usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 1. 10. 2014, sp. zn. 3 To 403/2014, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Obviněný podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Krajského soudu v Brně. Toto usnesení napadl proto, že jím zůstal nedotčen výrok o uložení ochranného léčení. Odkázal na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř. Namítl, že pro uložení ochranného léčení nebyly podmínky stanovené v § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, protože nebylo prokázáno, že by jeho jednání přímo souviselo s požíváním alkoholu. Poukázal na to, že soudy vycházely ze znaleckého posudku znalce MUDr. P. N., zatímco znalkyně MUDr. Z. P. v jiné trestní věci obviněného dospěla k odlišným závěrům. Ze znaleckého posudku MUDr. Z. P. zdůraznil mimo jiné její závěr, že ochranné léčení nedosáhne svého účelu. Obviněný se dovoláním domáhal toho, aby Nejvyšší soud zrušil výrok o uložení ochranného léčení.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

IV. Důvodnost dovolání

6. Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení z hlediska zákonnosti a odůvodněnosti výroku o uložení ochranného léčení a shledal, že dovolání je důvodné.

7. Podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku soud může uložit ochranné léčení, jestliže pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím požíváním, avšak ochranné léčení neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout.

8. Ačkoli o uložení ochranného léčení obviněnému soudy rozhodly podle citovaného ustanovení, neřídily se důsledně hledisky, která jsou v něm uvedena.

9. V osobě obviněného jde o pachatele, který zneužívá návykovou látku (alkohol) a spáchal trestný čin v souvislosti s jejím zneužíváním. Jasně to vyplývá ze zjištění, že obviněný je na alkoholu chorobně závislý a že se posuzovaného jednání dopouštěl zpravidla za situace, kdy byl opilý. Okolnost, zda u obviněného jde o alkoholismus ve čtvrtém, tj. konečném (terminálním) stadiu podle Jellineka, jak uvedl znalec MUDr. P. N., anebo ve třetím, tj. rozhodném (kruciálním) stadiu podle Jellineka, jak uvedla znalkyně MUDr. Z. P., není v uvažovaném kontextu podstatná. Souvislost požívání alkoholu s jednáním, jímž se obviněný dopustil trestného činu, je zřejmá především ze svědecké výpovědi poškozené J. P., ale i z dalších důkazů, např. z výpovědi svědka J. P. ml. (syna obviněného), z výpovědi svědkyně Z. H. (přítelkyně syna obviněného) a z výsledků orientační dechové zkoušky, kterou u obviněného provedla policie, když byla přivolána k dílčímu incidentu. Uvedená zjištění nejsou zahrnuta do skutkové části výroku o vině, neboť souvislost činu se zneužíváním návykové látky není zákonným znakem trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí podle § 199 tr. zákoníku. Tato zjištění soudy jasně vyjádřily v odůvodnění svých rozhodnutí, přičemž přijatelně vysvětlily, na podkladě jakých důkazů a jakého jejich hodnocení ke svým zjištěním dospěly.

10. Pochybení soudů spočívá v tom, že zcela pominuly tu část § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, v níž je stanoveno, že soud ochranné léčení neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout. Citovaná část uvedeného ustanovení spojuje přípustnost uložení ochranného léčení s negativní podmínkou, která musí být splněna zároveň s oběma předcházejícími pozitivními podmínkami. Žádný ze soudů se nezabýval otázkou, zda uložení ochranného léčení není vyloučeno tím, že vzhledem k osobě obviněného je zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout.

11. Touto otázkou se původně, tj. v písemném posudku, nezabýval ani znalec MUDr. P. N., který byl přibrán k podání znaleckého posudku v projednávané věci Okresního soudu ve Vyškově sp. zn. 1 T 24/2013. Znalec se při výslechu v hlav-

ním líčení k dotazu státní zástupkyně vyjádřil takto: „Pozitivní účinek (míněno protialkoholního léčení) je možné očekávat vždy, dlouhodobá abstinence je jen k užtku pro člověka, který je ... závislý na alkoholu. Nikdy dopředu nelze říci, zda léčba bude, či nebude úspěšná, ale za pokus to určitě stojí. Šance na dlouhodobou abstinenci je vždy.“ Toto vyjádření znalce má evidentně povahu obecné proklamace a postrádá jakékoli bližší hodnocení vyhlídek ochranného léčení konkrétně u obviněného. Jestliže § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku počítá s možností, že vzhledem k osobě pachatele je zřejmé, že účelu ochranného léčení nelze dosáhnout, pak je nutné závěry týkající se hlediska dosažení účelu ochranného léčení činit vždy ve vztahu k osobě daného individuálního pachatele, a nikoli všeobecně. Pokud by byla akceptována argumentace citovaná z výpovědi znalce, pak by na jejím podkladě bylo možné uložit ochranné léčení bez dalšího každému pachateli, který zneužívá alkohol a spáchá trestný čin pod jeho vlivem nebo v souvislosti s jeho zneužíváním, a byla by bezpředmětná, nefunkční a nadbytečná ta část § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, podle které soud neuloží ochranné léčení, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout. Přitom smyslem této části uvedeného ustanovení je, aby ochranné léčení nebylo zbytečně ukládáno pachatelům, u nichž nelze dosáhnout jeho účelu zejména proto, že k němu mají subjektivně odmítavý vztah, že nemají motivaci se léčit, že nejsou ochotni spolupracovat při svém léčení, že léčení neumožňuje jejich jinak narušený zdravotní stav apod.

12. Naproti tomu ve věci Okresního soudu ve Vyškově sp. zn. 1 T 178/2014, v níž byl obviněný stíhán pro trestný čin téže povahy, podala znalecký posudek znalkyně MUDr. Z. P., která nedoporučila uložení ochranného léčení s touto argumentací ohledně obviněného: „... je mu již 54 let, léčit se nechce, nemá motivaci, i nadále nezmění životní styl, navíc má špatný somatický stav, používaný lék Antabus ... u něj pro vážné somatické nálezy nelze nasadit, posuzovaného nelze adekvátně léčit.“ Na podkladě zevrubného vyšetření obviněného znalkyně zdůvodnila svůj závěr blíže i tím, že k trvalé abstinenci a protialkoholní léčbě obviněný není motivován, nepočítá s radikální změnou života v tom smyslu, že by byl bez alkoholu, nemá vůli změnit způsob života. Znalkyně zdůraznila také to, že protialkoholní léčba vyžaduje, aby léčený byl schopen fyzických aktivit (míněny sport, pracovní aktivity, dlouhé mnohakilometrové vycházky), což zdravotní stav obviněného vylučuje. Dále znalkyně vysvětlila, že protialkoholní léčba je vedena velkým podílem psychoterapeuticky, že v tomto kontextu se léčený musí vyjadřovat k problematice svého požívání alkoholu i požívání alkoholu u ostatních pacientů ve skupině, přičemž ale sám obviněný žádný problém v požívání alkoholu nevidí. K tomu znalkyně dodala, že doplňkem podpory abstinování je nasazení léku Antabus, který vyžaduje kromě jiného dobrý stav jater, což obviněný nemá, neboť jeho játra jsou hrbolatá a mají vysokou hodnotu enzymu GMT (norma je kolem 0,8, zatímco obviněný má i přes léčbu vitaminy na podporu jater hodnotu

cca 6,5), a k postižení jater u něho přistupují i postižení slinivky, jénové varixy, stav po žaludečním krvácení, ascites (tekutina v břiše) a chudokrevnost. Znalkyně hodnotila zdravotní stav obviněného také ve spojení se skutečností, že obviněný je osobou s 2. stupněm invalidity. Je tedy patrné, že znalkyně se otázkou dosažení účelu ochranného léčení zabývala konkrétně ve vztahu k individuálním podmínkám daným u osoby obviněného.

13. Krajský soud v Brně provedl ve veřejném zasedání důkaz posudkem znalkyně MUDr. Z. P., avšak jeho obsah a závěry nijak nehodnotil a v odůvodnění napadeného usnesení se omezil na konstatování, že „pro rozhodování v této trestní věci je podstatný posudek vypracovaný ... znalcem MUDr. P. N.“, s dovětkem, že „tento znalec ... vysvětlil důvody, proč je obviněný na svobodě nebezpečný a proč vyžaduje uložení ochranného léčení“. Znaleckým posudkem MUDr. Z. P. se Krajský soud v Brně blíže nezabýval s odkazem na to, že její posudek „není revizním znaleckým posudkem“.

14. Z toho je zřejmé, že Krajský soud v Brně nepostřehl zásadní obsahový rozdíl mezi oběma posudky, který spočíval v tom, že závěr týkající se otázky dosažení účelu ochranného léčení učinila znalkyně MUDr. Z. P. naprosto konkrétně ve vztahu k obviněnému a k okolnostem, které ho individuálně charakterizují, zatímco znalec MUDr. P. N. opřel svůj závěr jen o paušální, obecné a nekonkrétní vyjádření ve smyslu, že léčení vždy stojí za pokus.

15. Je-li mezi řádně provedenými důkazy vztahujícími se k téže otázce tak závažný rozdíl, jak tomu je v případě obou znaleckých posudků, nemůže soud jeden z těchto důkazů apriorně odmítnout proto, že původně pochází z jiného řízení nebo že není přezkumem druhého. Takovéto formální důvody odmítnutí důkazu jsou nepřijatelné, neboť extrémně vybočují z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř. O tom, kterému z rozporných důkazů dá soud přednost, musí rozhodnout obsahová přesvědčivost.

16. Místo toho, aby se soudy zaměřily na objasnění otázky, zda není vzhledem k osobě obviněného zřejmé, že účelu ochranného léčení nelze dosáhnout, operovaly v odůvodnění svých rozhodnutí argumentací vztahující se k nebezpečnosti pobytu obviněného na svobodě. K tomu pokládá Nejvyšší soud za nutné poznamenat, že pokud soudy přikročily k uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, pak otázka případné nebezpečnosti pobytu obviněného na svobodě nemohla hrát žádnou roli, protože nejde o zákonné hledisko podmiňující uložení ochranného léčení podle uvedeného ustanovení. Zmíněné úvahy soudů by byly relevantní v případě, že by ochranné léčení bylo ukládáno podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, podle něhož soud může uložit ochranné léčení tehdy, jestliže pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Nedostatek jedné z podmínek pro uložení ochranného léčení, které jsou stanoveny v § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, byť šlo o podmínku negativní, soudy nemohly nahradit podmínkou stanovenou v § 99

odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, neboť pro uložení ochranného léčení podle každého z obou těchto ustanovení se vyžaduje současné splnění všech kumulativních podmínek vymezených v tom kterém ustanovení.

č. 31

17. Soudy se nevypořádaly s otázkou, zda v posuzované věci není vzhledem k osobě obviněného zřejmé, že účelu ochranného léčení nelze dosáhnout. Tím pádem nebyly splněny podmínky stanovené zákonem pro uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku. Rozhodnutí obou soudů jsou tedy vadná ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř., jak ho uplatnil obviněný.

18. Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně, pokud jím byl ponechán nedotčen výrok o uložení ochranného léčení, zrušil i rozsudek Okresního soudu ve Vyškově ve výroku o uložení ochranného léčení, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a přikázal Okresnímu soudu ve Vyškově, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

19. Podkladem dalšího řízení je návrh státní zástupkyně na uložení ochranného léčení obviněnému, jak ho přednesla v hlavním líčení, a Okresní soud ve Vyškově o tomto návrhu rozhodne ve veřejném zasedání, v němž odstraní vady vytknuté tímto usnesením Nejvyššího soudu.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 62

č. 62

Právo Evropské unie, Příslušnost soudu

čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (ES) č. 44/2001

Příslušnost soudu k projednání návrhu na zaplacení ceny za převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným, směřujícího proti osobě s bydlištěm v jiném členském státu Evropské unie, se určí – neplyne-li již z článku 23 či 24 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech – podle článku 5 odst. 1 písm. a) téhož nařízení. Nesjedná-li si strany smlouvy o převodu obchodního podílu jinak, je místem plnění závazku zaplatit cenu za převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným pro účely článku 5 odst. 1 písm. a) Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, bydliště převodce.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2842/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.2842.2013.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 5. 2013, sp. zn. 14 Cmo 351/2012.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 27. 5. 2013 Vrchní soud v Praze č. j. 14 Cmo 351/2013-132, k odvolání společnosti A. G. S. (dále jen „společnost“) potvrdil usnesení ze dne 4. 6. 2012, č. j. 31 EVCm 16/2011-59, kterým Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl námitku nepřislušnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích.

2. Odvolací soud vyšel z toho, že:

[1] Na základě společenské smlouvy ze dne 30. 5. 2007 ve spojení s usnesením valné hromady společnosti S. plus, s. r. o., ze dne 9. 7. 2007, převedl navrhovatel (dle svého tvrzení) obchodní podíl ve společnosti S. plus, s. r. o. (dále též jen „obchodní podíl“), na společnost sídlící v R.

[2] Návrhem (ze dne 29. 11. 2011) na vydání evropského platebního rozkazu se navrhovatel domáhal zaplacení částky 1 508 000 Kč s příslušenstvím z titulu neuhrazené ceny obchodního podílu.

[3] Spolu s odpořem proti evropskému platebnímu rozkazu vznesla společnost námitku (mezinárodní) nepřislušnosti Krajského soudu v Českých Budějovicích, majíc za to, že příslušným je – při neexistenci prorogační doložky ve smyslu čl. 23 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „nařízení Brusel I“ či „nařízení“) – obecný soud společnosti podle čl. 2 nařízení Brusel I (tedy soud v R.).

3. Na takto ustaveném základu odvolací soud (přítakáváje soudu prvního stupně) uzavřel, že mezinárodní příslušnost českých soudů plyne z čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I, neboť předmětem sporu je nárok na zaplacení ceny obchodního podílu dle uzavřené smlouvy, přičemž uplatněný závazek měl být splněn na území České republiky. Věcná a místní příslušnost Krajského soudu v Českých Budějovicích pak plyne z občanského soudního řádu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., o s. ř., majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to, kde je – s ohledem na § 339 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodníku zákoníku (dále též jen „obch. zák.“) – místo plnění peněžitého závazku ve výši 1 508 000 Kč.

5. Dovolatelka považuje závěr odvolacího soudu, podle něhož je místem plnění peněžitého závazku, jehož zaplacení se navrhovatel domáhá, bydliště navrhovatele, za nesprávný. Odvolací soud podle dovolatelky pomínil § 339 obch. zák. a zejména § 4 odst. 1 zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti. Je zjevné, že pohledávku uplatněnou návrhem by dovolatelka (pokud by uznávala její oprávněnost) neplnila v hotovosti (a to ani v případě, že by tak činila ve splátkách), ale bezhotovostně, tedy v souladu s výše označenými ustanoveními na účet navrhovatele. Proto má za to, že místem plnění závazku, jehož zaplacení se navrhovatel domáhá, je místo, kde je veden účet věřitele (navrhovatele).

6. Vzhledem k argumentaci navrhovatele pak dovolatelka dodává, že navrhovatel nedoložil soudu splnění podmínek mezinárodní příslušnosti českých soudů (totiž že má v tuzemsku účet u banky), a začal tak činit až po vznesení námítky nedostatku příslušnosti českých soudů. Dovolatelka mohla tuto námitku vznést s ohledem na čl. 24 nařízení Brusel I pouze v úvodu řízení; proto dovozuje, že „při rozhodování o příslušnosti soudu ... platí velmi přísná pravidla ostré lhůty, jejichž nedodržení je sankcionováno právě ztrátou jakékoliv dodatečné nápravy ze strany účastníka řízení“. V této souvislosti dovolatelka vznáší otázku,

zda návrhovaatel může doplňovat „tvrzení a podklady odůvodňující příslušnost soudu“ kdykoliv v průběhu řízení. Přitom námitku vznesla právě proto, že z návrhu ani jeho příloh neplynuly žádné skutečnosti, z nichž by bylo možno dovodit příslušnost českých soudů.

7. Návrhovaatel považuje dovolání za nepřijatelné, resp. nedůvodné, a navrhuje, aby je Nejvyšší soud odmítl, popř. zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

8. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., a to pro řešení (dovoláním otevřené) otázky příslušnosti soudu prvního stupně k řízení o nároku na zaplacení ceny za převod obchodního podílu, uplatněného proti obchodní společnosti se sídlem v jiném členském státu Evropské unie, v judikatuře dovolacího soudu dosud neřešené.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Řízení o návrhu na zaplacení ceny za převod obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným je věcí občanskou a obchodní podle článku 1 odst. 1 nařízení Brusel I (k výkladu pojmu „věci občanské a obchodní“ ve smyslu posledně uvedeného ustanovení srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3793/2011, uveřejněné pod č. 12/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a tam citovanou judikaturu Soudního dvora Evropské unie, popř. z novější judikatury Soudního dvora jeho rozsudky ze dne 12. 9. 2013, C-49/12, ve věci Sunico ApS, či ze dne 23. 10. 2014, C-302/13, ve věci flyLAL-Lithuanian Airlines AS, v likvidaci). Řízení bylo zahájeno (doručením návrhu) dne 29. 11. 2011; spadá tak do (věcné i časové) působnosti nařízení Brusel I. A jelikož zde není jiného právního nástroje ve smyslu kapitoly VII nařízení Brusel I, určí se příslušnost soudu v projednávané věci podle tohoto nařízení.

10. Na úvod se sluší poznamenat, že nařízení Brusel I upravuje jak mezinárodní, tak (v některých ustanoveních) i místní příslušnost soudů členských států Evropské unie. Tam, kde určuje pouze příslušnost mezinárodní (pravomoc), hovoří o „příslušnosti soudů státu“ (srov. např. čl. 2 a čl. 22), tam, kde určuje (vedle mezinárodní) i příslušnost místní, stanoví, že příslušný je „soud místa“ (např. čl. 5 odst. 1 až 3, odst. 5, čl. 6 odst. 1), či prostě „soud“ v jednotném čísle (např. čl. 5 odst. 4, čl. 6 odst. 2 až 4, čl. 23 – v závislosti na znění prorogační doložky – či čl. 24). Nelze tudíž odvolacímu soudu přisvědčit v závěru, podle něhož nařízení řeší toliko otázku mezinárodní příslušnosti. Tam, kde nařízení

upravuje i místní příslušnost, je přednostně aplikovatelné před ustanoveními národního práva upravujícími místní příslušnost soudů (zpravidla ustanoveními občanského soudního řádu).

11. V projednávané věci nejde o řízení, k němuž by byly české soudy výlučně příslušné podle čl. 22 nařízení Brusel I.

č. 62

12. Společnost nezaložila příslušnost soudu prvního stupně podle čl. 24 nařízení Brusel I tím, že by se vyjádřila k nároku uplatněnému návrhem na zahájení řízení, aniž by nejpozději současně s takovým vyjádřením vznesla námitku nedostatku příslušnosti procesního soudu (k příslušnosti podle čl. 24 nařízení Brusel I srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007, uveřejněné pod číslem 14/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a v aktuální judikatuře Soudního dvora např. rozsudek ze dne 13. 6. 2013, C-144/12, ve věci Goldbet Sportwetten GmbH, bod 37, či rozsudek ze dne 27. 2. 2014, C-1/13, ve věci Cartier parfums – lunettes SAS, bod 36).

13. Mezi účastníky nebyla uzavřena dohoda o volbě soudu ve smyslu článku 23 nařízení Brusel I a nejde ani o žádný z případů tzv. obligatorní příslušnosti ve smyslu kapitoly II oddílu 3, 4 a 5 nařízení.

14. Z napadeného rozhodnutí ani z obsahu spisu se nepodává, že by společnost, vůči níž směřuje návrh na zahájení řízení, měla na území České republiky „bydliště“ ve smyslu čl. 60 odst. 1 nařízení Brusel I, tedy že by zde měla zapsané sídlo, ústředí či hlavní provozovnu; příslušnost českých soudů tudíž neplatí ani z čl. 2 nařízení Brusel I.

15. Zbývá posoudit, zda je soud prvního stupně příslušný k projednání a rozhodnutí věci podle některého z pravidel upravujících tzv. zvláštní příslušnost podle čl. 5 až 7 nařízení Brusel I. Označené články dávají žalobci (navrhovateli) možnost zahájit řízení (vedle soudů státu, v němž má žalovaný bydliště) i u soudů v nich označených. Tyto články tak upravují příslušnost danou na výběr žalobci (navrhovateli).

16. Návrhem na zahájení řízení se navrhovatel domáhá zaplacení částky 1 508 000 Kč s příslušenstvím z titulu nezaplacené ceny za převod obchodního podílu, opíraje svůj nárok o smlouvu uzavřenou se společností, a dovozuje, že společnost dobrovolně převzala závazek cenu za převod obchodního podílu zaplatit. Jde tak o „nárok ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I (k výkladu uvedeného pojmu srov. v aktuální judikatuře Soudního dvora např. rozsudek ze dne 14. 3. 2013, C-419/11, ve věci Česká spořitelna, a. s., body 46 až 48). Jelikož je „žalovaným“ (osobou, vůči níž návrh směřuje) společnost se sídlem v Rakouské republice, tedy v jiném členském státu Evropské unie, lze určit (mezinárodní a místní) příslušnost soudu podle čl. 5 odst. 1 nařízení Brusel I.

17. Článek 5 odst. 1 nařízení určuje:

Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována,

- a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn;
- b) pro účely tohoto ustanovení, a pokud nebylo dohodnuto jinak, je místem plnění zmíněného závazku:
  - v případě prodeje zboží místo na území členského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno,
  - v případě poskytování služeb místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytnuty,
- c) nepoužije-li se písmeno b), použije se písmeno a).

18. Nejvyšší soud považuje za zjevné, že obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným nelze považovat za „zboží“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel I; v tomto směru má označené ustanovení za *acte claire* (k výkladu pojmu zboží pro účely volného pohybu zboží srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 12. 1968, 7/68, ve věci Komise proti Italské republice). Proto je na místě určit příslušnost podle čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I [viz čl. 5 odst. 1 písm. c) nařízení].

19. Pouze na okraj pak Nejvyšší soud poznamenává, že bylo-li by možno považovat obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným za zboží ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. b) nařízení, byl by mezinárodně a místně příslušný soud, v jehož obvodu je zapsána společnost Stavební technika plus, s. r. o. (tedy Krajský soud v Českých Budějovicích), neboť pouze tam by bylo možno uvažovat o místě, kam podle smlouvy „zboží bylo nebo mělo být dodáno“ ve smyslu posledně označeného článku. Jinými slovy aplikace čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení by vedla k určení příslušnosti téhož soudu, jako aplikace čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení (viz dále).

20. Závazek, jehož splnění se navrhovatel domáhá, a jenž je tudíž „závazkem, o němž se jedná“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení, je závazek nabyvatele obchodního podílu zaplatit cenu za jeho převod.

21. Místo, kde tento závazek byl nebo měl být splněn, se určí podle práva, kterým se podle kolizních norem soudu, jemuž byla věc předložena, uvedený závazek řídí (rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 3. 2013, C-419/11, ve věci Česká spořitelna, a. s., bod 54, a tam citovaná judikatura Soudního dvora).

22. Navrhovatel svůj nárok opírá o smlouvu ze dne 30. 5. 2007. S ohledem na čl. 1 odst. 2 písm. e) Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (sdělení č. 64/2006 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí) je třeba rozhodné právo určit podle zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

23. Ustanovení § 10 odst. 1 tohoto zákona určuje:

24. Nezvolí-li účastníci rozhodné právo, řídí se jejich vztahy právním řádem, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu.

25. Jelikož si účastníci rozhodné právo (podle dovolatelky i obsahu spisu) nezvolili, řídí se jejich vztah právem českým, jehož použití (jde-li o právní úkon,

na jehož základě mělo dojít – dle tvrzení navrhovatele – k převodu obchodního podílu ve společnosti se sídlem v České republice) odpovídá rozumnému uspořádání vztahu (mezi převodcem s bydlištěm v tuzemsku a nabyvatelem se sídlem v R.). Je tedy třeba posoudit, ve kterém místě měl být závazek zaplatit cenu za převod obchodního podílu splněn dle českého práva.

č. 62

26. Podle § 261 odst. 3 písm. a) obch. zák. se vztahy ze smluv, jimiž se převádí obchodní podíl, řídí třetí částí obchodního zákoníku.

27. Podle § 337 odst. 1 obch. zák. peněžitý závazek plní dlužník na své nebezpečí a náklady v sídle nebo místě podnikání, popřípadě bydlišti věřitele, nestanoví-li smlouva nebo tento zákon jinak.

28. Podle § 339 odst. 1 obch. zák., ve znění účinném do 31. 10. 2009, peněžitý závazek lze též platit u banky věřitele ve prospěch jeho účtu, jestliže to není v rozporu s platebními podmínkami sjednanými mezi stranami (odstavec první). Peněžitý závazek placený prostřednictvím banky nebo provozovatele poštovních služeb je splněn připsáním částky na účet věřitele vedený u banky nebo vyplacením částky věřiteli v hotovosti (odstavec druhý).

29. Jelikož si v projednávané věci (jak se podává z obsahu spisu i dovolání) strany smlouvy místo plnění závazku zaplatit cenu za převod obchodního podílu nesjednaly, byl dlužník (dovolatelka) podle § 337 obch. zák. povinen zaplatit označený peněžitý závazek v bydlišti věřitele (navrhovatele).

30. Na uvedeném závěru ničeho nemění ani možnost daná dlužníkovi § 339 obch. zák. poskytnout plnění třetí osobě – bance, která vede účet věřitele – a to s účinky splnění závazku (k výkladu citovaného ustanovení srov. důvody rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3065/2009, uveřejněného pod č. 42/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Je tomu tak již proto, že citované ustanovení dlužníku neukládá povinnost plnit na účet věřitele, ale pouze mu dává možnost tak učinit a pro tento případ upravuje „alternativní“ místo plnění. Ostatně dovolatelka pomíjí, že § 339 obch. zák. umožňuje plnit peněžitý závazek nejen prostřednictvím banky, ale taktéž prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, přičemž v druhém případě nelze za místo plnění považovat účet věřitele.

31. Opačný závěr nelze dovozovat – jak činí dovolatelka – ani ze zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, a to již proto, že se na platby prováděné dovolatelkou (společností se sídlem v R.) nevztahuje (§ 3 odst. 1 zákona č. 254/2004 Sb.). Dovolatelka navíc přehlíží, že označený zákon umožňuje provést platby překračující limit upravený v § 4 zákona č. 254/2004 Sb. nejen prostřednictvím osoby oprávněné poskytovat platební služby (tedy na účet věřitele), ale taktéž prostřednictvím provozovatele poštovních služeb formou poštovního poukazu (§ 1 a § 2 odst. 1 zákona č. 254/2004 Sb.). Jinými slovy, ani ze zákona č. 254/2004 Sb. neplyne povinnost dlužníka plnit peněžitý závazek

na účet věřitele vedený bankou, a tedy ani závěr, že místem plnění je pro účely určení příslušnosti soudu podle článku 5 odst. 1 písm. a) nařízení nutno rozumět místo, kde má sídlo pobočka banky, jež vede účet věřitele.

32. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že místem, kde závazek, o němž se v projednávané věci jedná, měl být splněn [ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. a) nařízení], je bydliště navrhovatele; mezinárodní příslušnost k projednání a rozhodnutí návrhu na zahájení řízení tudíž svědčí českým soudům a místně příslušným je s ohledem na bydliště navrhovatele Krajský soud v Českých Budějovicích (Příloha 2 bod 3, Příloha 3 bod 8 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích); k věcné příslušnosti, již nařízení neupravuje, srov. § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013.

33. Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud – s ohledem na argumentaci dovolatelky, podle které lze z článku 24 nařízení dovodit, že žalobce (navrhovatel) nesmí po podání návrhu uvádět a prokazovat další skutečnosti, z nichž lze dovodit příslušnost procesního soudu – dodává:

34. Článek 24 nařízení vychází z toho, že účast žalovaného na řízení může být považována za konkludentní souhlas s příslušností soudu, jemuž byl spor předložen, a tedy za ujednání o jeho příslušnosti (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 2. 2014, C-1/13, ve věci Cartier parfums – lunettes SAS, bod 34). Jinými slovy jde o prorogaci *sui generis*, která založí (mezinárodní i místní) příslušnost soudu, k němuž byl podán návrh na zahájení řízení; k dohodě o volbě soudu dochází podáním žaloby (projev vůle žalobce) a vyjádřením žalovaného ve věci samé, aniž by nejpozději současně s tímto vyjádřením vznesl námitku nedostatku příslušnosti soudu (projev vůle žalovaného, nařízením označovaný jako „účast na řízení“).

35. Článek 24 nařízení však nikterak nebrání žalobci (navrhovateli) – a dovolatelka se mylí, usuzuje-li opačně –, aby poté, kdy je (včas, tj. dříve, než je příslušnost soudu založena postupem podle označeného článku) žalovaným (dalším účastníkem řízení) zpochybněna příslušnost soudu, k němuž podal žalobu (návrh), dodatečně uvedl (a osvědčil) skutečnosti, z nichž příslušnost soudu podle nařízení Brusel I vyplývá.

36. Zbývá dodat, že Nejvyšší soud se nezabýval (a ani nemohl zabývat) důvodností uplatněného nároku.

37. Protože se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 63

č. 63

Doručování

§ 58 odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013, § 50d o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013

O neúčinnosti doručení rozhoduje odesílající soud podle § 50d o. s. ř. jen pro účely řízení, které u něho (ještě) probíhá. Vydal-li rozhodnutí, kterým se řízení u něho končí, je proto vyloučeno, aby odesílající soud poté posuzoval podle § 50d o. s. ř. neúčinnost jeho doručení.

Za omluvitelný důvod, pro který účastník zmeškal lhůtu, je třeba ve smyslu § 58 odst. 1 věty první o. s. ř. považovat jak překážku (událost), která účastníku řízení nebo jeho zástupci objektivně (nezávisle na jejich vůli) zabránila učinit včas příslušný procesní úkon, tak i okolnost účastníkem řízení nebo jeho zástupcem případně způsobenou nebo jinak zaviněnou, jestliže ji lze považovat – zejména za přihlédnutí ke všem okolnostem případu a k poměrům účastníka nebo jeho zástupce – za omluvitelnou.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2015, sp. zn. 21 Cdo 30/2015, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.30.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. 16 Co 8/2014

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Jeseníku dne 30. 5. 2012 domáhal, aby bylo určeno, že je neplatná výpověď z pracovního poměru, kterou mu dala žalovaná dopisem ze dne 3. 1. 2012 podle § 52 písm. c) zák. práce.
2. Okresní soud v Jeseníku rozsudkem ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 17 172, 32 Kč k rukám advokáta Mgr. F. D. Rozsudek byl (tehdejšímu) zástupci žalobce advokátu Mgr. J. S. doručen – jak vyplývá z obsahu spisu – do datové schránky „ficki 22. 4. 2013“.
3. Odvolání, které žalobce proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podal „u soudu“ dne 9. 5. 2013, Okresní soud v Jeseníku usnesením ze dne 23. 8. 2013, č. j. 4 C 31/2012-87, jako opožděné odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo

na náhradu nákladů odvolacího řízení. Dospěl k závěru, že odvolání žalobce bylo podáno opožděně, neboť lhůta k podání odvolání marně uplynula již dnem 7. 5. 2013.

4. Žalobce dne 5. 9. 2013 podal proti tomuto usnesení soudu prvního stupně odvolání a navrhl, aby byla vyslovena neúčinnost doručení rozsudku soudu prvního stupně žalobci (jeho zástupci advokátu Mgr. J. S.) a aby žalobci bylo prominuto zmeškání lhůty k podání odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. Své návrhy odůvodnil tím, že advokát Mgr. J. S. byl v době doručování rozsudku soudu prvního stupně hospitalizován, že „po návratu z nemocnice rozsudek žalobci neprodleně dne 25. 4. 2013 e-mailem přeposlal s písemnou informací o datu doručení dne 25. 4. 2013“ a že „vzhledem k trvající dlouhodobé zdravotní indispozici se s Mgr. J. S. dohodl na ukončení zastupování ke dni 9. 5. 2013, aby stihl podat alespoň blanketní odvolání“. Protože vycházel z informace poskytnuté Mgr. J. S. o datu doručení rozsudku soudu prvního stupně dne 25. 4. 2013, zatímco ve skutečnosti došlo k doručení „fikci“ již dne 22. 4. 2013, jsou podle názoru žalobce dány „vážné a omluvitelné objektivní důvody“, které mu bránily podat odvolání včas.

5. Okresní soud v Jeseníku usnesením ze dne 3. 12. 2013, č. j. 4 C 31/2012-121, oba žalobcovy návrhy zamítl. Soud prvního stupně zjistil, že advokát Mgr. J. S. byl v době od 9. 4. 2013 do 10. 6. 2013 „v pracovní neschopnosti, v nemocnici byl hospitalizován od 9. 4. 2013 do 18. 4. 2013“ a že po návratu z nemocnice si vzal domů z kanceláře počítač, prostřednictvím kterého měl přístup k datové schránce ve dnech 23. 4. a 24. 4. 2013, a dovedil, že advokát Mgr. J. S. byl schopen podat včas „odvolání minimálně v blanketní formě“, když si rozsudek soudu prvního stupně „vzvedl nejpozději 23. 4., případně 24. 4. 2013“. Návrh na prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání soud prvního stupně zamítl též proto, že s tímto návrhem je třeba spojit také zmeškaný úkon, což se nestalo.

6. K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 30. 4. 2014, č. j. 16 Co 8/2014-137, potvrdil usnesení soudu prvního stupně. Odvolací soud dospěl k závěru, že návrh na určení neúčinnosti doručení byl žalobcem podán opožděně, neboť podle obsahu spisu se advokát Mgr. J. S. „s doručovanou písemností“ seznámil nejpozději dne 25. 4. 2013 a návrh na určení neúčinnosti doručení byl podán až dne 5. 9. 2013, tedy po uplynutí patnáctidenní lhůty uvedené v § 50d odst. 1 o. s. ř. Vzhledem k tomu, že Mgr. J. S. byl hospitalizován v nemocnici do 18. 4. 2013, mohl se do datové schránky „přihlásit“ včas (nejpozději dne 22. 4. 2013, kdy nastala „fikce“ doručení); kdyby advokát Mgr. J. S. „vynaložil potřebnou pečlivost“, mohl by včas podat odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně. Opožděně byl podle odvolacího soudu podán také návrh na prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání, neboť zdravotní stav Mgr. J. S. nebyl natolik závažný, aby do 7. 5. 2013 nemohl „podat včas alespoň tzv. blanketní odvolání“; okolnost, že Mgr. J. S. „mylně vycházel z toho, že rozsudek mu byl doručen „až skutečným přijetím dne 25. 4. 2013, a nikoliv

náhradně dne 22. 4. 2013“, nelze pokládat za omluvitelný důvod zmeškání lhůty k odvolání. Navíc, „případná překážka spočívající v nepříznivém zdravotním stavu Mgr. J. S. odpadla nejpozději dne 10. 6. 2013 (ukončením jeho dočasné pracovní neschopnosti), resp. dne 9. 5. 2013, kdy žalobce vypověděl plnou moc Mgr. J. S. a téhož dne si zvolil nového zástupce Mgr. B.“, žalobce však návrh na prominutí zmeškání lhůty k odvolání podal teprve dne 5. 9. 2013, tedy po uplynutí patnáctidenní lhůty uvedené v § 58 odst. 1 o. s. ř.

7. Krajský soud v Ostravě poté usnesením ze dne 30. 7. 2014, č. j. 16 Co 138/2014-147, potvrdil usnesení soudu prvního stupně ze dne 23. 8. 2013, č. j. 4 C 31/2012-87, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 10 221 Kč k rukám advokáta Mgr. F. D. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně v tom, že žalobce podal odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně ze dne 13. 3. 2013 opožděně.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu ze dne 30. 4. 2014, č. j. 16 C 8/2014-137 podal žalobce dovolání. Namítá, že se o zmeškání lhůty k podání odvolání dozvěděl až dne 23. 8. 2013, kdy mu bylo doručeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání pro opožděnost. Soudy náležitě nepřihlédly k tomu, že Mgr. J. S. přestal žalobce zastupovat dne 9. 5. 2013 a že žalobce se o pochybení ohledně data doručení rozsudku dozvěděl až v září 2013, když do té doby „žalobce ani jeho nový právní zástupce neměli, s ohledem na zákon o advokacii, důvod pochybovat o ústní a písemné informaci advokáta Mgr. S., že rozsudek mu byl doručen dne 25. 4. 2013“. Podle žalobce nemůže obstát názor odvolacího soudu, podle kterého advokát Mgr. J. S. byl „schopen po návratu z nemocnice řádně převzít korespondenci, seznámit se s jejím obsahem a sepsat odvolání“, neboť „neschopnost Mgr. S. podat odvolání v jakékoliv, tedy i blanketní formě, osvědčuje jeho výpověď a dohoda se žalobcem o ukončení jeho právního zastoupení ke dni 9. 5. 2013, a to alespoň tak, aby stihl podat odvolání sám, nebo prostřednictvím nového právního zástupce“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud změnil usnesení odvolacího soudu tak, že se jeho návrhům vyhovuje.

9. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud odmítl dovolání žalobce. Uvedla, že opožděné podání odvolání žalobce nebylo způsobeno omluvitelnou překážkou na jeho straně a ani na straně jeho tehdejšího zástupce, z jehož „výslechu jednoznačně vyplynulo, že jeho zdravotní stav nebyl natolik špatný, aby nemohl opravný prostředek podat“, a že „situace, do které se žalobce dostal, vznikla v důsledku komunikace mezi ním a jeho právním zástupcem Mgr. S. a nemůže jít žalované k tíži“.

III. Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že věc je třeba i v současné době – vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1. 1. 2014 – posoudit (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

11. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

12. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

13. V projednávané věci bylo pro rozhodnutí odvolacího soudu významné (mimo jiné) vyřešení otázek, za jakých předpokladů soud prvního stupně (jako „odesílající soud“) rozhoduje podle § 50d o. s. ř. o neúčinnosti doručení svého rozsudku (usnesení), kterým se u něho řízení končí, jaký má vliv na počátek běhu patnáctidenní lhůty k podání návrhu na prominutí zmeškání lhůty podle § 57 odst. 1 věty druhé o. s. ř. okolnost, kdy se účastník dozvěděl o zmeškání lhůty, a co se rozumí ve smyslu § 57 odst. 1 věty první o. s. ř. „omluvitelným důvodem“, pro který účastník zmeškal lhůtu. Vzhledem k tomu, že tyto otázky procesního práva dosud nebyly ve všech souvislostech v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalobce je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

14. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné.

15. Nedošlo-li k doručení listiny při jednání nebo jiném úkonu soudu, doručí ji soud prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, má-li adresát zpřístupněnou svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha listiny (srov. § 45

odst. 2 větu první o. s. ř. a § 17 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „zákon o elektronických úkonech“). Listina, která byla doručována prostřednictvím veřejné datové sítě a která byla dodána do datové schránky, je doručena okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodané listině (srov. § 17 odst. 3 zákona o elektronických úkonech). Nepřihlásí-li se do datové schránky oprávněná osoba ve lhůtě deseti dnů ode dne, kdy byla listina dodána do datové schránky, považuje se tato listina za doručenu posledním dnem této lhůty; to neplatí, je-li vyloučeno náhradní doručení (srov. § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech). Uvedené doručení listiny do datové schránky má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou (srov. § 17 odst. 6 zákona o elektronických úkonech).

16. Odesílající soud rozhodne, že doručení je neúčinné, jestliže se účastník nebo jeho zástupce nemohl z omluvitelného důvodu seznámit s doručenou listinou; učiní tak na návrh (návrh však „nelze podat poté, co již nabyl právní moci rozsudek, kterým bylo vysloveno, že se manželství rozvádí, že je neplatné nebo že zde není, a rozsudek, kterým bylo vysloveno zrušení, neplatnost nebo neexistence registrovaného partnerství“) nebo – ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 o. s. ř., „jde-li o nesporné řízení“ – i bez návrhu, je-li „podle obsahu spisu zřejmé, že účastník nebo jeho zástupce se z omluvitelného důvodu nemohl seznámit nebo neseznámil s listinou“ (srov. § 50d odst. 1, 2, 3 o. s. ř. a § 17 odst. 5 zákona o elektronických úkonech).

17. O neúčinnosti doručení odesílající soud rozhoduje – jak vyplývá ze znění a smyslu § 50d o. s. ř. – jen pro účely řízení, které u něho (ještě) probíhá. Vydal-li soud rozhodnutí (rozsudek, usnesení nebo platební rozkaz), kterým se řízení u něho končí, nelze z § 50d o. s. ř. úspěšně dovozovat, že by mohl (i nadále) posuzovat okolnosti významné pro závěr, zda rozhodnutí jím vydaná byla řádně a účinně doručena, a zda tedy jsou pravomocná a vykonatelná, popřípadě kdy nabyla právní moci nebo se stala vykonatelnými. Je-li soud v řízení o výkon rozhodnutí (soud a soudní exekutor v exekučním řízení) oprávněn přezkoumávat správnost potvrzení o vykonatelnosti všech titulů pro výkon rozhodnutí (exekuci), včetně titulů vydaných v občanském soudním řízení (srov. § 275 odst. 2 o. s. ř. a § 52 odst. 1 ex. řádu), je-li soud prvního stupně povinen odmítnout opožděné odvolání a dovolání (§ 208 odst. 1 a § 241b odst. 1 o. s. ř.), je-li odvolací soud povinen odmítnout opožděné odvolání, nerozhodl-li o odmítnutí soud prvního stupně, ačkoliv odvolání bylo podáno opožděně (§ 218a o. s. ř.), je-li dovolací soud povinen odmítnout opožděné dovolání, nerozhodl-li o odmítnutí soud prvního stupně, ačkoliv dovolání bylo podáno opožděně (§ 243c odst. 3 o. s. ř.), a je-li soud povinen zamítnout opožděně podanou žalobu pro zmatečnost nebo žalobu na obnovu řízení (srov. § 233 až 235, § 235e odst. 1 a § 235f o. s. ř.),

znamená to (mimo jiné), že nikoliv odesílajícímu soudu, ale soudům v řízení o výkon rozhodnutí (v exekučním řízení) nebo soudům příslušným ke zkoumání opožděnosti (řádných a mimořádných) opravných prostředků přísluší – jako nutný předpoklad pro jejich rozhodování – také posuzování toho, zda doručení rozhodnutí proběhlo řádně (v souladu se zákonem) a účinně (zda tu není omluvitelný důvod, pro který se účastník nebo jeho zástupce nemohl s řádně doručeným rozhodnutím seznámit).

18. V projednávané věci žalobce podal návrh na určení neúčinnosti doručení rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63, až poté, co bylo řízení u odesílajícího soudu skončeno. Již z tohoto důvodu – jak vyplývá z výše uvedeného – nemohl být jeho návrh úspěšný.

19. Soud promine zmeškání lhůty (a tedy také lhůty k podání odvolání) tehdy, jestliže účastník nebo jeho zástupce ji zmeškal z omluvitelného důvodu, a byl proto vyloučen z úkonu, který mu přísluší (srov. § 58 odst. 1 větu první o. s. ř.). Návrh je třeba podat do patnácti dnů po odpadnutí překážky a je s ním třeba spojit i zmeškaný úkon (srov. § 58 odst. 1 větu druhou o. s. ř.).

20. Účelem (smyslem) institutu prominutí zmeškání lhůty je umožnit účastníku řízení provést procesní úkon, k němuž je oprávněn, jestliže k němu zmeškal lhůtu „z omluvitelného důvodu“. Po účastníku řízení nelze spravedlivě požadovat, aby nesl následky zmeškání lhůty, jestliže nastane překážka nebo jiná okolnost, která mu zabrání provést procesní úkon včas. Tato překážka nebo jiná okolnost – má-li být důvodem k prominutí zmeškání lhůty – musí představovat „omluvitelný důvod“; příčina toho, proč účastník zmeškal lhůtu k úkonu, tedy musí mít s ohledem na její povahu, nepředvídatelnost, závažnost, rozsah nebo z jiných důvodů aspekt ospravedlnitelnosti (toho, co lze v dané situaci omluvit). Omluvitelným důvodem jsou nejen události mající objektivní povahu, ale i okolnosti účastníkem nebo jeho zástupcem způsobené či jinak zaviněné, jestliže je lze za dané situace považovat za omluvitelné (za důvod ospravedlňující zmeškání lhůty). Za omluvitelný důvod, pro který účastník zmeškal lhůtu, je tedy třeba ve smyslu § 58 odst. 1 věty první o. s. ř. považovat jak takovou překážku (událost), která účastníku řízení nebo jeho zástupci objektivně (nezávisle na jejich vůli) zabránila učinit včas příslušný procesní úkon, tak i okolnost účastníkem řízení nebo jeho zástupcem případně způsobenou nebo jinak zaviněnou, jestliže ji lze považovat – zejména za přihlédnutí ke všem okolnostem případu a k poměrům účastníka nebo jeho zástupce – za omluvitelnou.

21. V projednávané věci žalobce zmeškal lhůtu k odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63 – samozřejmě za předpokladu, že jeho (tehdejšímu) zástupci advokátu Mgr. J. S. byl rozsudek soudu prvního stupně doručen řádně a účinně – proto, že ho advokát Mgr. J. S. mylně informoval o tom, že mu rozsudek byl doručen dne 25. 4. 2013, zatímco ve skutečnosti „fikce doručení“ nastala již dne 22. 4. 2013; advokát Mgr. J. S.

byl v době od 9. 4. do 10. 6. 2013 uznán dočasně práce neschopným, v době od 9. 4. do 18. 4. 2013 byl hospitalizován v nemocnici a „poté, co stáhnul rozsudek z datové schránky“, o tom informoval žalobce, udělal však – jak se vyjádřil dne 28. 11. 2013 před soudem prvního stupně – „chybu, že si nevytiskl doručenkou“ a že proto nezjistil dřívější doručení rozsudku „fikeč“. I když ke zmeškání lhůty k odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63, došlo v důsledku „zaviněného jednání“ (tehdejšího) zástupce žalobce advokáta Mgr. J. S., je třeba přihlédnout také k situaci, v jaké se tehdy advokát Mgr. J. S. nacházel, a dovodit, že šlo sice „o jeho chybu“, avšak ospravedlnitelnou; ke zmeškání lhůty k odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně tedy došlo z omluvitelného důvodu.

22. Podání návrhu na prominutí zmeškání lhůty imanentně předpokládá, že účastník ví o tom, že lhůtu (on nebo jeho zástupce) zmeškal, a že je proto z procesního úkonu, který mu (jinak) přísluší, vyloučen; nelze totiž úspěšně dovozovat, že by účastníkovi mohla uplynout patnáctidenní lhůta k podání návrhu na prominutí zmeškání lhůty uvedená v § 58 odst. 1 větě druhé o. s. ř. ještě dříve, než se o zmeškání lhůty vůbec dozvěděl.

23. V projednávané věci byla příčinou toho, proč žalobce zmeškal lhůtu k odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63, mylná (chybná) informace poskytnutá jeho (tehdejším) zástupcem advokátem Mgr. J. S. o době, kdy mu byl rozsudek doručen. Patnáctidenní lhůta k podání návrhu na prominutí zmeškání lhůty proto mohla začít běžet teprve ode dne, kdy se žalobce (jeho „současný“ zástupce) dozvěděl o tom, že mu jeho (tehdejší) zástupce advokát Mgr. J. S. poskytnul tuto mylnou (chybnou) informaci.

24. Žalobci nelze důvodně vytýkat ani to, že by s návrhem na prominutí zmeškání lhůty k odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63, nespojil zmeškaný úkon (odvolání). Žalobce podal odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63, „u soudu“ již dne 9. 5. 2013, tedy dříve, než učinil návrh na prominutí zmeškání lhůty. Podle ustálené judikatury soudů je podmínka, aby s návrhem na prominutí zmeškání lhůty byl spojen i zmeškaný úkon, splněna, jestliže účastník učinil zmeškaný úkon již dříve (srov. například usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 5. 2003 sp. zn. 9 Cmo 188/2003, které bylo uveřejněno pod č. 23 v časopise Soudní judikatura, ročník 2004).

25. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu ve výroku, kterým bylo potvrzeno usnesení okresního soudu o zamítnutí návrhu na určení neúčinnosti doručení rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63, je – i když nikoliv ze zcela přílehavých důvodů – věcně správné. Protože nebylo zjištěno, že by (v tomto výroku) bylo postiženo některou z vad uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a), b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné

rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle § 243d písm. a) o. s. ř. v tomto rozsahu zamítl.

26. Ve výroku, kterým bylo potvrzeno usnesení okresního soudu o zamítnutí návrhu na prominutí zmeškání lhůty k odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Jeseníku ze dne 13. 3. 2013, č. j. 4 C 31/2012-63, usnesení odvolacího soudu není správné (v souladu se zákonem), neboť spočívá na chybném právním posouzení věci; protože nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu v tomto výroku zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že na zrušeném rozhodnutí je závislé usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 7. 2014, č. j. 16 Co 138/2014-147, zrušil Nejvyšší soud i toto usnesení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.) a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Ostravě) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Č. 64

č. 64

Odměna advokáta, Uznání cizích rozhodnutí
§ 9 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb.

Předmět řízení o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí podle nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech není penězi ocenitelný. Za tarifní hodnotu pro určení odměny advokáta se proto v tomto řízení považuje částka 10 000 Kč (§ 9 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2015, sp. zn. 26 Cdo 3078/2015, ECLI:CZ:NS:2015:26.CDO.3078.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. 18 Co 364/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Pardubicích usnesením ze dne 3. 4. 2014, č. j. 44 EXE 916/2014-27, prohlásil rozhodnutí – rozsudek vydaný Vrchním soudem Oddělení Královského soudu v Londýně, Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. HQ10X02871K (dále jen „exekuční titul“), za vykonatelný na území České republiky. Dospěl k závěru, že byly splněny všechny formální náležitosti stanovené nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále též jen „nařízení“) pro prohlášení rozsudku za vykonatelný.

2. K odvolání povinného Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 26. 2. 2015, č. j. 18 Co 364/2014-82, usnesení okresního soudu výrokem I. zrušil a řízení zastavil, výrokem II. rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně, a výrokem III. uložil oprávněnému povinnost nahradit povinnému náklady řízení před krajským soudem částkou 16 411 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám advokáta povinného JUDr. V. Š. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že oprávněný podáním ze dne 22. 1. 2015 vzal návrh na prohlášení vykonatelnosti

exekučního titulu zpět a navrhl zastavení řízení. Jelikož povinný v podání ze dne 6. 2. 2015 vyjádřil souhlas se zpětvzetím návrhu a zastavením řízení, odvolací soud dospěl k závěru, že nastala situace předvídaná v § 222a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů – dále též „o. s. ř.“, a odvoláním napadené rozhodnutí okresního soudu proto zrušil a řízení zastavil. K námitce povinného ohledně stanovení náhrady nákladů řízení uvedl, že v řízení nejde o výkon rozhodnutí (exekuci), kde by se odměna advokáta stanovila v souladu s vyhláškou č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), z výše exekucí vymáhaného peněžitého plnění, protože předmětem řízení je toliko návrh na prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu podle nařízení, tedy plnění peněží neocenitelné. Proto je při stanovení tarifní hodnoty nutné vycházet z § 9 odst. 1 advokátního tarifu, které stanoví tarifní hodnotu na částku 10 000 Kč, jestliže hodnotu věci nebo práva nelze vyjádřit v penězích nebo ji lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi.

č. 64

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Výrok III. usnesení odvolacího soudu napadl povinný dovoláním, ve kterém (mimo jiné) namítá, že odvolací soud pochybil, když dovolateli přiznal náklady řízení v souladu s § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť přestože předmětem poskytnutí právní služby bylo prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí podle nařízení, nelze uzavřít, že by se jednalo o závazek peněží neocenitelný, protože předmětem daného rozhodnutí byl závazek zaplatit částku 25 198,70 GBP, tedy závazek peněží ocenitelný a přímo vyjádřený peněžní částkou. Podle dovolatele je nesporné, že v dané věci jde o výkon rozhodnutí, a odvolací soud tak měl při vyčíslení nákladů řízení vycházet z výše částky, která byla předmětem rozhodnutí, jehož prohlášení vykonatelnosti oprávněný navrhoval, protože část týkající se prohlášení vykonatelnosti je s exekučním řízením „neodmyslitelně spjata“. Navrhl proto, aby odvolací soud výrok III. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 26. 2. 2015, č. j. 18 Co 364/2014-82, změnil tak, že oprávněný je povinen nahradit povinnému náklady řízení před krajským soudem částkou 67 328 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám advokáta povinného JUDr. V. Š.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov.

čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva (zda je při výpočtu nákladů řízení, jehož předmětem je návrh na prohlášení vykonatelnosti cizozemského rozhodnutí, namísto vycházet z tarifní hodnoty výše peněžitého plnění, které je předmětem rozhodnutí, jehož prohlášení vykonatelnosti je navrhováno, či z tarifní hodnoty stanovené podle § 9 advokátního tarifu), která nebyla doposud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

5. Podle § 1 odst. 2 věty první před středníkem advokátního tarifu při stanovení nákladů řízení, jejichž náhrada se klientovi přiznává rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu, se výše odměny advokáta určí podle ustanovení o mimosmluvní odměně, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak.

6. Výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby (podle § 7 advokátního tarifu sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby činí z tarifní hodnoty: do 500 Kč 300 Kč, přes 500 Kč do 1 000 Kč 500 Kč, přes 1 000 Kč do 5 000 Kč 1 000 Kč, přes 5 000 Kč do 10 000 Kč 1 500 Kč, přes 10 000 Kč do 200 000 Kč 1 500 Kč a 40 Kč za každých započatých 1 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 Kč, přes 200 000 Kč do 10 000 000 Kč 9 100 Kč a 40 Kč za každých započatých 10 000 Kč, o které hodnota převyšuje 200 000 Kč, a přes 10 000 000 Kč 48 300 Kč a 40 Kč za každých započatých 100 000 Kč, o které hodnota převyšuje 10 000 000 Kč) a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal (srov. § 6 odst. 1 advokátního tarifu).

7. Podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu, není-li stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká; za cenu práva se považuje jak hodnota pohledávky, tak i dluhu. Při určení tarifní hodnoty se nepřihlíží k příslušenství, ledaže by bylo požadováno jako samostatný nárok.

8. Podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu, nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi a není-li dále stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu částka 10 000 Kč.

9. V posuzované věci dovolatel namítá postup odvolacího soudu, který při stanovení tarifní hodnoty vycházel z částky 10 000 Kč, z níž vyčíslil odměnu

za úkon právní služby advokáta v souladu s § 7 bodem 4 advokátního tarifu na částku ve výši 1 500 Kč, a rozhodl, že za učiněné čtyři úkony právní služby po 1 500 Kč advokátu povinného náleží odměna ve výši 6 000 Kč, paušální odměna hotových výloh za čtyři úkony po 300 Kč ve výši 1 200 Kč, zvýšené o 21% DPH, včetně nákladů za překlady předkládaných listin z anglického jazyka ve výši 7 699 Kč (včetně DPH), celkem 16 411 Kč.

10. Dovolatel se mýlí, jestliže dovozuje, že řízení o prohlášení vykonatelnosti je součástí exekučního řízení. Exekuční (vykonávací) řízení vedoucí k přímé vykonatelnosti uspokojení povinnosti uložené povinnému exekučním titulem, které dobrovolně nesplnil, je zahájeno až dnem, kdy exekuční návrh došel exekutorovi [srov. § 35 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů]. Řízení o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí je oproti tomu řízením formálním, protože nevede k přímému výkonu povinnosti uložené v cizozemském rozhodnutí, ale má pouze umožnit vykonatelnost tohoto rozhodnutí na území České republiky. Předmětem řízení je jen posouzení, zda došlo ke splnění formálních náležitostí stanovených nařízením. Z uvedeného důvodu nelze předmět řízení ocenit a pro vyčíslení odměny za úkon právní služby advokáta se aplikuje § 9 odst. 1 advokátního tarifu, který stanoví tarifní hodnotu na částku 10 000 Kč.

11. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je v části napadené dovoláním povinného z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné. Nejvyšší soud jej proto podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 65

č. 65

Výkon rozhodnutí, Prodej podniku

§ 2 odst. 2 vyhlášky č. 485/2000 Sb., § 338n odst. 1 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012, § 338n odst. 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2012

Právo správce podniku na odměnu podle § 2 odst. 2 vyhlášky č. 485/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nevzniká na základě pouhého zjištění správce, že podnik neexistuje. Přiznání takové odměny předpokládá podání zprávy správce o ceně podniku a z ní plynoucí výsledek rozhodování soudu o (ne) účelnosti dražby podniku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1351/2014, ECLI:CZ:NS:2015:26.CDO.1351.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 16 Co 465/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 19. 6. 2013, č. j. 13 E 241/2012-24, Obvodní soud pro Prahu 4 zastavil výkon rozhodnutí nařízený jeho usnesením ze dne 2. 5. 2012, č. j. 13 E 241/2012-6, prodejem podniku povinné (výrok I.), rozhodl o náhradě nákladů mezi účastníky řízení (výrok II.) a oprávněnému uložil povinnost zaplatit správci podniku Mgr. E. F., MBA, odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 54 450 Kč (výrok III.). Soud prvního stupně vyšel ze skutečnosti, že povinná podnik neprovozuje (na adrese zapsané v obchodním rejstříku nesídlí, nevede účetnictví a nelze zjistit její majetek) a že čisté jmění podniku je nulové. Protože oprávněný měl a mohl předpokládat uvedený výsledek řízení, je povinen zaplatit správci podniku (dále také „dovolatel“) náhradu hotových výdajů a odměnu ve výši celkem 54 450 Kč, z toho odměnu v částce 45 000 Kč podle § 2 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 485/2000 Sb., o výši odměny správců podniku, způsobu jejího určení a určení náhrady jejich hotových výdajů, ve znění vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 329/2009 Sb. (dále jen „vyhláška“).

2. K odvolání oprávněného Městský soud v Praze usnesením ze dne 26. 11. 2013, č. j. 16 Co 465/2013-58, výrok o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku změnil tak, že oprávněný je povinen nahradit dovozateli částku

446,40 Kč; náhradu nákladů odvolacího řízení oprávněnému nepřiznal. Podle názoru odvolacího soudu je nutno § 2 odst. 2 vyhlášky vykládat v souvislosti s § 338n zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále vesměs „o. s. ř.“) tak, že upravuje odměnu správce pouze pro případ předlužení podniku. Jestliže správce podniku určí cenu věcí a jiných majetkových hodnot patřících podniku, zjistí výši peněžních prostředků v hotovosti a na uloženém účtu, ocení závazky patřící k podniku, výši peněžitých závazků patřících k podniku a cenu podniku se závěrem o jeho předluženosti, má při zastavení výkonu rozhodnutí (§ 338n odst. 6 o. s. ř.) právo na odměnu ve výši 45 000 Kč. Nemůže-li správce podniku svou odměnu odvodit od určené ceny podniku (§ 338n odst. 2 o. s. ř.) a nevykoná-li žádnou práci kromě zjištění, že podnik povinného neexistuje, a nelze jej proto ocenit, „nárok na jakoukoliv odměnu nemá“. Za tohoto stavu odvolací soud dovolateli přiznal náhradu hotových výdajů, které vynaložil za účelem zjištění, že podnik neexistuje.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Usnesení odvolacího soudu napadl správce podniku (povinné) dovoláním, v němž přípustnost vymezil tak, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky stanovení výše odměny správce podniku podle § 2 odst. 2 vyhlášky, která nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena (§ 237 o. s. ř.). Ustanovení § 2 odst. 2 vyhlášky odvolací soud nesprávně právně posoudil a vyložil, připustil-li široký výklad zcela jednoznačné normy a popřel-li smysl vyhlášky, která odměnu správce podniku kogentně stanovuje a stupňuje výši odměny podle složitosti věci. Názor odvolacího soudu degraduje práci správce podniku a současně „ignoruje ... otázku explicitních nákladů, které správce v souvislosti se svou prací má, jako jsou náklady na provoz kanceláře a pojištění, které nemohou být postiženy náhradou hotových výdajů a které právě pro svou obtížnou vyčíslitelnost pro jednotlivý případ jsou zahrnuty v odměně správce“. Účelem novely vyhlášky (č. 329/2009 Sb.) bylo odstranění zjevné nedostatečnosti předchozí úpravy založením práva správce podniku na minimální výši odměny pro případ, kdy cenu podniku nebylo možno zjistit. Dovolatel z uvedených důvodů navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

4. Oprávněný ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že v daném vykonávacím řízení vůbec nedošlo ani k ocenění podniku. Jestliže komentář k příslušné procesní úpravě (§ 338zo a 338n o. s. ř. – DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád. Velké komentáře. 1. vydání. C. H. Beck, 2009, II. díl, s. 2657) zmiňuje, že správci podniku nenáleží odměna, vyplývá-li z usnesení o ceně podniku nemajetnost povinného, pak tím spíše nemůže být správci podniku přiznána odměna v té fázi řízení, ve které vůbec nebylo přistoupeno k ocenění podniku,

ale pouze k prvotnímu prověřování majetkových poměrů podniku povinného. Navrhl, aby dovolání bylo odmítnuto, případně zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

č. 65

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (srov. část první čl. II. bod 7 přechodných ustanovení zákona č. 404/2012 Sb. a část první čl. II. bod 2 přechodných ustanovení zákona č. 293/2013 Sb.) bez nařízení ústního jednání (viz § 243a odst. 1 věta první o. s. ř.).

6. Dovolání bylo podáno včas, subjektem k tomu legitimovaným – správcem podniku povinné, jehož práv se napadený výrok týká (§ 338i a násl. o. s. ř.), proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo pravomocně skončeno odvolací řízení (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), a je přípustné (§ 237 o. s. ř.), neboť odvolacím soudem řešená otázka odměny správce podniku za situace, kdy správce nepodal zprávu o ceně podniku z důvodu, že podnik neexistuje, doposud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Dovolání však není opodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

7. Jelikož vady podle § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jež by řízení činily zmatečným, ani jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž je dovolací soud za splněného předpokladu přípustnosti dovolání povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), v dovolání namítány nejsou a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), je předmětem dovolacího přezkumu závěr odvolacího soudu, že správci podniku nenáleží odměna, jestliže podnik neexistuje (a nebyl proto oceněn).

8. Projednávanou věc je třeba posuzovat – s ohledem na to, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí byl podán 2. 2. 2012 – podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (srov. čl. II. bod 1 přechodných ustanovení zákona č. 396/2012 Sb. – dále jen „o. s. ř.“).

9. Podle § 2 odst. 1 věty první vyhlášky je základem pro určení odměny správce podniku zjištěná cena podniku [§ 338n odst. 2 zákona (pozn. dovolacího soudu: míněno o. s. ř.)].

10. Podle § 2 odst. 2 vyhlášky, nebyla-li soudem určena zjištěná cena podniku podle § 338n odst. 1, 2 zákona, činí odměna správce podniku 45 000 Kč.

11. Podle § 338i odst. 4 o. s. ř. má správce nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů.

12. Podle § 338n odst. 1 o. s. ř. soud podle obsahu zprávy správce o ceně podniku, popřípadě zjištění podle § 338m odst. 5 určí a) cenu věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, b) výši peněžních prostředků v hotovosti a uložených na účtu u peněžního ústavu v měně České republiky, patřících k podniku, c) cenu všech závazků patřících k podniku, d) výši peněžitých závazků patřících k podniku, e) zjištěnou cenu podniku.

13. Podle § 338m odst. 5 o. s. ř. soud může správci podniku uložit, aby zprávu doplnil nebo aby podal soudu potřebná vysvětlení. K objasnění rozhodných skutečností může též provést potřebná šetření.

14. Z citované právní úpravy plyne, že základem pro určení odměny správce je zjištěná cena podniku (§ 338n odst. 1, odst. 2 o. s. ř.). Nezbytným předpokladem pro soudní určení zjištěné ceny podniku je vyhotovení zprávy správce o ceně podniku (§ 338m odst. 1 o. s. ř.), která musí splňovat zákonem předepsané či soudem stanovené obsahové náležitosti (viz § 338m odst. 3 o. s. ř.). Teprve podle obsahu uvedené zprávy může soud zvažovat další účelný postup ve výkonu rozhodnutí, tj. zda podnik bude prodán v dražbě (určení zjištěné ceny podniku je k tomu prvním krokem) či zda výkon rozhodnutí má být zastaven. Pro zastavení výkonu rozhodnutí musí být soudem zjištěno, a to zásadně podle obsahu zprávy správce o ceně podniku, že cena věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku spolu peněžními prostředky [§ 338n odst. 1 písm. b) o. s. ř.] nepřesahuje výši splatných peněžitých závazků patřících k podniku, pohledávek oprávněného a těch, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, které nepatří k podniku, a předpokládané náklady výkonu rozhodnutí, odměnu správce a náhradu jeho hotových výdajů, případně že ji přesahuje jen nepatrně (viz § 338n odst. 6 o. s. ř.), tedy jinak řečeno, že podnik je předlužen. Právě pro tento případ vyhláška v § 2 odst. 2 stanoví, že odměna správce podniku činí 45 000 Kč; gramatickým a logickým výkladem uvedeného ustanovení je zároveň nutno dospět k závěru, že přiznání této paušální odměny předpokládá podání zprávy o ceně podniku a z ní plynoucí výsledek rozhodování soudu o (ne)účelnosti dražby podniku. Na základě pouhého zjištění, že podnik neexistuje, právo dovolatele na uvedenou odměnu nevzniklo, a napadené usnesení odvolacího soudu je proto správné.

15. Dovolatelem namítaná otázka „explicitních nákladů“ správce podniku není „ignorována“ v důsledku toho, že správci byla odvolacím soudem přiznána náhrada hotových výdajů.

16. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud dovolání správce podniku zamítl podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Č. 66

č. 66

Nájem nebytových prostor

§ 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb. ve znění do 2. 12. 1999

Smlouva o nájmu nebytových prostor je platná i tehdy, je-li sice uzavřena v okamžiku, kdy ještě nebylo vydáno pravomocné kolaudační rozhodnutí, avšak strany ve smlouvě zajistily, že účinnost smlouvy nenastane dříve, než bude vydáno kolaudační rozhodnutí a toto rozhodnutí nabude právní moci. Fikce souhlasu obecního úřadu s pronájmem místností určených k provozování obchodu a služeb podle § 3 odst. 2 poslední věty zákona č. 116/1990 Sb. (ve znění účinném do 2. 12. 1999) nastává i tehdy, nebyly-li k žádosti připojeny přílohy, na něž žádost odkazovala, avšak žádost i bez nich splňovala požadavky zákona na ni kladené.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2015, sp. zn. 31 Cdo 945/2013, ECLI:CZ:NS:2015:31.CDO.945.2013.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 51 Co 263/2011.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou domáhala po žalované zaplacení částky ve výši 24 906 615,90 Kč s úrokem z prodlení za dobu od 28. 2. 2006 do zaplacení ve výši, která odpovídá nařízení vlády č. 142/1994 Sb., z titulu vydání bezdůvodného obohacení, jež měla žalovaná získat placením nájemného podle neplatné nájemní smlouvy, kterou uzavřela žalovaná jako pronajímatelka a právní předchůdkyně žalobkyně Investiční a poštovní banka, a. s., jako nájemkyně dne 7. 2. 1996 a jejímž předmětem byl nájem nemovitosti na pozemku parc. č. 373/2 v katastrálním území M. O. Na základě této smlouvy právní předchůdkyně žalobkyně a poté žalobkyně užívaly nebytové prostory v této smlouvě specifikované a platily dohodnuté nájemné. Smlouva je však podle žalobkyně absolutně neplatná, neboť nebyl dán souhlas obecního úřadu s nájmem těchto prostor podle § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, ve znění účinném ke dni uzavření smlouvy. Kromě toho je smlouva neplatná z důvodu, že nebytové

prostory nebyly ke dni uzavření smlouvy kolaudovány za účelem jejich užívání k bankovním účelům. Za dobu od února 2002 do ledna 2006 zaplatila žalobkyně žalované na nájemném částku 30 464 438,90 Kč. Za užívání nebytových prostor měla žalobkyně podle svého výpočtu žalované zaplatit peněžitou náhradu ve výši 5 558 280 Kč. Rozdíl, který žalobkyně požaduje vydat, činí částku 24 906 615,90 Kč.

2. Okresní soud v Ostravě rozsudkem ze dne 15. 12. 2010, č. j. 21 C 207/2006-267, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně po žalované domáhala zaplacení částky 24 906 615,90 Kč s úrokem z prodlení ve výši, jak vyplývá z nařízení vlády č. 142/1994 Sb., za dobu od 28. 2. 2006 do zaplacení (výrok pod bodem I.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II.).

3. Soud prvního stupně zjistil, že dne 16. 11. 1993 nabylo právní moci rozhodnutí, kterým Úřad městského obvodu M. O. a P. povolil opravu a rekonstrukci objektu, J., U., v k. ú. M. O., s tím, že účelem opravy a rekonstrukce objektu je zabezpečení provozu mj. bankovní části (2. podzemní podlaží plus 1. a 4. nad-zemní podlaží). Rozhodnutím ze dne 26. 7. 1996, č. 906/96, které nabylo právní moci dne 30. 7. 1996, povolil tentýž správní orgán užívání předmětné části stavby.

4. Dne 7. 2. 1996 byla uzavřena nájemní smlouva na objekt E., jejímž předmětem bylo přenechání nebytových prostor v tomto objektu žalovanou společností Investiční a poštovní banka, a. s. (právní předchůdkyně žalobkyně), s tím, že pronajímané nebytové prostory byly definovány takto:

- 1. podzemní podlaží 63,7 m²,
- 1. nadzemní podlaží 176,9 m²,
- 2. nadzemní podlaží 513,2 m²,
- 3. nadzemní podlaží 232,5 m²,
- 4. nadzemní podlaží 407,1 m²,
- 5. nadzemní podlaží 227,1 m²,
- 6. nadzemní podlaží 237,6 m²,

celkem 1 858,1 m², současně se žalovaná zavázala dokončit rekonstrukci nebytových prostor dle projektové dokumentace a požadavků právní předchůdkyně žalobkyně; účelem nájmu bylo poskytování bankovních a dalších služeb. Doba nájmu byla sjednána na dobu určitou, od 1. 7. 1996 do 1. 7. 2001 (správně 2011), s tím, že nezbytnou a nutnou podmínkou nájemního vztahu je kolaudace s nabytím právní moci, a bude-li kolaudace s nabytím právní moci opožděná, nájem počíná běžet dnem následujícím po kolaudaci po dobu patnácti let. Nájemné činilo 3 000 Kč/m² se zvyšováním dle roční inflace. Dne 15. 8. 1996 byly právní předchůdkyni žalobkyně předány veškeré klíče od pronajatých prostor a bylo provedeno zaškolení pracovníků nájemce s obsluhou technologie v pronajatých prostorách. Dne 19. 6. 2000 došlo k uzavření smlouvy o prodeji podniku mezi Investiční a poštovní bankou, a. s., a žalobkyní. Za dobu od

února 2002 do února 2006 bylo žalobkyní na nájemném žalované zaplaceno 30 464 438,90 Kč.

č. 66

5. Dne 12. 9. 1995 projevila podle soudu prvního stupně žalovaná vůli požádat Úřad městského obvodu M. O. a P. o souhlas s pronájmem nebytových prostor o celkové výměře 1 858,1 m² v 1. podzemním a (zřejmě správně „až“) 6. nadzemním podlaží v objektu E., domu na pozemku p. č. 373/2, v k. ú. M. O., nájemci Investiční a poštovní bance, a. s., za účelem provozování banky a poskytování bankovních služeb, přičemž téhož dne podala žalovaná na poštu doporučenou zásilku o hmotnosti 0,012 kg tento projev vůle obsahující. Nebylo prokázáno, že by zásilka nebyla správním orgánem doručena.

6. Zjištěný skutkový stav soud prvního stupně právně posoudil podle zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, ve znění účinném k 7. 2. 1996 (dále „zákon č. 116/1990 Sb.“), a dospěl k závěru, že nájemní smlouva byla platně uzavřena.

7. Podle soudu prvního stupně neobstojí argument žalobkyně o neudělení souhlasu k pronájmu příslušným správním orgánem, neboť dle § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., pokud národní výbor (obecní úřad) do patnácti dnů od obdržení žádosti o věci nerozhodne, má se za to, že souhlas byl udělen. Žalovaná prokázala, že předala k doručení projev vůle žádající o souhlas příslušný správní orgán. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že s ohledem na okolnosti sporu je to žalobkyně, kdo má povinnost prokázat tvrzení, že se projev žalované požádat příslušný úřad o souhlas s pronájmem, předaný České poště k doručení, tomuto úřadu do dispozice nedostal. Tento závěr založil na tom, že kontraktační proces byl zdlouhavý, smlouva byla uzavírána zcela rovnocennými stranami, předmětem nájmu byly prostory v historické budově v centru města vyžadující speciální technické úpravy, na které smlouva reagovala délkou nájemní doby a výší nájemného, přičemž smlouva byla bez dalšího plněna šest let, když námitku, že žalovaná nepožádala o souhlas s pronájmem nebytových prostor, vznesla žalobkyně až v době, kdy ani Česká pošta, s. p., ani Úřad městského obvodu M. O. a P. nebyly vzhledem ke skartačním lhůtám s to předložit listiny prokazující doručení. Přitom s přihlédnutím k praxi u žalobkyně běžným auditům lze předpokládat, že o absenci písemného souhlasu správního orgánu mohla vědět již mnohem dříve. Soud prvního stupně rovněž odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1400/2004, podle něhož „je v zájmu spravedlivého rozhodování (ve smyslu § 1 o. s. ř.) třeba uplatňovat obecný princip, že extenzivním přístupem nelze zpochybňovat či otevírat záležitosti, které před mnoha lety založily právní vztahy. Ve sporech, v nichž časový odstup od rozhodných skutečností podstatně překračuje i vydržecí lhůty nebo lhůty skartační, je požadavek dokládat existenci právních úkonů, k nimž nebylo třeba ani písemné formy a k nimž pravidelně, resp. obvykle docházelo, nepatřičný (zde v případě pochybností platí zásada presumpce správnosti správního aktu) ... Není-li

důvod pochybovat o tom, že se určité věci před delší dobou daly obvyklým či pravidelným způsobem či (úředním) postupem, je pak důkazní břemeno o tom, že v daném případě tomu tak nebylo, na tom, kdo to tvrdí.“ Nevyvratitelná domněnka udělení souhlasu tak vzhledem k doručení žádosti o souhlas nastala před uzavřením smlouvy.

8. Soud prvního stupně nepřijal ani argument právní nemožnosti plnění, přestože v den uzavření smlouvy, tj. 7. 2. 1996, nebyla stavba, ke které bylo vydáno stavební povolení, ještě dokončena a kolaudována. Mezi smluvními stranami bylo dohodnuto, že právo užívací bude převedeno až v době, kdy žalovaná toto právo nabude, v návaznosti na kolaudaci, čemuž nebrání žádné kogentní ustanovení.

9. Žalobkyně tedy užívala předmětné prostory a platila nájemné na základě platně uzavřené smlouvy a v souladu s ní, proto nešlo o bezdůvodné obohacení.

10. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 27. 9. 2012, č. j. 51 Co 263/2011-292, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem II.).

11. Odvolací soud k závěru soudu prvního stupně doplnil, že termíny užívání soudem prvního stupně „žalovaná projevila vůli požádat úřad o předchozí souhlas“ a „užívací právo“ považuje za nepřesné vyjádření toho, že žalovaná podala u úřadu žádost o udělení předchozího souhlasu dle § 3 odst. 2 věty druhé zákona č. 116/1990 Sb., ve znění platném do 3. 12. 1999, a že se jedná o nájem nebytových prostor. Odvolací soud dospěl k závěru, že k udělení souhlasu příslušným správním orgánem došlo na základě fikce dle § 3 odst. 2 věty třetí zákona č. 116/1990 Sb. Odvolací soud však neuvažoval o přenesení důkazního břemena na žalobkyni, nýbrž závěr o doručení žádosti správnímu orgánu učinil z obvyklého chodu věci, neboť není žádný důvod k závěru opačnému, když jde o doručování poštou ve stejném místě, ve kterém se nacházelo jak sídlo adresáta, tak odesílatele. Důkazně na takovém závěru již nelze ničeho změnit v důsledku skartace materiálů pošty i úřadu. Podle odvolacího soudu bylo zpochybnění platnosti nájemní smlouvy žalobkyní účelové, neboť k němu došlo až po několika letech, kdy již byl nájemní vztah dlouhodobě nerušeně realizován. Odvolací soud dále zdůraznil, že zákon nestanovil žádné speciální obsahové a dokladové náležitosti žádosti, a proto je bez významu, že žalovaná spolu s žádostí nezaslala v ní avizované přílohy ohledně stavby, nehledě k tomu, že příslušný úřad byl zároveň stavebním úřadem, takže předmětné přílohy měl k dispozici i tak. Podle odvolacího soudu bylo prokázáno doručení žádosti a nastala zákonná fikce udělení požadovaného předchozího souhlasu.

12. Ohledně námitky, že předmět nájmu – nebytové prostory – byl ke sjednanému účelu pravomocně kolaudován až dne 30. 7. 1996, uzavřel, že smluvní strany na skutečnost, že stavba ještě není zkolaudována, v nájemní smlouvě reagovaly dohodou, že nájemní vztah vzniká až právní mocí kolaudačního rozhodnutí,

a ujednaly si důsledky, pokud by ke kolaudaci nedošlo v dohodnutém termínu. Podle názoru odvolacího soudu tak smlouva byla uzavřena s tím, že platnosti a účinnosti nabude nejdříve dnem následujícím po právní moci kolaudačního rozhodnutí. Smluvní strany nepostupovaly v úmyslu porušit předpisy stavebního zákona, naopak s ohledem na ně uzavíraly smlouvu k datu, ke kterému měl být předmět nájmu zkolaudován, tj. stavebně určen ke sjednanému účelu nájmu. Odvolací soud odkázal na zásadu autonomie vůle a právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1080/2005.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2012. Důvodnost dovolání spatřuje v naplnění podmínek § 241a odst. 2 písm. a), b) o. s. ř.

14. Dovolatelka pokládá rozhodnutí odvolacího soudu za nesprávné, když mu vytýká jeho závěr o platnosti nájemní smlouvy.

15. Podle dovolatelky ke vzniku smlouvy dochází v okamžiku včasného přijetí návrhu osobou, které byl návrh určen. Smlouva v tomto okamžiku vzniká jako platná, nebo nikoliv. Podle dovolatelky nebyla k okamžiku vzniku smlouvy splněna náležitost předmětu právního úkonu – předmět nájmu nebyl pravomocně kolaudován, nebyl tedy k nájmu způsobilý. Nájemní smlouva tedy byla absolutně neplatná pro nezpůsobilost jejího předmětu a pro rozpor se zákonem. Odvolací soud se dle dovolatelky ani nezabýval celou řadou práv a povinností, které se vztahovaly na dobu před kolaudací předmětu nájmu. Rozhodnutí soudů obou stupňů dle dovolatelky spočívá na nesprávném právním posouzení věci a řízení je předcházející je stíženo vadou.

16. Dovolatelka má za to, že odvolací soud věc nesprávně posoudil i ohledně doručení žádosti o udělení předchozího souhlasu k nájmu nebytových prostor obecnímu úřadu (resp. Úřadu městského obvodu M. O. a P.). V posuzované věci jde o to, zda žádost, která je neúplná, může vyvolat vznik fikce, přičemž dovolatelka se domnívá, že vznik fikce může přivodit pouze perfektní podání, o kterém by bylo možno bez dalšího rozhodnout. Pokud podání odkazuje na přílohy, které z logiky věci mohou obsah podání měnit, pak by bez ohledu na to, že tyto přílohy nemusejí být předkládány, o takovém podání nemohl příslušný orgán rozhodnout a není tedy možné, aby takové podání mohlo dát vzniknout jakékoliv fikci. Ohledně podrobnější argumentace dovolatelka odkázala na své podání z 18. 9. 2012.

17. Dovolatelka nesouhlasí ani s argumentací odvolacího soudu „obvyklým postupem věci“, na základě níž odvolací soud učinil závěr o doručení této žádosti Úřadu městského obvodu M. O. a P. Svůj nesouhlas odůvodňuje tím, že:

- a) tvrzený okamžik podání žádosti ze strany žalované není v časové souvislosti s uzavřením nájemní smlouvy, ale předchází mu o cca pět měsíců, což by bylo zcela neobvyklé a v rozporu s běžnou praxí;
- b) ve spise úřadu není žádost jakkoli vedena, ačkoli žádosti byly do spisů zakládány, přičemž na vedení spisů se skartační lhůty nevztahovaly, neboť ty se vztahovaly pouze na knihu došlé pošty;
- c) žalovaná byla osobou znalou v oblasti nemovitostí a jejich pronájmu, přesto nyní tvrdí, že u tak zásadní investice nezjišťovala, zda byla žádost o předběžný souhlas úřadu skutečně doručena tak, aby se nemusela spoléhat na nečinnost úřadu a na účinky fikce, přestože jí bylo známo, že úřad o žádostech aktivně rozhodoval.

18. V dalším k „obvyklému postupu věci“ odkázala na své podání z 18. 9. 2012.

19. Dovolatelka má za to, že rozsudek odvolacího soudu je v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu (rozsudek ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 26 Cdo 1336/2009, rozsudek ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 26 Cdo 4683/2009, rozsudek ze dne 24. 11. 2009, sp. zn. 26 Cdo 3714/2008, rozsudek ze dne 7. 12. 2011, sp. zn. 26 Cdo 974/2010). Z uvedené judikatury dle dovolatelky vyplývá, že na neplatnosti nájemní smlouvy uzavřené v době před kolaudací nemůže nic změnit ani posléze vydané kolaudační rozhodnutí, neboť absolutní neplatnost právního úkonu působí od počátku, a nelze ji tudíž následně konvalidovat. Vydání kolaudačního rozhodnutí nelze považovat za odkládací podmínku, neboť jde o předpoklad platnosti právního úkonu, jehož absence má za následek neplatnost právního úkonu. Smlouvu o nájmu nebytových prostor bylo možno uzavřít jen ohledně takových prostor, které byly ve smyslu tehdy účinného § 85 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb. (stavebního zákona) určeny jako nebytové prostory kolaudačním rozhodnutím, případně stavebním povolením, a to jen k účelu, který byl v takovém rozhodnutí nebo povolení stanoven. Nájemní smlouva je absolutně neplatná pro rozpor se zákonem, jestliže nebytové prostory byly pronajaty k účelům, ke kterým nebyly v době uzavření smlouvy stavebně určeny. Z nájemní smlouvy proto nemohly vůbec vzniknout subjektivní práva a povinnosti.

20. Ohledně institutu podmínky dovolatelka odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4357/2011.

21. Vzhledem k tomuto rozporu s ustálenou judikaturou považuje dovolatelka dovolání za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř.

22. Nadto se dovolatelka domnívá, že rozhodnutí obou soudů se dotýkají otázek, které dosud v rozhodování odvolacího soudu nebyly řešeny ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

23. Konkrétně má jít o dvě otázky:

[1] Je přípustné jen na základě předložení poštovního podacího lístku a předložení listiny, jejíž datace odpovídá datu podacího lístku, spolehlivě učinit závěr, že dokumentem odeslaným poštou na základě podacího lístku

je předložená listina, a tedy že předložení obou dokladů prokazuje, že listina byla prostřednictvím držitele poštovní licence odeslána a adresátovi skutečně doručena?

[2] Bylo v rozhodné době možné, aby na základě neúplného podání nastaly účinky fikce udělení souhlasu ve smyslu § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, v tehdy účinném znění, popř. obecně?

24. Dovolatelka dále pokládá tyto otázky, jimž přisuzuje zásadní právní význam:

[3] Bylo v rozhodné době možné uzavřít nájemní smlouvu, jejíž platnost (nikoliv účinnost) měla nastat až v budoucnu, jak dovozuje krajský soud?

[4] Bylo v rozhodné době možné platně uzavřít smlouvu, aniž by předmět nájmu byl v den jejího uzavření stavebně určen k účelu v nájemní smlouvě stanovenému?

25. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

26. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že dovolatelka v části dovolání, ve které napadá řešení otázky doručení žádosti příslušnému úřadu, vytýká odvolacímu soudu nesprávnost skutkových zjištění, a nikoliv nesprávné právní posouzení věci. Neobstojí ani tvrzení dovolatelky, že žádost žalované o souhlas s pronájmem nebytových prostor nebyla způsobilá k projednání, neboť z jejího obsahu bylo zřejmé, kdo ji činí, kdo je adresátem, které věci se týká a co navrhuje, nad rámec toho byla uvedena i celková výměra nebytových ploch s jejich rozvržením na jednotlivá podlaží. Projednatelnost žádosti nevyplývá z toho, jaké údaje žadatel v žádosti uvede, ale z toho, jaké údaje jsou k projednání žádosti potřebné.

27. Právního posouzení se dle žalované týká pouze námitka směřující proti platnosti nájemní smlouvy z důvodu, že byla uzavřena v době, kdy rekonstrukce části paláce E., ve kterém se nacházely pronajímané prostory, nebyla ještě kolaudována. Žalovaná poukazuje na to, že dle některých rozhodnutí Nejvyššího soudu může být stavební určení provedeno nejen kolaudačním rozhodnutím, ale i stavebním povolením (rozsudek ze dne 21. 9. 2010, sp. zn. 26 Cdo 1336/2009, rozsudek ze dne 7. 12. 2011, sp. zn. 26 Cdo 974/2010, rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 1862/2003, 28 Cdo 2040/2003, 30 Cdo 1306/2001, 28 Cdo 1528/2005). Podle žalované je nepochybné, že při posuzování stavebního určení pronajímaných nebytových prostor bylo třeba vycházet z § 85 odst. 1 tehdy platného stavebního zákona č. 50/1976 Sb., podle něhož lze stavbu užívat jen k účelu určenému v kolaudačním rozhodnutí, popř. ve stavebním povolení. V posuzovaném případě již ve stavebním povolení ze dne 29. 10. 1993 bylo povoleno rozdělení paláce E. na několik částí, a to mimo jiné na bankovní část a na ni navazující část komerční a administrativní.

28. Nesprávnost právního názoru dovolatelky vyplývá i z dalších rozhodnutí dovolacího soudu. Žalovaná odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne

29. 5. 2012, sp. zn. 22 Cdo 142/2012, podle kterého věcné břemeno spočívající v právu užívání stavby lze zříditi i v době, kdy stavba ještě nebyla kolaudována. Rovněž odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 22 Cdo 981/2001, dle kterého sama skutečnost, že prodávající v době uzavření kupní smlouvy nebyl vlastníkem prodávané věci ani neměl právo s ní nakládat, nečiní smlouvu neplatnou.

29. Dovolatelka dále podle žalované pominula rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1080/2005, ačkoliv na toto rozhodnutí odkazoval odvolací soud. Přitom toto rozhodnutí řeší skutkově obdobnou situaci, přičemž v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil, že jestliže si účastníci sjednali, že nájemní vztah mezi nimi vznikne až po provedené kolaudaci, nevede tento postup k tomu, že by nepřímým předmětem nájemního vztahu byl předmět právně nedovolený s důsledky plynoucími z § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“). Žalovaná dále upozornila na prioritu výkladu smluv, při kterém je možno dovodit jejich platnost. Rovněž odkázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2012, sp. zn. 31 Cdo 3986/2009 (uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 67/2012), z něhož vyplývá právní závěr, že k neplatnosti smlouvy dle § 39 obč. zák. nestačí formální porušení některého zákonného předpisu, nýbrž je zapotřebí, aby posuzovaný úkon skutečně zasáhl do právního vztahu, který dotyčné ustanovení upravuje či chrání.

30. Jestliže byla nájemní smlouva ze dne 7. 2. 1996 uzavřena za situace, kdy již stavebním povolením byla dotčena část paláce E. určena pro bankovní činnost, a jestliže navíc vznik nájemního poměru byl výslovným ujednáním odsunut až na dobu po právní moci kolaudačního rozhodnutí, je evidentní, že plněním této smlouvy nedošlo k porušení § 85 odst. 1 tehdejšího stavebního zákona, přičemž není významné, zda uvedené odsunutí vzniku nájemního vztahu bude posouzeno jako odkládací podmínka nebo jako ujednání o počátku doby určité, na kterou byla smlouva uzavřena.

31. Žalovaná navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto.

32. Dovolatelka podala k vyjádření žalované repliku.

33. V ní odmítá závěry předložené žalovanou. Pro věc nemá význam, zda a v jakém rozsahu znal příslušný úřad technické specifikace předmětné budovy.

34. Podle dovolatelky žalovaná dezinterpretuje § 85 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb. a judikaturu s ním související, když uvádí, že pro platnost nájemních smluv postačovalo stavební povolení. Naopak některá jí citovaná rozhodnutí uvádí opak, přičemž k takovému opačnému závěru je nutno dojít i při jazykovém výkladu předmětného ustanovení. Stavební povolení tedy nemůže nahradit kolaudační rozhodnutí. Nadto v době vydání stavebního povolení nebyly předmětné nebytové prostory určeny k provozování bankovní pobočky.

35. Soudní rozhodnutí, na která žalovaná odkazuje, dle dovolatelky s posuzovanou věcí vůbec nesouvisí nebo se týkají případů skutkově zcela odlišných.

36. Dovolatelka žalobu podávala až vlivem jí příznivé judikatury a upozorňuje na otázku předvídatelnosti práva a soudních rozhodnutí jako jednoho ze základních atributů právního státu.

37. V doplnění repliky pak dovolatelka odkázala na odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 23 Cdo 1283/2012, podle něhož smlouva o nájmu nebytových prostor, jejímž předmětem jsou nezkolaudované stavby, je neplatná podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem, neboť takováto nájemní smlouva se svým obsahem dostává do rozporu se zákonným příkazem užívat stavby na základě kolaudačního rozhodnutí a k účelu v něm určenému.

č. 66

III.

Přípustnost dovolání

38. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7 článku II části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

39. Tříčlenný senát č. 23, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posuzování otázky, zda v případě, kdy předpokladem platnosti nájemní smlouvy je vydání kolaudačního rozhodnutí, je tato podmínka platnosti smlouvy splněna i tehdy, kdy je sice smlouva uzavřena v době, kdy ještě nebylo vydáno kolaudační rozhodnutí, účinnost smlouvy (resp. počátek nájmu) však byla vázána na právní moc tohoto kolaudačního rozhodnutí, k závěru odlišnému od toho, k němuž dospěl senát č. 26 v rozsudku ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 26 Cdo 4683/2009.

40. Z toho důvodu senát č. 23 rozhodl o postoupení věci podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

41. Nejvyšší soud se po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou a obsahuje stanovené náležitosti, zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť toliko z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

42. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

43. Proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je dovolání přípustné za podmínek uvedených v § 237 odst. 1 písm. b) a písm. c) o. s. ř.

44. Podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. O takový případ se v dané věci nejedná, přichází proto v úvahu pouze přípustnost dovolání, jejíž podmínky stanoví § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Ta je dána tehdy, pokud dovolání není přípustné podle písmena b) tohoto ustanovení a odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu zásadní právní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží.

45. Přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže odvolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má. Teprve za situace, kdy odvolací soud shledá přípustnost dovolání pro zásadní právní význam napadeného rozsudku, může se zabývat uplatněnými dovolacími důvody.

46. Z toho, že přípustnost dovolání je ve smyslu citovaných ustanovení spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, vyplývá, že také dovolací přezkum se otevírá pro posouzení otázek právních; způsobilým dovolacím důvodem, jímž lze dovolání odůvodnit, je zásadně důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Jelikož ve smyslu § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. je dovolací soud – s výjimkou určitých vad řízení – vázán uplatněným dovolacím důvodem, jsou pro úsudek, zda rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, či nikoli, relevantní jen otázky (z těch, na kterých napadené rozhodnutí spočívá), jejichž posouzení odvolacím soudem dovolatel napadl, resp., jejichž řešení v dovolání zpochybnil.

47. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. jednak pro řešení otázky, zda nastaly účinky fikce udělení souhlasu podle § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, ve znění účinném do 2. 12. 1999, jestliže k žádosti o udělení souhlasu k pronájmu nebytových prostor nebyly přiloženy přílohy, na něž žádost odkazovala, jednak pro řešení otázky, zda je platná smlouva o nájmu nebytových prostor, která byla uzavřena v okamžiku, kdy ještě nebylo vydáno kolaudační rozhodnutí, avšak strany vázaly účinnost smlouvy, resp. počátek nájmu na okamžik, kdy takové

rozhodnutí nabude právní moci. První otázka nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, druhá otázka je dovolacím soudem rozhodována rozdílně.

48. Přípustnost dovolání však nemohou založit argumenty dovolatelky, kterými zpochybňuje závěr o doručení žádosti příslušnému správnímu orgánu, ke kterému s ohledem na obvyklý postup věci dospěl odvolací soud. Tyto námitky totiž směřují proti skutkovému zjištění odvolacího soudu, jež nemůže být v dovolacím řízení přezkoumáváno.

IV.

Důvodnost dovolání

49. Dovolání není důvodné.

50. Dovolatelka namítá, že dopis ze dne 12. 9. 1995, kterým žalovaná žádala příslušný úřad o souhlas s pronájmem určených nebytových prostor v paláci E., neobsahoval přílohy, na které žalovaná v žádosti odkazuje, a tato neúplná žádost nemohla založit fikci souhlasu příslušného správního orgánu. Tato námitka však není opodstatněná.

51. Podle § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., ve znění účinném do 2. 12. 1999, tedy do novely provedené zákonem č. 302/1999 Sb., se nebytové prostory pronajímají k účelům, ke kterým jsou stavebně určeny. Místnosti určené k provozování obchodu a služeb lze pronajímat jen po předchozím souhlasu národního výboru (resp. obecního úřadu). Pokud národní výbor do patnácti dnů od obdržení žádosti o věci nerozhodne, má se za to, že souhlas byl udělen.

52. Podle § 3 odst. 4 uvedeného zákona, pokud je smlouva uzavřena bez souhlasu národního výboru podle odstavce 2 nebo neobsahuje náležitosti podle odstavce 3, je neplatná.

53. Od účinnosti zákona o obcích rozhodoval o udělení souhlasu s pronájmem podle § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb. orgán obce v přenesené působnosti [§ 22 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení)].

54. Bližší vymezení žádosti zákon neobsahoval.

55. Ze skutkových zjištění přitom vyplývá, že podání činila žalovaná, že se týká udělení souhlasu k pronájmu specifikovaných nebytových prostor a že se navrhuje udělení tohoto souhlasu. Žádost tedy splňovala minimální požadavky na ni kladené zákonem i bez příloh. Je třeba souhlasit s dovolatelkou, že přílohy mohou mít vliv na obsah žádosti – pokud však nejsou přiloženy a i bez nich žádost splňuje náležitosti shora uvedené, je třeba vyjít z toho, že fikce souhlasu je dána v takovém rozsahu, jaký vyplývá ze samotné žádosti bez příloh. Nelze totiž *a priori* vycházet z toho, že příloha, která měla být k žádosti přiložena pouze z vůle žadatele (tedy nikoliv z nutnosti vyhovět zákonnému požadavku splnit náležitosti žádosti), a nestalo se tak žadatelovým opomenutím, mění význam či rozsah žádosti. Tento závěr odpovídá i účelu fikce vyjádřené v třetí větě § 3

odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., kterým je zmírnění ingerence veřejné moci do soukromoprávního vztahu, kterou jinak toto ustanovení zakotvovalo.

56. S dovolatelkou však lze souhlasit v části její argumentace, ve které odvolacímu soudu vytýká, že nelze odsunout platnost smlouvy, je-li tato již uzavřena. Je-li právní úkon při svém vzniku absolutně neplatný, nemůže být tato neplatnost později zhojena. Závěr odvolacího soudu, že byla odložena platnost uzavřené smlouvy, je proto nesprávný.

57. Z hlediska rozporu se zákonem jako důvodu absolutní neplatnosti právního úkonu podle § 39 obč. zák. je proto nutno platnost předmětné nájemní smlouvy posuzovat ke dni jejího vzniku.

58. Již výše citovaný § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb. ve své větě první stanovil, že se nebytové prostory pronajímají k účelům, ke kterým jsou stavebně určeny, v poznámce pod čarou k tomuto ustanovení je odkaz na § 85 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

59. Podle § 85 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění účinném ke dni uzavření nájemní smlouvy, tj. ke dni 7. 2. 1996 (dále jen „stavební zákon“), lze stavbu užívat jen k účelu určenému v kolaudačním rozhodnutí, popřípadě ve stavebním povolení. Změny ve způsobu užívání stavby, v jejím provozním zařízení, ve způsobu nebo podstatném rozšíření výroby, popřípadě činnosti, která by mohla ohrozit zdraví a život nebo životní prostředí, jsou přípustné jen na základě rozhodnutí stavebního úřadu o změně v užívání stavby; na řízení se vztahují přiměřeně § 76 až 84.

60. Podle odstavce 2 téhož ustanovení změnu v užívání stavby, která je spojena se změnou stavby, projedná stavební úřad ve stavebním řízení a po jejím dokončení provede kolaudaci změny stavby.

61. Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudky ze 17. 10. 2001, sp. zn. 26 Cdo 938/2000, z 19. 8. 2002, sp. zn. 26 Cdo 1148/2000, ze 4. 2. 2004, sp. zn. 26 Cdo 809/2002, z 31. 8. 2004, sp. zn. 28 Cdo 2040/2003, z 31. 1. 2006, sp. zn. 28 Cdo 1528/2005) lze smlouvu o nájmu nebytových prostor platně uzavřít jen k účelům, ke kterým jsou stavebně určeny kolaudačním rozhodnutím, příp. stavebním povolením.

62. Ustanovení § 85 odst. 1 stavebního zákona, podle něhož lze stavbu užívat jen k účelu určenému v kolaudačním rozhodnutí, popřípadě ve stavebním povolení, je třeba vyložit v souvislosti s § 76 a § 83 věty první stavebního zákona.

63. Podle § 76 stavebního zákona dokončenou stavbu, popřípadě její část schopnou samostatného užívání nebo tu část stavby, na které byla provedena změna nebo udržovací práce, pokud tyto stavby vyžadovaly stavební povolení, lze užívat jen na základě kolaudačního rozhodnutí (odstavec 1). Dokončené terénní úpravy, těžební a jim podobné nebo s nimi související práce, jakož i informační, reklamní a propagační zařízení se kolaudují pouze v případě, že to stavební úřad stanovil při jejich povolení (odstavec 2).

64. Podle § 83 první věty stavebního zákona stavební úřad může na žádost stavebníka vydat časově omezené povolení k předčasnému užívání stavby i před jejím úplným dokončením, pokud to nemá podstatný vliv na užitelnost stavby a předčasné užívání neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.

65. Na základě těchto ustanovení nelze než učinit závěr, že jestliže jde o stavbu, která se kolauduje (a nejde o její předčasné užívání), lze ji užívat jen na základě kolaudačního rozhodnutí a k účelu určenému v tomto kolaudačním rozhodnutí.

66. V posuzované věci v době uzavření smlouvy nebyly nebytové prostory, které byly jejím nepřímým předmětem, zkolaudovány, a tedy nebyly stavebně určeny k danému účelu.

67. Podle skutkového zjištění soudu prvního stupně strany uzavřely smlouvu o nájmu nebytových prostor dne 7. 2. 1996, přičemž doba nájmu byla sjednána na dobu určitou od 1. 7. 1996 do 1. 7. 2011 s tím, že nezbytnou a nutnou podmínkou nájemního vztahu je kolaudace s nabytím právní moci a bude-li kolaudace s nabytím právní moci opožděná, počíná nájem běžet dnem následujícím po kolaudaci.

68. Je tedy třeba posoudit, zda požadavek § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb. je splněn i tehdy, jestliže počátek nájmu, jako tomu bylo v daném případě, byl vázán na vydání pravomocného kolaudačního rozhodnutí.

69. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 26 Cdo 4683/2009, dovodil, že „vydání kolaudačního rozhodnutí o povolení užívání prostor, jež mají být předmětem nájmu, k trvalému bydlení, nelze považovat za odkládací podmínku ve smyslu § 36 obč. zák., neboť jde o předpoklad platnosti právního úkonu (nájemní smlouvy k bytu), jehož absence má s ohledem na § 685, § 118 odst. 3 a § 37 odst. 2 obč. zák. za následek neplatnost právního úkonu. Na podmínku (tj. jakoukoliv skutečnost, o které subjekty právního úkonu v době jeho vzniku nevědí, zda se vůbec splní, popř. kdy se splní), která se stává vedlejším ustanovením smlouvy, mohou být podle § 36 obč. zák. v občanském právu vázány právní následky (účinky) právního úkonu. Jestliže účastník, jemuž je nesplnění podmínky na prospěch, její splnění záměrně zmaří, stane se právní úkon nepodmíněným (odstavec 3). Je-li však vydání rozhodnutí o povolení užívání prostor pro trvalé bydlení (kolaudace prostor na byt) předpokladem platnosti smlouvy o nájmu bytu podle § 685 obč. zák., nemůže ani zmaření podmínky (nevydání kolaudačního rozhodnutí) vést k závěru, že prostory se již staly způsobilým předmětem smlouvy. Vydání kolaudačního rozhodnutí o povolení užívání prostor, jež mají být předmětem nájmu, k trvalému bydlení (předvídaného i účastníky v nájemní smlouvě) je proto předpokladem platnosti právního úkonu (nájemní smlouvy k bytu).“

70. Tento závěr však není správný.

71. Shora uvedená podmínka platnosti smlouvy o nájmu nebytových prostor je splněna i tehdy, je-li sice smlouva uzavřena v okamžiku, kdy ještě nebylo vydáno

pravomocné kolaudační rozhodnutí, avšak strany ve smlouvě řádně zajistily, že účinnost smlouvy, resp. počátek nájmu, nezačne dříve, než bude vydáno kolaudační rozhodnutí a toto rozhodnutí nabude právní moci.

72. Takový postup totiž vede k tomu, že je splněn požadavek zákona, že se nebytové prostory pronajímají k účelům, ke kterým jsou stavebně určeny. Tento závěr je i v souladu s níže uvedenými rozhodnutími Nejvyššího soudu: s rozsudkem ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 22 Cdo 981/2001, podle kterého nelze mít za to, že by prodávající nemohl kupující platně prodat věc, kterou v době uzavření kupní smlouvy zatím nevlastnil, bylo-li reálné, že se stane vlastníkem prodáváných věcí, a právě z toho důvodu vázal účinnost smlouvy na odkládací podmínku, s rozsudkem ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 22 Cdo 142/2012, podle kterého věcné břemeno spočívající v právu užívání stavby lze zřídit i v době, kdy stavba ještě nebyla kolaudována, a konečně i s rozsudkem ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1080/2005, v němž bylo judikováno, že v případě, že si účastníci sjednali, že nájemní vztah mezi nimi vznikne až po provedené kolaudaci, nevede tento postup k tomu, že by nepřímým předmětem právního vztahu byl předmět právně nedovolený s důsledky plynoucími z § 39 obč. zák.

73. Rozhodnutí odvolacího soudu je tak z výše uvedených důvodů správné.

74. Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 2 o. s. ř. dovolání zamítl.

75. O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243b odst. 5, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. Podle výsledku dovolacího řízení má žalovaná právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení za jeden úkon právní služby (sepis vyjádření k dovolání), které se sestávají z mimosmluvní odměny advokáta ve výši 54 300 Kč [§ 1 odst. 2 věta první, § 6 odst. 1, § 7, § 9 odst. 3 písm. d) a § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], z paušální částky náhrady hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.), po připočtení náhrady za 21% daň z přidané hodnoty ve výši 11 466 Kč (§ 137 odst. 3 o. s. ř.), tedy celkem ve výši 66 066 Kč.

76. Nejvyšší soud nepřehlédl, že podle § 151 odst. 2 věty první o. s. ř. by při rozhodování o náhradě nákladů řízení měl určit výši odměny za zastupování advokátem podle sazeb stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni zvláštním právním předpisem [jímž je vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů] (část věty před středníkem) a že podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (podle ustanovení advokátního tarifu) by se mělo postupovat, jen jde-li o přiznání náhrady nákladů řízení podle § 147

a § 149 odst. 2 o. s. ř. nebo odůvodňují-li to okolnosti případu (část věty za středníkem).

č. 66

77. Vzhledem k tomu, že Ústavní soud* nálezem pléna ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, uveřejněným pod č. 116/2013 Sb., zrušil (s účinností od 7. 5. 2013, kdy byl nález vyhlášen ve Sbírce zákonů) vyhlášku č. 484/2000 Sb. jako neústavní a s přihlédnutím ke sdělení Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2013, č. org. 23/13, k onomu nálezu, uveřejněnému pod č. 117/2013 Sb., nicméně Nejvyšší soud uzavírá, že při absenci zvláštního právního předpisu o sazbách odměny za zastupování stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni je namíste postup dle § 151 odst. 2 věty první části věty za středníkem o. s. ř.

^{*)} Usnesením ze dne 19. 1. 2016, Sp. zn. III. ÚS 3819/2015, odmítl Ústavní soud ústavní stížnost podanou proti rozsudku Nejvyššího soudu.

Č. 67

Odpovědnost státu za škodu

§ 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb.

č. 67

Výše zadostiučinění přiznaného podle § 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) na náhradě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odpovídat výši zadostiučinění přiznaného v případech, které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují; významnější odchylka je možná jen tehdy, bude-li soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna.

Nelze-li nalézt takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění, tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu.

Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). V každém případě je primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání, podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.1747.2014.1)

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 1. 2014, sp. zn. 21 Co 604/2011, jakož i rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové

ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 10 C 68/2010, a věc vrátil Okresnímu soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

č. 67

1. Žalobce se žalobou domáhal zadostiučinění ve výši 150 000 Kč za nemajetkovou újmu, která mu měla vzniknout v důsledku nezákonného rozhodnutí – usnesení Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Východočeského kraje, č. j. KRPH-14646-8/Tč-2009-050281, ze dne 31. 7. 2009, kterým bylo zahájeno jeho trestní stíhání pro trestný čin pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1, 2 trestního zákona, když žalobce byl následně obžaloby zproštěn.
2. Rozsudkem ze dne 20. 1. 2014 Krajský soud v Hradci Králové potvrdil rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 20. 9. 2011, který uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 150 000 Kč a náhradu nákladů řízení. Současně uložil žalované povinnost nahradit žalobci náklady odvolacího řízení.
3. Odvolací soud rozhodoval opakovaně poté, co jeho předchozí zamítavý (měnicí) rozsudek byl rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1891/2012 (rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na www.n soud.cz), zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Dovolací soud přitom dospěl k závěru, že „konstatování porušení práva je formou zadostiučinění, při které stát prostřednictvím orgánu veřejné moci uzná, že jeho postupem k zásahu do práv poškozeného a v důsledku toho vzniku nemajetkové újmy došlo. Pokud v odůvodnění zprošťujícího rozsudku takové konstatování abscentuje, nelze uvažovat o tom, že by se samotným zproštěním obžaloby dostalo poškozenému satisfakce odpovídající konstatování porušení jeho konkrétního práva nebo práv v důsledku trestního stíhání.“ Kromě toho se odvolací soud nevypořádal „s námitkou žalobce, že se v průběhu trestního stíhání nemohl stýkat se svými nezletilými dětmi, neboť by tím naplnil vazební důvod podle § 67 písm. b) trestního řádu.“ V této souvislosti navíc odvolací řízení trpělo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, když se „odvolací soud odchýlil od hodnocení důkazu provedeného soudem prvního stupně, aniž by důkaz sám provedl, a zjednal si tak rovnocenný podklad pro případné odlišné zhodnocení důkazu.“
4. Podle skutkových zjištění, která učinil odvolací soud poté, co v rámci nového projednání odvolání částečně zopakoval dokazování, byly úkony trestního řízení zahájeny na základě oznámení K. C. (matky dětí žalobce). Usnesením ze dne 31. 7. 2009 bylo zahájeno trestní stíhání žalobce. Žalobcova stížnost proti tomuto usnesení byla zamítnuta. Žalobce byl dne 31. 7. 2009 v 15:30 hodin zadržen na základě předchozího písemného souhlasu státního zástupce s tím, že je důvodná obava, že bude působit na dosud nevyšlechnuté svědky a že bude opakovat trestnou činnost, čímž měly být dány důvody vazby podle § 67 písm. b), c) trestního řádu. Téhož dne

ve 22:45 hodin byl na pokyn státního zástupce propuštěn ze zadržení. Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 17. 5. 2010, č. j. 1 T 35/2010-192, byl žalobce zproštěn obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro který byl stíhán. V odůvodnění rozsudku absentuje konstatování, že postupem státu došlo k zásahu do práv poškozeného. Žalobce měl se svými dětmi dobrý vztah, k rozpadu jeho manželství s matkou dětí došlo před 12 nebo 13 lety, matka se pak s dětmi odstěhovala do azylového domu. Přesto se žalobce s dětmi pravidelně stýkal, a to každý víkend a někdy i v týdnu. Jeho kontakty s dětmi ustaly v okamžiku, kdy byl obviněn. S dětmi se nemohl stýkat z důvodu hrozící vazby, na což jej upozorňovali policisté, obhájce i státní zástupce. Matce dětí to doporučila psychologka. Během trestního stíhání nebyl žalobce s dětmi v žádném kontaktu. Po skončení trestního řízení za děti šel, ale reagovaly chladně. Podle výpovědi M. C., syna žalobce, se děti s otcem začaly stýkat někdy koncem léta 2013.

5. Podle právního posouzení odvolacího soudu „sama existence rozhodnutí, které bylo pro nezákonnost zrušeno, zakládá vyvratitelnou domněnku, že jím byla dotčené osobě způsobena imateriální újma“, za kterou jí podle § 31a odst. 1, 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zákona č. 160/2006 Sb. (dále jen „OdpŠk“), náleží přiměřené zadostiučinění, přičemž je na státu, „zda se na základě okolností konkrétního případu pokusí danou domněnku vyvrátit.“ V projednávané věci je usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 31. 7. 2009 v důsledku rozhodnutí o zproštění obžaloby nezákonným rozhodnutím. Sama žalovaná podle odvolacího soudu nesporevala vznik nemajetkové újmy na straně žalobce, namítala však, že jako „dostatečné zadostiučinění postačovalo vynesení rozsudku o zproštění žalobce obžaloby.“ K tomu odvolací soud uvedl, že takové konstatování porušení práva, které by podle zrušujícího rozhodnutí odvolacího soudu bylo možno považovat za formu zadostiučinění, ve zprošťujícím rozsudku chybí. Odvolací soud pak vyšel z toho, že trestní řízení nebylo spojeno s omezením osobní svobody žalobce (s výjimkou 7 hodin a 15 minut), avšak žalobce byl policejními orgány, státním zástupcem a též svým obhájcem upozorněn na to, že kontaktování dětí by mohlo být hodnoceno jako ovlivňování svědků či pokračování v trestné činnosti, čímž by byly dány důvody vazby. Trestní stíhání jinak bylo vedeno v přiměřené době, žalobce nebyl trestním stíháním postižen v zaměstnání a ani jeho pověst u veřejnosti nebyla trestním stíháním žádným způsobem dotčena. Vzhledem k tomu, že před zahájením trestního stíhání se žalobce se svými dětmi pravidelně a intenzivně stýkal, lze podle odvolacího soudu uzavřít, že „vedením trestního stíhání došlo k citelnému zásahu do rodinného života žalobce. Žalobci tedy vzniklo právo na imateriální újmu.“ Dále se odvolací soud zabýval tím, „v jakém rozsahu by měla být imateriální újma přiznána“ (odvolací soud měl nepochybně na mysli zadostiučinění za

imateriální újmu; pozn. Nejvyššího soudu). Přitom citoval rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 914/2011, podle kterého „při úvaze o formě a výši odškodnění v případě nezákonného omezení osobní svobody je třeba přihlídnout ke třem základním kritériím, kterými zpravidla jsou: povaha trestní věci, celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby. Samotné držení ve vazbě má z povahy věci negativní dopady do svobody pohybu či do práva na soukromí a v tomto ohledu výkon vazby sám o sobě působí újmu na základních právech, svobodách a důstojnosti dotčené osoby. Adekvátním odškodněním je částka v rozmezí 500 Kč až 1 500 Kč za jeden den trvání vazby ... K tomuto rozmezí je však nutno přistupovat pouze jako k orientačnímu s tím, že podléhá toliko úvaze soudu v konkrétním případě, k jaké částce dospěje.“ Podle odvolacího soudu žalobce nebyl držen ve vazbě, avšak s ohledem na daná doporučení byl ve vztahu k dětem omezen stejně jako kdyby ve vazbě držen byl. Prerušení kontaktů s dětmi pak pro něj mělo velmi citelné následky v osobní sféře, když došlo k ochladnutí citových vztahů dětí k němu. Při stanovení výše zadostiučinění odvolací soud vyšel z toho, že „za dobu zhruba 10 měsíců trestního stíhání by žalobce, nebýt trestního stíhání, byl v kontaktu s dětmi minimálně po dobu 138 dnů (46 sobot, 46 nedělí a minimálně jeden pracovní den v týdnu, tedy rovněž 46). Při odškodnění 1 200 Kč za den, které odvolací soud považuje za přiměřené vzniklé újmě žalobce, by tak žalobci vzniklo právo na náhradu 165 600 Kč.“ Nárok žalobce proto shledal důvodným.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti napadenému rozsudku podala žalovaná dovolání, kterým navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. Dovolatelka vytýká odvolacímu soudu nesprávné posouzení otázky vzniku nemajetkové újmy, když nemajetková újma se presumuje pouze v případě nesprávného úředního postupu spočívajícího v nepřiměřené délce řízení. V případě vzniku imateriální újmy z titulu nezákonného rozhodnutí nebo jiného nesprávného úředního postupu je nutno vznik a intenzitu imateriální újmy nejen tvrdit, ale i prokazovat. Odvolací soud vycházel z nepřiléhavého rozhodnutí Nejvyššího soudu a podle dovolatelky se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe obecných soudů i dovolacího soudu.

8. Dovolatelka vytýká odvolacímu soudu i nesprávné posouzení výběru odpovídající formy zadostiučinění podle § 31a odst. 2 OdpŠk a „naprostý exces při stanovení výše zadostiučinění“, když tento uplatnil „nepřiléhavou judikaturu dovolacího soudu, která se na posuzovaný případ nevztahuje.“ Odvolací soud se opřel o rozhodnutí Nejvyššího soudu, které upravuje mechanismus stanovení výše zadostiučinění v případě omezení osobní svobody. Podle dovolatelky otázka stanovení

konkrétní výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním nebyla v praxi dovolacího soudu prozatím vyřešena. Dovolatelka odkázala na § 31a odst. 2 OdpŠk s tím, že nebylo-li konstatování vysloveno již ve zprošťujícím rozsudku, neznamená to, že by jej jako odpovídající formu odškodnění nemohl shledat soud rozhodující v kompenzačním řízení a učinit jej obsahem výroku rozsudku. Rovněž poukázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, ve kterém byla vymezena obecná kritéria, která mohou pravidelně indikovat rozsah nemajetkové újmy způsobené rozhodnutím o zahájení trestního stíhání. Podle dovolatelky byla délka trestního stíhání žalobce přiměřená, zásah do osobnostní sféry žalobce trval necelých deset měsíců, v trestním stíhání nedošlo k žádnému excesu ze strany orgánů činných v trestním řízení a podle obsahu spisu a výpovědi žalobce podala trestní oznámení jeho bývalá manželka ve snaze omezit kontakt s dětmi. Rovněž nebyl prokázán zásah do pracovní sféry žalobce, pověst žalobce nebyla dotčena a tento nebyl omezen na osobní svobodě. Jediným zásahem do osobnostní sféry žalobce bylo dočasné znemožnění styku s jeho dětmi. Při hodnocení intenzity tohoto zásahu odvolací soud zjevně vybočil z ustálené rozhodovací praxe obecných soudů. Podle dovolatelky nelze v žádném případě srovnávat dočasné a do určité míry dobrovolné omezení styku s nezletilými dětmi s újmou, která vzniká osobám v souvislosti s omezením jejich osobní svobody ve vazbě. Vazebně stíhané osoby se podrobují mnohem intenzivnějšímu zásahu do své osobnostní sféry, který spočívá nejenom v nemožnosti se slykat s jejich nejbližšími, ale spočívá i v dalších, někdy mnohem zásadnějších omezeních. Z toho důvodu se dovolatelce jeví přiznaná výše zadostiučinění neadekvátní a přemrštěná, když odvolací soud vycházel z nepřiléhavého rozhodnutí Nejvyššího soudu, navíc téměř z horní hranice odškodnění poskytovaného za den omezení osobní svobody, v posuzovaném případě za každý den neuskutečněného obvyklého styku žalobce s dětmi. Konečně dovolatelka zdůraznila, že v dosavadní judikatuře není kromě obecného návodu v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012 upraven žádný výpočetní mechanismus (algoritmus), s jehož pomocí by bylo možné stanovit konkrétní výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním.

9. Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

11. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za kterou ve smyslu § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. jedná osoba s právníckým vzděláním.

12. Dovolání má zákonem vyžadované náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), aby jej bylo možno projednat, a Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou jeho přípustnosti.

13. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

14. Odvolací soud sice vyšel z právního názoru (byť nesprávného, viz dále), že sama existence nezákonného rozhodnutí presumuje u poškozeného vznik nemajetkové újmy, napadené rozhodnutí však na takovém řešení otázky hmotného práva ve smyslu § 237 o. s. ř. nezávisí, neboť odvolací soud současně na základě provedeného dokazování učinil skutková zjištění o narušení vztahu žalobce k jeho nezletilým dětem (a přerušení styku s nimi) a teprve na základě těchto konkrétních skutkových zjištění dospěl k závěru o formě a výši zadostiučinění, které vzhledem k utrpěné nemajetkové újmě (zásahu do rodinného života) považoval za přiměřené ve smyslu § 31a odst. 1, 2 OdpŠk. K posouzení právní otázky, zda sama existence nezákonného rozhodnutí presumuje vznik nemajetkové újmy, tak dovolání není přípustné.

15. Napadené rozhodnutí nezáviselo ani na vyřešení otázky hmotného práva, zda v případě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním je konstatování porušení práva možnou formou zadostiučinění pouze v případě, že je obsaženo přímo ve zprošťujícím rozsudku. Nezabýval-li se odvolací soud v odůvodnění napadeného rozsudku otázkou poskytnutí zadostiučinění ve formě konstatování porušení práva obsaženého ve výroku svého rozhodnutí, není jeho postup v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu. Pouze v případech, kdy soud shledá, že není namístež nahrazení zjištěné nemajetkové újmy přiznáním zadostiučinění v penězích, a nemajetkovou újmu nebylo možno odškodnit jinak, konstatuje porušení práva poškozeného ve výroku rozhodnutí, i když to žalobce nepožaduje (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1081/2012, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2036/2012).

16. Napadené rozhodnutí záviselo na vyřešení otázky hmotného práva, zda lze při stanovení výše peněžitého zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání využít judikaturou vymezená kritéria pro stanovení výše peněžitého zadostiučinění v případě nezákonného omezení osobní svobody, příp. podle jakých kritérií určit konkrétní výši zadostiučinění, přičemž vyřešení této otázky odvolacím soudem je v rozporu s rozhodovací praxí odvolacího soudu. Pro vyřešení této otázky hmotného práva je dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné a současně je i důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

17. Podle § 31a OdpŠk bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odstavec 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odstavec 2).

18. Jak bylo již shora naznačeno, v souvislosti s prokazováním vzniku nemajetkové újmy je nesprávnou úvaha odvolacího soudu, že „sama existence rozhodnutí, které bylo pro nezákonnost zrušeno, zakládá vyvratitelnou domněnku, že jím byla dotčené osobě způsobena imateriální újma“. Naopak, v řízení je na žalobci, aby spolu s odpovědnostním titulem (např. rozhodnutím zrušeným pro nezákonnost) tvrdil a prokazoval i existenci skutečností, které lze právně kvalifikovat jako porušení konkrétního práva žalobce (např. práva na rodinný život), a vznik nemajetkové újmy (představované např. úzkostí, nepohodlím, nejistotou) vzniklé v příčinné souvislosti s danými skutečnostmi. Teprve dojde-li soud po provedeném dokazování k závěru, že odpovědnostním titulem byla porušena konkrétní práva žalobce, a že v důsledku toho vznikla žalobci nemajetková újma, může se zabývat otázkami formy a případné výše zadostiučinění podle § 31a odst. 1, 2 OdpŠk.

19. K otázce kritérií pro stanovení formy a výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním se Nejvyšší soud již v minulosti opakovaně vyjadřoval.

20. V rozsudku ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 122/2012, Nejvyšší soud (v publikované právní větě) konstatoval, že „zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, se poskytuje podle § 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb., jenž je normou s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a jenž tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Soudy při stanovení formy či výše zadostiučinění vychází především z povahy trestní věci, též z délky trestního stíhání, a především dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby. Forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namísto pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat.“

21. V odůvodnění právě citovaného rozhodnutí Nejvyšší soud dále blíže objasnil, co se rozumí povahou trestní věci, délkou trestního řízení a následky způsobenými trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby. Tvrdí-li žalobce v nynější věci konkrétní negativní dopady svého trestního stíhání spočívající v narušení rodinné sféry života (styku s dětmi), pak toto tvrzení nepochybně směřuje ke kritériu následků způsobených trestním řízením.

22. Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí dále uvedl, k jakým okolnostem, vedle shora uvedených kritérií, je třeba při stanovení formy a výše zadostiučinění přihlídnout, a uzavřel, že „v konečném důsledku musí výše soudem přiznaného zadostiučinění odpovídat výši přiznaného zadostiučinění v případech, které se v podstatných znacích (poměřovaných zejména s ohledem na uvedená kritéria) shodují. Jinak vyjádřeno, výše přiznaného zadostiučinění by se neměla bez zjevných a podstatných skutkových odlišností konkrétního případu podstatně odlišovat od zadostiučinění přiznaného v případě skutkově obdobném. Významnější odchylka je v tomto směru možná jen tehdy, bude-li též soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna.“

23. V řízení je to žalobce, kdo žalobou uplatňuje nárok na zaplacení peněžité částky, kterou považuje za přiměřené zadostiučinění. Aby zadostiučinění bylo možno považovat za přiměřené, mělo by odpovídat výši přiznaného zadostiučinění v případech, které se v podstatných znacích shodují, tedy výše přiznaného zadostiučinění by se neměla bez zjevných a podstatných skutkových odlišností konkrétního případu podstatně odlišovat od zadostiučinění přiznaného v případě skutkově obdobném. Je tedy na žalobci, aby v rámci žaloby provedl srovnání (zejména na podkladě judikatury vyšších soudů či Evropského soudu pro lidská práva) s jinými případy odškodňování nemajetkové újmy vzniklé v důsledku porušení stejných práv, a není-li jich, pak i porušení jiných práv, bude-li zřejmé, že oba případy vykazují pro rozhodnutí soudu významné množství jednotících prvků. Bez tohoto srovnání zpravidla nebude možno učinit závěr, že právě žalobcem požadovanou částku (nebo i jakoukoliv jinou) lze považovat za přiměřené zadostiučinění, a za přiměřené zadostiučinění bude možno považovat konstatování porušení práva podle § 31a odst. 2 OdpŠk.

24. Byť požadavek srovnání výše žalované částky s jinými případy odškodnění primárně tíží žalobce, je nepochybně i v zájmu žalované, aby obdobně provedla srovnání s případy, kde nebylo poškozenému přiznáno zadostiučinění v penězích vůbec nebo bylo přiznáno v nižší než požadované částce.

25. V nynější věci odvolací soud neprovedl srovnání s obdobnými případy, ač k tomu směřovala podstata odvolacích námitek žalované, totiž že přiznaná výše zadostiučinění je přemrštěná, neodpovídá soudní praxi a okolnostem případu. Odvolací soud nevedl žalovanou, pokud snad její argumentaci nepovažoval za dostatečně konkrétní či přílehlavou, aby své odvolací námítky doplnila o příklady takové soudní praxe. Soud prvního stupně sice podal určitý přehled použitelné

judikatury (aniž by k tomu primárně vedl účastníky), avšak neprovedl srovnání závěrů judikatury s žalobním nárokem a ani z jeho rozhodnutí tak nevyplývá, jakou úvahou shledal žalovanou částku za přiměřenou.

26. Otázkou použitelnosti judikatury vztahující se k případům porušení jiných práv se Nejvyšší soud v minulosti již zabýval, nicméně především z hlediska negativního vymezení. Například v rozsudku ze dne 21. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2256/2011, uzavřel, že výši zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které skončilo zastavením nebo zproštěním obžaloby, nelze odvíjet od základní částky odškodnění za jeden rok trvání řízení, ve kterém bylo porušeno právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Tento svůj závěr odůvodnil právě tím, že na rozdíl od případů nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení, ale i nemajetkové újmy způsobené vazbou (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 52/2012), v případě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním zde nejsou jednotící prvky, v případě nepřiměřené délky řízení demonstrativně vyjádřené kritérii § 31a odst. 3 OdpŠk, od kterých by se odvíjela intenzita újmy poškozeného, a tím i forma či výše zadostiučinění. Z toho důvodu není možné výši odškodnění nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním odvozovat od určité (výchozí) částky za měsíc či rok trestního stíhání.

27. Uvedený závěr nicméně nevylučuje, aby v konkrétním případě při stanovení výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání bylo postupováno obdobně podle judikatury týkající se odškodňování nemajetkové újmy vzniklé z jiného odpovědnostního titulu, příp. spočívající v porušení jiných práv, avšak pouze za předpokladu, že oba případy vykazují (zejména z hlediska porušených práv poškozeného, tedy nemajetkové újmy) pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění významné množství jednotících prvků.

28. Není tak správná úvaha odvolacího soudu, jestliže vyšel z judikatury týkající se nemajetkové újmy způsobené nezákonným omezením osobní svobody, byť některá kritéria odškodňování, tj. povaha trestní věci a následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby, jsou podobná jako v případě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním (srov. rozsudek ze dne 11. 1. 2012, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 52/2012, jakož i na něj se odvolávající se rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 122/2012). Ve vztahu k tvrzené újmě žalobce (přerušení kontaktu s dětmi) je totiž v podstatě jediným jednotícím prvkem okolnost, že újma se (obdobně jako v případě omezení osobní svobody) prohlubovala s dobou trvání porušení práv. Naopak nelze přehlédnout, že omezení osobní svobody (vazbou, výkonem trestu) sice v některých případech zasahuje do práva na rodinný život, ale především a vždy porušuje též právo na osobní svobodu, které navíc patří v hierarchii

lidských práv k nejvýznamnějším, přičemž s omezením osobní svobody je zpravidla spojen zásah i do celé řady dalších práv (např. práva na soukromí).

č. 67

29. Odvolací soud při posuzování přiměřené formy a výše zadostiučinění nepostupoval v souladu se shora uvedenými závěry, jeho právní posouzení věci je tak neúplné, tudíž nesprávné. Protože tytéž důvody platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 1, 2 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně, včetně výroku o náhradě nákladů řízení [§ 242 odst. 2 písm. a) o. s. ř.], a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

30. V rámci nového projednání věci soud v prvé řadě posoudí, jaká práva žalobce byla trestním stíháním porušena a jaká újma, v jakém rozsahu, žalobci v důsledku toho vznikla. Poté ve smyslu § 31a odst. 2 OdpŠk zváží i přiměřenou formu zadostiučinění. Dojde-li k závěru, že samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující, posoudí i výši peněžitého zadostiučinění. Přitom bude respektovat, že výše soudem přiznaného zadostiučinění musí odpovídat výši přiznaného zadostiučinění v případech, které se v podstatných znacích shodují a že významnější odchylka je v tomto směru možná jen tehdy, bude-li též soudem řádně a přesvědčivě zdůvodněna. Za tím účelem si opatří (a to případně i s využitím postupu podle § 118a o. s. ř.) odpovídající zjištění.

31. Neshledá-li soud takový případ, který by se v podstatných znacích shodoval s projednávanou věcí, je třeba provést srovnání s jinými případy náhrad nemajetkové újmy (např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích, apod.). Soud přitom neopomene uvést podstatné společné a rozdílné znaky a v odůvodnění svého rozhodnutí vysvětlit, jakým způsobem se tyto společné a rozdílné znaky promítly do výše stanoveného zadostiučinění (což právě v této věci odvolací soud neučinil), tj. z jakého důvodu je přiznané zadostiučinění přiměřené ve srovnání s jiným zadostiučiněním přiznaným z jiného právního důvodu. Nebude-li možné postupovat ani podle jiného případu náhrady nemajetkové újmy, je třeba stanovit přiměřené zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé (např. s ohledem na cenovou úroveň nebo výši průměrné mzdy). I v takovém případě bude ale primárně na žalobci, aby zvolil přesvědčivé srovnání, podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka.

32. Soud prvního stupně je v dalším řízení vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 226 odst. 1 ve spojení s § 243g odst. 1 částí věty první za středníkem o. s. ř.). Podle § 243g odst. 1 věty druhé o. s. ř. rozhodne o náhradě nákladů řízení, včetně nákladů dovolacího řízení, soud v novém rozhodnutí o věci.

Č. 68

č. 68

Neplatnost právního úkonu

§ 37 obč. zák., § 55 obč. zák.

Ujednání o hodnotícím čísle ve smlouvě o stavebním spoření, představující jednu z podmínek pro poskytnutí úvěru ze stavebního spoření, není nejasné či nesrozumitelné proto, že je hodnotící číslo určeno matematickým vzorcem, pokud pojmy použité ve vzorci jsou ve smlouvě definovány.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 32 Cdo 191/2014, ECLI:CZ:NS:2015:32.CDO.191.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 58 Co 207/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Podle obsahu spisu se žalobce domáhal (po částečném zpětvzetí žaloby v rozsahu 10 000 Kč a úpravě žalobního petitu) žalobou po žalované zaplacení částky 62 000 Kč s eventuálním návrhem na určení, že smluvní ujednání týkající se povinnosti docílení tzv. hodnotícího čísla (článek XIII. Všeobecných obchodních podmínek stavebního spoření žalované) je neplatné. Tvrdil, že pokud by splnění této podmínky nebylo žalovanou pro přidělení úvěru ze stavebního spoření vyžadováno, nemusel by jí zaplatit částku 121 968 Kč představující úroky z meziúvěru za období od dubna 2009 do dubna 2012, která mu byla částečně kompenzována částkou 46 530,10 Kč (úroky z naspořené částky stavebního spoření ve výši 27 823,10 Kč a státní podporou ve výši 18 707 Kč). Rozdíl mezi 121 968 Kč a 46 530,10 Kč představuje částku 75 437,90 Kč, za niž mu nebyla poskytnuta žádná protihodnota.
2. Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 12. 12. 2012, č. j. 7 C 265/2009-98, zamítl žalobu o zaplacení částky 62 000 Kč i eventuální návrh na určení neplatnosti smluvního ujednání týkajícího se povinnosti docílení tzv. hodnotícího čísla (čl. XIII. Všeobecných obchodních podmínek stavebního spoření žalované) a rozhodl o nákladech řízení.
3. K odvolání žalobce Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II.).

4. Odvolací soud vyšel při přezkoumání napadeného rozsudku včetně jemu předcházejícího řízení ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, přičemž se ztotožnil i s jeho právním posouzením věci. Podle skutkových zjištění soudu účastníci uzavřeli dne 29. 6. 2006 smlouvu o stavebním spoření. Její součástí byly i Všeobecné obchodní podmínky (dále jen „VOP“), z nichž vyplývají tři podmínky pro přidělení úvěru – uplynutí minimálně 24 měsíců od uzavření smlouvy, naspoření minimálně 35 % cílové částky a dosažení hodnotícího čísla minimálně 64, jejichž splnění je vyžadováno kumulativně. Pojem hodnotícího čísla je vysvětlen v článku XIII. odst. 4 VOP matematickým vzorcem. Dne 27. 7. 2006 účastníci uzavřeli smlouvu o poskytnutí meziúvěru a úvěru ze stavebního spoření s tím, že meziúvěr, který byl žalobci poskytnut ve výši 884 000 Kč, bude k datu přidělení cílové částky splacen zúčtováním s naspořenou částkou, zálohou státní podpory a poskytnutým úvěrem. Žalobce meziúvěr vyčerpal dne 1. 9. 2006, od září 2006 do července 2010 platil úroky z meziúvěru 3 388,70 Kč měsíčně a měsíční vklady na stavební spoření 1 441 Kč od září 2006 do října 2011. Dále zaplatil mimořádné vklady v celkové výši 525 000 Kč. Hodnotící číslo přesáhlo hodnotu 64 ke dni 30. 9. 2011 a v souladu s VOP mu byl k 31. 12. 2011 poskytnut úvěr ve výši 233 385 Kč.

5. Odvolací soud, vycházející stejně jako soud prvního stupně z § 55 a 56 občanského zákoníku (zrušeného zákona č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších změn – dále jen „obč. zák.“) a z článků 3 a 4 směrnice Rady 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice“), se zcela ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že ujednání o hodnotícím čísle jako jednoho ze tří předpokladů pro přidělení cílové částky, tj. poskytnutí úvěru ze stavebního spoření, nelze považovat za neplatné ujednání. Nepřisvědčil tedy námitce odvolatele, že toto ujednání je psáno nejasným nebo nesrozumitelným jazykem. Uvedl, že toto ujednání je formulováno zcela jednoznačně matematickým vzorcem za použití pojmů, jejichž význam je ve VOP definován. Pokud žalobce míní, že pro přidělení cílové částky postačí splnění jen dvou podmínek (uplynutí 24 měsíců a naspoření 35 % cílové částky), nemá tento jeho názor oporu ve smluvních ujednáních a nelze jej klást k tíži srozumitelnosti ujednání, ale pouze na vrub nedostatečné pozornosti žalobce. Ujednání o potřebě dosažení určitého hodnotícího čísla se podle odvolacího soudu může jevit jako složité pro občana neorientujícího se ve finančních pojmech, které vyžaduje více pozornosti a soustředění, nikoliv však jako nejasné nebo nesrozumitelné.

6. Odvolací soud neshledal důvodným ani požadavek žalobce, aby byl s ujednáními tvořícími součást písemné smlouvy mezi účastníky výslovně seznámen a výslovně na ně žalovanou upozorněn. Podle odvolacího soudu nelze na dodavateli spravedlivě požadovat, aby spotřebiteli – není-li to po něm vyžadováno – všechna ujednání podrobně vysvětloval. Bylo naopak na žalobci, aby vysvětlení konkrétních (z jeho pohledu nejasných) ustanovení před uzavřením smlouvy po

žalované požadoval a pokud tak neučinil, zůstal pasivní a s ustanoveními VOP se podrobně neseznámil, nelze důsledky klást k tíži žalované.

7. Odvolací soud vyjádřil názor, že nepřiměřenost smluvních ujednání je třeba vždy posuzovat s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem smluvního vztahu i poměrům spotřebitele. V souzené věci má žalobce vysokoškolské vzdělání, a je tedy nepochybně schopen se orientovat v textu a případně před uzavřením smlouvy požadovat vysvětlení k ujednáním, která se mu jeví jako nejasná.

8. Odvolací soud rovněž neshledal nepřiměřenost ustanovení o hodnotícím čísle ve vztahu k rovnováze mezi právy a povinnostmi obou stran. Podle odvolacího soudu totiž nelze dospět k závěru, že by žalobce za plnění povinností vyplývajících z meziúvěru neobdržel žádné protiplnění. To odvolací soud spatřuje v předčasném čerpání cílové částky, tj. před datem, k němuž by žalobci vznikl nárok na řádný úvěr při běžném běhu plateb, jak byly původně sjednány. Důvod pro rozpor předmětného ujednání s právními předpisy nelze podle odvolacího soudu dovodit ani z okolnosti, že ujednání o hodnotícím čísle má vliv na výši zisku žalované. Odvolací soud akcentoval, že dosažení zisku je základním principem tržních vztahů a že konkrétní výše žalobcova plnění představující cenu poskytnuté služby soudnímu přezkumu nepodléhá, pokud nebyla související ujednání účastníků shledána nejasnými a nesrozumitelnými.

9. Odvolací soud se rovněž ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, pokud neshledal nezbytným požádat Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu směrnice, neboť posouzení dané věci takový výklad nevyžaduje.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu napadl žalobce dovoláním, máje ho za přípustné podle § 237 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) v otázce, „zda ujednání ve spotřebitelské smlouvě, které podmiňuje poskytnutí úvěru nejen uplynutím zákonné lhůty dvou let a splacením meziúvěru, ale také dosažením tzv. hodnotícího čísla, je ujednání nepřiměřené a tudíž absolutně neplatné,“ která se týká výkladu směrnice a která nebyla v rozhodovací činnosti dovolacího soudu (a ani v judikatuře Soudního dvora Evropské unie) dosud vyřešena.

11. Dovolatel tvrdí, že podmínka splnění hodnotícího čísla se netýká poměru plnění a protiplnění, a proto nespadá do působnosti čl. 4 odst. 2 směrnice, nýbrž do působnosti jejího čl. 4 odst. 1, který vyžaduje plný přezkum přiměřenosti. Uvádí, že vztah mezi oběma odstavci čl. 4 směrnice nebyl Soudním dvorem Evropské unie dosud definitivně vyjasněn, když k systematické a účelu tohoto článku směrnice se vyjádřila pouze generální advokátka ve svém stanovisku ze dne

29. 10. 2009 ve věci C-484/08. S odkazem na toto stanovisko zastává a obhajuje názor, že do působnosti čl. 4 odst. 2 směrnice patří pouze taková ujednání ve spotřebitelské smlouvě, která se týkají poměru mezi plněním a protiplněním; taková ujednání jsou vyňata z přezkumu přiměřenosti za předpokladu, že jsou sepsána jasně a srozumitelně. Odvolací soud byl tedy podle dovolatele povinen provést přezkum ujednání o hodnotícím čísle dle čl. 4 odst. 1 směrnice, a pokud tak neučinil, je jeho rozhodnutí s tímto ustanovením v rozporu. Pochybení odvolacího soudu při aplikaci nesprávného druhého odstavce čl. 4 směrnice vedlo podle dovolatele i k nesprávnému postupu, kdy odvolací soud zkoumal, zda ujednání o hodnotícím čísle je jasné a srozumitelné. Podle názoru dovolatele postupoval odvolací soud nesprávně, pokud přisuzoval otázce vytváření zisku podnikatelem význam pro posouzení přiměřenosti ujednání o hodnotícím čísle, neboť vztahuje-li se na předmětné ujednání první odstavec článku 4 směrnice (jak tomu bylo v souzené věci), nelze k otázce vytváření zisku podnikatelem jako ke kritériu hodnocení přiměřenosti přihlížet. Dovovatel vyjadřuje přesvědčení o tom, že jeho argumentaci nepřímo potvrzuje i směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru, která je do českého právního řádu transponována zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru. Dovovatel postrádá v napadeném rozhodnutí věcné odůvodnění zjištěné přiměřenosti smluvního ujednání o hodnotícím čísle.

12. Podle dovolatele není předmětné smluvní ujednání o hodnotícím čísle v souladu ani s čl. 3 směrnice, neboť v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele. Dovovatel vychází ve své úvaze z rozsudku Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. 3. 2013, C-415/11, ve věci Aziz, v němž je vymezen postup pro zjištění, zda konkrétní ujednání takovou významnou nerovnováhu způsobuje. Podle tohoto rozhodnutí je třeba vzít v potaz především právní stav, který je stanoven vnitrostátním právem pro případ, kdy si smluvní strany předmětnou otázku neupravily, a právě tato srovnávací analýza umožní soudu příslušného státu rozhodnout, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smlouvou zhoršeno ve srovnání s právním postavením, jaké by měl spotřebitel podle platné vnitrostátní právní úpravy. Z uvedeného dovolatel dovozuje, že se odvolací soud měl v rámci přezkumu přiměřenosti podle čl. 4 odst. 1 směrnice zabývat z úřední povinnosti tím, zda v situaci, kdy úvěrová smlouva obsahuje ujednání o hodnotícím čísle, nejde o zneužívající narušení rovnováhy práv a povinností, které vyplývají z dané úvěrové smlouvy, v neprospěch spotřebitele, oproti situaci, kdy úvěrová smlouva takové ujednání o hodnotícím čísle neobsahuje. Měl tedy posoudit, zda povinnost dovolatele zaplatit žalované úroky z meziúvěru po naspoření cílové částky v porovnání se situací, kdy by tuto částku zaplatit nemusel, způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech na úkor spotřebitele ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice.

Pakliže odvolací soud takový přezkum neučinil, postupoval podle dovolatele nesprávně a napadené rozhodnutí je vadné. Navíc dovolatel tvrdí, že předmětné smluvní ujednání způsobuje významnou nerovnováhu v právech na úkor spotřebitele v porovnání i se situací předpokládanou zákonem č. 96/1993 Sb., k čemuž měl dospět i odvolací soud.

13. Podle dovolatele nepostupoval odvolací soud v souladu s citovaným rozsudkem Soudního dvora Evropské unie ani potud, pokud při zjišťování otázky, zda posun ve smluvních právech a povinnostech zapříčiněný smluvní klauzulí oproti právním předpisům způsobuje významnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele, na základě podrobného zhodnocení veškerých konkrétních okolností provázejících uzavření smlouvy, neposuzoval, zda žalovaná mohla v souladu s požadavkem dobré víry rozumně očekávat, že by dovolatel přistoupil na ujednání o hodnotícím čísle v rámci individuálního vyjednávání o obsahu úvěrové smlouvy. Pokud by tak učinil, musel by podle dovolatele zjistit, že by dovolatel s takovou klauzulí při individuálním vyjednávání o obsahu smlouvy nesouhlasil, a namísto toho by se zabýval alternativními produkty pro financování koupě bytu nabízenými na trhu, a to tím spíše, že od samého počátku disponoval všemi finančními prostředky pro koupi bytu a úvěr se žalovanou si sjednal jen proto, že s částí svých prostředků v danou chvíli nechtěl nakládat, nýbrž je chtěl valorizovat.

14. Podle dovolatele je v rozporu s uvedenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie i názor odvolacího soudu, podle něhož bylo na dovolateli vyžadovat po žalované vysvětlení jednotlivých klauzulí. Poukazuje na to, že si nebyl vědom toho, že by se po naspojení cílové částky měla doba pro překlenutí nějak prodlužovat nad zákonem a smlouvou stanovené dva roky.

15. Podle mínění dovolatele postupoval odvolací soud v rozporu se směrnicí i potud, pokud při posuzování předmětného ujednání o hodnotícím čísle hodnotil nejen okolnosti sporu, nýbrž i poměry dovolatele. Tvrdí, že obecné schopnosti spotřebitele nemohou být brány za okolnost provázející uzavření smlouvy. Dovodil-li proto odvolací soud, že dovolatel je nadprůměrně kvalifikovaný spotřebitel, jde o nesprávné právní posouzení, které nemá ve směrnici jakoukoliv oporu.

16. Dovolatel dále tvrdí, že i kdyby ujednání o hodnotícím čísle spadalo do působnosti čl. 4 odst. 2 směrnice, jde v případě matematického vzorce, který definuje hodnotící číslo, o nejasně či nesrozumitelně sepsanou smluvní podmínku.

17. Dovolatel rekapituluje, že v řízení prokázal, že ujednání o hodnotícím čísle je třeba považovat za nepřiměřenou smluvní podmínku v rámci spotřebitelské smlouvy ve smyslu čl. 3 a čl. 4 odst. 1 směrnice, což má za následek jeho absolutní neplatnost a povinnost žalované zaplatit dovolateli částku 62 000 Kč, o kterou se na jeho úkor bezdůvodně obohatila. Pro případ, že by dovolací soud dospěl k závěru, že s ohledem na neexistenci unijní judikatury potřebné k objasnění věci

by ji nemohl rozhodnout ve prospěch dovolatele, dovolatel navrhuje znění čtyř předběžných otázek směřujících k výkladu čl. 3 a 4 směrnice.

18. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že žalované bude uloženo zaplatit žalobci 62 000 Kč a náhradu nákladů řízení.

č. 68

III.

Přípustnost dovolání

19. Vzhledem k datu vydání rozsudku odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s bodem 7 čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2 čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.

20. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka (ne)platnosti ujednání o hodnotícím čísle ve smlouvě o stavebním spojení nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena, není však důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

21. Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.).

22. Vzhledem k přípustnosti podaného dovolání dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnostmi), jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.). Tyto vady dovolatel netvrdil a dovolací soud je z obsahu spisu neshledal.

23. Při řešení shora formulované otázky, jakož i s ohledem na vymezení dovolacího důvodu ze strany dovolatele, vycházel dovolací soud z následující právní úpravy.

24. Podle § 37 odst. 1 obč. zák. právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.

Podle § 55 odst. 2 obč. zák. ve znění účinném před 1. 8. 2010 (tj. před novelizací obč. zák. provedenou zákonem č. 155/2010 Sb.) ujednání ve spotřebitelských smlouvách ve smyslu § 56 se považují za platná, pokud se spotřebitel nedovolá

jejich neplatnosti (§ 40a). Ovlivňuje-li však takové ujednání přímo i další ujednání smlouvy, může se spotřebitel dovolat neplatnosti celé smlouvy.

Podle § 55 odst. 2 obč. zák. ve znění účinném od 1. 8. 2010 ujednání ve spotřebitelských smlouvách podle § 56 jsou neplatná.

Podle § 56 odst. 1 obč. zák. ve znění účinném ke dni 29. 6. 2006, kdy byla mezi účastníky uzavřena smlouva o stavebním spoření, spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran (odstavec 1). Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na smluvní ujednání, která vymezují předmět plnění smlouvy nebo cenu plnění (odstavec 2).

Podle článku 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. 10. 2011, o právech spotřebitelů (dále jen „směrnice“), smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Podle článku 4 odst. 2 směrnice posouzení nepřiměřené povahy podmínek se netýká ani definice hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti ceny a odměny na straně jedné, ani služeb nebo zboží dodávaných výměnou na straně druhé, pokud jsou tyto podmínky sepsány jasným a srozumitelným jazykem.

Podle § 5 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ve znění účinném ke dni 29. 6. 2006 (dále jen „zákon o stavebním spoření“), osoba, která uzavře se stavební spořitelnou písemnou smlouvu podle občanského zákoníku o stavebním spoření (dále jen „smlouva“), se stává účastníkem. Účastník se ve smlouvě zejména zaváže ukládat u stavební spořitelny vklady ve smluvené výši. Smlouva účastníka, pokud je jím fyzická osoba, musí obsahovat jeho prohlášení, zda v rámci této smlouvy žádá o přiznání státní podpory. Toto prohlášení může účastník v průběhu kalendářního roku jedenkrát změnit. Součástí smlouvy jsou všeobecné obchodní podmínky stavebního spoření (dále jen „všeobecné obchodní podmínky“) (odstavec 1). Účastník má právo na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření na financování bytových potřeb (dále jen „úvěr ze stavebního spoření“) po splnění podmínek tohoto zákona a podmínek stanovených stavební spořitelnou ve všeobecných obchodních podmínkách, zejména po splnění předpokladů zajištění jeho návratnosti (odstavec 2). Délka čekací doby na poskytnutí peněžních prostředků z úvěru ze stavebního spoření nesmí být kratší než 24 měsíců od počátku doby spoření a závisí na podmínkách stanovených stavební spořitelnou ve všeobecných obchodních podmínkách (odstavec 4). Stavební spořitelna může poskytnout účastníkovi úvěr do výše cílové částky, který slouží k úhradě nákladů

na řešení bytových potřeb i v případě, kdy účastník nemá ještě nárok na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření (odstavec 5).

25. Jak již Nejvyšší soud vysvětlil ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. Cpjn 203/2013, k některým otázkám ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvách o úvěru, uveřejněném pod č. 44/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen R 44/2014, jsou citovaná ustanovení občanského zákoníku transpozicí (nikoliv doslovnou) uvedených článků směrnice.

26. Nejvyšší soud v R 44/2014 dále uvedl, že požadavek dobré víry uvedený v § 56 odst. 1 obč. zák. je v souladu se směrnicí jednotně vykládán (soudy i odbornou literaturou) jako požadavek přiměřenosti a že v § 56 odst. 1 obč. zák. využil zákonodárce možnost rozšířit rozsah zákazu nepřiměřených podmínek i na podmínky individuálně sjednané. Požadavek sepsání podmínek jasným a srozumitelným jazykem (čl. 4 odst. 2 směrnice) zákonodárce do odpovídajícího § 56 odst. 2 obč. zák. nepřevzal; vyplývá však obecně z § 37 obč. zák. Ustanovení § 56 odst. 2 obč. zák. je soudy i odbornou literaturou vykládáno jako ustanovení vylučující možnost soudního přezkumu.

27. Konečně čl. XIII. odst. 1, 2, 4 VOP ke stavebnímu spoření, které jsou ve smyslu § 5 odst. 1 zákona o stavebním spoření součástí smlouvy o stavebním spoření, upravuje dle zjištění soudů podmínky pro přidělení cílové částky tak, že cílová částka je účastníkovi přidělena k poslednímu kalendářnímu dni měsíce (měsíc přidělení), jestliže: a) od data uzavření smlouvy do dne přidělení cílové částky uplynulo nejméně 24 měsíců, b) zůstatek na účtu účastníka činil k rozhodnému dni nejméně částku odpovídající minimálnímu procentu naspoření danému sjednanou tarifní variantou podle čl. III., c) smlouva dosáhla k rozhodnému dni alespoň tohoto hodnotícího čísla, které bylo pro příslušný rozhodný den stavební spořitelnou určeno, nejméně však 64, d) účastník písemně potvrdí, že přijme přidělenou cílovou částku, nejpozději do konce měsíce předcházejícího oznámenému měsíci přidělení (odstavec 1), dle odstavce 2 je rozhodným dnem poslední den v měsíci, od něhož zbývají do případného přidělení cílové částky tři měsíce. V odst. 4 pak hodnotící číslo bylo určeno tak, že se rovná součinu výkonu úspor k rozhodnému dni, hodnotícího číselného faktoru dle sjednané tarifní varianty a výkonnostního faktoru dělenému cílovou částkou (hodnotící číselný faktor je dán ve smlouvě sjednanou tarifní variantou, výkon úspor se stanoví jako součet podílů úroků a úrokové sazby v jednotlivých obdobích spoření s danou úrokovou sazbou a výkonnostní faktor je dán součinem nejméně 1, nejvýše dva, a podílu zůstatku na účtu stavebního spoření k rozhodnému dni a minimálního procenta naspoření).

28. K jednotlivým námitkám, jimiž dovolatel zpochybňuje správnost rozhodnutí odvolacího soudu a na nichž staví svůj názor o neplatnosti ujednání o hodnotícím čísle, Nejvyšší soud v rámci dovolacího přezkumu uvádí následující:

29. Snáší-li dovolatel argumenty na podporu názoru, že předmětné ujednání článku XIII. VOP není vyloučeno ze soudního přezkumu dle § 56 odst. 2 obč. zák., vlamuje se tím do otevřených dveří. Závěr, že toto ujednání nepodléhá soudnímu přezkumu, odvolací soud výslovně ani implicitně nevyjádřil. Naopak ujednání čl. XIII. podrobil odvolacímu přezkumu v mezích, ve kterých se dovolatel domáhal přezkoumání rozsudku soudu prvního stupně.

30. Námitka dovolatele, že smlouva zhoršuje právní postavení spotřebitele oproti stavu vyplývajícímu z právních předpisů, a že tak ve smyslu stanoviska generální advokátky a dále dovolatelem odkazovaného rozsudku Soudního dvora Evropské unie zakládá významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, nemůže obstát již proto, že o takovou situaci (odlišné právní postavení spotřebitele podle smlouvy oproti stavu vyplývajícímu z právních předpisů) v dané věci nejde.

31. Zákon o stavebním spoření totiž v § 5 odst. 2, 4 světuje stavební spořitelně oprávnění stanovit ve VOP další podmínky (vedle podmínek zákonných) pro poskytnutí úvěru ze stavebního spoření. Sjednání takových podmínek pro poskytnutí úvěru ze stavebního spoření tudíž zákon předpokládá, a proto nemůže být správná úvaha o tom, že v takovém případě je právní postavení spotřebitele podle smlouvy odlišné od právního stavu podle právního předpisu.

32. Dovolatelova výtky, že odvolací soud pochybil tím, že v rozporu s článkem 4 směrnice zkoumal, zda ujednání o hodnotícím čísle je srozumitelné a jasné, je nedůvodná ve dvou směrech. Jednak ani z článku 4 směrnice, ani z úpravy občanského zákoníku o spotřebitelských smlouvách vůbec neplyne, že by v nějakém případě soud nemohl právní úkon poměřovat požadavkem srozumitelnosti a určitosti (jasnosti) [viz též bod 17 R 44/2014], a dále, i kdyby tato dovolatelova námitka byla oprávněná, nemohla by nic změnit na závěru odvolacího soudu o platnosti předmětného ujednání o hodnotícím čísle. Lze plně souhlasit s odvolacím soudem, že toto ujednání nelze považovat za nejasné či nesrozumitelné, je-li hodnotící číslo vymezeno zcela jednoznačně matematickým vzorcem za použití pojmů, jejichž význam je ve VOP definován. Ani dovolatel konkrétně nevysvětlil, v jaké veličině, početním úkonu či použitím pojmu považuje toto ujednání za nejasné či nesrozumitelné. Námitka dovolatele, že v tomto směru byly schopnosti spotřebitele nerozhodné, na tomto závěru nemůže nic změnit.

33. Dovolatelova výhrada, že chybná úvaha o zisku podnikatele, jemuž odvolací soud přiznal význam pro posouzení přiměřenosti ujednání, je leitmotivem napadeného rozhodnutí, vychází z nesprávné interpretace odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. Pojem zisku používá odvolací soud jednak na straně 5 (ve druhém odstavci zdola) odůvodnění rozhodnutí, uvádí-li, že „ze skutečnosti, že konkrétní ujednání je zdrojem zisku pro dodavatele (tedy ve prospěch dodavatele), nelze dovodit neplatnost tohoto ujednání“, a dále na straně 6 (ve třetím odstavci shora), uvádí-li, že „okolnost, že ujednání o hodnotícím čísle má vliv na výši zisku žalovaného, nelze považovat za důvod pro posouzení tohoto ujednání

v rozporu s výše uvedenými právními předpisy. Dosažení zisku je základním principem tržních vztahů. Konkrétní výše žalobcova plnění představující cenu poskytnuté služby pak přezkumu soudu nepodléhá, pokud nebyla související ujednání účastníků shledána nejasnými a nesrozumitelnými, jak již bylo výše uvedeno.“ Jak je z těchto citovaných pasáží rozsudku odvolacího soudu zřejmé, nejde ani o leitmotiv napadeného rozhodnutí, ani o případ, že by právě v otázce zisku stavební spořitelny spatřoval odvolací soud měřítko přiměřenosti, jak se mu snaží podsunout dovolatel. V těchto citovaných částech odůvodnění se totiž odvolací soud vypořádal s odvolacími námitkami žalobce, který v ujednání o hodnotícím čísle spatřoval prostředek ke zvýšení zisku stavební spořitelny. Věcně se pak dovolací soud ztotožňuje s posouzením účelu a funkce hodnotícího čísla, jak je vysvětlil soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí na straně 13, vycházející přitom též z odkazů na odbornou literaturu. Soud prvního stupně uvedl, že „Stavební spořitelny poskytují účastníkům jednak úvěr ze stavebního spoření s pevnou a omezenou úrokovou sazbou, jednak tzv. meziúvěr nebo překlenovací úvěr. Zdroje stavební spořitelny jsou zásadně tvořeny vklady účastníků, jejichž objem je omezený, a proto je také omezený objem poskytovaných úvěrů, a to s přihlédnutím k pevné úrokové sazbě po dobu trvání úvěru. Dlouhodobě narůstají tzv. překlenovací úvěry, meziúvěry, jejichž hlavní předností je to, že jsou poskytovány klientům, aniž by se vyžadovaly vlastní zdroje, a jsou pro ně důležitými tzv. přátelští klienti, tj. ti, kteří pouze spoří, ale úvěr nečerpají. Prostředkem pro zajištění rovnováhy mezi objemem vkladů a objemem úvěrů je tarif definující různé parametry – výkon účastníka, výkon spořitelny. Hodnotící číslo je vyjádřením spořicího výkonu účastníka stavebního spoření, může být založeno na úrocích, jako je tomu u žalované, nebo na sumě zůstatků na účtu stavebního spoření, jako je tomu např. u Modré pyramidy. Bez podmínky dosažení hodnotícího čísla nelze zajistit dostatek zdrojů, měření spořicího výkonu účastníka nemá funkční alternativu. Hodnotící číslo umožňuje prostřednictvím úpravy obsažené v obchodních podmínkách, a to možností pozdržet přidělování cílových částek zvýšením hodnotícího čísla, reagovat na dlouhodobý nedostatek primárních zdrojů. Tzv. meziúvěry nemohou být poskytovány na úkor úvěrů ze stavebního spoření. Přidělování cílových částek stavebního spoření na základě hodnotícího čísla je obvyklé v zemích, kde existuje stavební spoření založené na kolektivním spoření – např. také v Německu a Rakousku, kde je dokonce zákonem zakázáno garantovat určité datum přidělení cílové částky. Stavební spořitelna České spořitelny, a. s., podmínky pro přidělení úvěru definuje také ve svých všeobecných obchodních podmínkách – kromě uplynutí minimální čekací doby v trvání 24 měsíců a naspoření minimálně 40 % cílové částky také dosažení takového bodového hodnocení smlouvy o stavebním spoření, které dosáhne ke dni hodnocení výše stanovené spořitelnou pro období, do něhož spadá den hodnocení.“

34. Důvod, pro který dovolatel rovněž považuje klauzuli o hodnotícím čísle za nepřiměřenou, totiž že oddaluje „překlenutí od meziúvěru do úvěru“, je tak, jak je zřejmé z výše uvedeného, legitimním účelem ujednání o hodnotícím čísle.

35. S ohledem na právní názor, který Nejvyšší soud v této věci zaujal, nepřistoupil k položení předběžných otázek Soudnímu dvoru Evropské unie, jak navrhoval dovolatel v závěru dovolání.

36. Nejvyšší soud uzavřel, že dovolateli se vymezenými námitkami v rámci uplatněného dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci nepodařilo zpochybnit právní závěr odvolacího soudu, že ujednání o povinnosti dosažení hodnotícího čísla jako předpokladu pro poskytnutí cílové částky a úvěru ze stavebního spoření není neplatné ve smyslu § 55 a 56 obč. zák., a proto žalobci nevznikl ani nárok na zaplacení žalované částky, který žalobce odvíjel od tvrzené neplatnosti tohoto ujednání. Proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu podle § 243d písm. a) o. s. ř. pro nedůvodnost zamítl.

Č. 69

č. 69

Odpovědnost za vady

§ 324 odst. 3 obch. zák., § 422 obch. zák.

Vadou zboží podle § 422 obch. zák. je též nepředání dokladů stanovených v kupní smlouvě.

Přijme-li kupující vadné plnění, prodlení prodávajícího se splněním povinnosti dodat zboží nenastává, respektive nepokračuje. Primární smluvní závazek prodávajícího dodat zboží ve sjednané době se v případě vadného plnění mění ve smyslu § 324 odst. 3 obch. zák. na závazek z vadného plnění odpovídající nárokům kupujícího z vad zboží.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2015, sp. zn. 32 Cdo 694/2015, ECLI:CZ:NS:2015:32.CDO.694.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 2014, sp. zn. 4 Cmo 88/2014, v části, již byl ve výroku o věci samé potvrzen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 6 Cm 21/2012; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhala na žalované zaplacení částky 1 745 339, 30 Kč s příslušenstvím a částky 27 615, 95 EUR s příslušenstvím. Usnesením ze dne 20. 3. 2012 soud prvního stupně rozhodl o zastavení řízení co do částky 17 015, 95 EUR, neboť žalobkyně vzala před prvním jednáním žalobu co do této částky zpět, protože jí byla žalovanou uhrazena. Žalované částky představovaly část dohodnuté kupní ceny za zboží (fotovoltaické panely), které žalobkyně dodala žalované na základě kupní smlouvy ze dne 3. 10. 2012. Žalovaná uplatnila proti nároku žalobkyně jako procesní obranu nárok na zaplacení smluvní pokuty, jenž měl žalované vzniknout prodlením žalobkyně s dodáním zboží, neboť žalobkyně spolu s fotovoltaickými panely nedodala tzv. flashtesty, jakožto další doklad stanovený v kupní smlouvě.

2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 10. 2013, č. j. 6 Cm 21/2012-80, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 1 745 339, 30 Kč spolu s úrokem z prodlení

ve výši 7,75 % p. a. z této částky od 31. 1. 2011 do zaplacení (výrok I.) a částku 11 101, 23 EUR spolu s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % p. a. z částky 10 600 EUR od 30. 4. 2011 do zaplacení (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

3. Soud prvního stupně nepřisvědčil názoru žalované, že žalobkyně byla jako prodávající v prodlení s dodáním zboží, pokud žalované spolu s fotovoltaickými panely nedodala tzv. flashtesty. Na základě výsledků provedeného dokazování dospěl k závěru, že dne 3. 10. 2012 žalobkyně jako prodávající uzavřela s žalovanou jako kupující kupní smlouvu, podle níž měla žalované dodat fotovoltaické panely. Dle čl. 2 předmětné kupní smlouvy měly být kompletní flashtesty přílohou zálohové faktury ke každé účtované dodávce zboží. V článku 5.2 všeobecných smluvních podmínek žalobkyně výslovně prohlásila, že disponuje všemi doklady o kvalitě a charakteru zboží a že tyto doklady jsou nedílnou součástí dodávky. Podle soudu prvního stupně žalobkyně sice byla povinna předat žalované rovněž tzv. flashtesty jako další doklad stanovený ve smlouvě, avšak přestože tuto povinnost nesplnila, vznikl jí nárok na zaplacení kupní ceny, neboť dodání zboží bylo nesporné, a to včetně převedení vlastnického práva k němu na žalovanou. Tzv. flashtesty představovaly dokumenty nutné k užívání zboží a na jejich nedodání je třeba nahlížet jako na vadu zboží, nikoli jako na prodlení s dodáním zboží ze strany žalobkyně (prodávající). Soud prvního stupně rovněž konstatoval, že smluvní pokuta byla sjednána pro případ prodlení žalobkyně s dodáním zboží, nikoli pro případ vadného plnění, proto byla procesní obrana žalované bezdůvodná.

4. Proti rozsudku soudu prvního stupně podala žalovaná odvolání.

5. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 9. 2014, č. j. 4 Cmo 88/2014-2016, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

6. Odvolací soud převzal skutková zjištění soudu prvního stupně i jeho hodnotící závěry.

7. K námitkám žalované, že soud prvního stupně chybně aplikoval § 422 obch. zák., neboť se ve vztahu k nedodání flashtestů nejednalo o porušení povinnosti stanovené v § 420 obch. zák., ale o porušení povinnosti dle § 409 odst. 1 ve spojení s § 411 obch. zák., odvolací soud konstatoval, že tzv. flashtesty sice představovaly další doklad stanovený ve smlouvě ve smyslu § 417 obch. zák., avšak nebyl-li takový doklad k části dodávky přiložen, je nutné na jeho absenci nahlížet jako na vadu zboží. Žalovaná však žalobkyni vady zboží nevytkla a neuplatnila práva z odpovědnosti za vady, nenastaly proto ani podmínky pro postup podle § 439 odst. 4 obch. zák.

8. Žalovaná se podle odvolacího soudu rovněž mylí, tvrdí-li, že jí svědčí právo na úhradu smluvní pokuty, ať už je absence tzv. flashtestů posuzována jako prodlení s dodáním zboží, nebo jako vada zboží. Žalobkyně se nedostala do prodlení s dodáním zboží, neboť splnila povinnost dodat žalované zboží

a umožnila žalované nabýt ke zboží vlastnické právo. Žalovaná dodané zboží převzala a žalobkyni vzniklo právo požadovat úhradu kupní ceny.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 69

9. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř. Uvádí, že dovolání podává z důvodů uvedených v § 241a odst. 1, majíc za to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

10. Právního pochybení se podle dovolatelky odvolací soud dopustil svým závěrem, že nedodání tzv. flashtestů představuje vadu zboží podle § 422 odst. 1 obch. zák. Dovolatelka namítla, že tzv. flashtesty nebyly žalobkyni žalované vůbec dodány, nemohly tedy obsahovat žádné vady. Citované ustanovení obchodního zákoníku proto nelze na daný případ aplikovat. Žalobkyně porušila své povinnosti uvedené v § 409 a 411 obch. zák. Dodávku zboží bez tzv. flashtestů ale nelze považovat za úplnou a žalobkyně je s dodáním zboží v prodlení.

11. Dovolatelka rovněž namítla, že i kdyby v daném případě bylo možno nazírat na nedodání tzv. flashtestů jako na vadu zboží, zakládalo by znění čl. 4 odst. 4.5 všeobecných smluvních podmínek povinnost žalobkyně uhradit smluvní pokutu. Z hlediska tohoto ujednání je totiž podstatné, že žalobkyně nedodržela dohodnuté smluvní termíny kompletního dodání zboží, a není podstatné, zda je nesplnění této povinnosti posuzováno jako prodlení či vada plnění.

12. Dovolatelka navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud projednal dovolání a rozhodl o něm – v souladu s bodem 7 čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2 čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.

14. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka řešená napadeným rozsudkem, zda nedodání dokladů stanovených v § 417 obch. zák. představuje vadu zboží a zakládá prodlení s jeho dodáním, nebyla dovolacím soudem doposud řešena.

IV. Důvodnost dovolání

č. 69

15. Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.). Nejvyšší soud se proto zabýval správností právního posouzení věci zpochybňovaného dovolatelkou (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.).

16. Podle § 324 odst. 1 obch. zák., závazek zanikne, je-li věřiteli splněn včas a řádně. Podle § 324 odst. 3 obch. zák. jestliže dlužník poskytne vadné plnění a věřitel nemá právo odstoupit od smlouvy nebo tohoto práva nevyužije, mění se obsah závazku způsobem, který odpovídá nárokům věřitele vzniklým z vadného plnění, a závazek zaniká jejich uspokojením.

17. Podle § 409 odst. 1 obch. zák. kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu a převést na něho vlastnické právo k této věci a kupující se zavazuje zaplatit kupní cenu.

18. Podle § 411 obch. zák. prodávající je povinen kupujícímu dodat zboží, předat doklady, které se ke zboží vztahují, a umožnit kupujícímu nabýt vlastnického práva ke zboží v souladu se smlouvou a tímto zákonem.

19. Podle § 417 obch. zák. prodávající je povinen předat kupujícímu doklady, jež jsou nutné k převzetí a k užívání zboží, jakož i další doklady stanovené ve smlouvě.

20. Podle § 422 obch. zák. odst. 1, poruší-li prodávající povinnosti stanovené v § 420, má zboží vady. Za vady zboží se považuje i dodání jiného zboží, než určuje smlouva a vady v dokladech nutných k užívání zboží.

21. Dovolací soud se nejprve zabýval námitkou, již dovolatelka v rámci ohlášeného dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci brojila proti právnímu závěru odvolacího soudu o tom, že nedodání tzv. flashtestů představuje vadu zboží dle § 422 obch. zák.

22. Ustanovení § 422 obch. zák. zakládá právní fikci, podle níž porušení povinností prodávajícího stanovených v § 420 obch. zák. způsobuje vadu zboží. Za vadu zboží se podle věty druhé téhož ustanovení považují mimo jiné i vady v dokladech nutných k užívání zboží. Takovou vadu v dokladech nutných k užívání zboží nepředstavuje pouze jejich nekompletnost, jak se mylně domnívá dovolatelka, nýbrž i jejich úplná absence, neboť potřebná dokumentace není způsobila splnit svůj účel nejen v případě, že je poskytnuta s vadami, ale i v případě, že nebyla poskytnuta vůbec [shodně např. BEDNÁŘ, V., KASÍK, P. In HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání Praha: C. H. Beck, 2014, s. 64]. Dovolatelce lze sice přisvědčit, že tzv. flashtesty nepředstavovaly doklady nutné k užívání

zboží podle § 422 odst. 1 obch. zák., tedy doklady, bez nichž by nebylo možné zboží z faktických či právních důvodů užívat, nýbrž doklady vztahující se ke zboží podle § 411 obch. zák. Nelze jí však přisvědčit, že odvolací soud posoudil tzv. flashtesty odlišně, uvedl-li, že představovaly doklady stanovené ve smlouvě podle § 417 obch. zák. Posledně citované ustanovení obch. zák. totiž obsahuje výčet dokladů vztahujících se ke zboží dle § 411 obch. zák. a zahrnuje mezi ně i doklady stanovené ve smlouvě. Tato námitka dovolatelky tedy není důvodná.

23. Dovolací soud se ztotožnil i se závěrem odvolacího soudu, že předpokladem řádného dodání zboží je nejen předání dokladů nutných k užívání zboží, nýbrž i dalších dokladů stanovených ve smlouvě (srov. § 417 obch. zák.). Pokud další doklady stanovené ve smlouvě obsahovaly vady nebo nebyly kupující vůbec předány, jako tomu bylo v nyní posuzované věci, nedošlo k řádnému dodání zboží. Ve vztahu k závěru o vadách zboží je přitom nerozhodné, zda prodávající kupujícímu nedodal doklady nutné k užívání zboží či doklady stanovené ve smlouvě, neboť o vadu zboží se jedná v obou případech.

24. Dovolací soud se dále zabýval námitkou dovolatelky týkající se jejího nároku na zaplacení smluvní pokuty a shledal ji taktéž nedůvodnou. Podle čl. 4 odst. 4.5 všeobecných smluvních podmínek totiž „prodávající odpovídá za dodržení dohodnutých termínů dodání zboží“ a pro případ jejich nedodržení stanoví prodávajícímu povinnost „zaplatit kupujícímu smluvní pokutu ve výši 0,2% za každý den prodlení“. Dovolací soud se ztotožnil s názorem odvolacího soudu, že smluvní pokuta sjednaná ve všeobecných smluvních podmínkách by se uplatnila pouze v případě prodlení žalobkyně s dodáním zboží, nikoli v případě dodání vadného zboží, neboť z formulace tohoto ujednání je zřejmé, že na případy dodání vadného zboží nedopadá.

25. Dovolací soud proto k této námitce dovolatelky rovněž přezkoumal závěr odvolacího soudu o tom, že žalobkyně nebyla s dodáním zboží v prodlení, a shledal jej správným. Žalobkyně nebyla s dodáním zboží v prodlení i přesto, že dovolatelce nedodala zboží bez vad, neboť přímo z díkce § 324 odst. 3 obch. zák. vyplývá, že poskytne-li dlužník věřiteli vadné plnění, obsah závazku se v takovém případě mění způsobem, který odpovídá nárokům vzniklým z vadného plnění, neměl-li věřitel právo na odstoupení od smlouvy nebo takového práva nevyužil. Prodlení dlužníka tak v případě, že věřitel přijme vadné plnění, nenastává, resp. nepokračuje (viz např. ELIÁŠ, K. In *Prodlení dlužníka*, *Právní rádce*, č. 12, 2003, s. 5). Ve vztahu ke kupní smlouvě se tedy primární smluvní závazek prodávajícího dodat zboží ve sjednané době v případě vadného plnění mění ve smyslu § 324 odst. 3 obch. zák. na závazek z vadného plnění odpovídající nárokům kupujícího z vad zboží a prodlení prodávajícího nenastává. Je tomu tak proto, že prodlení by v takové situaci již nebylo k čemu vztahovat, neboť po přijetí vadného plnění nelze splnit původní dluh, protože ten v primární podobě již neexistuje [shodně např. ŠILHÁN, J. In HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové*

právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1042; či ELIÁŠ, K. In ELIÁŠ, K. a kol. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 2. svazek. Praha: Linde, 2008, s. 1480; nebo ŠKÁROVÁ, M. In ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník II. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009]. V nyní souzeném případě dovolatelka od žalobkyně vadné plnění přijala (o čemž mezi účastníky nebylo sporu) a k odstoupení od smlouvy nedošlo. Obsah smluvního závazku žalobkyně se proto proměnil, nemohly ji nadále stíhat následky prodlení, ale dopadly na ni pouze následky odpovědnosti za vadné plnění. Bylo proto na dovolatelce, aby žalobkyni vady zboží náležitě vytkla a uplatnila vůči ní práva z odpovědnosti za vady. Jestliže tak neučinila, nemohla se proti vadám dodaného zboží „bránit“ ani postupem podle § 439 odst. 4 obch. zák., ani prostřednictvím ustanovení o smluvní pokutě obsaženého ve všeobecných smluvních podmínkách.

26. Nejvyšší soud uzavřel, že dovolatelce se v rámci uplatněného dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci nepodařilo zpochybnit právní závěr odvolacího soudu. Proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu podle § 243d písm. a) o. s. ř. pro nedůvodnost zamítl.

27. Směřovalo-li dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech řízení před soudem prvního stupně a nákladech odvolacího řízení, dovolání v této části trpí vadou, neboť dovolatelka v něm oproti požadavkům vymezeným pro obsah dovolání v § 241a odst. 2 o. s. ř. neuvedla, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (srov. § 237 o. s. ř.) a nesprávnost rozhodnutí. K výročkům o nákladech řízení chybí v dovolání jakákoliv argumentace. Tento nedostatek nelze již odstranit, neboť lhůta, během níž tak bylo možno učinit (srov. § 241b odst. 3 větu první o. s. ř.), dovolatelce uplynula dne 19. 5. 2014 (srov. § 57 odst. 2 větu první o. s. ř.). Jde přitom o vadu, jež brání pokračování v dovolacím řízení, neboť v důsledku absence uvedené náležitosti nelze posoudit přípustnost dovolání v části, v níž dovolatelka nesouhlasí s rozhodnutím odvolacího soudu o nákladech za řízení před soudem prvního stupně. Nejvyšší soud proto dovolání v této části podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl pro vady.

Č. 70

č. 70**Insolvence, Rozsudek pro uznání, Nájem**

§ 109 odst. 1 písm. a) IZ, § 114b odst. 1 o. s. ř., § 153a odst. 2 o. s. ř., § 256 odst. 3 IZ

Je-li část pohledávky uplatněna věřitelem u soudu žalobou v rozporu s § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, nejsou splněny předpoklady pro vydání platebního rozkazu; kvalifikovaná výzva dle § 114b odst. 1 o. s. ř., s takovým platebním rozkazem spojená, nemůže vyvolat účinky uznání nároku a na tomto základě nelze o věci rozhodnout rozsudkem pro uznání ani ve vztahu k dalším částem pohledávky.

Soud nesmí schválit smír v řízení o nároku uplatněném žalobou v rozporu s § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

Nejde-li o případ uvedený v § 256 odst. 3 větě druhé insolvenčního zákona, právo na nájemné nebo jinou úhradu, na kterou pronajímátele vznikl nárok v době od rozhodnutí o úpadku do prohlášení konkursu na majetek nájemce, může pronajímátel přihlásit v době od prohlášení konkursu do insolvenčního řízení vedeného na majetek nájemce i po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku. Od prohlášení konkursu na majetek nájemce platí pro takovou pohledávku omezení dané § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3277/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.3277.2013.1)

Nejvyšší soud změnil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. 2 Cmo 420/2012, tak, že se mění rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 11. 10. 2012, sp. zn. 38 Cm 83/2012, tak, že rozsudek pro uznání se nevydává.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 11. 10. 2012, č. j. 38 Cm 83/2012-39, rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci tak, že uložil žalovanému (insolvenčnímu správci dlužníka D. 3000, a. s.) zaplatit žalobci (R., spol. s r. o.) částku 494 064 Kč s příslušenstvím tvořeným specifikovanými zákonnými úroky

z prodlení z postupně narůstající jistiny za dobu od 12. 5. 2011 do zaplacení (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Soud – vycházejí z § 9 odst. 3 písm. r), § 84, § 85 odst. 3, § 85a, § 114b odst. 1, 2, 4, 5 a § 153a odst. 1, 3, 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a z § 261 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku – o věci rozhodl rozsudkem pro uznání žalovaného, maje za to, že pro tento postup byly splněny všechny zákonné podmínky. K tomu dále uzavřel, že:

[1] Byly splněny podmínky pro vydání platebního rozkazu (ze dne 15. 8. 2012, č. j. 38 Cm 83/2012-34), proti němuž podal žalovaný včasný odpor (20. 8. 2012).

[2] Byly splněny podmínky výzvy dle § 114b odst. 1, 4 o. s. ř., vydané společně s platebním rozkazem a doručené žalovanému společně se žalobou.

[3] Žalovaný odpor proti platebnímu rozkazu neodůvodnil a 20. 8. 2012 mu začala běžet třicetidenní lhůta k vyjádření, určená výzvou dle § 114b o. s. ř. V této lhůtě se žalovaný nevyjádřil ani nesdělil soudu, jaký důvod mu ve vyjádření brání.

[4] Uplynutím třicetidenní lhůty nastoupila právní fikce, že žalovaný uznává nárok, který je proti němu uplatňován žalobou.

[5] Žalovaný tak uznal žalobou uplatněný nárok na zaplacení doplatku ceny díla ve výši 494 064 Kč s příslušenstvím. Předmětem sporu jsou pohledávky za podstatou a žalovaný je ve sporu pasivně legitimován jako insolvenční správce dlužníka. O lhůtě k plnění soud rozhodl podle § 160 odst. 1 o. s. ř., když neshledal důvody pro její prodloužení.

3. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 4. 2013, č. j. 2 Cmo 420/2012-62, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

4. Odvolací soud – vycházejí z § 114a odst. 2, § 114b odst. 1, 2, 5 a § 153a odst. 1, 3 o. s. ř. – přezkoumal rozsudek pro uznání v mezích daných § 205b o. s. ř., přičemž dospěl k následujícím závěrům:

[1] Ze žaloby se podává, že žalobce se po insolvenčním správci dlužníka domáhá úhrady nájemného (s příslušenstvím) podle smlouvy o nájmu, kterou uzavřel s dlužníkem 18. 8. 2010 (dále jen „nájemní smlouva“).

[2] Ze žaloby se rovněž podává skutkové tvrzení žalobce týkající se jednání žalovaného insolvenčního správce, který měl žalobci sdělit přípisem z 3. 5. 2012, že od nájemní smlouvy platně odstoupil podle § 253 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). S tím žalobce sice nesouhlasil, pro doplnění svých skutkových tvrzení však uvedl, že kdyby soud shledal, že insolvenční správce vypověděl platně nájemní smlouvu, je jeho nárok důvodný z titulu bezdůvodného obohacení jako majetkový prospěch získaný plněním z právního důvodu, který odpadl. V žalobním petitu označil (žalobce) nárok uplatňovaný žalobou jako nájemné.

[3] Podaná žaloba tak splňuje veškeré obsahové náležitosti. Žalobce neuplatnil alternativní petít. K tomu, že žalobce specifikoval v žalobě

požadavek na zaplacení dlužné částky jako nájemné, s tím, že z důvodů uváděných žalovaným může být nárok právně kvalifikován i jako bezdůvodné obohacení, odvolací soud uvádí, že účastník není povinen nárok právně kvalifikovat.

[4] Předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle § 114b odst. 1, 5 o. s. ř., ve spojení s § 153a odst. 1, 3 o. s. ř., pak byly splněny.

[5] K námitce, že rozsudek soudu prvního stupně je nepřezkoumatelný, jelikož neobsahuje „dostatečné skutkové závěry o uplatněném nároku“ a neobsahuje právní posouzení věci, poukazuje odvolací soud na to, že rozsudek pro uznání je institutem formální povahy, jehož vydání nepředchází žádné dokazování.

[6] Nárok žalobce na uplatnění nájemného nelze též pokládat za uplatněný v rozporu s právními předpisy dle § 99 odst. 2 o. s. ř.

[7] Označení žalobcova nároku na straně 4 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně jako „doplatku ceny díla“ má odvolací soud za „zjevnou nesprávnost“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost spatřuje v tom, že odvolací soud:

a) „ač se při výkladu ustanovení § 157 odst. 3 o. s. ř. zcela neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, věc nesprávně po právní stránce posoudil a jeho rozhodnutí je proto nesprávné“;

b) se „odchýlil od ustálené rozhodovací praxe pro řešení otázky předpokladů pro vydání platebního rozkazu podle § 174a odst. 2 a § 172 odst. 1 o. s. ř., výzvy dle § 114b odst. 1 o. s. ř. a rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 o. s. ř.“.

6. Dovolatel vytýká odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci ve výkladu předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání a pro odůvodnění takového rozsudku a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

7. Ke shora vymezeným otázkám argumentuje dovolatel následovně:

[I] K předpokladům pro vydání rozsudku pro uznání.

Potud dovolatel odkazuje na rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3597/2007 (jde o rozsudek ze dne 19. 8. 2008, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, č. 3, ročník 2009, pod č. 37, který je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu) a 29 Cdo 3284/2010 (jde o rozsudek ze dne 14. 12. 2011), s tím, že podle těchto rozhodnutí jsou podmínky pro vydání usnesení podle § 114b odst. 1, 2 o. s. ř. splněny jen tehdy, bylo-li o věci

rozhodnuto platebním rozkazem v souladu s požadavky vyplývajícími z § 172 odst. 1, 2 o. s. ř., tedy (mimo jiné) vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem.

K tomu dovolatel poukazuje na to, že podle žaloby považuje žalobce nájemní smlouvu za nadále platnou v souladu s § 256 insolvenčního zákona a pro případ, že by měl soud za to, že insolvenční správce vypověděl platně nájemní smlouvu (dle insolvenčního zákona), vzniká dlužníku bezdůvodné obohacení. Dovolatel pak připomíná, že výše bezdůvodného obohacení nemusí být (zpravidla nebývá) totožná s cenovým ujednáním o výši nájemného. Proto je přesvědčen, že ze žalobcem uplatněných skutečností v plném rozsahu nevyplývá jím uplatněné právo, a nebyly tak splněny předpoklady pro vydání platebního rozkazu podle § 174a odst. 2 a § 172 odst. 1 o. s. ř., výzvy dle § 114b odst. 1 o. s. ř. a rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 o. s. ř.

[II] K odůvodnění rozsudku pro uznání.

Vzhledem k judikatuře Ústavního soudu by měl dovolací soud sjednotit rozhodovací praxi obecných soudů ve výkladu § 157 odst. 3 o. s. ř.

Podle jednoho výkladu v tomto typu rozsudku není třeba činit právní kvalifikaci, ale postačí uvést údaje o předmětu řízení, učinit stručný výklad o důvodech takového rozhodnutí z hlediska „vyložení“, proč soud má za to, že byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání nebo zmeškání. Podle druhého výkladu (např. usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 10 Co 38/2004) musí soud v odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku pro uznání nebo zmeškání vyložit i právní kvalifikaci skutkového základu věci založeného „nastanuvší právní fikci nesporných tvrzení žalobce“.

Dle judikatury dovolacího soudu při závěru stran naplnění předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání se právní posouzení věci soudem prvního stupně omezuje na to, zda by vydáním rozsudku nedošlo ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky, a dále na závěr, že nejde o věc, v níž nelze uzavřít nebo schválit smír (§ 153b odst. 3, § 99 odst. 1, 2 o. s. ř.). Další právní posouzení věci pak spočívá pouze v úvaze, zda podle žalobních tvrzení, která se pro zmeškání žalovaného stala nespornými, lze výrokem rozsudku přiznat právě to plnění, kterého se žalobce v žalobě domáhá.

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2011, sp. zn. I. ÚS 329/2008 (jde o nález uveřejněný pod č. 118/2011 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupný též na webových stránkách Ústavního soudu), však uvádí, že odůvodnění rozsudku pro uznání musí obsahovat rovněž právní posouzení zjištěného skutkového stavu, na základě něhož soud rozhodl rozsudkem pro uznání (z nálezu dovolání obsáhle cituje).

8. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřipustné, případně zamítnout, máje závěry rozhodnutí obou soudů za správné.

III.

Připustnost dovolání

č. 70

9. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2 čl. II části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

10. Nejvyšší soud má dovolání v dané věci za přípustné podle § 237 o. s. ř. pro posouzení otázek dovoláním předestřených a v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (ve vazbě na problematiku uplatňování nároků z nájemních smluv v době probíhajícího insolvenčního řízení vedeného na majetek nájemce) beze zbytku nezodpovězených.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

12. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

13. Podle § 114b o. s. ř., vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vyličil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1, 2), a ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 (odstavec 1). K podání vyjádření podle odstavce 1 předseda senátu určí lhůtu, která nesmí být kratší než třicet dnů od doručení usnesení. Bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, určí tuto lhůtu až ode

dne uplynutí lhůty k podání odporu proti platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu nebo evropskému platebnímu rozkazu (odstavec 2). Usnesení podle odstavce 1 nelze vydat nebo doručit po přípravném jednání podle § 114c nebo po prvním jednání ve věci (odstavec 3). Usnesení podle odstavce 1 musí být žalovanému doručeno do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno. Usnesení nesmí být žalovanému doručeno dříve než žaloba (odstavec 4). Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby (odstavec 5).

Dle § 172 odst. 1 o. s. ř. soud může i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného vydat platební rozkaz, je-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky a vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem. V platebním rozkazu žalovanému uloží, aby do patnácti dnů od doručení platebního rozkazu žalobci zaplatil uplatněnou pohledávku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal odpor u soudu, který platební rozkaz vydal.

Podle § 153a o. s. ř., uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání. Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce (odstavec 1). Rozsudek pro uznání nelze vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1, 2) (odstavec 2). Rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5 a § 114c odst. 6) (odstavec 3). Jen pro vydání rozsudku pro uznání nemusí být nařízeno jednání (odstavec 4).

14. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení občanského soudního řádu jak v době podání žaloby (25. 7. 2012), tak v době vydání rozsudku pro uznání.

15. Jak je dále patrné ze spisu, tzv. kvalifikovaná výzva k vyjádření tvoří (jako bod II. výroku) součást shora označeného platebního rozkazu z 15. 8. 2012 (nešlo o elektronický platební rozkaz).

16. V tomto rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným otázkám následující závěry:

[I] K předpokladům pro vydání rozsudku pro uznání.

17. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je ustálena v následujících závěrech:
[1] Rozhodl-li soud o věci platebním rozkazem, jsou splněny předpoklady pro vydání usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř. jen tehdy, bylo-li v žalobě uplatněno právo na zaplacení peněžité částky, vyplývá-li uplatněné právo ze skutečností uvedených žalobcem a nejde-li o případy uvedené v § 172 odst. 2 o. s. ř. Usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř. může být v tomto případě

vydáno také ve zcela jednoduchých věcech, které nevyžadují podrobnější a rozsáhlejší přípravu jednání (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3597/2007). To, že uplatněné právo na zaplacení peněžitého plnění nepřevyšujícího částku 1 000 000 Kč, vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem, je (rovněž) předpokladem pro vydání elektronického platebního rozkazu (§ 174a o. s. ř.) (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sen. zn. 29 ICdo 31/2013, uveřejněný pod č. 3/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

[2] Je-li žalobou uplatněno více nároků a neumožňují-li skutková tvrzení v žalobě učinit závěr, že z nich vyplývají všechny nároky, nelze platebním rozkazem rozhodnout pouze o nárocích některých. Za této situace nelze proto vydat ani kvalifikovanou výzvu k vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. s platebním rozkazem spojenou. Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, lze však o těch nárocích, které jsou samostatně projednatelné, vydat podle § 114b o. s. ř. kvalifikovanou výzvu k vyjádření samostatně. O těchto nárocích pak může nastat fikce uznání ve smyslu § 114b odst. 5 o. s. ř. vůči každému z těchto nároků samostatně a také samostatně vůči nim soud posuzuje i předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. 23 Cdo 4311/2011, uveřejněný pod č. 101/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 101/2012“) a obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2013, sp. zn. 26 Cdo 1221/2013, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4934/2014].

18. Z této judikatury vyplývá, že kdyby byl i jen pro část žalobou uplatněného nároku platilo, že pro ni nelze vydat platební rozkaz, nemohla by na základě kvalifikované výzvy obsažené v platebním rozkazu, jenž byl i tak (nesprávně) vydán (odklizeném odporem žalovaného), nastat fikce uznání nároku byť i jen pro tu část nároku, který ze žaloby vyplývá. Řečené platí jak pro jistinu nároku, tak pro jeho příslušenství (zde tvořené zákonnými úroky z prodlení).

19. V rozsudku ze dne 30. 8. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4599/2010, uveřejněném pod č. 18/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 18/2012“), pak Nejvyšší soud pro poměry úpadkového řízení vedeného podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007 (dále též jen „ZKV“), ozřejmil (při zkoumání předpokladů pro vydání rozsudku pro zmeškání), že účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka nastávají (v intencích § 13 odst. 6 věty první ZKV) *ex lege* (bez dalšího) již vyvěšením usnesení o prohlášení konkursu na úřední desce soudu, který konkurs prohlásil, bez ohledu na to, zda o něm subjekty dotčené konkursem vědí nebo vědět mohou. Tamtéž dodal, že účinky prohlášení konkursu přitom dopadají (v tom ohledu, že vědomost o tom, že nastaly, se presumuje, jakmile bylo usnesení o prohlášení konkursu vyvěšeno na úřední desce konkursního soudu) nejen do poměrů právnických a fyzických

osob dotčených konkursem, nýbrž i do poměrů obecných soudů, které jsou povinny vyvodit z toho, že tyto účinky nastaly, odpovídající důsledky (popsané zákonem a ustálenou judikaturou).

20. V dané věci je žalobou ohlašováno, že usnesením ze dne 29. 4. 2011 zjistil Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci (dále též „insolvenční soud“) úpadek dlužníka a insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalovaného. Tuto skutečnost [kterou dokládají i listiny založené ve spise (srov. výpis z obchodního rejstříku č. I. 8-9 a kopie rozhodnutí o úpadku č. I. 11–17)] zmiňuje v rozsudku pro uznání též soud prvního stupně.

21. Nicméně již v době podání žaloby (25. 7. 2012) trvaly účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka [konkurs na majetek dlužníka prohlásil insolvenční soud usnesením ze dne 8. června 2011 (usnesení bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku 8. 6. 2011 v 10:40 hodin a právní moci nabylo 28. 6. 2011)].

22. Z § 245 odst. 1 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka) se podává, že účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.

23. Ve shodě s označeným ustanovením také pro poměry konkursu prohlášeného v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka podle insolvenčního zákona platí (srovnatelně se závěry obsaženými v R 18/2012 pro konkursní poměry upravené zákonem o konkursu a vyrovnání), že účinky prohlášení konkursu na majetek (insolvenčního) dlužníka nastávají *ex lege* (bez dalšího) již okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku, bez ohledu na to, zda o něm subjekty dotčené konkursem vědí nebo vědět mohou. Účinky prohlášení konkursu přitom dopadají (v tom ohledu, že vědomost o tom, že nastaly, se presumuje, jakmile bylo usnesení o prohlášení konkursu zveřejněno v insolvenčním rejstříku) nejen do poměrů právnických a fyzických osob dotčených konkursem, nýbrž i do poměrů obecných soudů, které jsou povinny vyvodit z toho, že tyto účinky nastaly, odpovídající důsledky (popsané zákonem a ustálenou judikaturou).

24. Jedním z účinků prohlášení konkursu na majetek dlužníka podle insolvenčního zákona pak je i účinek popsáný v § 256 odst. 3 insolvenčního zákona.

25. Podle § 256 odst. 3 insolvenčního zákona (ve znění, jež od prohlášení konkursu na majetek dlužníka do vydání napadeného rozhodnutí nedoznalo změn) (totiž) platí, že právo na nájemné nebo jinou úhradu za dobu před prohlášením konkursu může druhý účastník smlouvy uplatnit pouze přihláškou pohledávky. Totéž platí, jde-li o nájemné nebo jinou úhradu zaplacenou předem; tuto pohledávku je nutné přihlásit jako pohledávku podmíněnou.

26. V dané věci plyne ze žaloby, že žalobce požadoval též zaplacení nájemného za květen 2011 a za červen 2011. Nájemné na květen 2011 a část nájemného za červen 2011 (do 8. 8. 2011) je ovšem pohledávkou uplatnitelnou v insolvenčním

řízení od prohlášení konkursu na majetek dlužníka „pouze přihláškou pohledávky“ (§ 245 odst. 1 insolvenčního zákona), nikoliv formou pohledávky za majetkovou podstatou (nikoliv postupem podle § 203 insolvenčního zákona).

č. 70

27. Dle § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona se zahájením insolvenčního řízení se spojuje i ten účinek, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou.

Podle § 8 insolvenčního zákona ustanovení části první a třetí tohoto zákona se použijí, jen nestanoví-li tento zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak.

Výkladem § 256 odst. 3 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi již zabýval a v usnesení ze dne 30. 6. 2015, sen. zn. 29 NSČR 49/2013, uzavřel, že pohledávku z titulu práva na vrácení nájemného nebo jiné úhrady zaplacené předem může věřitel (nájemce) přihlásit do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (pronajímatele) již od zahájení insolvenčního řízení (§ 110 odst. 1 insolvenčního zákona), nejpozději však do skončení propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku, jako vázanou na splnění odkládací podmínky spočívající v tom, že insolvenční správce vypoví nájemní smlouvu po prohlášení konkursu na majetek dlužníka (§ 256 odst. 3 insolvenčního zákona). K pohledávce přihlášené z tohoto titulu později se v insolvenčním řízení nepřihlíží. Potud šlo ovšem o výklad týkající se § 256 odst. 3 druhé věty insolvenčního zákona, jenž se týká pouze nájemného nebo jiné úhrady zaplacené předem.

28. Právo na (neuhrazené) nájemné nebo jinou (neuhrazenou) úhradu, jež vzniká až v době po rozhodnutí o úpadku a po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku, nemůže být přihlášeno do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka ve lhůtě určené rozhodnutím o úpadku ani jako pohledávka vázaná na splnění odkládací podmínky. Režim popsany v § 256 odst. 3 druhé větě části věty za středníkem insolvenčního zákona platí jen pro pohledávky z titulu práva na vrácení nájemného nebo jiné úhrady zaplacené předem a (jiné) pohledávky z titulu (neuhrazeného) nájemného nebo jiné (neuhrazené) úhrady, které mají vzniknout (vzniknou) až v době po rozhodnutí o úpadku (ba dokonce po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku), již proto nelze přihlásit jako podmíněné. K závěru, že neurčuje-li zákon jinak, nelze pohledávky, které dosud nevznikly (ač jejich vznik lze očekávat), přihlásit do insolvenčního řízení ani jako pohledávky vázané na splnění odkládací podmínky, srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. 29 ICdo 62/2014, uveřejněný pod č. 85/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dalším důvodem, pro který nelze pohledávky zmíněné v § 256 odst. 3 větě první insolvenčního zákona, vzniklé po rozhodnutí o úpadku (resp. po uplynutí přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku), podrobit přihlašovacímu režimu plynoucímu z rozhodnutí o úpadku, je skutečnost, že tyto

pohledávky získávají status pohledávek, které mají být přihlášeny, až rozhodnutím o prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

29. Tím, že zkoumané ustanovení dovoluje věřiteli takové pohledávky, aby ji po prohlášení konkursu uplatnil za dobu před prohlášením konkursu „pouze přihláškou pohledávky“, současně pro tyto pohledávky (které nemohly být přihlášeny v propadné přihlašovací lhůtě určené rozhodnutím o úpadku, jelikož vznikly až po rozhodnutí o úpadku) otevírá možnost jejich přihlášení (za trvání účinků konkursu) i po uplynutí této propadné lhůty. Pravidlo zakotvené v tomto případě (prostřednictvím § 256 odst. 3 věty první insolvenčního zákona) v části druhé insolvenčního zákona má totiž v dotčeném ohledu přednost před obecnými pravidly přihlašování pohledávek upravenými v části první insolvenčního zákona (srov. § 8 insolvenčního zákona).

30. Jinak řečeno, nejde-li o případ uvedený v § 256 odst. 3 větě druhé insolvenčního zákona, právo na nájemné nebo jinou úhradu, na kterou pronajímateli vznikl nárok v době od rozhodnutí o úpadku do prohlášení konkursu na majetek nájemce, může pronajímatel přihlásit v době od prohlášení konkursu do insolvenčního řízení vedeného na majetek nájemce i po uplynutí propadné přihlašovací lhůty určené rozhodnutím o úpadku. Od prohlášení konkursu na majetek nájemce platí pro takovou pohledávku omezení dané § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

31. Z řečeného dále plyne, že od okamžiku, kdy je věřiteli předepsáno přihlášení takové pohledávky (od okamžiku zveřejnění usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka v insolvenčním rejstříku), se pro něj prosadí i omezení založené § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona co do nemožnosti uplatnit pohledávku žalobou, lze-li ji uplatnit přihláškou.

32. Pro poměry dané věci odtud vyplývá, že co do části požadovaného nároku (nájemného za květen 2011 a části nájemného za červen 2011) v žalobě uplatněné právo na zaplacení peněžité částky nevyplývalo ze skutečností uvedených žalobcem (v dotčeném rozsahu nešlo o pohledávku za majetkovou podstatou ani o pohledávku uplatnitelnou žalobou); k důsledkům porušení zákazu formulovaného § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona srov. pro dobu před 1. 1. 2014 závěry obsažené v usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2011, sp. zn. 36 Co 13/2011, uveřejněném pod č. 4/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3963/2011, uveřejněném pod č. 70/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

33. V intencích R 101/2012 tak soud prvního stupně nemohl o věci rozhodnout platebním rozkazem ani vydat kvalifikovanou výzvu k vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. s platebním rozkazem spojenou. Jestliže tak přesto učinil, nebyly následně splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání [a to ani co do části nároku nedotčené § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona] a dovolání je důvodné.

34. Nejvyšší soud dodává, že (kdyby zde nebyly skutečnosti, jež pro účely vydání rozsudku pro uznání diskvalifikovaly jako nezpůsobilou kvalifikovanou výzvu spojenou s platebním rozkazem) v rozsahu týkajícím se nájemného za květen 2011 a části nájemného za červen 2011 by bránilo vydání rozsudku pro uznání § 153a odst. 2 o. s. ř., jelikož soud nesmí schválit smír v řízení o nároku uplatněném žalobou v rozporu s § 109 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

35. Předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání by v daných skutkových souvislostech byly splněny, jen kdyby se žaloba týkala dlužného nájemného za dobu od prohlášení konkursu na majetek dlužníka (od 8. června 2011), jež podléhá režimu pohledávek za majetkovou podstatou [§ 168 odst. 2 písm. g) insolvenčního zákona, v rozhodném znění].

[I] K odůvodnění rozsudku pro uznání.

36. Jelikož závěr, že o žalobě nebylo možné rozhodnout rozsudkem pro uznání, plyne již ze shora uvedené argumentace, shledává Nejvyšší soud nadbytečným zkoumat opodstatněnost dovolacích námitek též ve vztahu k náležitostem odůvodnění rozsudku pro uznání.

37. V situaci, kdy odvolací soud rozhodl nesprávně a výše formulované závěry vylučují možnost rozhodnout rozsudkem pro uznání v důsledku fikce uznání, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soud prvního stupně se mění tak, že rozsudek pro uznání se nevydává [§ 243d písm. b) o. s. ř.].

Č. 71

č. 71

Daň z přidané hodnoty, Konkurs, Exekuce
§ 14 odst. 1 písm. a), e) ZKV

Částka odpovídající dani z přidané hodnoty, obsažená v nejvyšším podání, za něž byl vydražiteli udělen příklep prodávané nemovitosti patřící do obchodního majetku povinného, který je plátcem daně z přidané hodnoty, zůstává majetkem povinného až do jejího odvedení na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně. Je-li před odvedením této částky prohlášen konkurs na majetek povinného podle zákona č. 328/1991 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2007), soud (při výkonu rozhodnutí) nebo soudní exekutor (při exekuci) ji vydá (je povinen ji vydat) jako součást majetku náležejícího do konkursní podstaty úpadce správci konkursní podstaty úpadce, aniž by se o tom vydávalo zvláštní rozhodnutí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 2102/2013, ECLI:CZ:NS:2015:29.CDO.2102.2013.1)

Nejvyšší soud částečně odmítl a částečně zamítl dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 2. 2013, sp. zn. 35 Co 541/2012; současně tento rozsudek částečně zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou 13. 10. 2010 se žalobkyně (správkyně konkursní podstaty úpadce K + L S. P., s. r. o.) domáhala vůči žalovanému (JUDr. V. P., soudnímu exekutorovi) toho, aby „vydal“ do konkursní podstaty úpadce částku 3 076 078 Kč, se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 1. 1. 2007 do zaplacení. Žalobu odůvodnila tím, že:

[1] Žalovaný byl pověřen provedením exekuce na majetek pozdějšího úpadce.

[2] Exekuce byla provedena:

a) prodejem označených nemovitostí pozdějšího úpadce příklepem na nejvyšší podání ve výši 16 milionů Kč,

b) prodejem označených nemovitostí pozdějšího úpadce příklepem na nejvyšší podání ve výši 193 514 Kč.

[3] V obou případech usnesení o příklepu nabyla právní moci (3. 8. 2005 a 15. 12. 2005) a vydražitelé uhradili nejvyšší podání, takže příslušnému finančnímu úřadu vznikla pohledávka z titulu daně z přidané hodnoty ve výši 19 % z uvedených částek, tj. celkem ve výši „3 076 078 Kč“, kterou žalovaný v zákonném termínu neodvedl finančnímu úřadu.

[4] Po prohlášení konkursu na majetek úpadce (16. 10. 2006) rozhodly soudy v exekučním řízení (exekuční soud prvního stupně ve spojení s rozhodnutím odvolacího soudu) o rozvrhu podstaty z prodeje úpadcových nemovitostí konečným způsobem tak, že částka odpovídající dani z přidané hodnoty nepatří do rozdělované podstaty a po zaplacení nejvyššího podání měla být vydána (v zákonné lhůtě) správci daně.

[5] Jelikož daňová pohledávka nebyla uspokojena před prohlášením konkursu na majetek úpadce a celý výnos dražeb se ke dni prohlášení konkursu nacházel na účtu žalovaného, náleží i žalovaná částka do konkursní podstaty úpadce, kde bude v konkursním režimu řešena i daňová pohledávka státu (daňovým dlužníkem je úpadce).

2. Rozsudkem ze dne 16. 5. 2012, č. j. 14 C 196/2010-90, rozhodl Obvodní soud pro Prahu 7 o žalobě tak, že:

[1] Uložil žalovanému, aby „vydal“ do konkursní podstaty úpadce částku 3 076 078 Kč, se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 1. 1. 2007 do 27. 7. 2010 (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu v části, ve které se žalobkyně domáhala zaplacení zákonných úroků z prodlení za dobu od 28. 7. 2010 do zaplacení (bod II. výroku).

[3] Rozhodl o nákladech řízení (bod III. výroku).

3. Soud prvního stupně – vycházejí z § 6, § 13 odst. 6 a § 14 odst. 1 písm. a), e) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), z § 75 a § 87 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, z § 108 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a z § 568 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

[1] Není důvodná námitka žalovaného, že o částce odpovídající dani z přidané hodnoty již pravomocně rozhodl odvolací soud v exekuční věci úpadce, jelikož výroková část onoho rozhodnutí se této částky netýká. Závěr obsažený v důvodech tohoto rozhodnutí (že částka představující daň z přidané hodnoty z ceny vydražených nemovitostí nepatří do rozdělované podstaty) je nutno chápat tak, že odvolací soud má na mysli rozdělovanou podstatu v exekučním řízení, nikoli majetkovou (správně konkursní) podstatu ve smyslu zákona o konkursu a vyrovnání.

[2] Žalovaný v době do prohlášení konkursu na majetek úpadce neodvedl částku odpovídající dani z přidané hodnoty správci daně.

[3] Dnem prohlášení konkursu na majetek úpadce se nositelem práv (úpadce), ale i povinností, které úpadce dosud nesplnil, stala žalobkyně jako správkyňe konkursní podstaty úpadce; proto je důvod žalobě vyhovět, včetně úroků z prodlení za dobu od 1. 1. 2007 do 27. 7. 2010, tedy do doby, než žalovaný předmětnou částku složil do deposita podle § 75 exekučního řádu.

[4] Zamítnutí žaloby co do úroků z prodlení za dobu od 28. 7. 2010 do zaplacení je odůvodněno tím, že od uvedeného data je požadovaná jistina deponována (ve smyslu § 75 exekučního řádu) v úschově soudního exekutora, čímž nastaly (ve smyslu § 568 obč. zák.) „účinky splnění závazku z hlediska prodlení“.

4. K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 22. 2. 2013, č. j. 35 Co 541/2012-128:

[1] Potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném vyhovujícím výroku o věci samé (první výrok).

[2] Změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (první výrok).

[3] Rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

[4] Uložil žalovanému zaplatit soudní poplatek z odvolání ve výši 153 840 Kč (třetí výrok).

5. Odvolací soud dospěl po doplnění dokazování a po přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně k závěru, že odvolání žalovaného „v zásadě“ není důvodné a k odvolacím námítkám uzavřel, že:

[1] Ze stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2008, sp. zn. Cpjn 6/2007, uveřejněného pod č. 69/2008 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 69/2008“), plyne, že částka odpovídající dani z přidané hodnoty z prodeje nemovitostí patřících do obchodního majetku povinného nepatří do rozdělované exekuční podstaty a soud nebo soudní exekutor ji odvede na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně, jakmile bylo zaplaceno nejvyšší podání, aniž by o tom vydával zvláštní rozhodnutí.

[2] Skutečnost, že částka odpovídající dani z přidané hodnoty z prodeje nemovitostí patřících do obchodního majetku povinného nepatří do rozdělované exekuční podstaty, neznamená, že nepatří ani úpadci (do jeho konkursní podstaty). Jde o pohledávku státu vůči úpadci, která se neuspokojuje z rozdělované exekuční podstaty, ale jiným způsobem (přímo soudem nebo soudním exekutorem).

[3] Žalovaný tedy porušil svou povinnost, jestliže neodvedl daň z přidané hodnoty po zaplacení nejvyššího podání. I když daň z přidané hodnoty odvádí soud nebo soudní exekutor, plátcem daně je povinný (úpadce), a to z částky získané prodejem jeho majetku.

[4] Byl-li prohlášen konkurs na majetek povinného a je-li vydání rozvrhového usnesení v exekuci prováděním exekuce [jak plyne z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 20 Cdo 4368/2010 (usnesení je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu)], pak se uplatní § 14 odst. 1 písm. a), e) ZKV a odtud plyne závěr, že nositelem povinnosti zaplatit daň z přidané hodnoty z prodeje nemovitostí úpadce je správce konkursní podstaty (v daném případě žalobkyně).

[5] Nepřílehavá je námitka nedostatku aktivní věcné legitimace žalobkyně, podložená poukazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 399/2003 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 2007, pod č. 24), týkající se účinků notářské úschovy. Složitелеm a osobou, která v této věci přijala peníze do úschovy podle § 75 exekučního řádu, je jedna a táž osoba (žalovaný). K tomu nelze přehlédnout, že (soudní) exekutor, který přijal věc do úschovy, ji může vydat složiteli, kdykoli o to požádá, nezávisle na vůli povinného.

[6] Neobstojí ani námitka žalovaného k úrokům z prodlení, když potud žalobkyně uplatňuje úrok z prodlení, na který má nárok podle § 517 odst. 2 obč. zák.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný „v plném rozsahu“ dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, případně na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo právní otázky, která by měla být dovolacím soudem posouzena jinak“. Dovolatel má (posuzováno podle obsahu dovolání) za to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil tak, že žaloba bude zamítnuta a aby je současně zrušil ve výroku o zaplacení soudního poplatku.

7. Konkrétně dovolatel předestírá dovolacímu soudu k řešení otázku, zda neodvedená částka odpovídající dani z přidané hodnoty za převod obchodního majetku při provádění exekuce, která nepatří do rozdělované exekuční podstaty a o níž (proto) nelze rozhodovat rozvrhovým usnesením, náleží po prohlášení konkursu na majetek povinného do konkursní podstaty povinného, a zda nositelem povinnosti zaplatit daň z přidané hodnoty z prodeje nemovitostí povinného (úpadce) se stává správce konkursní podstaty úpadce, nebo jím zůstává soudní exekutor.

8. S názorem odvolacího soudu [že nositelkou povinnosti zaplatit daň z přidané hodnoty z prodeje nemovitostí povinného (úpadce) se stala žalobkyně jako správkyně konkursní podstaty úpadce] dovolatel nesouhlasí, maje jej za rozporný s (výše zmíněným) usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4368/2010. Z tohoto rozhodnutí dovolatel cituje i pasáž:

„Na uvedeném obecném závěru, že daň z přidané hodnoty do rozdělované podstaty nepatří, a že tudíž o ní – a to ani jako o daňové pohledávce finančního úřadu, a tím méně jako o „nákladech státu“ (jak nesprávně uvádí obvodní soud), nelze rozhodovat rozvrhovým usnesením (jehož vydání je ve smyslu § 14 odst. 1 písm. e) ZKV „prováděním exekuce“), nemůže nic změnit ani dovolatelkou namítnutá okolnost, že v konkrétním případě soudní exekutor svou povinnost daň z přidané hodnoty zajistit a odvést místně příslušnému správci daně porušil“.

9. K tomu dovolatel uvádí, že v exekučním řízení vedeném na majetek pozdějšího úpadce neporušil povinnost odvést daň z přidané hodnoty, a to s přihlédnutím k § 68 exekučního řádu, platnému v době, kdy proběhly dražby (nemovitostí) (7. 7. 2005 a 15. 11. 2005). R 69/2008 bylo vydáno až 11. 6. 2008 a dovolatel se řídil názorem obsaženým v díle KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 296, poslední věta (s tím, že před právní mocí rozvrhového usnesení nebyl oprávněn odvést daň z přidané hodnoty).

10. Z odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4368/2010 podle dovolatele vyplývá, že nepatří-li daň z přidané hodnoty do rozdělované (exekuční) podstaty a nelze-li o ní rozhodovat rozvrhovým usnesením [jehož vydání je prováděním exekuce podle § 14 odst. 1 písm. e) ZKV], pak její odvod není prováděním exekuce postihujícím majetek patřící do konkursní podstaty ve smyslu § 14 odst. 1 písm. e) ZKV. Nenáleží-li žalovaná částka do „rozvrhové podstaty“, nejde o majetek úpadce, tudíž nemůže ani spadat do konkursní podstaty a povinnost odvést daň z přidané hodnoty nepřechází na správce konkursní podstaty, ale zůstává povinností soudního exekutora (splnitelnou po právní mocí rozvrhového usnesení).

11. Dovolatel dále cituje § 108 odst. 3 zákona o dani z přidané hodnoty (ve znění účinném v době vydání rozhodnutí o příklepu), maje za to, že tam uvedená povinnost nepřechází prohlášením konkursu na majetek úpadce na správce konkursní podstaty, takže předmětná částka nepatří do konkursní podstaty úpadce; majetek povinného byl totiž vydražen před prohlášením konkursu.

12. Z díkce § 6 odst. 2 ZKV pak dovolatel dovozuje, že daň z přidané hodnoty není majetkem, který by dlužníku patřil v den prohlášení konkursu, neboť náleží státu a je odváděna do státního rozpočtu, takže ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) ZKV nepřešlo prohlášením konkursu na majetek úpadce na správkyni jeho konkursní podstaty ani právo s touto daní nakládat.

13. Dovolatel dále uvádí, že se nepovažuje za osobu ve sporu pasivně věcně legitimovanou, jelikož žalovaná částka mu nenáleží a nehodlal si ji ponechat.

Nevidí rovněž důvod, pro který by mu mělo být uloženo vydání žalované částky s úrokem z prodlení, který ani není příslušenstvím nezaplacené daně, přičemž dovolatel ani není dlužníkem žalobkyně.

14. Žalobkyně ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout jako nepřipustné. K tomu poukazuje závěry obsažené v R 69/2008 a v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4368/2010.

15. K § 108 odst. 3 zákona o dani z přidané hodnoty žalobkyně uvádí, že ve spojení s § 101 téhož zákona vznikla dnem zaplacení ceny dosažené dražbou povinnost odvést daň do 25. dne po skončení daňového období, tedy do 25. 1. 2006, což se nestalo, takže dovolatel měl žalovanou částku ve svém držení ke dni prohlášení konkursu na majetek povinného (úpadce).

16. Plátcem daně z přidané hodnoty podle § 95 zákona o dani z přidané hodnoty byl a je povinný (úpadce), nikoli soudní exekutor. Soudní exekutor zpeněžuje pro oprávněného majetek povinného, takže i výnos z provedené exekuce zůstává majetkem povinného až do okamžiku vydání oprávněnému. Daňovou pohledávku z neodvedené daně z přidané hodnoty přihlásil správce daně do konkursu vedeného na majetek úpadce, kde byla též přezkoumána a zjištěna. Po prohlášení konkursu na majetek povinného měl soudní exekutor ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a), e) ZKV povinnost vydat vše, co ke dni prohlášení konkursu vymohl a drží, správce konkursní podstaty.

17. V replice (z 6. 11. 2013) k vyjádření žalobkyně dovolatel vesměs zopakoval dovolací argumentaci k § 68 exekučního řádu, uváděje dále, že žalobkyně ve vyjádření neuvádí jediný důvod, pro který by měla být „daň z přidané hodnoty náležející státu zahrnuta do konkursní podstaty úpadce“, když nejde o majetek úpadce. Míni rovněž, že je i v rozporu s dobrými mravy, byl-li za svůj principiální postoj chránící „nárok správce daně“ fakticky potrestán tím, že byl zavázán zaplatit žalobkyni ještě úrok (z prodlení) v celkové výši 1 035 532,10 Kč (přestože smyslem úroku z prodlení je tzv. penalizace, respektive „trest dlužníka“ náležející věřiteli, nesplní-li dlužník včas povinnost uhradit peněžitý závazek), jakož i soudní poplatek, což se fakticky rovná jeho ekonomické likvidaci. Závěrem zdůrazňuje, že žalobkyně se nevyjádřila k námitce nedostatku jeho pasivní věcné legitimity.

III.

Přípustnost dovolání

18. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2 čl. II části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

19. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

20. Dovolání nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř.

I. K výrokům o nákladech řízení a soudním poplatku.

21. Dovolatel směřuje dovolání proti všem výrokům napadeného rozhodnutí, tedy i proti té části prvního výroku, kterou odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení a proti druhému výroku o nákladech odvolacího řízení a proti třetímu výroku o soudním poplatku.

22. Nejvyšší soud předesílá, že podle § 237 o. s. ř. je dovolání přípustné též proti akcesorickým výrokům rozhodnutí odvolacího soudu, jímž se odvolací řízení končí, včetně výroků o nákladech řízení; k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1172/2013, uveřejněné pod č. 80/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V posuzované věci k těmto akcesorickým výrokům patří též oba (výše specifikované) výroky o nákladech řízení a výrok o soudním poplatku.

23. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. je obligatorní náležitostí dovolání požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání vymežit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné, přičemž k projednání dovolání nepostačuje pouhá citace textu § 237 o. s. ř. (či jeho části).

24. Dovolání ve vztahu ke shora označeným výrokům neobsahuje žádnou způsobilou argumentaci (nezpochybňuje právní posouzení věci odvolacím soudem ve vztahu k těmto výrokům), přičemž na řešení právních otázek, jimiž dovolatel vymezuje přípustnost dovolání ve vztahu k potvrzujícímu výroku o věci samé, nespočívá žádný z těchto (akcesorických) výroků. Potud proto Nejvyšší soud odmítl dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. Srov. k tomu především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a též např. usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, ze dne 12. 2. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3982/13, ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. III. ÚS 695/14, a ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1407/14 (dostupná na webových stránkách Ústavního soudu).

25. K posuzování přípustnosti dovolání u závislých výroků (jimž jsou ve vztahu k potvrzujícímu výroku o věci samé jak označené výroky o nákladech řízení, tak výrok o soudním poplatku) srov. např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, uveřejněné pod č. 110/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

II. K té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé.

26. Potud je dovolání přípustné (dle § 237 o. s. ř.), když dovoláním otevřená právní otázka v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly (v konkursních souvislostech) beze zbytku vyřešeny.

IV. Důvodnost dovolání

č. 71

27. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

28. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

29. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

30. Skutkový stav věci, z něž vyšel odvolací soud, lze shrnout následovně:

[1] V exekuční věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 (dále jen „exekuční soud“) byl dovolatel pověřen provedením exekuce na majetek pozdějšího úpadce.

[2] Exekuce byla provedena:

a) prodejem označených nemovitostí pozdějšího úpadce příklepem na nejvyšší podání ve výši 16 milionů Kč,

b) prodejem označených nemovitostí pozdějšího úpadce příklepem na nejvyšší podání ve výši 193 514 Kč.

[3] V obou případech usnesení o příklepu (ze 7. 7. 2005 a 15. 11. 2005) nabyla právní moci (3. 8. 2005 a 15. 12. 2005) a vydražitelé uhradili nejvyšší podání, takže příslušnému finančnímu úřadu vznikla pohledávka z titulu daně z přidané hodnoty ve výši 19 % z uvedených částek, tj. celkem ve výši „3 076 078 Kč“ (pro úplnost budiž řečeno, že správně mělo jít o částku 3 076 768 Kč).

[4] Usnesením ze dne 16. 10. 2006 prohlásil Městský soud v Praze konkurs na majetek úpadce (povinného).

[5] Ke dni prohlášení konkursu na majetek úpadce (povinného) nebyla uspokojena [příslušnému finančnímu úřadu dovolatelem (soudním exekutorem) odvedena] shora (srov. bod 3) označená daňová pohledávka ve výši 3 076 078 Kč. Jde o částku, která se až do 27. 7. 2010 nacházela v držení dovolatele a od 28. 7. 2010 je deponována (ve smyslu § 75 exekučního řádu) v úschově soudního exekutora (dovolatele).

[6] Usnesením ze dne 1. 6. 2009 rozvrhl exekuční soud rozdělovanou exekuční podstatu povinného (úpadce) ve výši 16 913 503 Kč tak, že z ní uspokojil pohledávku České republiky – Finančního úřadu P. na dani z přidané hodnoty z převodu nemovitostí v dražbě v částce 3 076 768 Kč

a pohledávku soudního exekutora (dovolatele) na náhradu nákladů exekuce v částce 2 207 087 Kč; zbytek rozdělované podstaty ve výši 11 629 648 Kč vydal žalobkyni jako správyni konkursní podstaty úpadce. [Šlo přitom již o druhé usnesení exekučního soudu o „rozvrhu“, když první usnesení ze dne 20. 6. 2007, (jímž exekuční soud rozhodl o vydání „majetkové“ podstaty v částce 16 303 852,50 Kč žalobkyni jako správyni konkursní podstaty úpadce) zrušil Městský soud v Praze usnesením ze dne 2. 10. 2008, a věc vrátil exekučnímu soudu k dalšímu řízení.]

[7] K odvolání oprávněného i povinného Městský soud v Praze usnesením ze dne 11. 6. 2010, (které nabylo právní moci 16. 7. 2010) změnil (mimo jiné) usnesení exekučního soudu tak, že z rozdělované podstaty ve výši 13 965 276 Kč (snížené předtím o odpočet daně z přidané hodnoty) se uspokojuje pohledávka soudního exekutora (dovolatele) na náhradu nákladů exekuce v částce 2 207 087 Kč a zbytek rozdělované podstaty ve výši 11 758 189 Kč se vydává žalobkyni (jako správyni konkursní podstaty úpadce). Odvolací soud dospěl ohledně částky 3 076 768 Kč k závěru, že nepatří do rozdělované podstaty a soudní exekutor (dovolatel) ji odvede na osobní daňový účet povinného, aniž o tom vydává zvláštní rozhodnutí.

[8] K dovolání povinného Nejvyšší soud usnesením zrušil usnesení Městského soudu v Praze, v měnicím výroku o věci samé, jakož i usnesení exekučního soudu a věc vrátil exekučnímu soudu k dalšímu řízení. Ohledně částky 3 076 768 Kč poukázal Nejvyšší soud na závěry obsažené v R 69/2008 s tím, že částka odpovídající dani z přidané hodnoty nepatří do rozdělované podstaty. Soud proto odvede daň z přidané hodnoty na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně ihned poté, jakmile vydražitel zaplatil nejvyšší podání. Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že na uvedeném obecném závěru, že daň z přidané hodnoty nepatří do rozdělované podstaty, a že tudíž o ní, a to ani jako o daňové pohledávce finančního úřadu, a tím méně jako o „nákladech státu“ (jak nesprávně uvádí obvodní soud), nelze rozhodovat rozvrhovým usnesením [jehož vydání je ve smyslu § 14 odst. 1 písm. e) ZKV „prováděním exekuce“], nemůže nic změnit ani okolnost, že v konkrétním případě soudní exekutor porušil povinnost zajistit a odvést daň z přidané hodnoty místně příslušnému správci daně.

31. Podle § 6 ZKV (ve znění účinném do 31. 12. 2007, pro věc rozhodném) majetek podléhající konkursu tvoří konkursní podstatu (dále jen „podstata“) (odstavec 1). Konkurs se týká majetku, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého nabyl za konkursu; tímto majetkem se rozumí také mzda nebo jiné podobné příjmy. Do podstaty nenáleží majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí; majetek sloužící podnikatelské činnosti z podstaty vyloučen není (odstavec 2).

Dle § 14 odst. 1 ZKV (v rozhodném znění) má prohlášení konkursu mimo jiné i tyto účinky:

a) oprávnění nakládat s majetkem podstaty přechází na správce. Právní úkony úpadce, týkající se tohoto majetku, jsou vůči konkursním věřitelům neúčinné. Osoba, která uzavřela s úpadcem smlouvu, může od ní odstoupit, ledaže v době jejího uzavření věděla o prohlášení konkursu,

č. 71

...
e) nelze provést výkon rozhodnutí (exekuci) postihující majetek patřící do podstaty a k tomuto majetku nelze ani nabýt právo na oddělené uspokojení (§ 28). Z § 14a odst. 1 ZKV (v rozhodném znění) se podává, že prohlášením konkursu přechází na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které podle zákona a jiných právních předpisů jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do podstaty. Správce je zejména oprávněn a povinen vykonávat akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do konkursní podstaty, rozhodovat o obchodním tajemství a jiné povinnosti mlčenlivosti, vykonávat práva a plnit povinnosti zaměstnavatele, rozhodovat o obchodních záležitostech podniku, činit za úpadce právní úkony potřebné k provozování podniku včetně uzavírání smluv o úvěru za účelem financování vývozu poskytnutého podle zvláštního zákona po předchozím souhlasu věřitelského výboru, zajistit vedení účetnictví a plnění povinností podle předpisů o daních. Povinnosti uložené úpadci tímto zákonem tím nejsou dotčeny.

Podle § 4 odst. 3 písm. c) zákona o dani z přidané hodnoty se podává, že pro účely tohoto zákona se dále rozumí ... c) obchodním majetkem souhrn majetkových hodnot, který slouží nebo je určen osobě povinné k dani k uskutečňování ekonomických činností a o kterém je tato osoba povinna účtovat nebo jej evidovat, V této podobě platilo citované ustanovení jak v době vydání obou usnesení o příklepu (7. 7. 2005 a 15. 11. 2005), tak v době prohlášení konkursu na majetek úpadce (16. 10. 2006).

Podle § 108 zákona o dani z přidané hodnoty, ve znění účinném v době vydání obou usnesení o příklepu (7. 7. 2005 a 15. 11. 2005), příznak a zaplatit daň správci daně je povinen a) plátce, který uskutečňuje zdanitelná plnění v tuzemsku, b) plátce nebo osoba identifikovaná k dani, která uskutečňuje pouze plnění osvobozené od daně bez nároku na odpočet daně, kterým jsou poskytnuty služby podle § 10 odst. 7 s místem plnění v tuzemsku, c) kupující, který je plátcem nebo osobou identifikovanou k dani, kterému je dodáváno zboží za podmínek stanovených v § 17, d) plátce nebo osoba identifikovaná k dani, kterým je dodáváno zboží podle § 13 odst. 8, e) plátce nebo osoba identifikovaná k dani, kteří uskutečňují pořízení zboží z jiného členského státu, včetně pořízení zboží, které je předmětem spotřební daně, f) plátce nebo osoba identifikovaná k dani, kterým jsou poskytnuty služby podle § 10 odst. 1, 2, 4, 5, 9, 12, 13 s místem plnění v tuzemsku osobou registrovanou k dani v jiném členském státě nebo zahraniční osobou povinnou

k dani, g) osoba registrovaná k dani v jiném členském státě, která uskutečňuje zasilání zboží do tuzemska podle § 18 osobám, které nejsou plátcem ani osobou identifikovanou k dani, pokud hodnota dodaného zboží, s výjimkou zboží, které je předmětem spotřební daně, přesáhne částku 1 140 000 Kč za kalendářní rok, h) osoba registrovaná k dani v jiném členském státě, která uskutečňuje zasilání zboží do tuzemska podle § 18, které je předmětem spotřební daně, osobě, která není plátcem ani osobou identifikovanou k dani, i) osoba registrovaná k dani v jiném členském státě, která poskytuje služby uvedené v § 10 odst. 1, 2, 4, 5, 12, 13 nebo dodává zboží podle § 13 odst. 9 s místem plnění v tuzemsku osobě, která není plátcem ani osobou identifikovanou k dani, případně uskutečňuje jinou ekonomickou činnost v tuzemsku, j) osoba, které je při dovozu zboží toto zboží propuštěno do celního režimu, u kterého vznikla daňová povinnost, k) osoba, která pořizuje nový dopravní prostředek z jiného členského státu, l) zahraniční osoba povinná k dani, která poskytuje služby podle § 10 odst. 1, 2, 4, 5, 9, 10, 11, 12 nebo dodává zboží podle § 13 odst. 9 s místem plnění v tuzemsku osobě, která není plátcem ani osobou identifikovanou k dani, popřípadě uskutečňuje jinou ekonomickou činnost v tuzemsku, m) osoba, která uvede daň na daňovém dokladu, n) zahraniční osoba povinná k dani, která poskytuje elektronické služby podle zvláštního režimu (odstavec 1). Osoby povinné přiznat a zaplatit daň mají procesní postavení daňového subjektu (odstavec 2). Osoba určená k zajištění prodeje obchodního majetku plátce, která přijala úplatu za uskutečněný prodej obchodního majetku, je povinna zajistit daň a odvést ji na osobní daňový účet plátce vedený u místně příslušného správce daně. Tato osoba je povinna oznámit správci daně uskutečnění a výši zdanitelného plnění ve lhůtě pro podání daňového přiznání za zdaňovací období, ve kterém se uskutečnil prodej obchodního majetku plátce (odstavec 3).

Ke dni prohlášení konkursu na majetek úpadce (k 16. 10. 2006) doznalo citované ustanovení zákona o dani z přidané hodnoty změny (novelou provedenou zákonem č. 545/2005 Sb.) jen potud, že v odstavci 1 byla na konci textu písmene a) doplněna slova „s výjimkou dodání zlata podle § 92a“ a do odstavce 1 bylo doplněno písmeno o) ve znění: „o) plátce, osoba registrovaná k dani v jiném členském státě nebo zahraniční osoba povinná k dani, kterým je dodáno zlato podle § 92a“.

32. Judikatura obecných soudů je ustálena v následujících závěrech:

[1] Prodej movitých věcí a nemovitostí ve výkonu rozhodnutí (exekuci) podléhá dani z přidané hodnoty, jde-li ve smyslu § 4 odst. 3 písm. c) zákona o dani z přidané hodnoty o součást obchodního majetku povinného, který je plátcem daně z přidané hodnoty. Je-li povinným právnická osoba, mají movité věci a nemovitosti vždy povahu obchodního majetku [R 69/2008, čl. I, s. 420 (626)].

[2] Plátcem daně z přidané hodnoty je osoba povinná přiznat a zaplatit tuto daň; tyto osoby jsou vyjmenovány v § 108 odst. 1 zákona o dani z přidané

hodnoty. Daň z přidané hodnoty z prodeje obchodního majetku povinného zajišťuje a na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně odvádí soud, který provedl nařízený výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí nebo nemovitostí [R 69/2008, čl. II, s. 421–422 (627–628)].

[3] Patří-li prodávaná movitá věc nebo nemovitost do obchodního majetku povinného [§ 4 odst. 3 písm. c) zákona o dani z přidané hodnoty], který je plátcem daně z přidané hodnoty, soud určí nejnížší podání pro dražbu z odhadní nebo úředně stanovené ceny movité věci nebo z výsledné ceny nemovitosti, k níž připočte částku odpovídající dani z přidané hodnoty [R 69/2008, čl. III, s. 422 (628)].

[4] V nejvyšším podání, za něž soud udělil vydražiteli příklep prodávané movité věci nebo nemovitosti patřící do obchodního majetku povinného, který je plátcem daně z přidané hodnoty, je obsažena daň z přidané hodnoty. Částka odpovídající dani z přidané hodnoty nepatří do rozdělované podstaty; soud ji odvede na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně, jakmile bylo nejvyšší podání zapláceno, aniž by o tom vydával zvláštní rozhodnutí [R 69/2008, čl. III, s. 422 (628)].

[5] Byl-li prohlášen konkurs na majetek povinného poté, co v řízení o výkon rozhodnutí byla jeho nemovitost pravomocným usnesením o příklepu prodána, soud po zaplacení nejvyššího podání vydražitelem usnesením rozhodne o uspokojení pohledávky nákladů řízení vzniklých státu v souvislosti s prováděním dražby, nové dražby nebo další dražby a o vydání zbytku rozdělované podstaty správci konkursní podstaty; toto usnesení má účinky rozvrhového usnesení [usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 20 Co 471/2004, uveřejněné pod č. 86/2005 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 86/2005“)].

[6] Zákon o konkursu a vyrovnání má ve vztahu k zákonu č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, povahu zákona speciálního při plnění těch funkcí zákona o správě daní a poplatků, které se týkají vymáhání daňových pohledávek. Daňové pohledávky, vzniklé před prohlášením konkursu, musí být přihlášeny do konkursu a v průběhu konkursu je zásadně nelze uspokojit jinak, než prostřednictvím rozvrhového usnesení [rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2002, sp. zn. 29 Cdo 95/2000, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2002, pod číslem 70, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 730/2004, uveřejněný pod č. 52/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 52/2007“)].

33. K závěrům plynoucím z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 95/2000 a z R 52/2007 budiž dodáno, že v nich formulovanému pojetí vztahu zákona o konkursu a vyrovnání a zákona o správě daní a poplatků přitakal i Ústavní soud, který v nálezu ze dne 7. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 544/2002, uveřejněnému

pod č. 76/2005 Sbirky nálezů a usnesení Ústavního soudu, uzavřel, že „obecně řečeno, daňové řízení tedy probíhá (nepřerušuje se), ale okamžikem prohlášení konkursu pro ně platí omezení stanovená zákonem o konkursu a vyrovnání“.

34. K závěrům plynoucím z R 69/2008 Nejvyšší soud podotýká, že předmětem tam podaného výkladu byla ustanovení zákona o dani z přidané hodnoty ve znění rozhodném i pro tuto věc.

35. Na takto ustaveném judikatorním základě lze pro poměry dané věci uvést k dovolací argumentaci následující:

[1] Dovolatelova námitka, že daň z přidané hodnoty není majetkem, který by dlužníku patřil v den prohlášení konkursu, neboť náleží státu a je odváděna do státního rozpočtu, takže ve smyslu § 14 odst. 1 písm. a) ZKV nepřešlo prohlášením konkursu na majetek úpadce na správkyni jeho konkursní podstaty ani právo s touto daní nakládat, je pro výsledek dovolacího řízení právně bezcenná již proto, že dovolatel jejím prostřednictvím klade (z pohledu zákonné úpravy daní zjevně nesprávně) rovnítko mezi pojmy „daň“ a „majetek“.

[2] Pozdější úpadek byl coby právnická osoba, na jejíž majetek byla vedena exekuce (povinný), osobou, jejíž nemovitosti měly pro účely zpeněžení v exekuci povahu obchodního majetku [R 69/2008, čl. I, s. 420 (626)] a tedy i osobou povinnou přiznat a zaplatit z tohoto zpeněžení daň z přidané hodnoty (plátcem daně z přidané hodnoty ve smyslu § 108 odst. 1 zákona o dani z přidané hodnoty) [R 69/2008, čl. II, s. 421–422 (627–628)]. Proto nejnižší podání pro obě dražby sestávalo (mělo sestávat) z výsledné ceny nemovitosti, k níž byla připočtena částka odpovídající dani z přidané hodnoty [R 69/2008, čl. III, s. 422 (628)].

[3] Částka odpovídající dani z přidané hodnoty obsažená v nejvyšším podání zůstává i po zaplacení nejvyššího podání až do svého odvedení na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně majetkem povinného (zde majetkem pozdějšího úpadce), na čemž ničeho nemění skutečnost, že nepatří do rozdělované podstaty (není součástí rozvrhu) a že povinnost ji odvést má (coby osoba určená k zajištění prodeje obchodního majetku plátce, která přijala úplatu za uskutečněný prodej obchodního majetku) soud (při výkonu rozhodnutí) nebo soudní exekutor (při exekuci) v souladu s pravidlem formulovaným v § 108 odst. 3 zákona o dani z přidané hodnoty (aniž by se o tom vydávalo zvláštní rozhodnutí) [R 69/2008, čl. III, s. 422 (628)]. Nejde o „majetek státu“ (jak nesprávně tvrdí dovolatel), nýbrž (stále) o majetek právnické osoby – povinného, z něž má být postupem určeným v § 108 odst. 3 zákona o dani z přidané hodnoty tam určenou osobou (která ale není plátcem daně z přidané hodnoty, jímž zůstává povinný) uhrazena „daňová pohledávka“ státu (zaplacená daň z přidané hodnoty).

[4] Není-li částka odpovídající dani z přidané hodnoty obsažená v nejvyšším podání předmětem rozvrhu (součástí rozvrhového usnesení) v exekučních souvislostech nedotčených konkursem, není ani důvod činit ji (po prohlášení konkursu na majetek povinného, k němuž došlo sice po zaplacení nejvyššího podání, leč před rozvrhem a před odvedením částky odpovídající dani z přidané hodnoty na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně) ani součástí „quasirozvrhového“ usnesení vydávaného způsobem popsáným v R 86/2005; tomu odpovídají též závěry Nejvyššího soudu vyjádřené (přímo pro poměry úpadcovy exekuční věci) v usnesení sp. zn. 20 Cdo 4368/2010.

[5] Zbývá proto určit, jaký režim nakládání se pro částku odpovídající dani z přidané hodnoty, s níž mělo být v exekuční věci pozdějšího úpadce naloženo postupem podle § 108 odst. 3 zákona o dani z přidané hodnoty, uplatní od prohlášení konkursu na majetek úpadce (od 16. 10. 2006). „Daňová pohledávka“ státu z titulu neodvedené (dosud neuhrazené) daně z přidané hodnoty z exekučního zpeněžení nemovitostí úpadce (povinného) je pohledávkou, která vznikla před prohlášením konkursu na majetek úpadce (před 16. 10. 2006), takže jde o pohledávku (druhé třídy), která musí být přihlášena do konkursu vedeného na majetek úpadce – povinného (správce daně ji též správně přihlásil) a v průběhu konkursu ji zásadně nelze uspokojit jinak než prostřednictvím rozvrhového usnesení (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 95/2000, R 52/2007). Neodvedená částka odpovídající dani z přidané hodnoty z exekučního zpeněžení úpadcových nemovitostí je stále majetkem úpadce (povinného) a v souladu s § 6 odst. 2 ZKV náleží do jeho konkursní podstaty. Z řečeného plyne, že od prohlášení konkursu na majetek úpadce (od 16. 10. 2006) již dovolatel (soudní exekutor v úpadcově exekuční věci) nebyl oprávněn odvést (uhradit) správci daně částku odpovídající dani z přidané hodnoty, neboť by v intencích § 14 odst. 1 písm. e) ZKV šlo o nepřipustné provádění exekuce postihující majetek úpadce (povinného) a o nepřipustné uspokojování úpadcova (konkursního) věřitele mimo poměr a pořadí určené zákonem o konkursu a vyrovnání.

[6] Prohlášením konkursu na majetek úpadce (povinného) přešlo právo nakládat s majetkem konkursní podstaty, tedy i se spornou částkou, na správce konkursní podstaty úpadce [§ 14 odst. 1 písm. a) ZKV], čímž byl práva jakkoli se spornou částkou nakládat zbaven dovolatel (soudní exekutor v úpadcově exekuční věci). Jakékoliv pochybnosti na téma, zda účinky předjímané § 14 odst. 1 písm. a) ZKV se prosazují (mají prosadit) též v poměrech daňových (co do plnění daňových povinností úpadce), rozptyluje jednoznačná dikce § 14a odst. 1 ZKV, jež v příkladném výčtu práv a povinností, která přecházejí na správce konkursní podstaty úpadce

prohlášením konkursu na majetek úpadce, zmiňuje též plnění povinností podle předpisů o daních.

[7] Lze tudíž uzavřít, že částka odpovídající dani z přidané hodnoty, obsažená v nejvyšším podání, za něž byl vydražiteli udělen příklep prodávané nemovitosti patřící do obchodního majetku povinného, který je plátcem daně z přidané hodnoty, zůstává majetkem povinného až do jejího odvedení na osobní daňový účet povinného vedený u místně příslušného správce daně. Je-li před odvedením této částky prohlášen konkurs na majetek povinného, soud (při výkonu rozhodnutí) nebo soudní exekutor (při exekuci) ji vydá (je povinen ji vydat) jako součást majetku náležejícího do konkursní podstaty úpadce správci konkursní podstaty úpadce, aniž by se o tom vydávalo zvláštní rozhodnutí. Soudní exekutor, který tak neučiní dobrovolně (zde dovolatel), je ve sporu o vydání této částky do konkursní podstaty úpadce osobou pasivně věcně legitimovanou, jelikož u sebe zadržuje majetek náležející do konkursní podstaty úpadce.

č. 71

36. Dovolání tudíž v tomto ohledu důvodné není a právní posouzení věci odvolacím soudem je potud správné.

37. Nejvyšší soud však shledává dovolání zčásti důvodným v rozsahu, v němž se týká přiznaného úroku z prodlení z dlužné částky.

38. Odvolacímu soudu lze obecně vzato přisvědčit v tom, že nesplnil-li dovolatel (coby soudní exekutor v úpadcově exekuční věci) povinnost vydat spornou částku do konkursní podstaty úpadce, ač k tomu byl žalobkyní (správkyní konkursní podstaty úpadce) vyzván, ocitl se v prodlení, čímž žalobkyní vzniklo právo požadovat (ve shodě s § 517 odst. 2 obč. zák.) zákonný úrok z prodlení.

39. Oběma soudům je ovšem nutno vytknout, že jejich rozhodnutí postrádají jakýkoliv skutkový podklad (např. údaj o tom, kdy a jak byl dovolatel žalobkyní vyzván k vydání žalované částky), na jehož základě by bylo možno v rovině právní uzavřít, že dovolatel je v prodlení s úhradou (vydáním) sporné částky do konkursní podstaty úpadce právě od 1. 1. 2007 (v intencích závěrů formulovaných v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod č. 100/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jsou tyto závěry soudů nižších stupňů bez tomu odpovídajících závěrů skutkových nepřezkoumatelné).

40. Řečené platí tím více, že prodlení pokrývá i dobu, po kterou zde byla (byť nepravomocná) usnesení exekučního soudu, z nichž se podávalo (nejprve z usnesení z 20. 6. 2007 a posléze z usnesení z 1. 6. 2009), že částka odpovídající dani z přidané hodnoty má být vydána do konkursní podstaty úpadce prostřednictvím „quasirozvrhového“ usnesení exekučního soudu (v režimu R 86/2005), a kdy postup, jímž by soudní exekutor (dovolatel) tuto částku bez dalšího vydal správce konkursní podstaty úpadce (žalobkyni), mohl být vnímán jako rozporný s postupem (nebo rozhodnutím) exekučního soudu.

41. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozhodl o dovolání k té části prvního výroku napadeného rozhodnutí, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku o věci samé, tak, že:

č. 71

[1] Zamítl dovolání v rozsahu, v němž se týkalo jistiny [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

[2] Zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se týkalo příslušenství pohledávky (úroku z prodlení) a v navazujících (závislých) výrocích o nákladech řízení, a věc potud vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení [§ 243e odst. 1, 2 o. s. ř., § 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Výrok o soudním poplatku z odvolání, jenž povahu závislého výroku nemá, ponechal Nejvyšší soud nedotčen.

Č. 72

č. 72

Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů, Odbory

§ 339 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 12. 2013, § 287 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb. ve znění do 31. 12. 2013

Po účinnosti přeměny zaměstnavatele spočívající ve fúzi sloučením, při níž dochází k převodu činnosti nebo úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli, jenž má za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů, se odborová organizace působící u zaměstnavatele nemůže úspěšně domáhat, aby ji přejímající zaměstnavatel o této přeměně informoval a toto opatření s ní projednal. Vznikne-li však odborové organizaci porušením povinnosti zaměstnavatele informovat ji o uvedené přeměně a tuto přeměnu s ní před její účinností projednat škoda, může odborová organizace uplatnit právo na její náhradu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4952/2014, ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.4952.2014.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 5. 2014 sp. zn. 62 Co 156/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou dne 24. 5. 2013 u obvodního soudu domáhala, aby žalovaná (Investiční a rozvojová P., a. s.) byla „povinna informovat a projednat se žalobkyní proces fúze dle § 287 odst. 1 písm. b) a z § 279 odst. 1 písm. c) zákona č. 262/2006 Sb. zák. práce, v platném znění“. Žalobu odůvodnila zejména tím, že žalovaná podala „v těchto dnech pravděpodobně“ návrh na zápis fúze – sloučení se společností Správa majetkového portfolia P., a. s., se sídlem v P. – do obchodního rejstříku a že porušila svou povinnost zaměstnavatele „informovat a projednat s odborovou organizací mimo jiné i své právní postavení a jeho změny“, kterou do dne podání žaloby v rozporu s § 287 odst. 1 písm. b) a § 279 odst. 1 písm. c) zák. práce nesplnila. Přípisem ze dne 20. 12. 2012 žalovaná oznámila žalobkyni, že „nejsou splněny všechny náležitosti oznámení dle zákoníku práce“, přestože žalobkyně je „řádně“ evidována Ministerstvem vnitra, a „tudíž má právní

subjektivitu“. Vzhledem k tomu, že mimosoudní dohoda mezi účastníky řízení nebyla možná, uplatňuje žalobkyně své právo u soudu.

č. 72

2. Žalovaná namítala, že oznámení ze dne 5. 12. 2012 o založení odborové organizace zaměstnanců Investiční a rozvojové P., a. s., stejně jako oznámení ze dne 24. 4. 2013 nebylo ve smyslu § 286 odst. 4 zák. práce učiněno řádně, a že proto žalobkyni nevzniklo právo působit u žalované jako u zaměstnavatele a „právo zde jednat“. Uvedla, že „existují zcela zásadní důvody“ pochybovat o tom, zda žalobkyně vskutku zastupuje zájmy zaměstnanců společnosti Investiční a rozvojová P., a. s., a zda má alespoň tři členy, kteří jsou u této společnosti zaměstnaní.

3. Obvodní soud pro Prahu 3 – poté, co usnesením ze dne 30. 10. 2013, č. j. 17 Co 130/2013-95, rozhodl, že „v řízení bude na straně žalovaného pokračováno podle § 107 o. s. ř. se společností Správa majetkového portfolia, P., a. s., se sídlem P. – rozsudkem ze dne 4. 12. 2013 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 6 534 Kč k rukám advokáta Mgr. V. N. Na základě zjištění, že dne 26. 10. 2012 byl Ministerstvu vnitra doručen návrh na evidenci žalobkyně jako odborové organizace, která byla provedena „pod č. j. VS/1-1/90 711/12-E“, že žalobkyně čestným prohlášením dne 24. 4. 2013 prohlásila, že proběhla ustavující členská schůze, že u „původní žalované“ působí jako zaměstnanci tři členové odborové organizace, že Z. L. je oprávněn jednat jménem organizace a že společnost Investiční a rozvojová P., a. s., zanikla v důsledku fúze sloučením se společností Správa majetkového portfolia P., a. s., ke dni 1. 8. 2013, dospěl k závěru, že ke dni vyhlášení tohoto rozsudku bylo plnění požadované v žalobě plněním nemožným ve smyslu § 575 občanského zákoníku.

4. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. 5. 2014, č. j. 62 Co 156/2014-130, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 4 356 Kč k rukám advokáta Mgr. V. N. Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že vzhledem k fúzi sloučením Investiční a rozvojové P., a. s., Správy komunálního majetku P., a. s., a P. parkovací a. s., které zanikly a jejichž jmění přešlo na žalovanou, nelze již žalované uložit povinnost žalobkyni „o této záležitosti informovat a projednat ji s ní“. Uvedl, že i když informační povinnost, které se žalobkyně domáhá, vyplývá pro žalovanou přímo ze zákona, za situace, kdy k fúzi již došlo, „fakticky odpadl předmět sporu“, a „případné vyhovující soudní rozhodnutí by se tak stalo po materiální stránce nevykonatelným“ a nemohlo by mít „ani deklaratorní charakter, neboť by žalované ukládalo povinnost, kterou by fakticky vůbec splnit nemohla“. Shledal, že soud prvního stupně správně argumentoval § 575 obč. zák. a že rovněž „příléhavě aplikoval“ § 154 odst. 1 o. s. ř., podle něhož je pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že fúzí předmět sporu odpadl a že případný „kladný“ rozsudek by byl po materiální stránce nevykonatelný. Je toho názoru, že došlo-li ze strany určitého subjektu k porušení právní povinnosti, která vyplývá z „jakéhokoliv“ právního předpisu, pak by měla být poškozenému subjektu dána možnost soudní ochrany prostřednictvím podané žaloby na splnění právní povinnosti. Namítá, že jí nemůže být „přičítáno k tíži“, by pak i když podala žalobu na splnění právní povinnosti žalované dne 24. 5. 2013 „přímo do podatelny soudu“, že bylo o žalobě rozhodnuto až dne 4. 12. 2013. Má za to, že zde „bez ohledu na zrealizovanou fúzi či jinou přeměnu subjektu“ dochází k porušení „prvotní“ právní povinnosti, čímž vzniká „druhotná, sekundární povinnost sankční povahy“, za kterou musí nést odpovědnost „právě nastupující subjekt, který vznikl *contra legem*“ a u něhož by rozsudek o stanovení povinnosti mohl být vykonatelný. Vytýká soudům, že se „soustředily“ pouze na interpretaci § 575 odst. 1 obč. zák., aniž by vzaly v úvahu druhý odstavec tohoto ustanovení, podle kterého plnění není nemožné, lze-li je uskutečnit i za ztížených podmínek, s většími náklady nebo až po sjednaném čase. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

6. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyně odmítl, neboť trpí vadami, jež nebyly ve lhůtě odstraněny, nebo aby je jako nedůvodné zamítl, protože odvolací soud posoudil věc po právní stránce správně a žalovaná se plně ztotožňuje s jeho závěry.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí

závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

č. 72

10. V projednávané věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázek hmotného práva, zda zaměstnavatel má povinnost informovat odborovou organizaci o své fúzi sloučením s jinou obchodní společností a tuto fúzi s ní projednat a, v kladném případě, zda dnem účinnosti fúze zaměstnavatele tato jeho povinnost zaniká z důvodu nemožnosti jejího splnění. Protože tyto právní otázky dosud nebyly v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

12. Projednávanou věc je třeba posuzovat – vzhledem k tomu, že účinky změny právního postavení Investiční a rozvojové P., a. s. (fúze sloučením jmění Investiční a rozvojové P., a. s., Správy komunálního majetku P., a. s., a P. parkovací a. s.), nastaly dne 1. 8. 2013 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb., č. 73/2011 Sb., č. 180/2011 Sb., č. 185/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 364/2011 Sb., č. 365/2011 Sb., č. 367/2011 Sb., č. 375/2011 Sb., č. 466/2011 Sb., č. 167/2012 Sb., č. 385/2012 Sb., č. 396/2012 Sb., č. 399/2012 Sb. a č. 155/2013 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „zák. práce“), a subsidiárně též (srov. § 4 zák. práce) podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též „obč. zák.“).

13. Zaměstnanci v pracovním poměru a v právním vztahu založeném dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr mají právo na informace a projednání. Zaměstnavatel je povinen informovat zaměstnance a jednat s nimi přímo, nepůsobí-li u něj odborová organizace, rada zaměstnanců nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (zástupci zaměstnanců). Jestliže u zaměstnavatele působí více zástupců zaměstnanců, je zaměstnavatel povinen plnit povinnosti podle zákoníku práce vůči všem zástupcům zaměstnanců,

nedohodnou-li se mezi sebou a zaměstnavatelem o jiném způsobu součinnosti. Informování zaměstnanců a projednání s nimi se uskutečňují na úrovni odpovídající předmětu jednání s ohledem na oprávnění a působnost zástupců zaměstnanců a úroveň řízení (srov. § 276 odst. 1 zák. práce). Zástupci zaměstnanců jsou povinni vhodným způsobem informovat zaměstnance na všech pracovištích o své činnosti a o obsahu a závěrech informací a projednání se zaměstnavatelem (§ 276 odst. 6 zák. práce).

14. Informováním se rozumí poskytnutí nezbytných údajů, z nichž je možné jednoznačně zjistit stav oznamované skutečnosti, popřípadě k ní zaujmout stanovisko. Zaměstnavatel je povinen poskytnout informace v dostatečném předstihu a vhodným způsobem, aby je zaměstnanci (zástupci zaměstnanců) mohli posoudit, popřípadě se připravit na projednání a vyjádřit své stanovisko před uskutečněním opatření (srov. § 278 odst. 2 zák. práce). Projednáním se rozumí jednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci (zástupci zaměstnanců), výměna stanovisek a vysvětlení s cílem dosáhnout shody. Zaměstnavatel je povinen zajistit projednání v dostatečném předstihu a vhodným způsobem, aby zaměstnanci (zástupci zaměstnanců) mohli na základě poskytnutých informací vyjádřit svá stanoviska a zaměstnavatel je mohl vzít v úvahu před uskutečněním opatření. Zaměstnanci (zástupci zaměstnanců) mají při projednání právo obdržet na své stanovisko odůvodněnou odpověď (srov. § 278 odst. 3 zák. práce).

15. Záležitosti, o kterých je zaměstnavatel povinen informovat odborovou organizaci působící u zaměstnavatele (srov. § 286 odst. 3, 4, 5 zák. práce), jsou uvedeny v § 287 odst. 1 zák. práce a záležitosti, které je zaměstnavatel povinen s touto odborovou organizací projednat, jsou vyjmenovány v § 287 odst. 2 zák. práce. Mezi záležitosti, ve vztahu k nimž zákon stanoví informační povinnost zaměstnavatele vůči odborové organizaci a zároveň jeho povinnost je s odborovou organizací projednat, patří též převod činnosti zaměstnavatele (její části) nebo úkolů zaměstnavatele (jejich částí) k jinému zaměstnavateli, který má za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů na přejímajícího zaměstnavatele, podle § 338 až 342 zák. práce [srov. § 287 odst. 1 písm. b), § 279 odst. 1 písm. e), § 287 odst. 2 písm. h), § 280 odst. 1 písm. d) a § 339 odst. 1 zák. práce]. K takovému převodu činnosti nebo úkolů zaměstnavatele, popřípadě jejich částí, může dojít rovněž při přeměně zaměstnavatele, který je obchodní společností nebo družstvem, jež spočívá ve fúzi sloučením, při níž dochází k zániku společnosti nebo družstva nebo více společností nebo družstev a přechodu jmění zanikající společnosti nebo družstva na nástupnickou společnost nebo družstvo a při níž nástupnická společnost nebo družstvo vstupuje do právního postavení zanikající společnosti nebo družstva, nestanoví-li zvláštní zákon něco jiného (srov. § 1 odst. 2 a § 61 odst. 1 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů). O přeměně zaměstnavatele spočívající ve fúzi sloučením, při níž dochází k převodu činnosti nebo úkolů zaměstnavatele anebo

jejich části k jinému zaměstnavateli, jenž má za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů, je proto zaměstnavatel povinen informovat odborovou organizaci, která u něj působí, a tuto přeměnu je povinen s ní rovněž projednat.

č. 72

16. Podmínky, za kterých je zaměstnavatel (dosavadní i přejímající) povinen informovat odborovou organizaci o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů a tuto skutečnost s ní projednat, jsou stanoveny v § 339 odst. 1 zák. práce. Z tohoto ustanovení vyplývá, že uvedenou povinnost jsou dosavadní zaměstnavatel a přejímající zaměstnavatel povinni splnit v dostatečném časovém předstihu přede dnem nabytí účinnosti přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, nejpozději třicet dnů před přechodem práv a povinností k jinému zaměstnavateli, a že obsahem projednání za účelem dosažení shody jsou stanovené nebo navrhované datum převodu, důvody převodu, právní, ekonomické a sociální důsledky převodu pro zaměstnance a připravovaná opatření ve vztahu k zaměstnancům.

17. Zaměstnavatel (dosavadní i přejímající) je povinen informovat odborovou organizaci o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů v důsledku přeměny dosavadního zaměstnavatele spočívající ve fúzi sloučením a tuto skutečnost s ní projednat – jak vyplývá z § 278 odst. 2, 3 a § 339 odst. 1 zák. práce – v dostatečném předstihu před uskutečněním tohoto opatření (před účinností fúze), aby odborová organizace mohla poskytnuté informace posoudit, popřípadě se připravit na projednání, a aby mohla na základě poskytnutých informací vyjádřit své stanovisko, které by zaměstnavatel mohl vzít v úvahu před uskutečněním opatření. Po účinnosti fúze (a po zániku dosavadního zaměstnavatele) již tato povinnost zaměstnavatele netrvá, ani kdyby ji žádný ze zaměstnavatelů do té doby nesplnil, neboť případné stanovisko odborové organizace vyjádřené až po účinnosti fúze na základě informací poskytnutých jí zaměstnavatelem opožděně již nemůže rozhodnutí zaměstnavatele o uskutečnění tohoto opatření ovlivnit a splnění uvedené povinnosti až po uskutečnění opatření, o kterém měla být odborová organizace informována a které s ní měl zaměstnavatel projednat, by tak bylo v rozporu se smyslem a účelem ustanovení § 278 odst. 2, 3 a § 339 odst. 1 zák. práce.

18. Povinnost zaměstnavatele (dosavadního i přejímajícího) informovat odborovou organizaci o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů v důsledku přeměny zaměstnavatele spočívající ve fúzi sloučením a tuto skutečnost s ní projednat vyplývá ze zákona a není obsahem závazkového pracovněprávního vztahu, který vymezuje práva a povinnosti mezi zaměstnanci, zaměstnavateli a jinými subjekty pracovněprávních vztahů, jehož předmětem (obsahem) je „dluh“ (subjektivní povinnost) jedné ze stran (jiných subjektů) pracovněprávních vztahů („dlužníka“) a „pohledávka“ (subjektivní právo) druhé (ostatních) ze stran (jiných subjektů) pracovněprávních vztahů („věřitele“) a jenž vzniká ze smluv a jiných právních úkonů, ze způsobené škody, z bezdůvodného obohacení a z jiných právních skutečností uvedených v zákoně. Na tuto povinnost

zaměstnavatele proto nelze použít § 488 a následující obč. zák. o závazkových právních vztazích, a tedy ani § 575 odst. 1 obč. zák. o zániku povinnosti dlužníka plnit, stane-li se plnění nemožným.

19. Okolnost, že zaměstnavatel (dosavadní nebo přejímající) nesplnil svou povinnost informovat odborovou organizaci o přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů v důsledku přeměny dosavadního zaměstnavatele spočívající ve fúzi sloučením a tuto skutečnost s ní projednat, nebrání uskutečnění přeměny dosavadního zaměstnavatele a nemůže zamezit přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů na přejímajícího zaměstnavatele, který je s ní spojen [srov. též § 19 písm. g) část věty za středníkem zák. práce]. Porušení uvedené právní povinnosti je však správním deliktem (srov. § 23 zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů) a za podmínek stanovených v § 420 obč. zák. může založit odpovědnost zaměstnavatele za škodu způsobenou odborové organizaci.

20. Nejvyšší soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že po účinnosti přeměny zaměstnavatele spočívající ve fúzi sloučením, při níž dochází k převodu činnosti nebo úkolů zaměstnavatele anebo jejich části k jinému zaměstnavateli, jenž má za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů, se odborová organizace působící u zaměstnavatele nemůže úspěšně domáhat, aby ji přejímající zaměstnavatel o této přeměně informoval a toto opatření s ní projednal. Vznikne-li však odborové organizaci porušením povinností zaměstnavatele informovat ji o uvedené přeměně a tuto přeměnu s ní před její účinností projednat škoda, může odborová organizace uplatnit právo na její náhradu.

21. V projednávané věci Investiční a rozvojová P., a. s., která jako dosavadní zaměstnavatel zanikla dnem účinnosti fúze (1. 8. 2013) sloučením Investiční a rozvojové P., a. s., Správy komunálního majetku P., a. s., a P. parkovací a. s., jež měla za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů na žalovanou jako přejímajícího zaměstnavatele, ani žalovaná nesplnily před účinností fúze svou povinnost informovat žalobkyni, která podle zjištění soudů působila u dosavadního zaměstnavatele, o této jeho přeměně a tuto přeměnu s ní projednat. Vzhledem k tomu, že po účinnosti fúze, a tedy i v době rozhodování soudů (srov. § 154 odst. 1 o. s. ř.), již tato jejich povinnost – jak vyplývá z výše uvedeného – netrvala, je závěr odvolacího soudu, že ji již nelze žalované uložit, správný.

22. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu (byť není odůvodněn zcela přílehavě) správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a), b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl*.

^{*)} Usnesením ze dne 23. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 95/2016, odmítl Ústavní soud ústavní stížnost podanou proti rozsudku Nejvyššího soudu.

INHALT

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 29** I. Zu Zwecken der Entscheidung über die Ausfolgung einer ungerechtfertigten Bereicherung gemäß § 228, Abs. 1 des BGB werden bei der Bestimmung der Höhe dieser ungerechtfertigten Bereicherung, die der Täter der Straftat der Teilnahme (Mitwirkung) dem Geschädigten herausgeben muss, nicht die von ihm zur Beschaffung der Sache aufgewendeten Mittel abgezogen, beispielsweise nicht die finanzielle Beträge, die der Teilnehmer dem Haupttäter für die per Straftat erworbenen Sache bezahlt hat und dies im Gegensatz zur Bestimmung der Höhe des Vermögensvorteils des Teilnehmers bei den qualifizierten Tatbeständen dieser Straftat gemäß § 214, Abs. 2, Buchst. b), Abs. 3, Buchst. d) und Abs. 4, Buchst. b) des StGB (vergl. Nr. 41/2011 Slg. Str.-Entsch.).
- Aus zivilrechtlicher Sicht bezieht sich die ungerechtfertigte Bereicherung auf den Geschädigten, dem sie herausgegeben werden soll. Es geht darum, alles zu erfassen, was der Straftäter (Teilnehmer) unberechtigterweise bzw. ungerechtfertigt erworben hat (§ 2991 BGB).
- II. Wenn das Gericht gemäß § 228, Abs. 1 des BGB über die Pflicht eines der Angeklagten entscheidet, dem Geschädigten gegenüber kraft ungerechtfertigter Bereicherung zu leisten und beim anderen der beiden über die Pflicht, dem Geschädigten die gleiche Schuld kraft Schadenersatz zu ersetzen, geht es hierbei um separate Ansprüche, deshalb kann im Anschlussverfahren nicht über ihre Verpflichtung entschieden werden, diese Schuld gesamtschuldnerisch zu begleichen (§ 2915 des BGB).
- Für den Fall, dass zwei Schuldner einem Gläubiger (Geschädigten) den gleichen Schuldbetrag, jedoch aus unterschiedlichen Gründen leisten, gilt, dass in dem Umfang, in welchem einer von ihnen dem Gläubiger geleistet hat, die Schuld und auch die Pflicht des anderen erlöschen. Dabei geht es um die sog. falsche Solidarität zweier Schuldner, also einen Fall, in dem zwei Subjekte zur gleichen Leistung verpflichtet sind, jedoch nicht aus Solidarität.
- Nr. 30** I. Der Charakter des Verfahrens gemäß Haupt drei von Gesetz Nr. 218/2003 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften, das keine spezielle Bestimmung über die Umwandlung der sozialpädagogischen Einzelbetreuung zur Heimerziehung, wobei es hierbei um ein Strafverfahren geht, enthält, schließt aus, dass in der Sache eines Kindes unter 15 Jahren, dem für dessen Tat sozialpädagogische Einzelbetreuung (Erziehungsmaßregel) gemäß § 93 Abs. 1 Buchst. f), JGG auferlegt wurde, analog die Bestimmung des § 23 Abs. 1 des JGG anzuwenden. Aus diesem Grund kann die gemäß § 93 Abs. 1 Buchst. f) des JGG auferlegte sozialpädagogischen Einzelbetreuung nicht Heimerziehung umgewandelt werden.
- II. Für den Fall, dass die sozialpädagogischen Einzelbetreuung (Erziehungsmaßregel) gemäß § 93 Abs. 1 Buchst. f) JGG bereits seinen Zweck erfüllt hat, hebt das Jugendgericht die Erziehungsmaßregel auf [§ 93 Abs. 11, Satz zwei des JGG und § 24, Abs. 1 Buchst. e) von Gesetz Nr. 109/2002 Slg., über die Ausübung der Heimerziehung oder Erziehungsmaßregeln in Schuleinrichtungen und über vorbeugende Erziehungsmaßnahmen in Schuleinrichtungen und die Änderung

weiterer Gesetze, im Wortlaut späterer Vorschriften, – nachstehend nur noch „Gesetz Nr. 109/2002 Slg.“ genannt].

Verfahren, in denen über die Aufhebung der sozialpädagogischen Einzelbetreuung gemäß § 93, Abs. 1, Buchst. f) des JGG entschieden wird, werden im Sinne des § 96 des JGG gemäß Gesetz Nr. 292/2013 Slg., über gesonderte Gerichtsverfahren, im Wortlaut späterer Vorschriften [nachstehend nur noch „Ges. ü. SGV“ genannt – siehe § 466 Buchst. o) des „Ges. ü. SGV“] vor einem Jugendgericht geführt, das im Verfahren, in dem es gemäß dem „Ges. ü. SGV“ vorgeht, gleichzeitig auch Gericht in Sachen der Minderjährigenfürsorge gemäß § 2 Buchst. t) des „Ges. ü. SGV“ ist. Seine örtliche Zuständigkeit (Gerichtsstand) hält sich an die Bestimmung des § 467 des „Ges. ü. SGV“.

Wenn in Zusammenhang mit der Entscheidung über die Aufhebung der sozialpädagogischen Einzelbetreuung angesichts der Verhältnisse eines Kindes unter 15 Jahren die Bedingungen zur Auferlegung der Heimerziehung gemäß § 971 Abs. 1 Gesetz Nr. 89/2012 Slg., des BGB erfüllt sind, kann diese Entscheidung über die Aufhebung der sozialpädagogischen Einzelbetreuung mit der Entscheidung über die Auferlegung der Heimerziehung [§ 466 Buchst. n) „Ges. ü. SGV“] verbunden werden, über die das zuständige Jugendgericht beispielsweise auf Antrag der Erziehungsanstalt [§ 24 Abs. 1 Buchst. e) Gesetz Nr. 109/2002 Slg.] oder des Staatsanwaltes [§ 8 Abs. 1 Buchst. b), Abs. 2 „Ges. ü. SGV“ oder auch ohne Antrag im Sinne des § 13 Abs. 1 des „Ges. ü. SGV“ (vergl. § 468 Abs. 1, 2 „Ges. ü. SGV“ a contrario) entscheidet.

Das Jugendgericht entscheidet über die Aufhebung der sozialpädagogischen Einzelbetreuung (Erziehungsmaßregel) gemäß § 93 Abs. 11, Satz zwei des „Ges. ü. SGV“; wenn diese Entscheidung jedoch mit der Auferlegung der Heimerziehung verbunden ist, entscheidet es gemäß § 471 Abs. 1 des „Ges. ü. SGV“ per Urteil.

- Nr. 31** Die gesetzlichen Voraussetzungen zur Auferlegung der in § 99 Abs. 2 Buchst. a) und b) StGB zitierten schutzstraflichen Behandlung (Zwangsbehandlung) lassen sich nicht gegeneinander austauschen. Die in § 99 Abs. 2 Buchst. b) im Satz nach dem Semikolon des StGB enthaltene negative Bedingung, gemäß derer das Gericht von der Auferlegung der Zwangsbehandlung absieht, wenn angesichts der Person des Straffälligen offensichtlich ist, dass deren Zweck nicht erfüllt werden kann, gilt namentlich dann als erfüllt, wenn angesichts der Ergebnisse der durchgeführten Beweisführung beim Täter weder objektiv, noch subjektiv die Voraussetzungen für den Vollzug dieser Behandlung vorhanden sind. Die Schlussfolgerung, ob der Zweck der Zwangsbehandlung gemäß § 99, Abs. 2 Buchst. b) der StGB erreicht werden kann, muss auf einer strengen Individualisierung dieser Form der Schutzmaßregel hinsichtlich der konkreten Person des Straffälligen basieren.
Eine Falschbewertung der erwähnten negativen Voraussetzung stellt einen Beruungsgrund gemäß § 265b Abs. 1 Buchst. j) des BGB dar.

Entscheidungen in Sachen des Bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 62** Die Zuständigkeit des Gerichts (Gerichtsstand) zur Erörterung des Antrags auf Bezahlung des Preises für die Übertragung eines Geschäftsanteils in einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung, die gegen eine Person mit Wohnort in einem anderen Mitgliedsstaat der Europäischen Union gerichtet ist, geht bereits nicht mehr aus Artikel 23 bzw. 24 der Verordnung des Rates (EG) Nr.44/2001 vom 22. 12. 2000, über die Zuständigkeit und Anerkennung und Vollstreckung von Gerichtsentscheidungen in

zivilen und geschäftlichen Angelegenheiten hervor, sondern wird gemäß Artikel 5, Abs. 1, Buchst. a) derselbigen Verordnung bestimmt. Sofern die Parteien des Vertrags über die Übertragung eines Geschäftsanteils nicht anders vereinbaren, ist der Leistungsort zur Bezahlung des Preises für die Übertragung des Geschäftsanteils in einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung zu Zwecken des Artikels 5, Abs. 1, Buchst. a) der Verordnung des Rates (EG) Nr.44/2001 vom 22. 12. 2000, über die Zuständigkeit und Anerkennung und Vollstreckung von Gerichtsentscheidungen in zivilen und geschäftlichen Angelegenheiten, der Wohnort des Überträgers.

Nr. 63 Über die Unwirksamkeit einer Zustellung entscheidet das zustellende Gericht gemäß der Bestimmung des § 50d der ZPO nur zu Zwecken des bei ihm (noch) laufenden Verfahrens. Hat es eine Entscheidung erlassen, durch die das Verfahren bei ihm beendet wird, ist daher ausgeschlossen, dass das zustellende Gericht anschließend die Unwirksamkeit ihrer Zustellung gemäß § 50d der ZPO beurteilt.

Als entschuldbarer Grund, dessentwegen der Teilnehmer seine Frist versäumt hat, ist im Sinne der Bestimmung des § 58 Abs. 1, Satz eins, ZPO auch ein Hindernis (Vorkommnis) anzusehen, die den Verfahrensteilnehmer oder dessen Vertreter objektiv (unabhängig von ihrem Willen) daran gehindert hat, rechtzeitig entsprechende Prozesshandlungen vorzunehmen, als auch gegebenenfalls vom Verfahrensteilnehmer oder dessen Vertreter verursachte oder sonstig verschuldete Umstände, wenn diese – namentlich unter Berücksichtigung aller Umstände des Falles und der Verhältnisse des Teilnehmers oder dessen Vertreters – entschuldbar erscheinen.

Nr. 64 Der Gegenstand des Verfahrens zur Anerkennung und Vollstreckung einer ausländischen Entscheidung gemäß der Verordnung (EG) Nr.44/2001 vom 22. 12. 2000 über die gerichtliche Zuständigkeit und die Anerkennung und Vollstreckung von Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen ist geldlich nicht bewertbar. Als Tarifwert zur Bestimmung der Rechtsanwaltsvergütung wird in solch einem Verfahren daher der Betrag von 10 000 CZK (§ 9 Abs. 1, Verordn. Nr.177/1996 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften) angesehen.

Nr. 65 Das Anrecht des Unternehmensverwalters auf Vergütung gemäß § 2 Abs. 2, der Verordnung Nr. 485/2000 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) entsteht nicht aufgrund der alleinigen Feststellung des Verwalters, dass das Unternehmen nicht existiert. Die Zuerkennung dieser Vergütung setzt die Berichterstattung des Verwalters über den Preis des Unternehmens und das aus dem Bericht hervorgehende Ergebnis der Gerichtsentscheidung über die (Un-)Zweckmäßigkeit der Versteigerung des Unternehmens voraus.

Nr. 66 Ein Vertrag zur Vermietung von Gewerbeflächen ist auch dann gültig, wenn er in dem Moment abgeschlossen wurde, in dem die Genehmigungsentscheidung zwar noch nicht erteilt wurde, die Vertragsparteien jedoch im Vertrag verankert haben, dass die Wirksamkeit des Vertrags eintritt, bevor die Genehmigungsentscheidung erteilt wird und rechtskräftig wird.

Die Fiktion der Zustimmung eines Gemeindeamts zur Vermietung von Räumen zur Ausübung eines Gewerbes und von Dienstleistungen gemäß § 3, Abs. 2, letzter Satz von Gesetz Nr.116/1990 Slg. (in der bis zum 2. 12. 1999 gültigen Fassung) entsteht auch dann, wenn dem Antrag zwar keine Anlagen beigefügt waren, auf die der Antrag verwiesen hätte, der Antrag aber auch ohne diese den an ihn gestellten gesetzlichen Anforderungen gerecht wurde.

Nr. 67 Die Höhe der gemäß § 31a, Abs. 2, Gesetz Nr.82/1998 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) als Entschädigung für den immateriellen Schaden zuerkannten Genugtuung, der durch eine Strafverfolgung verursacht wurde, die mit Freispruch oder Einstellung endete, muss der Höhe der Genugtuung entsprechen, die in Fällen zu-

erkannt wird, die in wesentlichen Merkmalen mit der verhandelten Sache übereinstimmen; erheblichere Unterschiede sind nur dann möglich, wenn sie ordentlich und überzeugend begründet sind.

Kann kein Fall gefunden werden, der in seinen wesentlichen Merkmalen der verhandelten Sache ähnelt, muss ein Vergleich mit sonstigen Entschädigungsfällen für immaterielle Schäden (beispielsweise bezüglich der Haftung des Staates wegen ungesetzlicher Beschränkung der persönlichen Freiheit, wegen einer unangemessenen Verfahrensdauer, Entschädigungen für immaterielle Gesundheitsschäden in Form von Schmerzensgeld oder für soziale Beeinträchtigungen, bei Verletzung der Persönlichkeitsrechte im Rahmen des Schutz der Privatsphäre, Schäden wegen Verletzung des Diskriminierungsverbotes laut allgemeiner Regelung oder auch in arbeitsrechtlichen Beziehungen, usw.) durchgeführt werden. Das Gericht unterlässt es dabei nicht, diese wesentlichen gemeinsamen und unterschiedlichen Merkmale anzuführen und in seinem Urteil zu erklären, in wie weit diese gemeinsamen und unterschiedlichen Merkmale die Höhe der festgelegten Genugtuung beeinflusst haben, d.h. aus welchem Grund die zuerkannte Genugtuung im Vergleich mit einer sonstigen, aus anderen Rechtsgründen zuerkannten Genugtuung angemessen erscheint.

Wenn es nicht möglich ist, von einem anderen Fall der Entschädigung für immateriellen Schaden auszugehen, muss die angemessene Genugtuung in solch einer Höhe bestimmt werden, die der ökonomischen Realität der Tschechischen Republik und dem entspricht, was üblicherweise als gerecht empfunden wird (beispielsweise im Hinblick auf die Höhe des Durchschnittslohnes).

Auf jeden Fall ist es vorrangig Sache des Klägers, einen überzeugenden Vergleich zu wählen, laut dem sein Schaden aus Sicht der Gerechtigkeit nicht geringer, als ein anderer Schaden ist, dem zumindest der eingeklagte Betrag zuerkannt wird.

Nr. 68 Die Vereinbarung über die Bewertungszahl im Bausparvertrag – eine der Bedingungen zur Gewährung eines Bauspardarlehens – gilt nicht als unklar oder unverständlich, weil die Bewertungszahl durch eine mathematische Formel bestimmt wird, sofern die in der Formel verwendeten Begriffe klar definiert sind.

Nr. 69 Als Warenmangel gemäß der Bestimmung des § 422 des HGB gilt auch die unterlassene Aushändigung der im Vertrag angeführten Unterlagen.

Wenn der Käufer eine Schlechtleistung übernimmt, tritt kein Verzug des Verkäufers bei der Erfüllung seiner Warenlieferungspflicht ein, bzw. setzt sich diese nicht fort.

Die primäre Vertragsverpflichtung, dem Käufer Ware zum vereinbarten Zeitpunkt zu liefern, ändert sich im Falle einer mangelhaften Leistung im Sinne der Bestimmung des § 324, Abs. 3, des HGB zur Verpflichtung bei Schlechtleistung (mangelhafter Lieferung), die den Ansprüchen des Käufers für Mängel an der Ware entspricht.

Nr. 70 Wenn ein Teil der Forderung vom Gläubiger vor Gericht durch Klage im Widerspruch zur Bestimmung des § 109 Abs. 1 Buchst. a) des Insolvenzgesetzes geltend gemacht wird, sind die Voraussetzungen zum Erlass des Zahlungsbefehls nicht erfüllt; die mit solch einem Zahlungsbefehl verbundene qualifizierte Aufforderung gemäß § 114b Abs. 1 der ZPO kann daher nicht die Wirkungen der Anerkenntnis (des Anspruchs) hervorrufen, auf dieser Grundlage kann also auch nicht in Beziehung zu weiteren Teilen der Forderung per Anerkenntnisurteil entschieden werden.

Das Gericht darf den Vergleich im Verfahren über einen von der Anklage in Widerspruch zur Bestimmung des § 109 Abs. 1 Buchst. a) des Insolvenzgesetzes geltend gemachten Anspruch nicht billigen.

Sofern es nicht um den in § 256 Abs. 3, Satz zwei, des Insolvenzgesetzes zitierten Fall geht, dann kann der Vermieter das Recht auf die Miete oder eine sonstige Ver-

gütung, zu der ihm im Zeitraum von der Entscheidung über die Insolvenz bis zur Eröffnung der Insolvenz auf das Vermögen des Mieters Anspruch entstanden ist, im Zeitraum im Zeitraum von der Insolvenzeröffnung bis zum Insolvenzverfahren auf das Vermögen des Mieters ggf. auch nach Ablauf der von der Entscheidung über die Insolvenz anberaumten Verfallzeit der Anmeldefrist anmelden. Ab der Eröffnung der Insolvenz auf das Vermögen des Mieters gilt für solch eine Forderung die in § 109 Abs. 1 Buchst. a) des Insolvenzgesetzes zitierte Einschränkung.

Nr. 71 Der Umsatzsteuerbetrag, der im höchsten Angebot enthaltenen war, für welches der Ersteher den Zuschlag der veräußerten Immobilie erhalten hat, die zum Geschäftsvermögen des Schuldigen gehört, der selbst Umsatzsteuerzahler ist, verbleibt in Besitz des Pflichtigen bis zu dessen Abführung auf das beim örtlich zuständigen Steuerverwalter geführte persönliche Steuerkonto des Pflichtigen. Wenn vor der Abführung dieses Betrags gemäß Gesetz Nr. 328/1991 Slg. (in dem bis zum 31. 12. 2007 wirksamen Wortlaut) Insolvenz auf des Vermögen des Pflichtigen eröffnet wird, dann gibt das Gericht (bei der Zwangsvollstreckung) oder der Gerichtsvollzieher (bei der Pfändung) diesen als Teil des zur Insolvenzmasse des Gemeinschuldners gehörenden Vermögens dem Insolvenzmasseverwalter des Gemeinschuldners heraus (ist zu seiner Herausgabe verpflichtet), ohne hierzu eine besondere Entscheidung zu erlassen.

Nr. 72 Nach eingetretener Wirksamkeit der in einer Fusion durch Zusammenschluss bestehenden Umwandlung des Arbeitgebers, bei der es zur Übertragung der Tätigkeiten oder Aufgaben des Arbeitgebers oder deren Teile an einen anderen Arbeitgeber kommt, was den Übergang aus arbeitsrechtlichen Beziehungen hervorgehender Rechte und Pflichten zu Folge hat, kann die beim Arbeitgeber tätige Gewerkschaftsorganisation nicht mit Erfolg geltend machen, dass der übernehmende Arbeitgeber sie über diese Umwandlung informiert und diese Maßnahme mit ihr erörtert. Wenn der Gewerkschaftsorganisation jedoch durch die Verletzung der Pflicht des Arbeitgebers, sie über die angeführte Umwandlung zu informieren und diese noch vor Eintreten seiner Wirkungen mit ihr zu erörtern, Schaden entsteht, kann die Gewerkschaftsorganisation entsprechende Schadenersatzansprüche geltend machen.

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

No. 29 I. For the purpose of deciding on the release of unjust enrichment pursuant to Section 228(1) of the Code of Criminal Procedure, when determining the amount of the unjust enrichment to be released to the aggrieved by the offender who had committed the crime of participation, the funds expended by the offender to acquire a thing shall not be deducted, e.g. the financial amounts paid by the participator to the main offender for a thing obtained through crime, unlike when determining the amount of the participator's proprietary benefit in relation to the qualified bodies of the crime pursuant to Section 214(2)(b), (3)(d) and (4)(b) of the Penal Code (cf. No. 41/2011 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).

Within the meaning of civil law, unjust enrichment pertains to the aggrieved to whom it is to be released. The point is to identify all that was obtained by the offender (participator) unlawfully, i.e. unjustly (Section 2991 of the Civil Code).

II. Where, in accordance with Section 228(1) of the Code of Criminal Procedure, the court decides on the obligation of one of the accused to provide fulfilment to the aggrieved on the grounds of unjust enrichment and on the obligation of the second accused to provide fulfilment to the aggrieved in relation to the same debt on the ground of damage compensation, these claims are separate and as such, a decision cannot be awarded within adhesion proceedings on their obligation to settle the debt jointly and severally (Section 2915 of the Civil Code).

In the event one of the creditors (the aggrieved) receives fulfilment for the same debt by two debtors on different legal grounds, the scope to which one of the debtors provides fulfilment to the creditor is equal to the scope to which the debt and the obligation of the other debtor is reduced. This principle is known as the "false solidarity of debtors" and it involves situations when two entities are obligated to provide the same fulfilment, however, not out of solidarity.

No. 30 I. The nature of proceedings that are not criminal proceedings and are conducted in compliance with Chapter III of Act No. 218/2003 Coll., as amended, which contains no special provisions on the conversion of protective rehabilitation to institutional care, excludes the analogical application of the provision of Section 23(1) of the Juvenile Justice Act in the case of a child under the age of 15 upon whom protective rehabilitation has been imposed for an act otherwise constituting a crime pursuant to Section 93(1)(f) of the Juvenile Justice Act. Therefore, protective rehabilitation imposed under Section 93(1)(f) of the Juvenile Justice Act cannot be changed to institutional care.

II. If the protective rehabilitation imposed under Section 93(1)(f) of the Juvenile Justice Act has already fulfilled its purpose, the juvenile court shall cancel the protective rehabilitation [second clause of Section 93(11) of the Juvenile Justice Act and Section 24(1)(e) of Act No. 109/2002 Coll., on the Execution of Institutional Care and Protective Education in School Facilities and on Preventive Educational Care in School Facilities and on Changes to Certain Acts, as amended – hereafter "Act No. 109/2002 Coll."].

Proceedings, in which a decision is made on cancelling the protective rehabilitation imposed under Section 93(1)(f) of the Juvenile Justice Act, are conducted before a juvenile court within the meaning of Section 96 of the Juvenile Justice Act and in accordance with Act No. 292/2013 Coll., on Special Judicial Proceedings, as amended [hereafter the “Special Judicial Proceedings Act”];, see Section 466(o) of thereof]. In proceedings conducted in accordance with the Special Judicial Proceedings Act, the juvenile court is concurrently the competent court competent in relation to matters concerning juvenile care under Section 2(t) of the Special Judicial Proceedings Act. Its venue jurisdiction is governed by the provision of Section 467 of the Special Judicial Proceedings Act.

Where, in connection with a decision on cancelling protective rehabilitation and with a view to the situation of the child under the age of 15, the conditions for the imposition of institutional care are fulfilled in compliance with Section 971(1) of Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, the decision on the cancellation of protective rehabilitation may be combined with a decision on the imposition of institutional care [Section 466(n) of the Special Judicial Proceedings Act], which shall be awarded by the competent juvenile court upon the motion of e.g. the educational institution principal [Section 24(1)(e) of Act No. 109/2002 Coll.] or the public prosecutor [Section 8(1)(b), (2) of the Special Judicial Proceedings Act], or without any motion within the meaning of Section 13(1) of the Special Judicial Proceedings Act (cf. Section 468(1), (2) of the Special Judicial Proceedings Act *a contrario*).

The juvenile court shall decide on the cancellation of the protective rehabilitation by awarding a resolution in accordance with the second clause of Section 93(11) of the Juvenile Justice Act, however, if this decision is combined with the imposition of institutional care, the court shall decide by awarding a judgement pursuant to Section 471(1) of the Special Judicial Proceedings Act.

No. 31 The legal conditions for the imposition of protective treatment as indicated in Section 99(2)(a) and (b) of the Penal Code cannot substitute one another. The negative condition contained in the clause after the semicolon in Section 99(2)(b) of the Penal Code, according to which the court shall not impose protective treatment when it is obvious from the character of the offender that the desired purpose would not be achieved, is fulfilled namely in cases when, with a view to the introduced evidence, the offender does not show any objective or subjective premises to undergo such treatment. The conclusion on whether the purpose of protective treatment could be achieved pursuant to Section 99(2)(b) of the Penal Code, should be grounded on strict individualisation of this type of protective measure in relation to the concrete offender.

Incorrect assessment of the above mentioned negative condition establishes appellate grounds pursuant to Section 265b(1)(j) of the Code of Criminal Procedure.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

No. 62 The jurisdiction of a court to hear a motion for the payment of the price for the transfer of a business share in a limited liability company, which is aimed against a person with place of residence in another EU member state, shall be determined – if not already implied by Article 23 or 24 of Council Regulation (EC) 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters – pursuant to Article 22(1)(a) thereof. Unless the parties to the agreement on the transfer of the business share agree otherwise, the place

of fulfilment of the obligation consisting in the payment of the price for the transfer of the business share in the limited liability company, for the purposes of Article 5(1) (a) of Council Regulation (EC) 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, shall be the place of residence of the transferor.

No. 63 The ineffectiveness of delivery shall be decided by the sending court in accordance with the provisions of Section 50d of the Civil Procedure Code only for the purpose of proceedings (still) pending before the court. If the sending court awarded a decision on terminating the proceedings held before it, it is not possible for the sending court to subsequently consider the ineffectiveness of the delivery of the decision pursuant to the provisions of Section 50d of the Civil Procedure Code.

Within the meaning of the provision of the first clause of Section 58(1) of the Civil Procedure Code, an excusable reason due to which a party missed a deadline should include an obstacle (event) that had objectively prevented the party to the proceedings or the party's representative (independently of their will) from performing a procedural act in a timely manner, as well as a circumstance caused or otherwise induced by the party to the proceedings or the party's representative, if the same – namely with a view to all circumstances of the case and the situation of the party to the proceedings or the party's representative – may be considered as excusable.

No. 64 The subject of the proceedings concerning the recognition of the enforcement of a foreign judgment pursuant to Council Regulation (EC) No. 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters is not valuable in terms of money. Therefore, the tariff value for determining the attorney's fee within such proceedings shall be the amount of CZK 10,000 (Section 9(1) of Decree No. 177/1996 Coll., as amended).

No. 65 The right of an enterprise trustee to remuneration pursuant to Section 2(2) of Decree No. 485/2000 Coll. (as amended) shall not be established based on the mere finding of the trustee that the enterprise does not exist. The recognition of such remuneration presumes the submission of a report by the trustee on the value of the enterprise and the resultant decision of the court ensuing therefrom on the (non) purposefulness of an auction of the enterprise.

No. 66 An agreement on the lease of non-residential space is valid also in the case if it was concluded at a moment when a final certificate of practical completion had not yet been issued, however, the parties contractually agreed that the agreement would not be effective earlier than the certificate of practical completion is issued and becomes valid.

The fiction of the consent of the municipal council with the lease of premises designated for business and service activities in accordance with the last clause of Section 3(2) of Act No. 116/1990 Coll. (in the wording effective until 2 December 1999) shall occur also in the case when no annexes were appended to an application to which the application referred, nonetheless, even without these annexes, the application satisfied the relevant requirement as imposed by law.

No. 67 The amount of satisfaction awarded in accordance with Section 31a(2) of Act No. 82/1998 Coll. (as amended) to compensate non-material injury inflicted by criminal prosecution ending by acquittal or discontinuation should correspond to the amount of satisfaction awarded in cases, which share substantial characteristics with the adjudged matter; a more significant deviation is possible only if duly and convincingly justified by the court.

Where no such case that would share substantial characteristics with the adjudged matter can be found, it is necessary to carry out a comparison with other cases of compensation of non-material injury (e.g. ensuing from the liability of the state for the unlawful limitation of personal freedom, incommensurate duration of proceedings, compensation of non-material injury to health in the form of damages for pain and suffering, z aggravated social assertion, injury to personal rights as a part of the protection of personality, injury inflicted by violating the prohibition of discrimination according to general legislation and in industrial relations, etc.). Accordingly, the court shall not omit to indicate substantial common and different characteristics and provide an explanation in the rationalisation of its decision as to how these common and different characteristics reflected themselves in the determined amount of the satisfaction, i.e. based on what reason the awarded satisfaction is commensurate compared to other satisfactions awarded on other legal grounds.

Where it is not possible to proceed with the aid of other cases of compensation of non-material injury, it is necessary to determine the commensurate satisfaction in an amount corresponding to the economic reality of the Czech Republic and to what is commonly perceived as just (e.g. with regard to price levels or the average salary). In any case, it is primarily the plaintiff who should select a convincing comparison according to which the injury is smaller, from the point of view of justice, than another injury for which the claimed amount is awarded at minimum.

No. 68 A provision on an evaluation number in a building savings agreement, which represents one of the conditions for granting a loan from building savings, is not unclear or incomprehensible due to being determined by a mathematical formula, provided that the terms applied in the formula are defined in the agreement.

No. 69 A goods defect pursuant to the provision of Section 422 of the Commercial Code also constitutes the non-provision of the documents stipulated in the purchase agreement. If the buyer accepts a defective supply, the seller is neither in default nor continues to be in default in the fulfilment of the obligation to deliver the goods. In case of defective supply, the seller's primary contractual obligation to deliver the goods within the agreed time period changes, within the meaning of the provisions of Section 324(3) of the Commercial Code, to an obligation arising from defective supply, which corresponds to the buyer's claims from defective goods.

No. 70 If a part of claim is filed by a creditor with the court by way of an action in conflict with the provision of Section 109(1)(a) of the Insolvency Act, the preconditions for the issue of a payment order are not fulfilled; a qualified notice issued in accordance with Section 114b(1) of the Civil Procedure Code and associated with such payment order cannot give rise to effects causing the recognition of the claim and the matter cannot be decided on these grounds by a judgement recognising the claim or parts thereof.

The court cannot approve reconciliation in proceedings concerning a claim filed by way of an action in conflict with the provision of Section 109(1)(a) of the Insolvency Act.

If the matter involves the case set forth in the second clause of Section 256(3) of the Insolvency Act, the right to rent or other payments, to which the lessor has become entitled in the period from the decision on bankruptcy until the issue of a bankruptcy order on the lessee's assets, may be submitted by the lessor in the period from the issue of the bankruptcy order to the initiation of the insolvency proceedings in relation to the lessee's assets also after the expiry of the procedural submission period designated in the decision on bankruptcy. From the issue of the bankruptcy order on the lessee's assets, such claim is subject to restrictions laid down by the provision of Section 109(1)(a) of the Insolvency Act.

- No. 71** An amount corresponding to value added tax included in the highest bid, for which a knock-down was awarded to the bidder with respect to real property belonging to the business assets of the obligor who is a value added tax payer, shall remain the property of the obligor until it is remitted to the obligor's personal tax account maintained by the tax administrator exercising venue jurisdiction. If, prior to remitting this amount, a bankruptcy order is issued on the obligor's assets in accordance with Act No. 328/1991 Coll. (in the wording effective until 31 December 2007, the court (within the enforcement of the decision) or a court distrainer (in the course of distraint) shall (are obligated to) surrender the same to the bankruptcy trustee as a part of the assets belonging to the bankrupt's bankruptcy estate, without the award of any separate decision in relation thereto.
- No. 72** Following the effect of the transformation of the employer consisting in merger by amalgamation, during which the employer's activities or tasks and/or a part thereof are transferred to another employer and result in the subsequent transfer of the rights and obligations arising from industrial relations, the trade union organisation of the original employer cannot successfully demand the accepting employer to inform the organisation of the transformation and to discuss associated measures with it. However, if damage is inflicted upon the trade union organisation as a result of a breach of the employer's obligation to inform the organisation of the transformation and to discuss the transformation with the organisation before its implementation, the trade union organisation may exercise its right to the compensation of such damage.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka: Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného: Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka: tel. 246 040 400, 246 040 401
e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce: CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu je v systému ASPI.

Pokud nejste uživatelem systému ASPI, kontaktujte nás na adrese: <http://archiv.wolterskluwer.cz>
Archiv Vám zpřístupníme.